

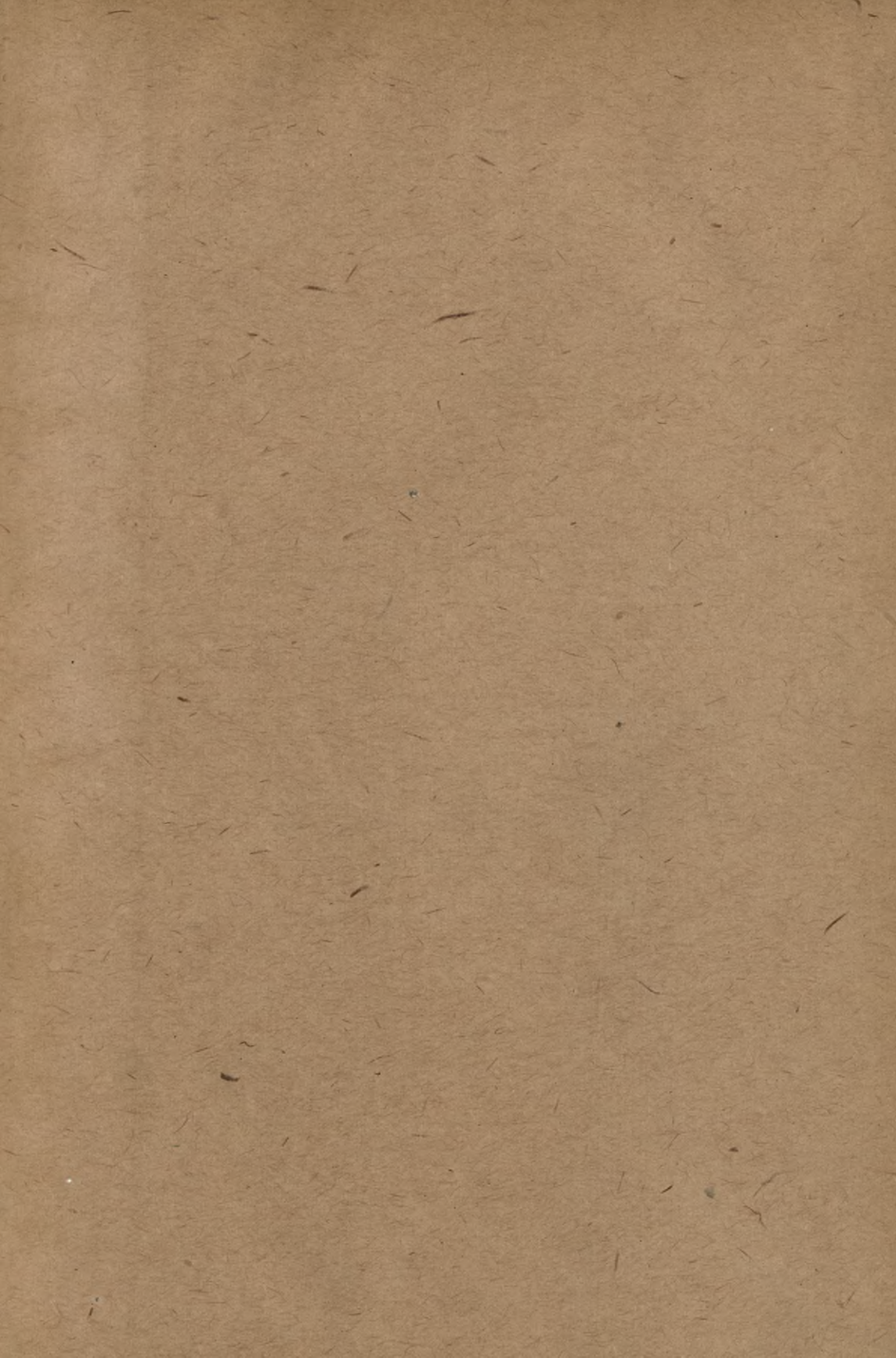

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301147

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČATKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

PODNĚTEM SVEHO PRVÉHO PŘEDSEDY

† JOSEFA HLÁVKY.

XXXII.

POLITICKÝ OKRES TURNOVSKÝ.

NAPSAL

DR. JOSEF V. ŠIMÁK.

V PRAZE 1909

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Výňatek z proslovu

k Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém.

Království Českému pro polohu a přirozené bohatství jeho připadla v dějinách střední Evropy od pravěku vynikající úloha po stránce nejen politické ale i kulturní. Již od časů prvního osídlení nalézáme v Čechách stopy zámožnosti a vkusu, stopy cizích vlivů, které přes přirozené ohraničení země přece tam vnikaly a pak přechasto samostatně se vytvářely. Nebylo motivu v politickém, duševním a uměleckém životě střední Evropy, který by nebyl nalezl v Čechách ozvěny neb i samostatného rozvoje, a jako letopisy hlásají obšírně doby slávy a úpadku politického i duševního, tak i památky umění na všech stranách země živě svědčí o kulturním rozvoji tohoto království i občasném jeho poklesnutí.

Dějiny politické i literární od doby Kosmovy měly své pěstitele i čtenáře; než i to, co umělou rukou, domácí či cizí, bylo vytvořeno, nezůstalo bez povšimnutí. Teprve naší době náleží však zásluha, že soustavněji bádala v oboru historicko-uměleckém; zejména sluší tu věnovati vzpomínku Hebrovi, který se svými soudruhy soustavně popsal stavitelské památky historické, dále Mikovcovi a Zapovi, kteří pozornost obrátili na památky umělecké, konečně Wocelovi, který se prohloubil v minulost předhistorickou. R. 1854 založen při *Museu království Českého Archaeologický Sbor*, později i časopis »Method« a staly se orgánem pro historii umění výtvarného v Čechách.

Když pak zahájila svou činnost *Česká Akademie pro vědy, slovesnost a umění*, zřízena při ní na základě § 2. lit. e) stanov, pak §§ 18. a 50. jednacího řádu *Archaeologická kommise* k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných i slovesných, jakož i k ochraně těchto památek. Tím založena organizace aktivní s určitým účelem, probádati království České v příčině památek umění výtvarného, stanoviti, které památky stavitelské, sochařské, malířské, zlatnické, konvářské a j. dotud se

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

PODNĚTEM SVĚHO PRVÉHO PŘEDSEDY

† JOSEFA HLÁVKY.

XXXII

POLITICKÝ OKRES TURNOVSKÝ.

NAPSAL

DR. JOSEF V. ŠIMÁK.

V PRAZE 1909.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

TURNOVSKÉM.

NAPSAL

DR. JOSEF V. ŠIMÁK.

(S 302 VYOBRAZENÍMI, TABULKAMI A ZNAČKAMI V TEXTU.)

V PRAZE 1909.

NÁKLadem ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSÉ PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

III-307301

~~III 18906~~

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY
SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

306-3-266/2018
Ak. Nr. ~~4552~~ /52

PŘEDMLUVA.

Politický okres Turnovský skládá se ze dvou okresů soudních, Turnovského a Českodubského; zabírá v jihu skoro celé býv. panství Hruboskalské, na záp. značný díl panství Svijanského, na sev. největší část panství Českodubského (se Starodubským), celé zboží Frydštejnské, Rohozecké a Malorohozecké. Již tímto výčtem viděti, že krajině scházelo jediné mocné centrum; ani tato dominia nebyla prvotně tak rozlehlá, vznikla teprve pozdě scelením menších statků a statečků. Vrchnosti nebyly bohaté — a které byly, nesídlily zde nebo netrvala vláda jejich dlouho. —

Kraj sám pohorský, odlehlý, jehož valná část do dnes pokryta lesy a bludišti skalními, osazena poměrně pozdě*) a skrovně, vzdálený rušných ústředí života, a dalekou převahou zemědělský, nemohl soutěžit uměleckými snahami s bohatými končinami vnitročeskými, zejména v architektuře.

Byloť zde sic hojně stavebního materiálu, čedič a opuka na stavby hrubší a zvláště pískovec na dílo jemnější, i hlína cihlářská, avšak nebohatost lidu a zase dostatek lesů vedly k užití materiálu lacinějšího — dřeva, jež nad to bylo lze vlastní rukou zpracovati. Nejen příbytky venkovské a městské i hradby, nýbrž i první sídla panská, ano i chrámy roubeny ze dřeva. Dřevo arci snadno shoří a dříve setlí — a tudíž není divu, že rozsáhlejší stavby naše pocházejí většinou teprve ze XVI. až XVIII. století. Jsa pak blížek hranic, v době válečné XV., XVII. i XVIII. století kraj velmi trpíval, i uloupeno zhusta živly a nepřitelem, co sobě vytvořil. Výsledkem pak všech těchto zjevů jest poměrná nynější chudoba v památkách.

Předhistorická minulost okolí teprve se zkoumá. Stop diluvialního života dosud zde nalezeno nebylo, ač objevují se na jihu v nejbližším

---

*) Při nálezích peněz dosud nebyly objeveny starší peníze české před r. 1200.

sousedství, v skalách Prachovských. První kolonizace*), podobá se, přišla od JZ. podle Jizery, kdež v nižších polohách zastoupena jest neolitickými sídlišti mladší doby; potomní doba přechodní měla středisko asi v skalních hradištích na Mužském a odtud šířila se k S. a V.; nově objevují se sídla ve skalách podle údolí Libuňky a nálezy u Mohelky; hrobů není. Ůnětická kultura úplně schází. Obyvatelstvo slovanské přišlo nejspíš od JV., z Hradecka; starší období lužické jeví se v sídlištích u Turnova a sporadickými hroby; období lužicko-slezské velikým žárovištěm na Svijanech a skalními příbytky nad Záborčím; slezské pohřebiště i sídlo objeveno v Penčíně. Kultura bylansko-římská v nalezištích mezi Turnovem a Přepeři dosti hojně. Hradištní doba starší i mladší četné památky má v hrádcích a sídlech po celé krajině. Archeologické zkoumání zahájil nejdříve prof. dr. Pič, potom P. Kára v Loukovci; nyní soustavně pracuje předhistorický odbor musea turnovského.

I nálezy archeologické i názvosloví i topografie obcí ukazují, že původní osídlení je u vody v dolině, kdežto odlehlejší horské a skalní polohy kolonizovány teprve později, hlavně od XII. stol. na statcích klášterních, pak v XVI. stol., po válce v XVII.; nejmladší sídla jsou až z XVIII. věku; mnohá zanikla.

Historie počíná vůbec teprve po r. 1200. Zboží korunního již není, krom malého území; jen velkostatek církevní a světský. Skoro všechna půda náleží rodu Markvarticů, jenž — neznámo kdy, avšak mezi r. 1150 až 1250 — dává sev. část (Dubsko) nově založenému klášteru sv. Jana na Světlé, nyn. Dubě, záp. (Svijansko) staršímu cisterc. klášteru v Hradišti; něco málo z doby dřívější — a jen na čas — náleží benediktinům kladrubským a křížovníkům boleslavským. O zbytek V. a J. dělí se potom větve Markvarticů a zakládají na nových zbožích sídla (pp. z Valdštejna: Valdštejn a Rotštejn ok. 1270, Chlum ok. 1300, Kavčiny ok. 1350; pp. z Lemberka: Turnov ok. 1250, Rohozec ok. r. 1300; pp. z Vartmberka: Skály (Hr.) ok. 1350, Trosky ok. 1390; ve XIV. stol. na býv. král. statku vzniká od Bibrštejnů hrad Frydštejn ok. 1360. Na panstvích zakládají se města, ok. 1250 Turnov od Valdštejnů a Lemberků zároveň, Dub či pův. N. Světlá, nejspíš od řádu; před r. 1400 na panství Skalském městečko Rovensko, na Frydštejnku městečko Hodkovice**); v XV. stol. přibývají na Skalsku městečka Čímyšl a Žantov (dnes pouhé vesnice). Okolo dominií, jež všelijak se mění a pronikají, válkou husitskou pak úplně přecházejí do rukou světských a dílem i jiných rodů, trvají drobná vládyctví a jejich tvrze. V 16. věku velkostatky panské scelují se u větší, absorbují zemanská zbožíčka, tvrze zanikají. Rok 1547 působí jen změny držitelův a rovněž i r. 1620; v další době vládnou krajem již jen čtyři vrchnosti, což trvá až dosud.

*) Podle referátu K. Buchtely v ČSPSČ., XVI., 108.

***) Hodkovice náleží nyní okr. Libereckému, ale za dominikálního zřízení byly příslušenstvím panství Frydštejnského.

Z doby knížecí nebylo asi výtvarných děl mnoho a nezachovalo se nic, až jen ze sama konce románského slohu. Doba gotická zakládá a staví většinu monumentálních budov, ale z časů Přemyslovců nezůstalo krom zdiva na hradech ničeho a z vlády Lucemburků pouze zbytky architektury a rovněž drobné výzdoby; něco zašlo v bouři husitské (kláštery, hrady), jistě víc vpádem lužickým r. 1468, jímž ohněm zahubena obě města i řada vsí, nejvíce však pozdější přestavbou. Zkázou XV. věku nahrazují teprve pozdní gotika a první renaissance, jež vedle sebe se prostupují až do let krále Maximiliana. Rod Vartmberský na S., a Smiřických na J. vyvíjejí péči blahodárnou a vydatnou; z těchto let trvá první značnější podíl památek.

Doba rudolfinská nebuduje, pouze doplňuje, upravuje a zdobí; její památky většinou hynou válkou třicetiletou, požáry a potomními změnami.

Období baroku, a to let 1650—1750, je pro uměleckou činnost krajiny nejvýznačnější. Staví nebo přestavuje zámky, buduje nové chrámy, tvoří největší podíl plastiky z kamene i dřeva a přehojně zaměstnává užité umění v řemesle. V době té poprvé možno stanovit i místní výtvarníky i jich díla, ale jen v skrovnější míře; větší práce hotoví se dle projektů cizích anebo mimo kraj, v Praze, Ml. Boleslavi a v severočeských obcích německých. Činnost tato klesá v době klasicismu a hyne poč. XIX. stol. Období nového romantismu počíná 1820 až 1850 znova, matně a neumělecky.

Podrobnější výčet památek na Turnovsku je tento: Z poslední doby románské jediný, i v detailu architektonickém neporušený, trvá kostel v Nudvojovicích, zjištěný nalezenou pečetí bisk. Daniele († 1214); jinak jen torsa chrámků v Letařovicích a Vlastibořicích. Z konce století XIII. spodní hradní zdi na Rohozci a rozvaliny na Rotštejně a na Chlumě.

Lucemburská epocha zůstavila presbyteria v Rovensku (kde jest i malba na skle, bohužel rozbitá), Přáslavicích, Všeni, Vyskři a snad též na Hruštici, i jich kamenické výzdoby; věž hradu Frydštejna; křtitelnicu v Letařovicích, něco kachlíkových úlomkův a drobné zbroje z hradů.

Z pozdní gotiky r. 1516 přestavuje se Rohozec od pp. Krajířů z Krajku v zámek, ušlechtilé tesné příkrasy; z neznámých let pochází sev. zeď chrámu v Dubě, po ohni r. 1538 přestavuje se chrám farní v Turnově, ok. r. 1550 pp. z Vartmberka od základu budují kostel v Přepeřích, nejkrásnější památku této doby, jež buď staví nebo zdobí nejmenovaný kameník z Velikého Boru. Plastiku reprezentují z řezané a malované archy v Letařovicích, zbytky figuralní výzdoby oltární pův. kaple na Rohozci a chrámu na Hruštici, vše na panstvích téhož rodu. Illuminatorské umění podává kancionály turnovské (před r. 1538), z nichž však pouze jediný se dochoval, a to mimo Turnov. Dílo zvonařské zastupují zvony nedatované, dílem enigmatické z doby husitské: 1 v Hlavici, 2 v Nudvojovicích, české v Letařovicích a ve Vlastibořicích, bezejmenný

z r. 1483 na Všeni; i jiné, bohužel před léty rozlité požárem. Práce této doby všeka je česká, ale jen z části místní; od domácích výrobců jsou pouze zbytky kamen a díla zámečnická.

Současně, ale již duchem renaissančním, staví si město novou radnici v Turnově r. 1526 (později 1620 přestavěnou), město Dub rovněž asi r. 1560; vrchnosti: Jan Oprštorf zámek v Dubě a kapli zámeckou, přičemž snad i chrám farní nějak nově upraven; též hřbitovní kapli; pp. z Vartmberka obnovují ok. 1570 klášterní chrám turnovský, 1595 loď chrámu na Všeni, staví nový zámek na Svijanech r. 1578, později podnikají nové stavby na Rohozci; Smiřičtí mění ok. 1570 loď kostela v Rovensku a sev. křídlo zámku Hruboskalského; té doby dostává renaiss. úpravu i hrad Valdštejn, jenž někdy ok. r. 1600 hyne požárem, rovněž ok. 1560 ohněm zašel Frydštejn. Plastická díla mistrná (jen reliefs), jednak z pískovce, jednak z mramoru, nalezneme v deskách pamětních v Dubě, v Přepěřích, tu i křtitelnici kamennou; náhrobky v Turnově, Rovensku, Nudvojovicích, Albrechticích, na Hruštici, na Všeni; mramorové práce jsou jistě jinde dělány, pískovcové sotva doma, nebo kameníků místních neznáme. Malíř, asi Němec, maloval nástropní fresky na Svijanech; tabulové práce v Nudvojovicích jsou asi díla českého; zdali domácího, nelze říci. České jsou za to zvony boleslavského Petra z r. 1566-8 v Letařovicích, v Hlavici, v Přepěřích; nejmenovaného z r. 1614 na Hruštici (rozlitý); křtitelnice cínové z r. 1541 v Turnově (Jana Mrkvičky) a z r. 1575 v Rovensku (Jana z Hradce), pak rakve Karla a Jaroslava z Vartmberka v klášterní hrobce turnovské (nyní v Mn. Hradišti). Z drobného díla jsou tepané kropenky na Rohozci a v Turnově (díla cizího), nejstarší zachovaná pečetidla městská i cechovní, hojnost domácí i cizí zbroje na zámcích; z keramiky skvělá kamna míšeňského původu na Hrubé Skále; z dílen místních hrnčírů jen několik kousků. Nahodile, docela cizí provenience, dostaly se do kraje ciborium jenšovické z r. 1601 a stříbrný pás a lžíce, ztracené tu kdys potom bludnými exulanty.

Doba vévody Frydlantského minula bez patrné stopy; jedině že na Turnovsku poprvé počíná se těžiti z bohatého tehdy naleziště kozákovských polodrahokamů. Ale řezání a broušení kamenů, a pak i skla a hotovení „komposice“ jeví se patrněji až ok. r. 1700 a potom. Válka třicetiletá přináší novou zkázu; umlká tvůrčí činnost, jen se nuzně napravuje, co zničilo vojsko nebo požáry. Soldateska několikrát vylupuje a ničí inventář chrámový. R. 1629 zničeny zvony v Rovensku, r. 1643 (a 1707) hoří Turnov, 1647 (a 1694) Dub, zanikají Trosky, zbylé tvrze, i celé vsi; scházejí starší stavby, nastává emigrace našich a imigrace Němců; Dub a Hodkovice se poněmčují na dobro. Po válce tvoří se velkostatek rodu Valdštejnského se sídlem v Mn. Hradišti, k němuž náleží i Turnov, Skála a Svijany; menší ale přece rozsáhlé území hr. Desfoursů na Rohozci, M. Skále, Semilech a Lomnici; Dub a Frydštejn náleží řádu sv. Augustina ve Vídni; jen odštěpují se statky drobnější a uprostřed

roste vládyctví Albrechtické ve statek Sychrovský Lamotteů z Frin-troppu. Přepych a horlivost náboženská budí potom novou činnost, nej-markantnější; v popředí stojí hrabata Valdštejnové.

Přestavuje se zámek na Hrubé Skále po ohních (dnes přestav.), budují nové zámky a zámečky v Albrechticích a ve St. Dubě (zašlé), v Sychrově a na Malém Rohozci (přestav.), nově vznikají dvory panské (zejména Č. Dvůr, Valdštejnsko), nejstarší domy nyní zachovalé v městech. Od základů staví se r. 1651 klášter a kostel sv. Františka v Turnově (r. 1707 a 1805 nově změněný), 1687 kaple v Jílovém, 1722 kaple na Valdštejně, později pěkný chrám v Hlavici a nejmolejší, již v náběhu rokoka, ok. r. 1740 chrám v Jenišovicích; přestavbou z části neb úplně mění se po r. 1643 a 1707 kostely turnovské, r. 1648 a 1694 farní chrám v Dubě (na-posled v rokoku), hřbitovní kaple tamže, 1675 kaple na Rohozci, 1768 kaple na Svijanech, někdy po r. 1650 chrám na Hrušticí, 1695 v Leta-řovicích, v neurčité době na Vyskři a v různých obdobích na Světlé. Stavitelé jsou asi veskrze cizí, Vlaši (Panetius) nebo Němci.

Stavbám dostává se vnitř více méně nádherné výpravy z kamene, dřeva i kovu, i dílem malířským; současně i mimo chrámy roste počet soch, statuí, kapliček, božích muk, ze zbožného vota úředníků, kněží i bohatších sousedů. Na prvním místě nutno uvésti velkolepou figurální výzdobu mostů hradních na Valdštejně a na Hr. Skále, i sochy v okolí zámku pohříchu neznámého díla, pak sousoší sv. Linharta v Hlavici, morový sloup v Dubě, tesaný erb valdštejnský v Přepeřích; skvělé oltáře ve většině svatyň, zejm. řezané v Přepeřích, Letařovicích, Jílovém, práce místní, z Mn. Hradiště, z Liberce; přepychový nábytek, až i rokokový, řezaný i vykládaný na všech zámcích mimo Svijany; práce kovářské a zámečnické všude.

V Turnově působí skoro celé století malířská rodina Hertlů, mimo z malíře jiné, dílem zasáhá sem činnost malířů hradištských (Hislera) a z Liberce, již zásobují klášter, kostely i rodinné galerie zámecké; není však dosud děl mnoho zjištěno; zejm. portréty na Rohozci, na Hrubé Skále, kdež najdeme i malíře cizí, nic však, aby vynikalo. Za to obrazy na Sychrově jsou buď nové kopie nebo teprve v XIX. stol. přinesená díla francouzská.

Řemeslníci turnovští primitivně malují dřevěné stropy v městě, v Nudvojovicích, na Hrušticí v chrámech, jiní v Letařovicích.

Z mistrů kovoliječských Donát pracuje r. 1648 o zvonech v Dubě, Turnově, Přepeřích (všecky však rozlity), 1630—39 z Hostinného Schröter v Rovensku, r. 1694 trevírský Cromerius v Dubě; boleslavského Pric-queie díla vzala za své; v XVIII. stol., Löw, Kühner a Lišák nahrazují zvony zašlé; hojně nádob cínových dávají hotoviti cechy i panstvo u mistrů hlavně pražských.

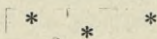
Z výrobků sklářských a brusířských zachovalo se málo; zbytek okna z turnovského kostela z r. 1647 a sbírka pohárů a číši asi podkrko-

nošských skláren na Rohozci. Chrámové a zejména klášterní turnovské inventáře zaznamenávají hojně bohatých prací zlatnických, doma i jinde hotovených, ale většinu jich pohltil cassirující patent válek napoleonských; zůstaly pouze trosky: monstrance na Světlé, ostensorium a kalich děk. chrámu v Turnově, kupy kalichů klášterních, mimo méně cenné náčiní v Dubě, Hlavici, v Přáslavicích. Keramické zboží omezuje se na jediná kamna v Jenišovicích, nyní na Rohozci, pak na řadu vzácných mis bílé, modře a zeleně polévaných a datovaných v Turnově i na Rohozci, v XVIII. stol. přibývá zboží porcelánové. Zbroje hojnost, domácí i cizí, v zám. zbrojnicích.

Empirová doba je chudičká. Větší stavbou je jen radnice rovenská (shořelá) a fačady nových domů, jichž ok. r. 1800 v Turnově rázem přirůstá; náhrobky na hřbitovech, něco náčiní a porcellán českých továren v museu turnovském i soukromí, rozličné hodiny a drobnůstky v soukromém majetku. Jediné zlatnické práce jsou monstrance v Jenišovicích a noha starší monstrance turnovské. Hmotou pouze vyniká silniční jehlanec u Ohrazenic. Z malířů nalezneme jen Piepenhagena na Rohozci. Největší měrou zastoupen jest truhlářský empirový nábytek tamže na zámku.

V letech 1820—50 ještě antikisující modou upravuje se kaple valdštejnská; ale již ozývá se romantismus pseudogotickou obnovou hradu, novými taktěž novogotickými chrámy na Hrubé Skále 1819, P. Marie v Turnově dle plánů Hausknechtových (1825—52), dokonč. Bern. Grueberem, věžemi, lodmi chrámů v Přáslavicích a na Všeni; nově staví se dle Prouvotových rysů velký zámek Sychrovský v normanské gotice a rovněž podobně zámek Hruboskalský; v témže pseudogotickém slohu zřizuje Michal Kotler svůj turnovský dům s věžovitým altánem v zahradě; zámek na Svijanech mění se v pouhý dům úřednický, na Rohozci provádějí poslední větší proměny. Pro Turnov J. Max teše sochu P. Marie na kašnu, na Valdštejně Machek maluje fresku Jana Křtitele; některé zvony lijí se nově v Praze a v Brně; chrámy doplňují svůj inventář a opravují vnějšek i nitro. R. 1870 sbořili bez památky oba staré kostely v Újezdě pod Troskami.

Z literatury uvádějí se pouze vědecká díla a články významnější nebo illustrované, pak spisy starší doby, nikoli úplná bibliografie, zejména vypuštěny přečetné stati pouze turistické. Lituji, že nebylo možná dojíti všech článků místních časopisů, jež obsahují mnoho příspěvků, ale zůstaly mi neznámy nebo nedostupny. Díla povšechná cituji pouze ve zkratkách, totiž:

Rohn = R. Joh. Carol., *Antiquitates ecclesiarum, capellarum, monasteriorum aliarumque aedium districtus Boleslaviensis*. Vet. Pragae, 1774.

Schaller = Sch. Jarosl., *Topographie des Königreichs Böhmen IV*. Bunzlauer Kreis. Prag-Wien 1790.

- Sommer = S. Joh., Das Königreich Böhmen. Pr. Bd. II. 1834. (Bunzl. Kreis.)
 Heber = Heber Franz, Böhmens Burgen. Pr. 1844—49. I.—VII.
 Památky = Pam. archaeologické a místopisné.
 Prášek = P. Justin V., Dějiny města Turnova nad Jiz. V Klatovech 1879.
 Bernau = Bernau Friedr., Album der Burgen und Schlösser im Königreich Böhmen. Saaz 1878—81.
 Hrady = Sedláček Aug., Hrady a zámky, díl X.
 Míst. slov. = Sedláček Aug., Úplný místopis. slovník král. Českého. II. Část historická.
 ČSPSČ. = Časopis společnosti přátel starožitností českých. V Praze I.—XIV.
 Hlasy, Listy Pojiz. = H. L. Pojizerské, rediguje Vác. Kudrnáč. V Turnově.
 Durych = D. Václav, Z českého ráje.
 Bouška = B. Bohumil, Okres Českodubský, v Turnově, bez data.
 Kudrnáč, Adressář = K. Vác., Adressář a popis polit. okresu Turnovského. V Turnově 1902, I.—IV.
 Endler = E. Franz Joh., Das soziale Wirken der kathol. Kirche in der Diözese Leitmeritz. Wien 1903.
 Šimák, Příběhy = Š. J. V., P. města Turnova nad Jizerou. V Tur. 1904—1906, díl I. a III.
 Bareš = B. Frant., K vycházkám po Boleslavsku. V Ml. Bol. 1908.

* * *

Práci soupisnou konal jsem spolu s bratrem svým Václavem po několik let a dokončil ji i rukopis odevzdal již před 5 lety; možná tedy, že od těch dob někde něco se změnilo, ušlo mé pozornosti a není tak, jak jsem vypsál. Naší prací jsou zároveň všechny fotografie, kresby a rysy, pokud není jinak udáno. Veliký podíl v práci náleží milému a zasloužilému příteli, akad. malíři p. Janu Prouskovi v Turnově, jenž vlastně skoro všechen výtvarný inventář z okolí dávno již byl sebral a v museu turnovském uložil; po jeho stopách bylo naše dílo ulehčeno a nad to propůjčil mi nejen své kresby a fotografie, ale i hotové štočky (č. 18, 75, 76, 126, 154, 164, 193, 195, 219, 220, 223 — pokud jinde byly tištěny, vyjednala slav. arch. kommisie jich zapůjčení). Jiné fotografie pořídili a mně darovali p. řed. okr. kanceláře J. Satrapa v Č. Dubě (13, 14), MUDr. Jan Zeman v Turnově (269), kresby přítel Jan Košek, farář v Pirkštejně (57), Zdeňka Liebscherová (150), jiné fotografie jsou od místních fotografů p. Jana Šimona (37, 40, 43, 55, 56, 62, 90, 129, 134, 170, 171, 174, 208, 209, 222, 240, 256—264, 267) a V. Lochmana (216, 241, 242). Štočky laskavě zapůjčili sl. redakce Památek arch. (183, 248), sl. Společnost přátel starožitností českých (58, 68, 73), sl. Klub č. turistů (27); rysy k okreslení zapůjčil sl. patronátní úřad panství Hruboskalského v Rovensku (76, 143—145), sl. správa velkostatku na Hr. Rohozci (121, 122), sl. stavební úřad na zámku v Sychrově (6—8, 10—11), veledúst. p. vikář konsist. rada J. Tyrichter v Přepěřích (91). Od přítele † K. Zappa jsou kresby č. 234—237. Sl. měst. rady v Č. Dubě a v Rovensku poslaly otisky pečeti, p. inž. Lud. Černovický přispěl při vyměřování plánu hradu Rotštejna, p. em. ředitel Jos. Malina při odlévání reliefů na zvoně v Práslavicích.

Soupisnou práci otevřením svých zámků a propůjčením pomůcek učinili možnou J. J. vysok. pán Alain kníže Rohan na Sychrově, J. O. p. Mikuláš hrabě Desfours na Rohozci, J. Ex. p. Felix hrabě z Aehrenthalu na Hr. Skále; jim i jmenovaným již přispívatelům svým vzdávám tu nejuctivější díky. Rovněž děkuji co nejvřeleji vd. duchovenstvu vikariatu Turnovského, zejm. uvedenému p. vikáři, děkanům † Jos. Svobodovi i nynějšímu Ant. Čermákovi, guardianu OSF. Flor. Cibulkovi, kaplanu J. J. Hořčíčkovi v Turnově, J. Turkovi, V. Symonovi, J. Petříčkovi v Rovensku, Janu Hájkovi a G. Procházkovi v Jenišovicích, J. Náhlovskému na Sychrově, V. Drbohlavovi na Světlé, dr. Rob. Najmanovi v Litoměřicích, p. vrch. fin. radovi K. Buchtelovi v Praze, pp. učitelům říd. Zajícovi v Doubravě, Hrdinovi ve Štveříně, Šípovi v Penčíně, Mil. Horákovi v Drahoticích, přátelům z mus. výboru v Turnově i jiným za všecku přátelskou pomoc. Naposled, ale neméně vroucně děkuji sl. archeol. kommissi, zejm. pp. cis. radovi Fr. A. Borovskému, univ. prof. dr. J. L. Píčovi, prof. tech. J. Koulovi, kanceláři České Akademie i knihtiskárně za vydání knihy, starost při tom i vzácné přispění. Posvěcuji pak dílo své rodnému svému kraji.

V Praze, v říjnu 1909.

J. V. Šimák.

Adamovo lože viz Hr. Skála.

Albrechtice.

Hrady 211. — Čechy 299. — Rohn 49. — Sommer II. 221. — Bouška. — Místop. slov. 3. — Kudrnáč IV. 28. — Prousek v Kronice Svijanské (ruk.) a v kresbách v mus. turn. — Opisy listin v arch. turnov.

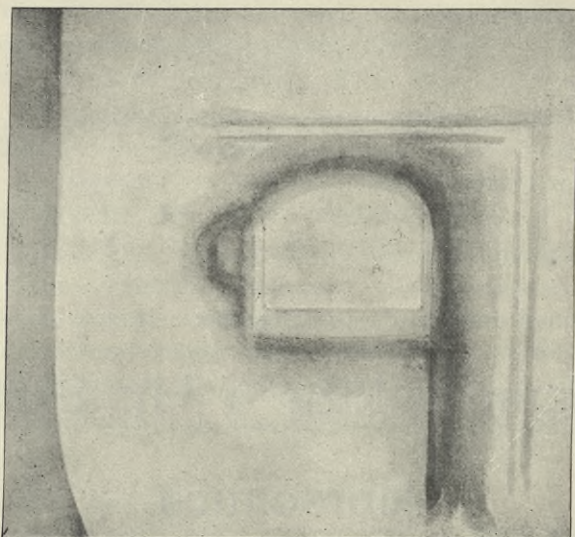
Do poč. XVIII. stol. sídlo zemanského statku, potom ves při panství Svijanském.

TVRZ, ve XIV. věku rodu Tistů z Albrechtic, opuštěná v době neznámé. Její městiště trvalo v základech při gruntu č. 1. do nedávna, sousedé však většinu kamene zatím vybrali. Na Z. od cesty proti gruntu č. 2. plocha tvrziště stromy porostlá, obdélná, pravoúhlá, 16 m v šíři, 20 m zděli, 1—1½ m výše nad okolí; při J. straně zvýšený základ okrajního podlouhlého stavení, při Z. straně rovněž základ úhelní kamenné zdi asi 1 m šir.; S. strana zkopána v mělký svah; vých. břeh lze sledovati ještě na 5 m k J., načež se tratí. Rovnoběžně s okrajem tvrziště běží dole na S. a V. u vzdálenosti asi 9 m základy hrady, silné na ¾ m, v pravém úhlu, as 15 m na každé straně; dále přestávají. Pod tvrzištěm k Z. rozkopané základy menšího, snad věžovitého stavení; ještě níž k Z. zbytek nás pu na kraji rokle, z něhož trvá patrněji pouze úhel na SZ., zvýší 1 m; strana k S. mizí dále při gruntu č. 1.; k J. zahýbá v mírném oblouku a přestává v mezi; pod záhybem vně jeví se propadlá hlubina. (Plán na obr. 1.)

Na polích pod tvrzí k J. nalezen byl pražský groš kr. Jana, železný kord o pleteném koši XVI. stol., 62 cm dlouhý, hruškovité rukojeti, rezem sešlý (nyní v museu turnovském) a něco střepů pozdních nádob.

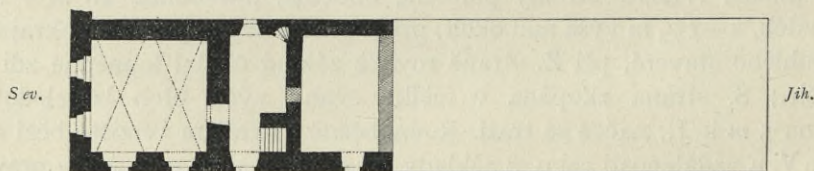
ZÁMEK postaven byl od Lamotteův z Frintropu v II. půli XVII. stol., ale již r. 1750 byl zašlý. (Rohn.) Zbývá z něho jen sev. roh někdejšího západního průčelí (nyní grunt Brožův č. 2.), a to v pouhém přízemí (obr. 2); svrchní patro sešlé zrušil nynější držitel a nahradil krovem.

Obr. 1. Albrechtice. Plán tvrziště. (Dole J, nahore S:
15 mm = 1 m.)

Stavení pravoúhlé 16½ m dl., 8·15 š., k němuž k J. pojí se nově zbudované stodoly, stáje a grunt č. 22. na starých základech zbořeného průčelí. Kus k V. vybíhající zdi severní svědčí, že zámek měl i křídlo severní, prý ještě na 60 kroků zděli, ale všude stopy zmizely.

Dveřmi prostého barokového ostění vejde se do nízké chodby o valeném stropu; z ní v pravo vedou nejdříve schody do podkrovní, dál

Obr. 2. Albrechtice. Plán zbytku zámku.
(1 cm = 5 m.)

vchod do chléva nově přizděného a nejzáz v rohu do starého hlubokého sklepa; zadní prosté dveře jdou do nového dřevěného přístěnku. V levo z chodby vede prostý vchod do světlice skoro čtvercové, 6 m š., 6·20 m dl.; ve stěně S. a Z. po 2 pravoúhlých oknech v hlubokých výklencích; síla zdiva 1·1 m. Strop mocné valené klenby o 2 polích s hlubokými výsečemi.

Na poli při stavení nalezeny úlomky ka ch lí k ů renaissančních, bez glasury. Na prvním kus hlavy a nápis ^{S. P} TRVS; na druhém 12 cm vys. figura paní v bohatém kostýmu, vrážející si dýku do prsou; na třetím kus římsy. Všecky ve škole penčinské.

Bělá.

K u d r n á č, III. 1.—2. — Š i m á k, Paměti o hradu Rotštejnu. V Turnově 1893.

Před vsí SOCHA SV. JANA NEP. z r. 1782, bezcenná.

Sudlice z XVI. stol. tu nalezená, nyní v museu turnovském.

Bezděčín viz Jílové.

Bílé.

P r o u s e k, Obrázky z Poještědí, Zl. Praha 1890. — B o u š k a 101.

Statek č. 1. byl manským dvorcem.

Blatec.

Č e c h y 318. — K u d r n á č III. 11.

Sídlo vládycké, po němž psal se r. 1375 panoš Oldřich Bohuslavec, zašlé beze stopy.

Bohdánkov.

Nález kam. dlátka, v mus. turnov.

Bohumilice.

B o u š k a 67.

Na poli Koškově ve skále „Černá díra“, sl u j, prý „východ podzemní chodby z Dubu“; dosud neprozkoumaná.

KAPLE ANDĚLA STRÁŽCE prostřed vsi, postavená r. 1887 obecním nákladem 1500 zl.

Na cestě do Libiče ve skále vytesaná neumělá KAPLIČKA P. MARIE.

Borčice.

Č e c h y 348. — S b o r n í k z e m ě v ě d n ý IV. 282.

Zašlá ves blíže dnešního dvora téhož jména, ale odlišná od něho. Dvůr slul v XV. stol. Hvozdcem, pak do XVII. stol. Hvozdeckem, od války třicetileté Borčici.

Borek nad Jizerou.

Heber, VI. 506. — Hrad y 269. — Čech y 292. — Kudrná č III. 4. —
Buch t e l a v ČSPSČ. 1908, 108.

Ve skalách nad dílem vsi „Záborčím“ jeskyně, v nich sídliště doby lužické: porůzné nálezy: pazourkového nožíčku, množství střepein vel. nádob a bronz. jehlice, Hloub v lese „Drábovna“, ostrožna skalní se stopami dřevěných stavení, k nimž stoupalo se z přirozeného příkopu po tesaných schůdkách. Púdorys a popis v Českém lidu, II. 341—345. Snad bylo tu strážišťe nebo čihadlo. Nálezy střepein nádob doby hradištní.

Borek pod Hrubou Skálou.

ČSPSČ. V. 64. — Čech y 318. — Š i m o n J a n, Drábovny v okolí turnovském,
Hlasy Pojizerské 1895. — Šestá zpráva mus. turnov. 1907.

Sídlo vládkycké v l. 1364—1416, zašlé beze stopy. Opodál ve „Studeném dole“ jeskyně „Drábovna“, v níž nalezeny nádoby, dnes bohužel zničené. U t. zv. Těhnikovy skály a na Honsově louce trojí sídliště pod převislými skalami, nal. střepey, kosti a pazourkové nástroje. V lese nález 2 mlýnů ručních, v soukr. majetku.

Bukovina u Rohozce.

V. V a n ě k, Zápisky Jos. Dlaska, rolníka v Dolánkách u Turnova. V T. 1898 (zejm.
str. 25). — Čech y 270.

Na konci ostrohu, na němž ves leží, byl v skalí viklavý balvan „Chocholka“, jež r. 1857 pro nebezpečnoství zřícení na dráhu prachem roztříštili. Na zbylých skaliskách stopy po trámovi. V rozsedlině skalní nalezena bronzová sekerka s laloky, asi ze starší doby slezské, jež prý dostala se do Ruska p. Jezberovi.

Červený dvůr, Činov.

Sommer II. 37. — Schaller IX. 318. — Čech y 292. — Sborník č.
spol. zeměvědné IV. 282. — Míst. slov. 120.

Někdy ves a tvrz vladyk z Činova, známých 1322—1450, osada naposled připomíná se r. 1653, potom svedena; jméno dodnes udrželo se v lese M. a V. Činovech.

DVŮR v XVII. stol. založený, pův. Činoves, něm. Neuhoř, dnes obecně jen Červený dvůr podle někdejší červené omítky. Stavení do čtverce, kolem prostranného nádvoří, pod patro. Brána barokního výstroje, ellipsovité zakončena v kam. kanellované obrubě; pilastry s obou stran nesou kladí a přečnělou oblamovanou římsu, nad níž zdvihá se segmentová attika s vásami a prostřed ní veliký erb desfoursský, tesaný z kamene. (Obr. 3.)

Čímyšl.

Někdy městečko, teď víska. SOCHA SV. JANA na třídlílném podstavci z r. 1776, uprostřed vsi.

Čtveřín viz Štveřín.

Obr. 3. Červený Dvůr. Portál do dvora.

Daliměřice.

Čechy 263. — Kudrnáč III. 6.

Ve XIV. a XV. stol. sídlo vládyk z Daliměřic, po němž není stopy, od husit. válek ves při panství Rohozeckém.

SOCHA SV. JANA NEP. primitivní, na trojdílném podstavci, volutami a kartuši zdobená. V průčelí nápis: *Socha ku Cti Sv: Jana Nepomuckeho nakladem wšech Sausedu z Daloměřic Roku 1821.*

Dehtary.

Čechy 359. — Bouška 103.

R. 1419 sídlo Kojaty z Dehterova, v XVI. stol. manský statek k Dubu (nyní čís. 1).

Dolánky u Turnova.

V a n ě k, Zápisky Jos. Dlaska. — Č e c h y 267. — U r b á ř panství Rohozeckého a Skalského z r. 1608 na Rohozci, opis v arch. turnov.

Nad mlýnem na ostroze, sříznuté železnici, zbytek h r a d i š t ě z doby knížecí, spečených valů, dosud neprozkoumaného. Kamenný hrot a střípky odtud v museu turnovském, 2 pazourkové nožíky ve škole štveřínské.

SOCHA P. MARIE před t. zv. Dlaskovým statkem z poč. XIX. století.

Dolní Roveň viz Roveň Dolní.

Doubí (M. Dub).

Č e c h y 16. — B o u š k a 95.

Na stavení souseda Stanislava zazděná kamenná DESKA, na níž tesána ryba, práce XVI. věku, s brány někdy zámku v Dubě. Opodál vsi prostý kamenný KŘÍŽ vsazený na místě býv. zděné šibenice.

Doubí u Štveřína.

Nález zlatých závitků, nyní v Museu král. Č. Střepy doby hradištní.

Drábovna viz Borek n. Jiz., Borek u Hr. Skály, Prackov.

Dřevolysy.

S b o r n í k zeměv. společnosti IV. 283.

Zaniklá ves, kdys na panství Rotštejnském, kdesi na Kozákově.

Dub pod Ještědem. Český Dub.

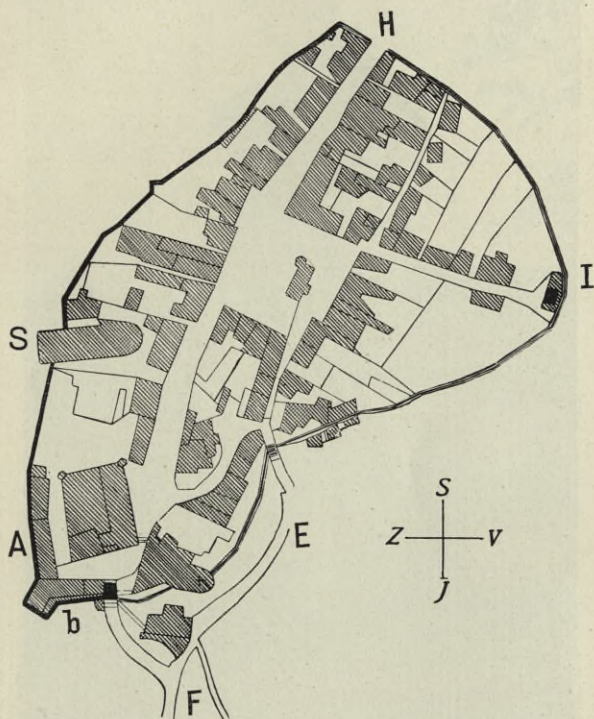
B a l b í n, Bohemia sancta 144. — R o h n 48. — S c h a l l e r 231. — S o m m e r II. 232. — S c h i l l e r, Geschichte der Stadt Aicha, 1898. — H e b e r, Burgen VI. 263. — H r a d y 262. — M í s t o p. s l o v. 173. — Š i m á k, Nejstarší paměti města Dubu pod Ještědem v ČSPSČ. I. (1893) 58. — Š i m á k, Zprávy o některých farářích a školách v Horním Pojizeří v době protireformační, Památ. XXIII. — P r o u s e k, Obrázky z Poještědí, Zl. Praha XVII. (1890) č. 13. (str. 152) a dál. — B o u š k a. — N o v á č e k, Paměti českodubské 1584—1611 v ČSPSČ. VIII. str. 77. — E m l e r, O stavu ryt. řádu sv. Jana Křt. v Čechách r. 1373, Zprávy o zas. Uč. Sp. 1877, 195. — N o v o t n ý V á c., Inquisitio domorum

hospitalis S. Joh. Jer. 1373. Hist. arch. Č. ak. č. 19. — Endler 364.º — Bareš 80. — Urbář z r. 1567 na zámku Sychrovském, opis v arch. turnov. — K o s t ě l n í ř ů č t y od r. 1622 v depositárii farním. — M a t r i k y a školní pamětnice.

K n i h y městské a privilegia od XVI. stol. v archivu na radnici.

MĚSTO na táhlém ostrohu nad Ještědským potokem, vystavěné ve XIII. stol. při komendě řádu sv. Jana, kterou založil (podle staré vartmberské genealogie z 16. stol.) Chval z Markvartic. Připomíná se poprvé s chrámem r. 1290 jakožto

Obr. 4. Dub pod Ještědem před ohněm r. 1858. Plán města. (Vysvětlení: *A* zámek, — *H* horní brána městská. — *E* dolní brána městská. — *I* baštička. — *F* ulice z předměstí Dolánek, dvojčít se v p. k mlýnu a bráně *E*, v levo k dol. bráně zámecké *b*. — Černá čára značí hradby, nyní většinou zbořené; *S* = kostel děkanský.

S v ě t l á, ve XIV. stol. však převládá název Dub. R. 1420 statky řádové zapsány byly Janu z Ralska a z Vartmberka a komenda proměněna v zámek. V XVI. stol. do r. 1547 zboží pp. z Vartmberka, 1547—91 pp. z Oprštorfu, 1591—1621 Smiřických, 1621—1634 Albr. z Valdštejna, 1635—1641 hr. Isolaniho, jehož dcera Regina vstoupila do kláštera sv. Augustina ve Vídni a r. 1653 darovala mu panství; klášter držel je do r. 1782, potom nábož. fond. O r. 1838 kníže Rohan.

Obvod pův. města tvoří vlastně jen dlouhou náhorní ulici od býv. Horní brány na SV. k JZ. k zámku (*A*); uprostřed tržiště s radním domem, nad ním rovné, pod ním svažité do ulice k býv. Dolní bráně *E*. Z tržiště z V. rohu vybíhají v pravém úhlu z uličky, ke hradbám a k baštičce *I*.

HRADBY městské z lámané opuky zavíraly na srázu ostrohu nepravidelnou čarou celé město, dělice je od předměstí Horního a Dolánek, prolomeny byly 2 branami. Ze všeho opevnění zbyly jen dva kusy zdi, jako ploty zahradní, a to od zámku ke kostelu a od kostela dál na straně severozápadní; tu sbořena r. 1907 branka dolů k vodě, goticky sklenutá. Druhý zbytek běží na JV. města na konci Školní ulice, kdež

Obr. 5. Č. Dub. Baštička ve hradbách městských (před úpravou).

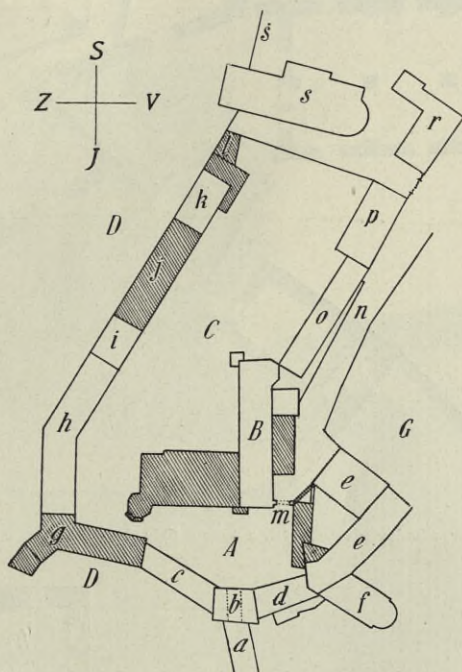
připíná se k baštičce čtverhrané, o šindelové stříšce; v baštičce bývala šatlava, nyní skladiště (obr. 5.). R. 1907 nově upravena.

ZÁMEK, někdejší kommenda Johannitů, zabíral celou jižní část města, požárem však r. 1858 zpusťl a z většiny zašel. (Rysy na obr. 6—8; vyobrazení starého stavu u Hebera a v Hradech.) Púdorys tvořil nepravidelný oblouk, jehož základna obrácena jest k městu a oddělena byla prostou zdí, příkopem, dnes zasypaným, a 2 branami, z nichž do r. 1907 jedna trvala ještě, prostá, goticky zaklenutá, nyní též sbořená. Na oblině byly budovy vedlejší. Uprostřed prostranství stál vlastní palác. (Obr. 8.)

Stavení paláce bylo do pravého úhlu, pod dvě patra a se dvěma zdmi svého dvora zavíralo nepravidelný čtverhran. K rohu na JZ. připínala se

osmihranná věž o končité střeše a též úhel na SV. vybíhal třemi stranami na způsob bašty z rovné čáry k V. Uvnitř v J. křídle bylo ze dvora obšírné schodiště a ve všech ponebích po 4 klenutých místnostech, z nichž čtvrtá v rohu byla velikou síní o 3 oknech, a z té vycházelo se do páté prostory, klenby věžní; v přízemí a v prvním patře sídly naposled před zkázou panské kanceláře. — Ve V. křídle šlo za sebou šestero světnic, poslední z nich měla polokruhový výklenek na způsob apsidy do

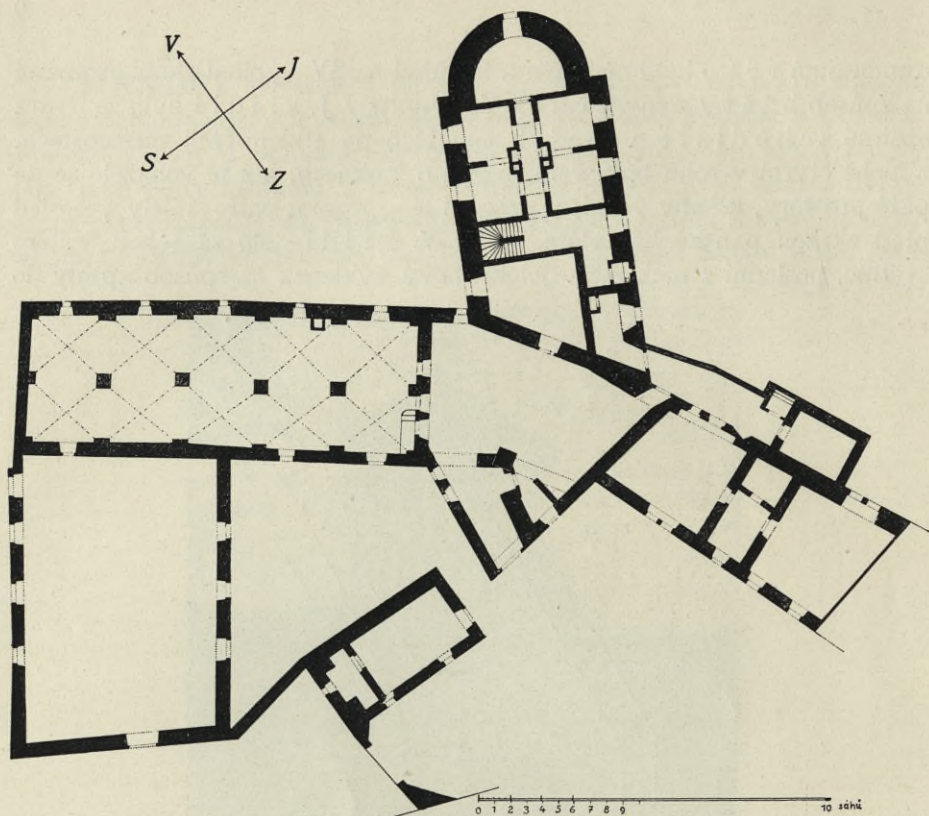
Obr. 6. Č. Dub. Situační plán budov zámeckých před ohněm r. 1858. (Vysvětlení: A nádvoří a zbořené křídlo paláce, — B přestavěné křídlo v byty, — C dvůr, — D bývalé příkopy, — G domy městské, — a můstek — b dolní brána zámecká, — c konírny, — d byt sládkův, — e pivovar, — f býv. kaple, nyní dole pítal, hořejší díl pivovaru, — g lesní úřad, — h stavení úřednické, — i kůlna, — j byt zám. lékaře, — k kůlna, — m horní brána zám. — n ulice na náměstí, — o dům, — p škola, — r děkanství, — s kostel děkanství, — š hradba městská. — Části čárkované sbořeny byly po požáru r. 1858, r. 1909 ještě i m, c, k a díl h.

bašty. — Požár zahubil všecek palác; J. křídlo pak docela zbořeno, tak že jen základy vyčnívají; z V. křídla snesli 2. patro a přední 3 světnice upravili za soukromý příbytek, zadní jsou za skladiště.

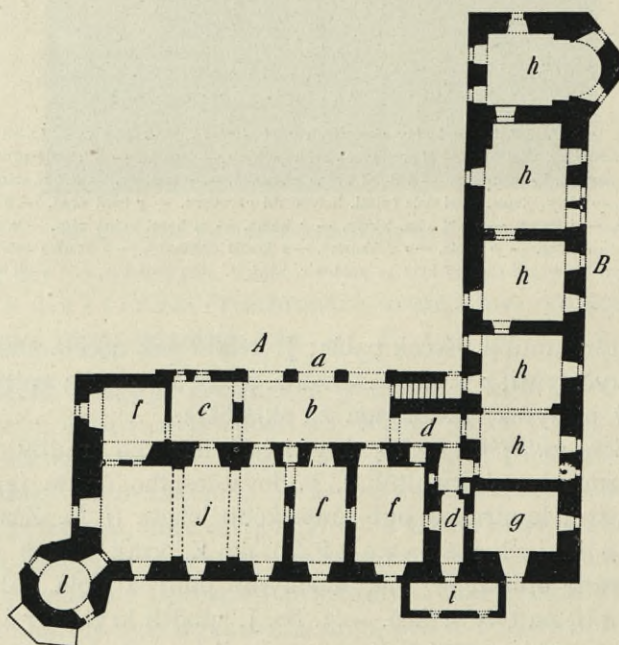
Z dolních, *vedlejších budov* zámeckých, jež jako hradby obstupují na J. nádvoří, zmizely sýpky, kůlny, budova lesního úřadu (g), vybíhající v nárožní baštu, konírny a byt zámeckého lékaře (j, k). Zůstalo:

1. Úřednické stavení (h) na Z. kraji, jehož vnější stěny na svahu stráně opírají se vně mocnými pilíři z dola založenými. — 2. Konírna (i) na téže straně. — 3. Na J. spodek kryté brány dolní (b), nově však zaklenuté (obr. 9.), o dvojích vratech, jimiž přichází se

Obr. 7. Č. Dub. Pádorys budov pivovarských a špitálu (býv. kaple) v zámku před ohněm r. 1858.

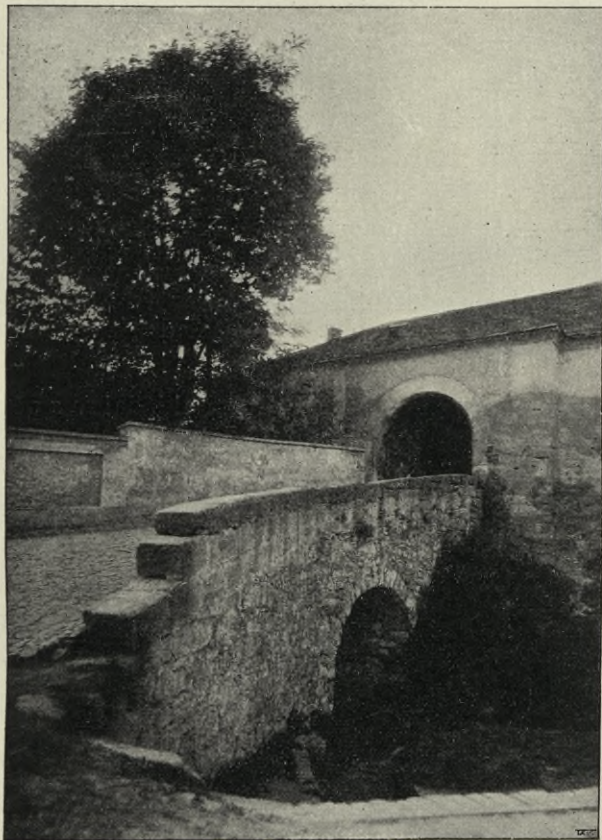
Obr. 8. Č. Dub. Pádorys přizemí býv. zámku.

(Vysvětlení: *A* západní křídlo, — *B* východní křídlo, — *a* vchod — *b* vestibul — *c* a *d* sířky — *f* kanceláře — *g* archiv — *h* obytné světnice — *i* arkýř — *j* veliká síň — *l* kobka ve věži.) Sever nahoře, jih dole.

k mostku kamennému⁷ (a) nad mlýnským náhonem. — Vedle brány v pravo (c) stáje, v levo byt sládkův (d) a pivovar (e). R. 1909 sbořeny ještě některé díly.

Od budov pivovarních k V. odbočuje (f) t. ř. špitál, vychylující se naprosto z čáry zámecké a to tak, že stavení zámecká mají základy nahoře na ostrohu, kdežto špitál dole, v býv. příkopě. Do přízemí špitálu

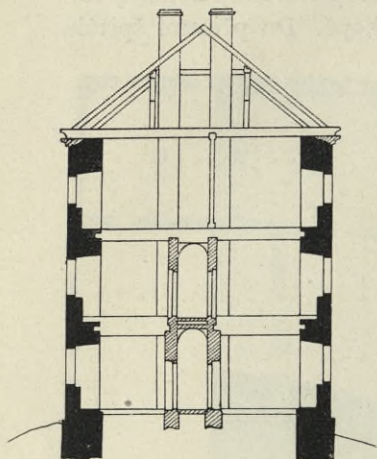

Obr. 9. Č. Dub. Dolní brána zámecká.

jde se nyní zdola, vchodem, jehož ostění zakončené polokruhově, osazeno jest kamennou rustikou; z přízemku vedou schody vzhůru do prvního patra. Druhé patro a půda jsou skladištěm a přístupny jsou shora, s humna pivovarského. Stavení jest bývalou kaplí sv. Jana, vystav. za Jana z Oprštorfu v l. 1552—1579, snad na starém nějakém základě (obr. 10.); za Josefa II. byla kaple zrušena a r. 1803 v přízemku a prvním patře upravena za chudobinec. Délka S. strany vnitř ve světlosti činí 12·3 m, strana J., jak připojuje se ke stavení, prodloužena jest o 3 m, šířka někdejší lodi 8·70 m; presbyterium polokruhové má 5·4 m zšíří, 3·70 m hloubi.

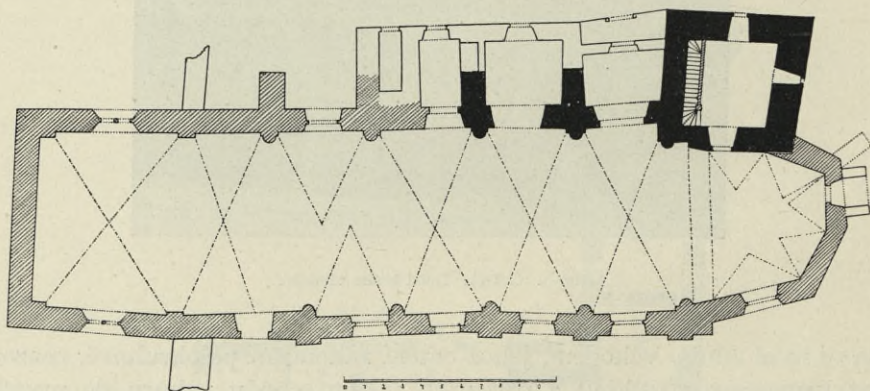
Zdivo 1·20 m silné budováno ze štuk a lámaného pískovce; dolejšek presbytěře a části lodi vně ze svahu podepřen je mocným soklem ze štuk, šikmo vybíhajícím. — V presbytěři 3 o k n a, zpola zazděná, 1·25 m široká, nahoře polokruhová, do vnitř se úžící, o křížových čtverhranných rámech, tetaných z kamene. Ze 6 oken v lodi zbývají pouze hoření oblouky na půdě, dolejšky dílem jsou zazděny, dílem proměněny. — Klenby vůbec není, pouze krovy. (Obr. 7. a 10.)

Obr. 10. Č. Dub. Řez špitálu, někdy kaple sv. Jana.

Děkanský CHRÁM SV. DUCHA, druhdy řádový, na býv. hřbitově, hned mezi zámekem a městem (s). Přestavbami pozbyl vši souměrnosti, z pův. gotické budovy trvá jen spodek věže a kus severní zdi s opěráky, úprava ostatní je z XVI. století, po ohních r. 1647 a 1694. Tu stavěl polír *Paneti*us z Prahy. Jižní zeď opírá se o 4 nové přípory. (Půdorys na obr. 11., pohled na presbytěr obr. 12.) Orientovaný.

Pův. chrám skládal se z pětibokého presbyteria a lodi o 3 polích křížových. V XVI. stol. prodloužili loď k Z., v XVII. stol. ještě dál až ven ze zdí městských. Čítá tedy délka lodi ve světlosti 32·5 m; šířka se mění, ježto stěny nejsou rovnoběžny, u presbytěře 9·80 m, v závěru prvotní

Obr. 11. Č. Dub. Půdorys děkanského kostela.

lodi 9·30 m, v závěru nynějším 8·90 m. Síla zdiva z lámaného kamene kolísá, ± 1·25 m. Klenba v lodi je valená o 6 polích nestejných výsečí daleko hloub založená, nežli byl strop původní, v zavrcholení 8 m vys. Hrany výsečí sbíhají se na masivních příporách, polokruhového průřezu,

Obr. 12. Č. Dub. Presbyterium a jižní strana děkanského kostela.

Obr. 13. Český Dub. Vnitřek presbyteria v děk. kostele.

jež nesou římsové hlavice a spočívají dole na hranolovitých, pravoúhlých soklech. Výseče v prvních třech polích klenbových jsou do jisté míry pravidelné a hrany jejich sbíhají se v kříž, třeba že přípory nejsou roze-staveny souměrně. Čtvrté pole jest mnohem širší a ježto přípory stojí každá jinde, výseče leží výstředně; páté pole, opět křížové, má tvar licho-

Obr. 14. Č. Dub. Portálek do sakristie děk. kostela.

běžníka; šesté, křížové, je ze všech nejširší. Na klenbě rokokové stuccové arabesky (obr. 13.).

Presbyterium neodděluje se architektonicky od lodi, pouze stupněm jest povýšeno; triumfálního oblouku není. Hloubka v ose činí 9·12 m; půdorys však je nepravidelný a z osy vyšínut; stěny mají různou délku: na S. 2·60 m a 3·60 m, závěrná 2·64 m, jižní 2·25 m a 4·65 m. Strop valený o pěti výsečích.

O k n o v presbytérii jediné v jižní zdi; v lodi v jižní zdi po jednom ve čtyřech travées, v sev. zdi pouze 2. Šířka ve světlosti kolísá ± 2 m;

jsou mírně špaletována, polokruhově zakončená. Vchody do chrámu prvotní ve třetím poli, v S. i J. zdi, oba shodné. Portál z kamene, nejpozdnější gotiky, nahoře polokruhem zavřený, profilovaný třemi mělkými pravoúhlými ústupky; profilování počíná ve třetině výšky na sříznuté hraně. Šířka portálu ve světlosti 1·37 m. — Třetí vchod 1·50 m šir., v pátém travée J. zdi, prostý kamenný polokruhový oblouk na čtverhranných kanellovaných pilastrech. — Čtvrtý vchod nově prolomen jest za oltářem z přistavěné předsínky.

K S. zdi přistavěny jsou oratoře, valeně sklenuté, předsíň portálu, schodiště na půdu a věž. Nad oratoří na půdě nalezne se zbývající dvojí starý mohutný opěrák a třetího základy v úhlu presbyteria; jinde všude staré zdivo zakryto novým.

Věž lichoběžného základu má rozměry vnější stěn: S. 7·85 m, a 1·50 m silnou, Z. a V. 6·90 m a 1·20 m síly, J. 7 m a 0·80 m. síly. V přízemí je sakristie, valené klenby, osvětlená 2 nestejnými okny; z presbyteria vede sem kamenný portálek pozdní gotiky z pískovce, pravoúhlý, rovného nadpraží, vys. 2·28 m, šir. ve světl. 1 m. Ostění 0·37 m mocně profilováno je oblými pruty, jež přecházejí v nadpraží v závěr baldachinový. (Obr. 14.) — Ze sakristie vedou vnitř schůdky do depositoria v 1. ponebí. — Do vyšších pater věžních je přístup s půdy kostelní; v 2. ponebí severní zdi malé, úzké okénko gotického pravoúhlého ostění. Svršek věže je novodobý, o páru oken polokruhově zavřených na stranách J. a S., o jediném okně na V. a Z.

Ve zvonici visí pět zvonů, tři větší v lešení, dva menší na trámecích výše.

1. Prostřední lil Jan Baltazar Cromerius v Trevíru v říši Německé. Výš. celá 90 cm, výš. ke koruně 84 cm, prům. 1·17 m. Kolem koruny bordura ze stojatých akanthů, pod ní opis DEVM ADORO SANCTOS COLLAVDO TONITRVA REPELLO FVNERA CLAVDO · + · GOSS MICH IOHANN BALTHAZAR CROMMERIVS VON TRIER IN DER STATT AYCHE.

Pod nápisem lem z festonů i akantů. Na již. straně relief, na sev. polovypuklina sv. Jakuba v oděvu poutnickém a kol postavy opis S. MONASTERIVM SANCTI IACOBI VIENNAE 1694. Uprostřed věnce pod reliefem nápis v tabulce:

INFELICI VVLcano OMNES 4 : OBLATÆ
29 AVGVSTI PIETATE PATRONÆ RÐSSÆ
DĀĒ DĀĒ MARIÆ KVNIGVNDÆ HILDPRAN-
DIN · ABBATISSÆ MONASTERII S : IACOBI
VIENNÆ ITERVM REFVSÆ EODEM 1694
ANNO · SVB PRÆFACTO MONAS. GENEROSI
D : PETRI MICHAELIS ALT.

2. Západní lil týž zvonář; výš. prostá 73 cm, výš. ke koruně 68·5 cm prům. 92½ cm. Ozdoba obdobná.

Opis kol koruny: TRIADIS SEMPER SONAMVS HONOREM CONTRA
VVLCANVM NVNC ET A DESTO PIA †.

Na již. straně relief týž, odznak klášterní a pod ním nápis v tabulce:

EXISTENTE PLENIPOTENTIARIO
HVIVS DOMINII CLARISSIMO
DOMINO LVCA KEIL.

Obr. 15. Č. Dub. Kalich v děk. kostele.

Na SV. krucifix, výrazně modellovaný, a pod ním v tabulce:

ZELANTE TVNC PER : 20 :
IAM ANNOS $\overline{ADM}$: $\overline{R.D.}$ $\overline{D.}$
DECANO DVBENSI $\overline{IOAE}$
FRANCISCO TISCHLER A° 1694.

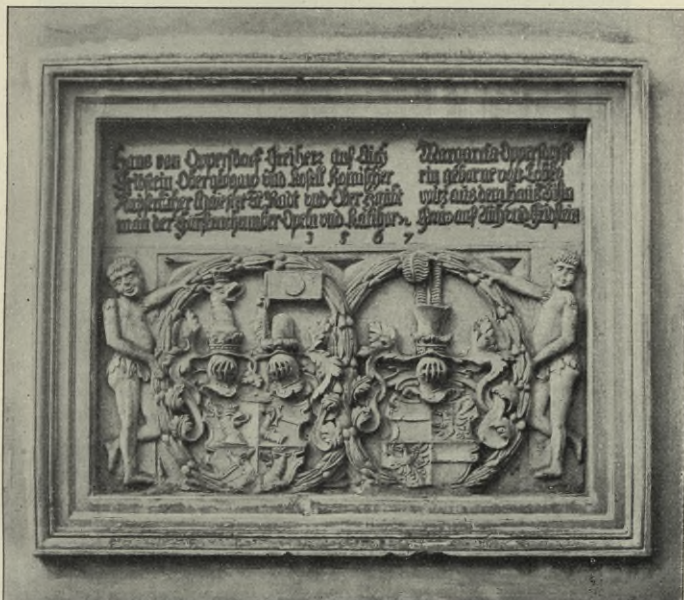
3. Východní. Výš. prostá 65 cm, ke koruně 60 cm, prům. 80 cm. Korunu objímá pás z růžic a zvonků. Pod ním opis A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE JESV CHRISTE 1755. Na sev. straně emblem klášterní; pod ním nápis v tabulce:

A o : P : C : D : IOHANNES : TH : KRSNIAK
 DE CARELSBERG · S : S : TH : B : E ·
 DECANVS.
 D : FERDINANDVS SCHVARC
 CAPITANEVS DVBENSIS

Na bocích relief sv. Jana Nep. a sv. Václava.

4. Výš. 40 cm, ke koruně 36 cm, prům. 46½ cm. Opis LAVDETVR IESVS CHRISTVS ANNO 1735 †. Na plášti 4 drobné reliefy: P. Marie,

Obr. 16. Č. Dub. Deska druhdy nad vchodem zámeckým, pak ve zdi školy, nyní na radnici v chodbě.

sv. Jana Křt., sv. Jana Nep. (?) a odznak zvonařský, zvon a písmeny NP.

5. Výš. prostá 30½ cm, ke koruně 28½ cm, prům. 41½ cm. Na boku záp. hrubá vypuklina: Korunování P. Marie, na druhé straně relief sv. Jana Nep. a vedle písmena

J. C. L. □ 1748.

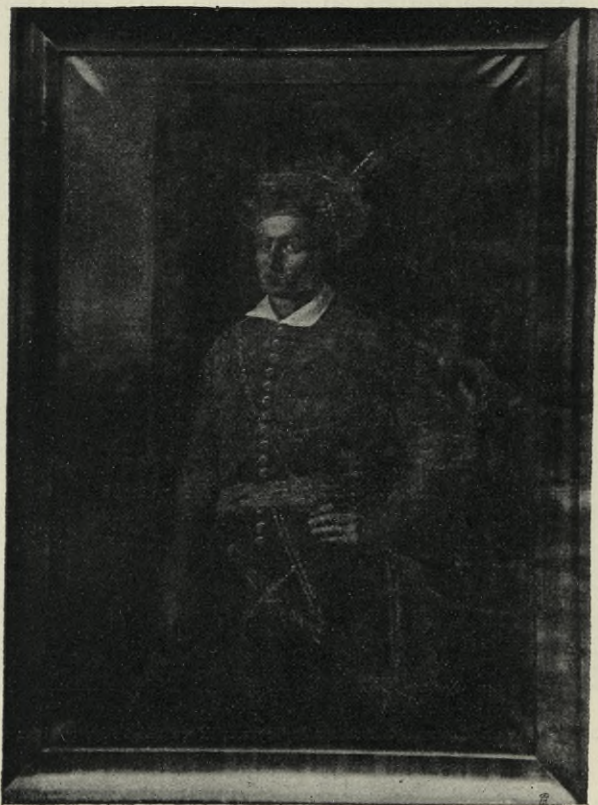
Tři oltáře: Hlavní, výstřední rokokové architektury, má obraz Seslání Ducha sv. Na rámu hluboce vykrajovaném neseny jsou řezané sošky andílků. V popředí stojí sochy sv. Petra a Pavla, vše bohatě zlaceno, ale práce méně umělecké. Pravý oltář téhož rázu ač chudší, má obraz P. Marie, levý sv. Floriana. Vše z II. půle XVIII. stol.

Kalich, stříbrný, zlacený, 22 cm vysoký, průměr kupy 9½ cm, průměr nohy 14 cm. Kupa svrchu hladká objata dole tepáním, ve třech kar-tuších monogramy IPH IHS MARIA, oddělené liliovým ornamentem. Ořech

rozčleněn jest příčnými pásky; noha paprskovitě žlábkována, dole rozdělena soustřednými kruhy, mezi nimi věnečkem. Značky není. Barokní práce asi z půle XVIII. stol. (Obr. 15.)

V nádvoří před kostelem, ve zdi školy zazděny byly k a m e n n é d e s k y, druhy nad vchody do zámku (nyní v chodbě radnice), 130 cm dlouhé, 102 cm vysoké, v kamenném, profilovaném rámci. V obou je erb

Obr. 17. Č. Dub. Podobizna J. L. Isolana ze zámku, nyní na děkanství. (4/10 skut. vel.)

oprštorfský a lobkovický; v pravé však desce erby objaty jsou věncem a rámcem a nosiči erbu jsou nazí pacholíci, kdežto na druhé není obrub, a místo nosičů drží erby pouhé hermovky. Nápis nad erby jsou tyto:

Hans von Oppersdorf Freiherr auf Rich Fridstein. Oberglogau und Kosell Römischer Kaiserlicher Maiestet etc. Rath und Ober-Haupt man der Fürstenthümer Opeln und Ratibor	Margareta Oppersdorfer in geborne von Lobko witz aus dem Haus Bilin Frau auf Rich und Fridstein
1567	(Obr. 16.)

Na druhé desce též nápis, letopočet 1566. Místo Fridstein psáno Fridstain.

Obr. 18. Radnice v Č. Dubě (před přestavbou). Kreslil J. Prousek.

DĚKANSTVÍ je stará, prostá budova, z dílu dřevěná. Na mazhauze v prvním patře visí 5 větších a 5 menších podobizen dubských farářů, práce ne sice umělecké, u některých však aspoň výrazné.

V pokoji p. děkana visí podobizna hr. Isolana (obr. 17.), ze zámku zachráněná, 1·41 m vys., 1 m šir. Zpodoben je pán po kolena v životní velikosti, oděný v žlutý hraničářský šat, s kalpakem na hlavě. Dílo umělecké z první pol. XVII. věku. V levo dole nápis:

IOHANN LUDWIG HECTOR
GRAF VON ISOLANI KAISER-
LICHER FELDZEUGMEISTER

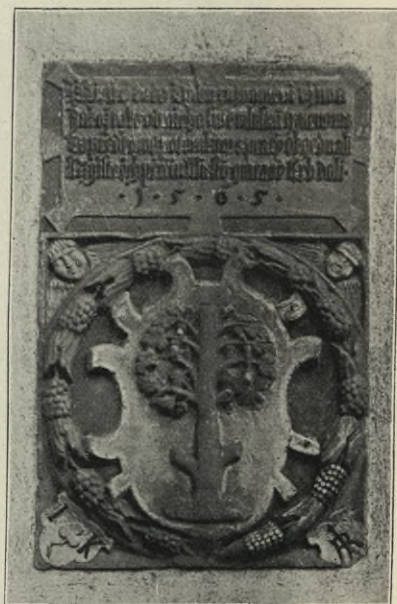

UND GENERAL DER KROATEN
 GEBOREN 1586, GESTORBEN
 ZU WIEN AÖ 1640. WAR
 BESITZER VON AICHA VND
 FRIETZSTEIN, DIE IHM' NACH
 DER CONFISCATION DER GÜTER
 DES HERZOGS VON FRIEDLAND
 ZUFIELLEN.

RADNICE (obr. 18.) budova od kamene z let okolo r. 1560, pod patro, o vysoké strmé střeše. K severnímu rohu pojí se osmiboká úzká

Obr. 19. Č. Dub, radnice. Deska Jindř. ze Slatinky (vedle vchodu, nyní sňatá).

Obr. 20. Č. Dub. Deska s erbem městským vedle vchodu radnice (nyní sňatá).

věž, s cibulovitou bání nepravidelně převislou a lucernou. Jináče prostá. R. 1907 rozšířena k záp. novým křídlem a cele obnovena. U vchodu zazděny byly vně 3 kamenné desky tesané, polychromované a zlacené, nyní vyňaté a v radnici uloženy:

a) Levá vedle pažení, 93 cm vys., 62 cm šir. Dolní dvě třetiny obsahují tesaný erb v kruhovém věnci (rohy vyplňují hlavičky okřídlené). V erbu dole půlměsíc a šestipaprsková hvězda. Klenot z křídla rozletitá a hvězda mezi nimi. Horní třetina desky nese nápis:

Drožený Pan Getrych Slatinsky z Slatinky
 Činil tomuto slavení mnohe ffebrunky
 Gsa na ten cziar Aurjednikem panství Dubské°

Obecní dobře chránil dle Řízení svého
 Gehožto pro památku na Vlaklad obecní
 K dokazani wdierčnosti wdielan Erb vlastní (Obr. 19.)
 . 1 . 5 . 6 . 5 .

b) Pravá deska, 94 cm vys., 61 cm zšíří, obdobné úpravy. Ve věnci štít ve formě vykrajované kartuše a v něm strom dub se žaludy. Díl věnce je uražen a nahrazen dřevěným. Rohy vyplňují nahoře křídlaté hlavičky,

Obr. 21. Č. Dub, radnice. Deska Jana z Oprštorfu a Mar. z Lobkovic, nad vchodem (nyní sňatá).

v levo štítek s jetelovým trojlístem a písmeny IK, v pravo štítek se znamením IR. Nápis nahoře (obr. 20.):

Miesto tofo Dubu za znameni vziwa
 Jakoz take od nieho sve vlastni gmeno ma
 Co přezdkowe potomkum z pracij obgednali
 A z glistych přičin Miestu gmeno y Erb dali.

c) Střední v nadpraží, 114 cm dl., 88 cm vys. Dole erby oprštorfský a lobkovický, jež genius pospolu sdružuje. Nahoře nápisy (obr 21.):

Jan z Opprstorffu Panu na Dubie a
 Frydšteinie Cizlarze geho Milosti
 Radda a Hejntman Knížerzlawij
 Wpolskeho a Ratiborskeho ~

Marketa z Lobkowicz na Dubie
 a Frydšteinie Pana Jana z
 Opprstorffu Manželka ~

Pečetidla městská na měst. úřadě (obr. 22. a 23.):

a) stříbrné, prům. 33 mm. V středním kruhu strom s visutými žaludy, v mezikruží nápis: ~ SIGILVM ~ CIVITATIS ~ DVB.

b) stříbrné, prům. 28½ mm. V středním kruhu štít vykrojený, v něm uprostřed ratolest se dvěma žaludy visutými. V mezikruží nápis: SIGIL-LVM * CIVITATIS * DVB *

Obě v zadu mají stříbrný námětek k zachycování a spojena jsou stříbrným řetízkiem. Asi XVII. stol.

Obr. 22. a 23. Č. Dub. Pečetidla městská.

MOROVÝ SLOUP před radnicí z r. 1723. Na středním sloupě kamenná socha Matky Boží, na nižších podstavcích postavy sv. Floriana, Jana Nep., Františka Sal. a Rocha. Na bocích nápis rytý:

HANC VOTO
DICAUIT
DVBA
COELI REGINAE
FLORIANO
IOANI FRANCISCO
ET
ROCHO

Ut BENIGNE
SERVOS SVOS
CVSTODIANT
AB
IGNE FAME
BELLO
ET
PESTE
F D.

Na cestě ke hřbitovu sousoší LOUČENÍ KRISTOVO S MATKOU. Dobrá kamenická práce s nápisem německým, z části nepřístupným a tedy nečitelným, z XVIII. věku.

KAPLE SV. TROJICE, založená r. 1681 od Norberta Knautha z Fahnenschwungu na hřbitově nad městem. Skládá se z lodi obdélné a z presbyteria víc než půlkruhového, odděleného nízkým obloukem vítězným na prosté římse. V průčelí prostý vykraj. štít, střecha šindelová, s lucernou cibulovitou. Strop 7-80 m vys., je rovný, prkenný, lafmi rozdělen v čtvercová pole. Oken šest, 186 cm vysokých, 208 cm širokých, segmentových, ven se širících, v parapetu 3.40 m zšíří, vně otočených chambranami. Nábytek barokní, bezcenný. (Obr. 24. a 25.)

Na kruchtě visí prkenný štít p o h ř e b n í asi 180 cm vys., 130 cm šir., oválný, se znakem Knauthovým v zeleném věnci, malovaným klišovými barvami.

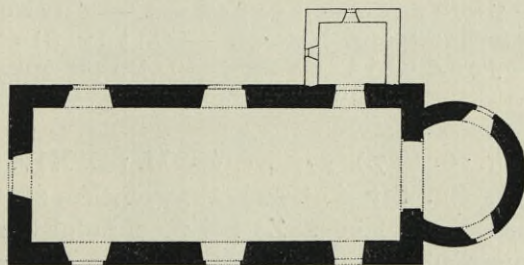
Na druhé straně kruchtý na prkně malovaný anděl s pozouny. Na pozounu praporek s nápisem:

Obr. 24. Č. Dub. Hřbitovní kaple Nejsv. Trojice. Pohled od jihovýchodu.

VNI DEO AVSPICI
LAVS GVBERNA
TORI GRATIA
RVM ACTIO

Polotučná písmena jsou červená = 1681.

Obr. 25. Č. Dub. Půdorys hřbitovní kaple Nejsv. Trojice.

Nad průčelním vchodem vně deska kamenná s nápisem vrytým, neúplným:

ÆTERNO TOTIVS VNIVERSITATIS
AVCTORI
TRINO ET VNI

IVSTITIÆ ET PROVIDENIÆ ABVSSO
MISERICORDIE PATRI PRINCIPIO ET
FINI EX QVO PER QVEM ET IN QVO SVM
ANNO . . . .

Z á m e k průčelních dveří kovaný a rytý. Vnější kování ve tvaru oděnce.

Tři náhrobní desky z XVIII. stol., rytých nápisů, ale nečitelných, u zdi hřbitovní.

U p. H a v l í k a rozličné staré knihy.

Dub Malý viz Doubí.

Dub Starý.

Literatura jako u Dubu Č.

Dvůr panský, při němž v 16. stol. býval hamr železný. Název polohy „na hamru“ dosud se udržel. Od času Albrechta z Valdštejna dvůr byl hlavou panství nově utvořeného; tehdy vzniklo sídlo ve dvoře, prosté stavení patrové, stavěné do úhlu, na němž dnes není vůbec zbytku starožitného.

Frydštejn.

Schaller 236. — Sommer 232. — Heber V. 440. — Světozor I. (1867) 210, XII. 302, 326. — Květy V. (1870), str. 68. — Šimák, Hrad Fridštejn. V Turn. 1894, otisk v Č. Č. Turistů VI. (1895) 73. — Hrad y 254. — Místop. slovník 146. — Čechy 284. — Durych 205. — Turnovský, Putování po vlasti (v Pr. u Reinwarta 1883) str. 31. — Ottův Slovník naučný. — Bareš 77. — Jana Cejnara Pamětní Letopopis (ruk. kronika hradu a okolí) v museu turnovském.

HRAD (obr. 26. a 27.), vystavěný v II. pol. XIV. st. před r. 1385, r. 1565 sluje již pustým. Strmí na skalisku, vyčnělém z boku stráně a s ní souvislém jen úzkou převlakou. Ze zdi předhradních zachoval se jen úhel na SV., vysazený štukovím, a stopy základů se v. z di, až k místu první brány; dál zeď zmizela, až na nejjiž. kus, kde připíná se ke skále.

Od první brány stoupá se pod skálou ke bráně druhé (z níž zbylo jen lože zdi, tesané do skal), a k soutce mezi balvany, zavřené někdy třetí branou prostou, tu zachoval se ještě segmentový oblouk klenby.

Hrad vnitřní byl o třech odděleních nad sebou. Z prostředního zůstala S. zeď u brány a z valné části i V. zeď, prolomená branou (kudy vstoupí se do tesané šije a tudy na předhradí), pak na rohu JV.

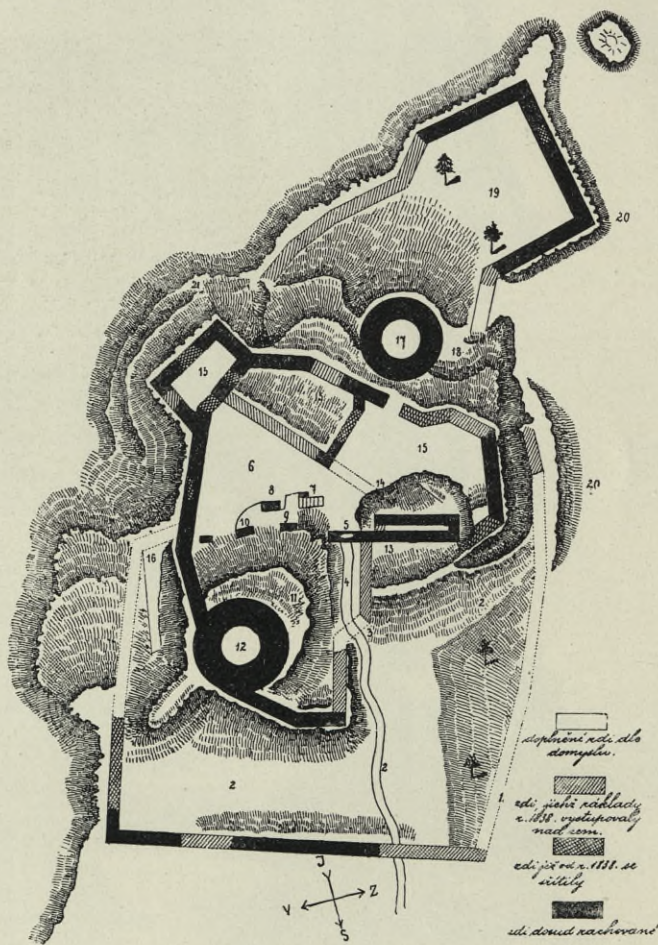

Obr. 26. Frydštejn, hrad.

spodek čtverhranatého stavení o 2 oknech; sem vede zachovaný v c h o d z tesaného kamene, spodem zasypaný. — Záp. stranu obapol brány tvoří skály, v nichž tesány s k l e p y: v levo dva světlé nahoře, bez přední stěny, (zadní z nich pokládá se za kapli, ježto v pozadí jest výklenek oltární s jamkou pro ostatky) a dva tmavé sklepy dole o tesaných polokruhových

Obr. 27. Frydštejn. Půdorys hradu.

vchodech. S pravé strany brány sklep s okénky do brány a předhradí. Stranu JZ. zajímal p a l á c, jehož zdi spadly docela krom částí vnějších, jež sestupují do oddělení dolního.

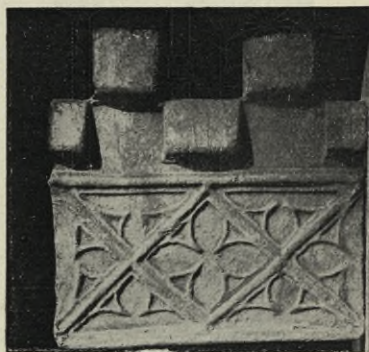
Z horního oddílu na nejvyšší skále strmí dosud téměř neporušená okrouhlá věž, asi 15 m vysoká, 9 m v průměru, z pískových štuk asi 2 m hrubosti, k níž v úhlu přistupují zbylé hradby. Vchod, osazený tesným kamenem a končícím obloukem zavřený, otvírá se asi ve $\frac{1}{3}$ výšky. Dře-

věný žlab pro závoru odtud, někdy zapuštěný v hrubosti zdiva, uložen jest v museu turnovském.

V dolním oddělení skalisko zavřené se všech stran poloscutými zdmi; uprostřed okrouhlá věž *cisterna*, do polou sesutá a puklá, vnitř ve zdivu zbytek schodiště. Za cisternou tesaný sklep ve skále, s okénkem do studny, t. zv. pivovar; v pravo opodál tesaná konírna. — Zdivo nyní je všude utvrzeno maltou.

Pod hradem v polích vykopalo se množství odpadků kostí, střepů a úlomků železných, šípy, ostruhy, v museu turnovském. Odtud *kachlík* ozdobný, s hoření římsy kamen, ozdobený cimbuřím a gotickou lichou kružbou, nepolévaný, 18 cm × 18 cm (obr. 28.); *kachlík* podpůrný, dole okrouhlý, přecházející ve čtverec 18½ × 18½, vys. 14½ cm bez ozdob; *úlo me k* kachlíka 10½ cm vys. s orlicí; *zá me k* na řetěze hrubě kovaný, rezem sešlý atd.

Obr. 28. Frydštejn, kachlík v museu turnovském.

Hamry.

☐ Při stavbě dráhy objeveny 1904 kulturní jámy, z nichž nálezy z doby římské v museu turnovském, pak mince římské císař. Antonia Pia, jež však dostaly se do rukou cizích, až na jednu.

Havlovice.

Bouška. — Kudrnáč IV. 30. — Čechy 358. — Šimák, Nejstarší paměti m. Dubu.

Ve XIV. stol. sídlo vládycké. Po tvrzi však není paměti.

Nová KAPLE SV. HAVLA, vystavěna nákl. Jos. a Anny Libenských.

Hlavatá Skála viz Štěpánovice.

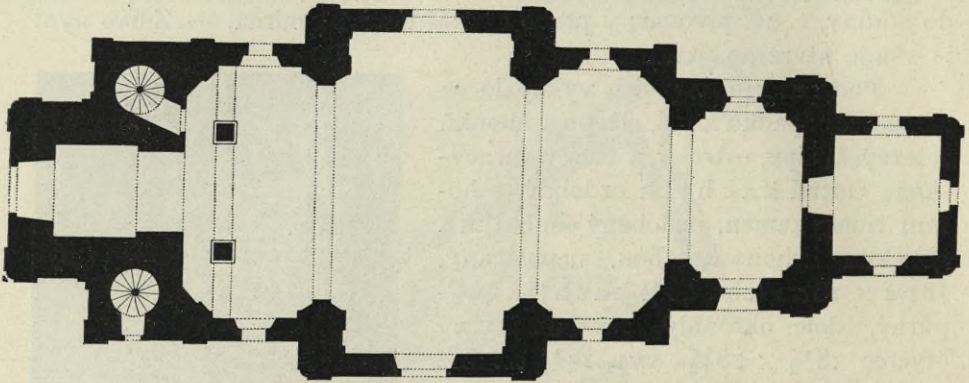
Hlavice.

Rohn 68. — Schaller 84. — Bouška. — Míst. slov. 218. — ČSPSČ. I. 17. — Čechy 361. — Kudrnáč IV. 21. — Matriky z r. 1698. — Pamětnice P. Vác. Mart. Růžka z r. 1781 v arch. farním.

FARNÍ CHRÁM SV. LINHARTA, připomínaný ve XIV. stol., nově vystavěný za faráře Hagenmüllera (1743—1772) asi do r. 1759.

Barokní stavba, orientovaná z lámaného pískovce. V průčelí věž, mající dole síňku čtvercovou ($3 \cdot 20 \text{ m}^2$) a sílu zdiva $1 \cdot 65 \text{ m}$, zevně zaoblených rohů s lisenami, prostá římsa dělí strany v patra. V třetím ponebí 3 prostá segmentová okna v chambranách; na střeše cibulovitá bání.

Obr. 29. Hlavičce. Půdorys chrámu sv. Linharta. ($1 \text{ m} = 4 \text{ mm}$)

Jediná loď $18 \cdot 9 \text{ m}$ dlouhá, skládá se z prostředního dílu v šířce $12 \cdot 80 \text{ m}$ a dvou užších obdélníků příčných o šířce 10 m . Polokruhový vítězný oblouk, $0 \cdot 95 \text{ m}$ silný, $5 \cdot 30 \text{ m}$ ve světlosti, vede do presbytáře obdélné, $6 \cdot 80 \text{ m}$ široké, $4 \cdot 40 \text{ m}$ hluboké. Na nárožích neúplně osmiboké pilíře, rozčleněné na kolmých stranách pilastry; podobné pilastry i v úhlech polí; nesou nahoře mocnou římsu, oblamovanou, vzhůru se rozšiřující. Presbytář, oba obdélníky i čtverec mají po valené klenbě, příčními pásy oddělené.

Obr. 30. Hlavičce. Kostel sv. Linharta.

Okna v lodi 6, v choru 2, všecka stejného rázu, špaletovaná, zevně v chambranách, segmentového oblouku; jen v prostředním čtverci lodi jsou nižší a širší.

Podobně v chod y v průčelí a po obou bocích mají segmentové zakončení a kamenné

ostění. (Půdorys obr. 29., pohled obr. 30.)

Nitro (obr. 31.) má hlavní oltář nápadných forem, s branami po stranách, jež nesou dvě sochy v nadživotní velikosti a vásy.

Starý obraz sv. Linharta z let okolo r. 1750, všecek roztrhaný, dobré však práce, uložen jest za kruchtou v kobce věžní. Nový maloval r. 1894 Jos. Maschek v Jablonci nad Nisou.

Bez významu jsou boční oltáře P. Marie a sv. Jana Nep., též dřevěná kazatelna a dřevěná křtitelnice [tvaru kalichového] i lavice.

Obr. 31. Hlavice. Vnitřek farního chrámu sv. Linharta.

V inventáři chrámovém:

Kalich stříbrný, pozlacený, tepaný, barokní, vys. 20 *cm*. Noha (prům. 14 *cm*) okrouhlá, vzhůru vypouklá, třemi širokými volutami dělena jest ve tři oddíly, v nichž v kartuších tepány jsou poloviční postavy sv. Václava, Jana Nep. a Josefa. Ořech šestihranný zdobí na ostřejších rozích hlavičky andělské, na tupějších rozviliny ve tvaru $\times$. Koš kupy jest tepaný, s poprsími sv. Ant. Paduanského, sv. Linharta a neznámého světce v mnišském šatě. Průměr kupy svrchu 9 *cm*. Z 2. pol. XVIII. st.

OBR. 32. HLAVICE. NÁPIS NA ZVONU.

Monstrance stříbrná, pozlacená, vys. 58 cm. Noha podlouhlá, ze čtyř paralelních úsečí ellipsy, mírně tepaná listovým ornamentem, osy 20½ cm a 16 cm. — Ořech prostý, třikrát vydutý, obložen stříbrnými stříhanými lístky. — Ostensorium (38 cm vys. 35 cm šir.) složeno je z paprsků střídavě kratších i delších. Schránku pro nejsvětější objímá plochý vínek z listů, klasů a různých plodů, stříbrný, z dílu zlacený, vbíhající nahoře do lastury o 2 volutkách. Z konce XVIII. věku.

Pacifikál stříbrný, z části zlacený, vys. 40 cm. Nohu oválnou (osy 15·7 cm a 11½ cm) tepanou, vyplňují 4 voluty a čtyřlaločné kartuše bez výplní. Ořech hladký, jen na spodu mírně vytepaný v listeny. Ostensorium neseno čtyřlistem akantiovým, krájeným z plechu; kol schránky ostatkové obíhají dva rámečky rokokové, krajkové, tepané a probíjené (vnitřní zlacený), posázené drobnými kaménky. Z 2. pol. XVIII. věku. Značek vůbec není.

Na levé zdi v lodi visí obraz, znázorňující velmi primitivně processí, vedené z Hradiště Mnichova do chrámu. Na malované listině čte se vysvětlení lat. majuskulí. Zajímav jen kroji. Nápis zní:

ANNO DOMINI MDCCXLVII PRO AVERTENDA LUE
PECORUM HIS TEMPORIBUS IN REGNO BOHEMIAE GRAS-
SANTE DUCTA EST PRIMA PROCESSIO SOLEMNIS EX
CIVITATE HRADISTENSI AD ECCLESIAM PAROCHIALEM
HLAVICENSEM SANCTI LEONARDI ABBATIS MAGNI CAP-
TIVORUM IN PARTU PERICLITANTIUM ET EO TEMPORE
SINGULIS ANNIS CUM OBLUTIONE MAGNAE CEREAE
CANDELAE SUBINDEQUE ETIAM ANATHEMATIS ARGEN-
TEI DEVOTISSIME CONTINUATA.

Zvony ve věži: 1. prostřední. Prům. 92 cm, výš. 68 cm k závěsům, 60 cm ke kraji. Kolem koruny opis dvojřádkový, viz obr. 32.

Na sev. relief P. Marie, na již. krucifix. Na dřevěném závěsu vryt letopočet 1753.

2. Záp. Prům. 61 cm, výš. 48 cm, ke kraji 43 cm; kol kraje horního dvojí pás z ornamentu mušlového, uprostřed na hladkém pásku: ANNA KÜHNER 1807, dole akantiová obruba. Na boku reliefy sv. Ant. Pad. a sv. Floriana.

3. Vých. Prům. 60 cm, výš. 45 cm, ke kraji 40 cm. Nápis nečitelnou minuskulí (obr. 33.).

SOCHA SV. LINHARTA před chrámem. Barokní, trojdílný podstavec uprostřed basreliefem znázorňuje pří-

pady, v nichž vzývají sv. patrona. Postranní oddíly podstavce ozdobeny jsou symbolickými okovy.

*MILY BOHU
I LIDEM
JEHOZTO
PAMATKA
POZEHNA
NI JEST
EKL. 45. — 1*

Obr. 33. Hlavice. Nápis na zvonu.

Nad řemeslnickou prací tuto mistrným dílem vyniká hořejší, figurální půl sousoší. Zpodobuje tu sv. biskupa v nadživotní velikosti, v bílé rochetě, rudém ornátě a zlaté mitře, an opírá se o berlu, kdežto pravice drží rozvřenou knihu s nápisem:

MILY BOHU
I LIDEM
JEHOZTO
PAMATKA
POZEHNA
NI JEST
EKL. 45. — 1

U nohou jeho leží vůl, ovce, koza, kůň v přirozené velikosti, nepolychromované, velmi uměle tesané.

Celek je vzácné dílo sošnické z první půli XVIII. věku. Obnovy dostalo se mu r. 1864 a 1895. Mistr není znám.

Na faře **OBRAZY**: podobizna hraběte Filipa z Valdštejna; na plátně 110 cm vys., 90 cm šir., pěkné malby z let okolo r. 1700, dále málo cenná podobizna faráře Píseckého (z téže asi doby) a faráře Hagenmüllera.

Ve vsi ve statku „u Šimonů“, prý někdy zemanském dvoře, nalezen byl poklad stříbrných peněz, bohužel zcela rozptýlený.

Dva zlomky kachlíků renaissančních z pálené hlíny, nepolovaných, nalezené v lese blíž Cetenova (v okr. Mimoň.), nyní v museu turnovském. (Obr. 34.)

Obr. 34. Hlavice. Úlomky kachlíků nalez. u Cetenova (nyní v museu turnovském).

Hojice Malé.

Sborník zeměvěd. spol. IV. 283.

Ves zašlá v 30tileté válce, na jejímž místě vznikla brzo potom osada Červenice u Sychrova.

Horka.

KAPLIČKA zděná, bez významu z poč. XIX. stol.

Hradčany.

Nález z kamenných mlatů, v soukromém majetku.

Hradec viz Soběslavice.

Hrádek viz Chvalčovice, Lažany pod Vyskřín, Stadla. Štěpánovice, Vesec, Všeň.

Hradištata Vel. a Malá viz Křenovy.

Hrachovice.

Před vsí neumělý KŘÍŽ z poč. XIX. stol.

Hrdoňovice.

Čechy 329.

Ve vsi ve XIV. a XV. stol. bývalo sídlo vládycké, o němž dnes nic se neví. — Dle sdělení na poli kteréms nalezeny popelnice, ale rozbity.

Hrušnice.

Patera, Korrespondence Dobrovského, str. 220, 364. — Rohn 68. — Schaller 67. — Blahověst 1866, str. 408 (popis zvonů). — Čech 1890, příl. k čís. 239. — P. J. Nechvíle v Methodu XIV. 33, XX. 126. — Šimák, Hrušnice, Úplný addressář prům. města Turnova. V T. 1897, str. 42—44. — Čechy 258. — P. Jos. Svoboda, Filiální kostel na Hrušnici. V T. 1894 a v děkan. pamětnici v Turnově. — Durych 142. — Hradky 59, 142, 199. — Místop. slovník 298. — Jizeran 1890, č. 60.

Ves (někdy při staré cestě zemské), jež snad splýnula s Turnovem při založení města. Okolo r. 1239 sídlo Jaroslava z Hrušnice, předka rodu Valdštejnů; sídlo však bylo nejspíš v pozdějším městě. Podací právo při kostele měli páni hradu Valdštejna společně s pány rotštejnskými.

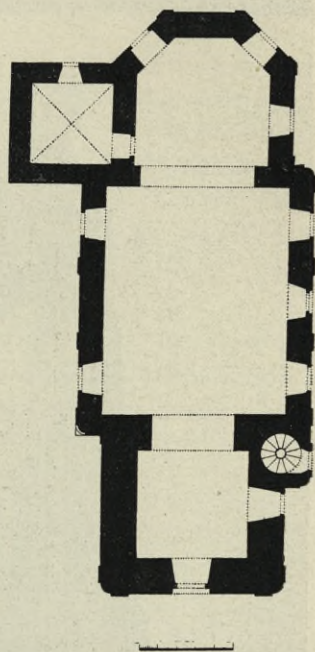

CHRÁM SV. MATĚJE, do XV. stol. farní, nyní filiální turnovského, přestavěn byl v neznámé době z gotického v barokní, na starých základech. Zevní úpravu má z r. 1894 po požáru v noci 3.—4. srpna 1890.

Budova orientovaná, z lámaného pískovce vysazovaného cihlami; skládá se z věže, lodi, presbyteria, k němuž na S. přiléhá sakristie. Vnější rozčleněn jest trnožem, lesenami a římsou. Vchod průčelní ve věži a druhý v již. zdi do lodi, prostý, v kamenné obrubě (obr. 35. a 36.).

Věž v půli výšky něco málo ustupující, k níž schodiště na J. je přistavěno, kryta jest bání a lucernou. V přízemí síňka, nahore předkruchtí; obé otvírá se do lodi polokruhovými oblouky. V předkruchtí byl před požárem strop rovný, prkený, pomalovaný klišovými barvami, z poč. XVIII. věku.

Lod má ve světlosti 12·28 m délky a 9·65 m šířky a rovný dřevěný strop. Presbyterium zakončeno jest pěti stranami osmiúhelníka; rozměry vnitřní stěn bočních 4·4 m, kosých 2·81 m, průčelní 2·93 m; strop rovný, dřevěný, v téže výši s lodí. Vítězný oblouk tvoří polokruh v rozpětí 5·5 m.

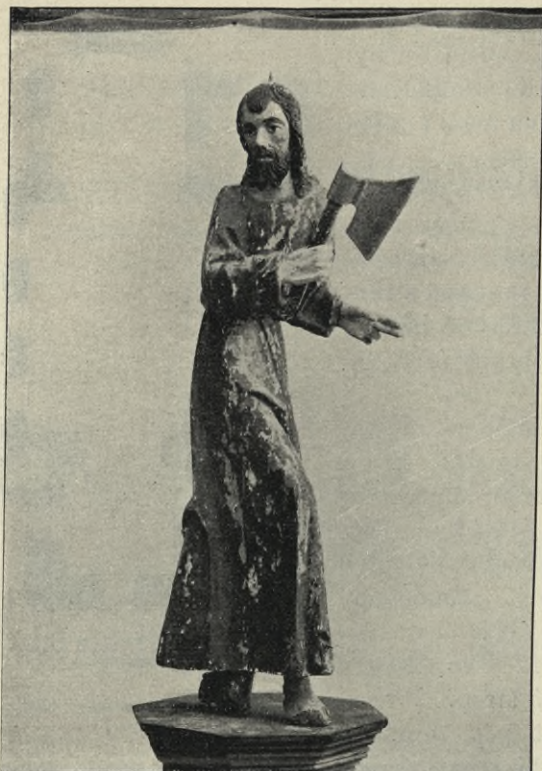

Obr. 35. Hruštice, půdorys kostela sv. Matěje.

Obr. 36. Hruštice, kostel sv. Matěje

Obr. 37. Hrušice, socha sv. Matěje.

Sebastensis, Eminentissimi S. A. E. Cardinalis ab Harrach Archi Epi Pragensis Vic. in Spiritualibus Gener. et Officialis in honorem DEI omnip. specialiter vero S. S. Grati, Felicis et Coeliani M M, quorum reliquiae in eodem sunt inclusae, consecravit.

Tři zvony rozlily se. 1. Prostřední, největší z nich, měl okolo koruny nápis ve 2 řádcích: anno domini millesimo quingentesimo XXXIII ista campana fusa est in magistri bartholomei (sic) in nova civitate pragensi ex hoc laus deo patri omnipotenti et beate marie semper virgini et omnibus sanctis canete spiritum. Prům. 80 cm.

2. Západní zvon byl opatřen nápisem na boku: SUB CURA ANIMARVM FRANCISCI HAGEK EP

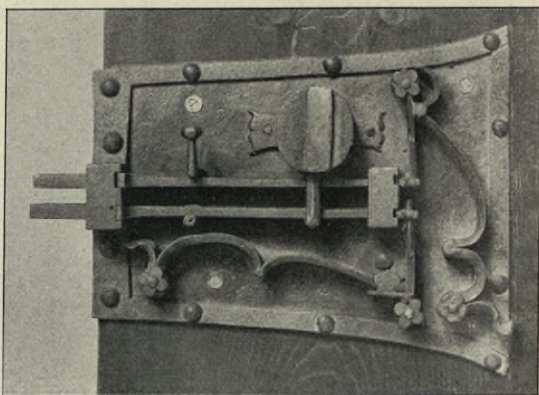
Oken v lodi čtvero, širokých, segmentem přepjatých, v choru tři.

Sakristie o 1 okně, nízké, křížové klenby.

Ze starého inventáře zbyla oltářní socha sv. Matěje, gotická, dřevěná, jen z předu dosti hrubě řezaná (vzadu vydutá), polychromovaná, vysoká 102 cm, nyní v museu turnovském. (Obr. 37.)

Zámek dveří, gotický, kovaný, 31½ cm dlouhý, 25½ cm šir. o dvou západech. Čepy ozdobené čtyřlístými rosettami. Tamže (obr. 38.).

Na desce oltářního kamene nápis: Anno 1654 die 6 Decembris Illustrissimus ac Reverendissimus D. D. Josephus Comes in Zollern, Episc.

Obr. 38. Hrušice. Zámek dveří.

VICARII ET DECANI TURNOVIENSIS. Na druhé straně: Refusa a Carolo Bellmann Pragensi 1824. Prům. 76 cm. *)

3. Východní zvon měl kol horní obruby trojí pás ornamentální, z akanthů a rozvilin. Mezi dolním a středním vinul se nápis dvojřádkový: LETHA PANIE 1614 TENTO ZWON GEST VDELAN KE TZTI KRYSTV PANV BOHV WSSEMOHAUTZIMV K ZADVSSI HRVSTITZKEMV ZA PANOWANI VROZENEGO PANA PANA ALBRECHTA IANA SMYRZICZKEHO ZE SMYRZIC PANA NA SKALACH, NAWAROWE, SEMILYCH, KVMBVRKV, DVBV, FRIDSTEINV.

Pod nápisem na jižním boku vypuklý znak Smiřických, na severu Ukřižování Páně. Na boku východním tabulka s nápisem: *pracy a usyelowaním wrozoneho pana martina wuhanskeho z brawrzy a tchdaż aurzednjka panstwa skalaskiego a trowskowskiego.*

Na západním:

IAN HAMACHER STARSSI KONSSSEL Z NOWE
WSI · GIRZIK MAZANEK MATEG
CHLAVMECKI KOSTELNIK Z NOWE WSY.

Na jich místo ulity byly r. 1894 2 zvony nové od J. *Diepolda* v Praze.

Při obnově kostela r. 1894 zedníci vyzdvihli z dlažby několik nahorobků, jež však rozbili v kusy a zazdili do odkapního žlabu u základů kostelních.

Hvozdec později Hvozdecko viz Borčice.

Chlum.

Skalní hradiště, na němž v XIII.—XIV. stol. byl zbudován dřevěný hrad, již v XV. stol. zašlý. Popis i půdorys v Pam. VI. 305 a Hradech X. 75. Nález střípků doby hradištní; kam. nástroje na poli pod hradem, ve škole modřické.

Chvalčovice.

B o u š k a 102.

Na konci ostrohu, na němž ves leží, nad údolím Oharky poloha HRÁDEK nebo STAROHRADÍ, dosud neprozkoumaná.

Janovice.

Býv. manský dvůr, nyní rozdělený v selské grunty.

*) Přelit z pův. zvonu r. 1492. (Listy Durychovy v Korr. Dobrovského č. LXXV. a CXXIV.: tisitztého † CCC † dewadefateho † druhého †.)

Javorník.

Býv. dvůr manský, nyní rozdělený v grundy.

Jenišovice.

Rohn 63. — Schaller 318. — Sommer 358. — Kudrnáč III. 19. — Čechy 293. — Endler 390. — Jentschowitzer Kirchenrechnungsbuch Nro. I.—V. (1711—1822) v zám. archivu na Rohozci. — Matriky od r. 1728 a Pamětní kniha farní na faře. — Material k dějinám osady sebraný p. farářem Janem Hájkem.

Hadcový mlat, nal. v lese JV. ode vsi, ve školní sbírce.

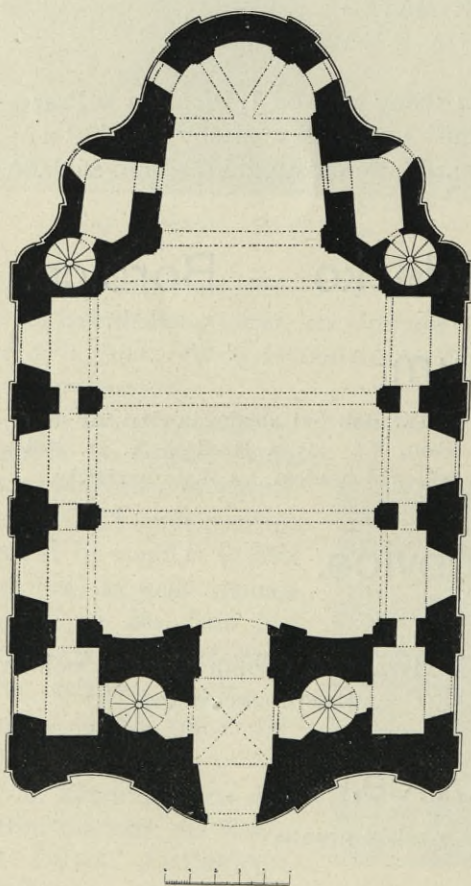
Ves s kostelem, farním už v dobách předhusitských, náležela cistercijskému klášteru v Hradišti nad Jizerou do r. 1420; potom přivtělena k panství Skalskému n. J., od r. 1565 k Rohozci. V l. 1420—1728 chrám byl filiální k faře na Bzí, r. 1728 obnovena fara.

Prvotní CHRÁM SV. JIŘÍ

na návrší nade vsí vystaven byl ze dřeva, po druhé prý r. 1592 (letopočet na korouhvičce ve zbrojnici rohozecké); roku 1728—44 nákladem hrabat Albrechta a Karla Desfoursů od kamene. Tesařskou práci na krovu prováděl Karel Horn z Hodkovic.

Stavba orientovaná, z hrubých štuk, omítnutá, hmotného průčelí, o jediné lodi a presbytěři. (Obr. 39. a 40.)

Průčelí 18 m široké, rozčleňuje se čtyřmi pilastry, u vypuklý střed a proláklá z okřídli zaoblených rohů. U spodu běží trnož, tesaný, 13—15 cm zšíří. Hladké pilastry zakončeny jsou hlavicemi, vodorovně článkovanými a oblamovanými, hlavice nesou plochý vlys a silně vyčnělou, oblamovanou římsu. Nad římsou v průčelí zdvihá se trojúhelníkový štít na nízkém podstavci, jehož střed zajímá čtyrboká věž o 3 ponebích,

Obr. 39. Jenišovice. Půdorys chrámu sv. Jiří.

Obr. 40. Jenišovice. Chrám sv. Jíří.

krytá zvonovitou bání s vikýři po každé straně; na bocích štítu paralelně proláklá okřídlí, jichž paty zdobí barokní kuželky se šiškami. Stěny věže rozčleňují prosté leseny, z kamene tesané, provázející vertikálně hrany; pod krovy vyložená, oblomená římsa.

Dole v průčelí ve věži otvírá se prostý portál, ellipsově zavřený, v kamenném rámu; nad ním tesaný erb desfourský a široké segmentové okno. V okřídlich po nice polokruhové a v nich kamenné sochy svatých Petra a Pavla.

Ve věži jdou nad sebou 3 okna průčelní, ve třetím patře po 1 na každé straně; všecka v kamenných rámcích.

Boční stěny lodi, 20 m dlouhé, rozdělují obdobně trnož, patero pilastrů a římsa na obou stranách ve 4 pole.

Východní závěr chrámu tvoří vlnovitá čára o pěti obloucích vypjatých, přetržená v proláklých přechodech paralelními výstupky a v třetinách závěrného oblouku 2 pilastry.

Obr. 41. Jenišovice. Chrám sv. Jiří, Empora.

Střecha prostá, šikmá, břidlicí krytá, nad kněžištěm vízka osmiboká, cibulovitá, o kovové báni.

Přední díl chrámu vnitř vyplňuje mocná a hmotná empora, k níž s obou stran přistupují čtyřboké kapličky; teprve ostatek nitra zbývá pro světlost lodi. Pod emporou otvírá se čtvercová podsíň, křížové klenby, z níž v pravo i v levo vystupují točitá schodiště vzhůru, asi ve $\frac{1}{3}$ vždy osvětlená oválným oknem do postranních kaplíček; schodišti vystoupí se na kruchtě a výš do věže, kde dál vedou

schody žebříkové. Klenba empory zavřena valeným stropem. Do lodi empora vystupuje profilem vlnitým, uprostřed vypuklým, se stran proláklým; stěny člerí 2 celé pilastry v $\frac{1}{3}$, dva poloviční v koutech. (Obr. 41.)

L o d ě ve světlosti 15 m široká, 13 m dlouhá, 15·3 m vysoká, podepřena jest v prostranních zdech čtyřmi vnitřními pilíři, 1·17 m silnými, jež dělí ji ve 3 příčná pole valeného stropu, o výsečích při kratších stranách. Pilíře jsou na lici straně rozčlánkovány širokými pilastry o 2 ústup-

Obr. 42. Jenišovice. Kostel sv. Jiří. Presbyterium.

cích, vroubenými dole silným trnožem, nesoucími nahoře kompositní hlavice, na nichž spočívá architrav s triglyfy a volutami a na něm vysoká oblámaná římsa.

Výklenky mezi pilíři přepínají u výši 6·54 m valené oblouky, o výsečích na užších stranách, a na obloucích leží galerie, obdobně sklenutá. Balustrádu její tvoří dřevěné řezané kuželky. Zdivo pilířů dole i na galerii otevřeno jest úzkými průchody. I nad postranními kapličkami galerie nahoře pokračuje spojujíc se s kruchtou.

Přechod k presbytérii činí široký vítězný oblouk polokruhem rozpjatý o 2 oddílech, podepřený v úhlech obdobnými pilastry; přední oddíl šikmý na základě lichoběžníkovém, zadní vodorovný a nižší.

Presbyterium skládá se opět ze dvojí prostory, přední, souměrné, základu lichoběžníkového, jížto pilastr s každé strany odděluje od

Obr. 43. Jenišovice. Oltáře sv. Karla Bor. a sv. Jana.

zadní, polokruhového rysu. Přední prostora sklenuta jest valeným obloukem, s výsečemi na postranicích; zadní polokruhovou konchou, dělenou čtyřmi paprskovými pásy. Výška presbyteria v světlosti 13,40 m. (Obr. 42.)

K presbytérii s každé strany přistupuje do vnitř otevřená a vypjatá dvojí úzká galerie nad sebou; sem chodí se zdola ze vně úzkými točitými schodišti v síle zdiva. V přízemí pod galerii otvírá se v pravo s a k r i s t i e, v levo k o m o r a, obojí zavřené dveřmi v kamenných rámcích; druhý východ z nich vede postranními dvířky ven z kostela. Spodní

prostory mají klenby nepravidelné; galerie mají rys též nepravidelný, ale stropy valené s výsečemi na kratších stranách.

O k n a v lodí veskrze stejná, čtyřboká, do vnitř špaletovaná, 1.50 *m* zevně, 2.30 *m* vnitř široká ve světlosti, v kamenných rámech, segmentem sklenutá; v každém poli po jednom do přízemí v přístropí, po jednom na galerii, u výši 3.88 *m* parapetu. Dvojice oken do presbytěře a do oratoří skrovnější. Stavba zevně omítnuta, vnitř stěny malovány, pilastry mramorovány; na pilastrech v presbytěři malované erby: na l. 2 desfourské, v p. černínský a Kolonů z Felsu.

H l a v n í o l t á ř ze dvou oddílů. Nad mensou tvaru tumbly uprostřed zvedá se dvojí tabernaculum, dolní skřínkovité, horní s otáčivým nitrem; vně výklenek s krucifixem. Na římsce mezi tabernakuly sedí 2 andělci držící svícny z rohů. Po stranách po štíhlém sloupku a polovičním volutovém štítu do zadu vydutém, na kotouči voluty andělci. Svrchu silná vyčnělá, oblamovaná římsa, nad sloupky přecházející v ploché hlavice; nahoře v předu 2 náběžníky attiky, vzadu 2 hlavičky okřídl. andělů a 2 andělci držící obraz Narození Páně. S obou stran mensy brány, nesoucí sférické jehlany, volutami a festony zdobené, na nichž stojí sochy v pravo sv. Václava, v levo sv. Jana Nep. v životní velikosti. — Oltářní obraz oddělen na zdi presbytěře, sv. Jiří, práce *Jos. Hellicha*, v mohutném oblamovaném rámu, obstoupeném námětky lasturovitými a volutami. Vzhůru přechází ve 2 náběžníky attiky a 2 pilastrové hlavice, jež nesou symbol Nejsv. Trojice. S obou stran obrazu vznášejí se rozkřídlení andělé. Z polovice XVIII. stol. Na oltářním kameni na přilepeném lístku nápis:

L. J. Ch.

NB. Scheda infrà hanc scripta sonat:

Anno Domini 1744 die 26 Martij Reverendiffimus
et Illustriffimus Dñ^o Dn^o Zdenko Georgius Chrzepiczky
de Modlyskovitz, Dei et Apostolicæ sedis Gratia Epis-
copus Menitensis fuæ Regiæ Majestatis Consiliarius S:
Metropolitanæ Ecclesiæ ad S. Vitum in Castro Pragensi
Præpositus, Incltyti Regni Boemiæ Prælatus Primus
Celfiffimi Principis Dñi Dñi (: pl. : tit :) Archi: Episco-
pi Pragensis suffraganeus Consecravit hoc Altare por-
tatile in Honorem dei Omnipotentis et Beatissimæ
Virginis Mariæ, Ipecialiter vero in honorem Sancti Bene-
dicti, Gaudentij et Columbæ. Martyrum quorum re-
liqvias imposuit et clausit.

D r u h ý o l t á ř na l. ploše vítězného oblouku, sv. Karla Bor., dřevěný, barokně bohatě řezaný o 2 patrech. Střed dolní obstupují hranolové pilíře, vyvíjející se ze silných volut, nesoucí lomenou římsu, silně povydanou, s náběhem štítu; plochy hranolů zdobí nasazené zlacené řezby lasturovitě. Malíř neznám. (Obr. 43.)

Hořejší architektura, vzhůru sůžená, sevřena jest 2 volutami a zavrcholena lasturovitě. Uprostřed oválný obrázek sv. Josefa.

Obr. 44a. Jenišovice. Ciborium z r. 1601.

Pod galeriemi z souměrné oltářiky sv. Vojtěcha a sv. Jana Nep., s obrazy v rámcích barokních, prostších, ale jemnější práce.

V levé kapličce oltářík sv. Jana Evang., někdejšího bratrstva kamenářského, rokokový, výstředních tvarů, ale jen řemeslnické práce.

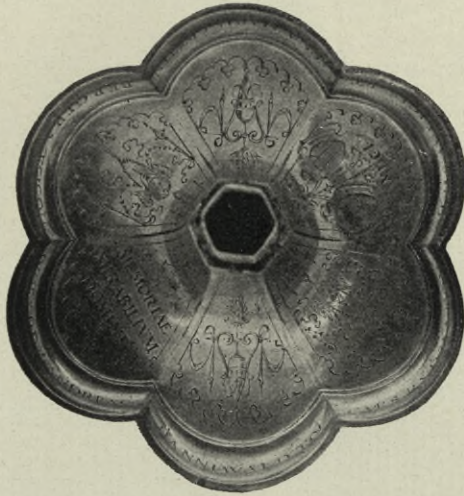

Lavice prostě řezané, barokně vykrajované.

Korouhev bratrstva kamenářského panství Rohozec. (v turn. museu). Zbýl jen střed s obr. sv. Jiří a Jana Ev., český nápis z r. 1744.

8 svícniců cínových, 50 cm vysokých, rokokových, na trojnožkách lasturovitě zdobených i vykrajovaných, o větienovitě soustruho- vaném kuželkovém dřívku.

Ciborium renaissanční, ze stříbra, pozlacené; prům. patky 14 cm, kupy 13·8 cm; výška: kupy 18·2 cm, v celku i s víkem 28·2 cm. Noha šestilistá, ozdobena jest na horních plochách ornamentem rytým, čár- kovým; na okraji jetelovitou obrubou; vnitř na listech: a) 2 erby, šikmý

Obr. 44b. Jenišovice. Noha ciboria z r. 16or.

pás z levého horního rohu, v pásu lvice utíkající v levo; ondřejský kříž a ve třech prostředních výsecích po rybě stojící na ocase; b) feston a na něm hlava andělská; c) vása, v ní klasy; d) nápis; MIRABILIVM DOMINI e) = b; f) = c).

Na patě nohy vryto: ANDREAS — HANNIWALD EC' — CAES · RVD · II · CON — SILIIS AVLICIS · ET — ANNA MARIA ERSTEN — BERGERA · EC' CON — JVGES · D · D · †.

Ořech šestiboký, na stranách tepány okřídlené hlavičky andělské střídavě s liliiemi. Kupa prostá hladká. Poklice prostá, vodorovně článkovaná, zakončená křížkem. Značka: hrozen a monogram WH. Letopočet MDCI. (Obr. 44a b.)

Monstrance empírová, ze stříbra tepaná, 85 cm vys. Noha oválná, na níž na arše stojí cherub rozkřídlený, ostensorium paprskovité. (Obr. 45.)

Obr. 45. Jenišovice. Stříbrná monstrance.

Křtitelnice má za podstavec dřevěnou barokní sochu andílka, nesoucího nádobu tvaru osudí, hrubě řezanou, ale přiměřených proporcí. Na krycí hladké cínové desce nápis: I . N . C . P . V . F 1799.

Zvony na věži:

1. Jižní. Prům. 1.02 m, výška 75 cm. Kol horní obruby věnec z dubového listí. Na záp. boku nápis:

ZBOŽNOST BUDÍM, K CHRÁMU VOLÁM.
PRO MRTVÉ TRUHLÍM. SLUŽBY BOŽÍ OSLOVEJI.
TYTO TŘI ZVONY DAROVATI RÁČILA CHRÁMU PÁNĚ JENŠOVIC-
KÉMU MILOSTIVÁ VRCHNOST VYSOCE VROZENÝ PÁN
PAN FRANTIŠEK ŘÍŠSKE HRABĚ DESFOURS-WALDERODE S CHOTÍ
SVOU PANÍ PANÍ FRANTIŠKOU Z RODU RYTÍŘŮ Z MAY
ERSBACHŮ, PAN NA HRUBÉM ROHOZCI, SMRŽOVCE, HOŘENÍCH
BEŘKOVICÍCH V ČECHÁCH. PAK NA POTŠTÁTĚ, KŘETÍNĚ A
DŘÍNOVĚ
A VRCHOSLAVICÍCH NA MORAVĚ ROKU 1846.

Nad tím vypuklý znak desfourský.

Na vých. boku:

ZVON DNE 5 KVĚTNA 1831 POŽÁREM UDEŘENÍM BLESKU SPŮSO-
BENYM ZNIČENÝ; BYL NAHRAŽEN ROKU 1846 A VĚNOVÁN | SV. JIŘÍ
CO OCHRANCI CHRÁMU V JENČOVICÍCH OD PATRONA FRANTIŠKA
ŘÍŠSKEHO HRABĚTE DESFOURS-WALDERODA A JEHO | CHOTI
FRANTIŠKY Z RODU RYTÍŘŮ Z MAYERSBACHU. PŘELIT BYL NÁ-
SLEDKEM PUKNUTÍ ROKU 1879. Z ROZKAZU PATRONA | BOHDANA
ŘÍŠSKÉHO HRABĚTE DESFOURS-WALDERODE A CHOTI AUGUSTY
ROZENÉ ŘÍŠSKÉ HRABĚNKY Z COUDENHOVE V SLÉVÁRNĚ ZVONŮ
VDOVY PO VOJTĚCHU HILLEROVI V BRNĚ.

Sv. František

sv. Jiří

sv. Františka.

2. Střední. Průměr 82 cm, výška 63 cm. Nahoře obruba z révoví. Na boku polovypukliny: sv. August, znak desfourský, sv. Mikuláš. Přelit jako předešlý tamže r. 1846 a opět r. 1879 u vdovy Vojt. Hillera v Brně. Na vých. straně nápis:

ZA DAR SHURY VDĚČNOST VZHURU
VĚNOVÁN SVATĚMU MIKULAŠI OD PATRONA CHRÁMU JENŠOVI-
CKÉHO BOHDANA, ŘÍŠSKÉHO HRABĚTE DESFOURS-WALDERODE
A CHOTI AUGUSTY, ROZENÉ | ŘÍŠSKÉ HRABĚNKY Z COUDENHOVE.
PŘELITÍ ZVONU ROKU 1846 OD TEHDEJŠÍHO PATRONA VĚNOVA-
NÉHO A POZDĚJ I PUKLÉHO. STALO SE Z ROZ | KAZU R 1879 V SLÉ-
VÁRNĚ VDOVY VOJTĚCHA HILLERA V BRNĚ.

3. Západní. Prům. 65 cm, výška 50 cm.

Svatý:
ST. THEODOR

Znak.

Relief:
ST. JOSEF.

PŘED HROMOWAU RANAU PANE! TY NÁM BUĎ OCHRANAU.
BLESK HROMOVÍ SPALIL VĚŽ ZDEJŠÍHO CHRÁMU PÁNĚ
GENČOWSKEHO A ZWONY JEHO ROZLIL 5 KVĚTNA 1831 W 9 HODIN
WEČER
BLESKEM SWATE WÍRY NÁBOŽNÝCH PATRONŮW JEHO WEŽ OPĚT
POSTAVENA,
ZWONY ULITÝ A CHRÁM OKRÁŠLEN BÝL. COŽ SE STALO 1847 ZA
WRCHNÍHO JOZEFA WOLŠANA A ZA FARÁŘE FRANTÍŠKA FIALY
LITÝ W PRAZE OD KARLA BELLMANNA C. K. DWORNYHO ZWONAŘE.

FARA pod kostelním pahorkem, patrové důkladné stavení z poč. XVIII. věku, o třech pokojích do předu, světnicí a schodištěm do zadu. V rohovém pokoji baroková kamna na zděné podezdívce o třech odstavcích, římsami oddělených a báňovitého krytu, šestiboká. Uprostřed lasturovitý výklenek. Kachlíky polévány jsou tmavohnědě a zdobeny vypuklým ornamentem stuhovým a třapci. Dnes přenesena jsou na zámek Rohozec. (Obr. 46.)

O b r a z y s v. P e t r a a P a v l a, poprsí, 64 cm výška, 45 cm šířka, temných barev, ale dobrého díla XVIII. věku.

Ú l o m e k k a c h l í k a, z pál. hlíny, rohový, 9 cm dlouhý, 8 cm široký, s podobou kytice. XV. stol. Nalezen byl za vsí na poli, pochází snad z blízkého Frydštejna. Nyní v museu turnovském.

Před kostelem SOCHA SV. ANTONÍNA, hluboce skloněného, s Ježíškem v náručí. Podstavec trojdílný, konický na 3 stupních, na bocích polovypukliny sv. Jiří, Magdaleny, sv. Rodiny, Barbory. Na podstavci nápis tesaný:

KE Cti a ChWaLE BO
ŽI a OrodOWAni : S :
Antonina Wifta
Wil Girzi NEGE
dLo : 1808.

Před farou na stupních SOCHA SV. JANA NEP., klečícího na oblacích a klanějícího se obrazu sv. Matky boží, jež andílek před ním drží. Podstavec trojdílný o barokně vypjatém hořejšku. V předu nápis:

Swaty
Jene Nepo :
Orodug, Zaftaň
ochraň nás
v
Boha

Obr. 46. Jenišovice. Kamna na faře (nyní na Rohozci).

pod ním rokok. kartuš. Na dolním kameni se 3 stran vryto:

Joannes Nepomuc:	Archidiaconus	Curatus Gentz-
Chalaupka, Sacerdos	Circuli Boleslawensis	ouicensis Fieri
Iubilatus	Vicarius foran. Reichen.	Fecit : Ao : 1804.

Pod farou na křižovatce silnic jonický SLOUP se soškou P. Marie, na vysokém trojdílném podstavci. Nápis vryté se 4 stran podstavce:

Bakladatel
přítomne Sochy
byl P. Karel
Dostrassil

byvalí Pur
kráby w Ro
hošcy roku
1719.

Přinešená a obnove
ná od ctitelů Mari
ánských sausedů
jenčovských
roku 1856

K větší cti
Matičky Boží
Marie Panny.

Opravená 1903. (Napsáno.)

Na cestě k Horkám v poli KŘÍŽ litý v kam. podstavci, pořízený od faráře Fr. Fialy r. 1843.

Jiechostřeby.

Ves do 30tileté války připomínaná, potom beze stopy zaniklá, někde pod Rotštejnem. (Sbor. zeměvěd. spol. IV. 284.)

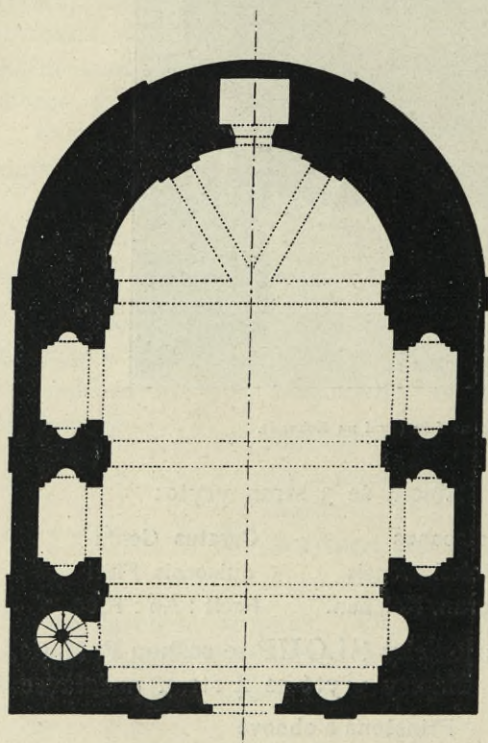
Jíloví, Jílové

(v obci Bezděčíně).

Rohn 63. — Sommer II. 228. — Fr. Hrnčíř, Dějiny Jílového u Hodkovic a tamního kostela Anděla Strážce, Jizeran 1887 č. 91, (podle rkp. Fil. Wehla v maj. p. G. Wandera, obch. v Jílovém). — Čechy 284.

DVŮR, r. 1612 vdovské sídlo paní Kateřiny Vartmberské z Mannsfelda, potom střed panstvíčka; od XVIII. stol. součást panství Rohozeckého. Býv. sídlo je dnes prostý patrový dům v rohu nádvoří.

KAPLE ANDĚLA STRÁŽCE ve dvoře (obr. 47, a 48.) v sev. rohu z lámaného kamene orientovaná, barokní, založena 5. října 1683, dostavěna r. 1688, z lodi a presbyteria. Průčelí v pravo podepřeno jest mohutným pilířem, dole 2.40 m silným, vzhůru ubývajícím, v levo přizděno je obydlí. Stěnu vertikální rozčleňují 2 pilastry na soklech, zakončené plochými hlavicemi s kladím, nesoucí oblamovanou římsu. Uprostřed portál, k němuž vedou kamenné schody; v kamenném rámu, oblamovaném, trápci zdobeném, rovného nadpraží. Na desce nad vchodem, kryté širokou členěnou povydanou římsou, nápis: ANNO DOMINI MDCLXXXVII. Nad portálem široké, segmentem zavřené okno. S obou stran

Obr. 47. Jíloví. Půdorys kaple (rez dolní).
(5 mm = 1 m.)

prázdné, obdélné, polokruhem zavřené výklenky. Nad římsou lichoběžníkový štít, zakončený střechou na zad usmyknutou a křížem. Střecha lomená, vlaská, šindelová; nad presbytérií vížka cibulovitá s bání.

Zvony z r. 1693. Nepřístupny.

L oď ve světlosti 10·5 m dlouhá, 7 m široká, rozčleněna jest 2 pi-
lastry, plochých, oblamovaných hlavic s triglyfy, pásy a římsou, z nichž
přepínají se 2 pásy na valený strop, dělíce jej takto ve 3 příčná obdélná
pole. První pole zaujímá kruchta, nesená nízkou, valenou klenbou; v pravo

Obr. 48. Jiloví. Kaple Anděla Strážce.

je točité schodiště, v levo prázdná, z kostela zavřená prostora; ke 2. a 3.
poli s obou stran lodě přistupují po straně kapličky, na dél obloukem
sklenuté, ve světlosti 2·10 m šir. 1·2 m hluboké, v jichž bocích otvírají se
oblé, polokruhově zakončené výklenky. V horním ponebí nad kapličkami
jsou galerie, stejně klenuté, osvětlené zevně po 1 širokém, polokruhem
zavřeném okně; do lodi běží balustráda z dřevěných, silně členěných ku-
želek; táž běží i na kruchtě.

Presbyterium odlišeno je pouhým pilastrem a zvýšeno stupněm, polokruhové, sklenuto konchou; dva obdobné pilastry a pásy stropní šikmo se sbíhající člení stěny ve 3 oddíly. V středním oddílu je kamenný vchod do sakristie, odpovídající kapličkám, v pobočných dole pravoúhlé výklenky, 91 cm vysoké, 58 cm široké, 50 cm hluboké, v chambranách, o volut. štítě, nahore opět gallerie a okna. (Obr. 49.)

Obr. 49. Jíloví. Vnitřek presbyteria v kapli.

Oltář (přenesený z Pyšel) nese nad mensou tvaru tumby členěný podstavec, z něhož vyrůstá mohutný rám nahore zaoblený, z velikých ratolestí akanthových, do sebe se zavíjejících, mistrně řezaných. Uprostřed užší rám z řezaného listoví, oblý, pětihranný, s obrazem Anděla Strážce od Jana Frant. Marchetti-ho z Říma. Nad rámem kartuš se symbolem I H S. (Obr. 50.) Vysvěcen 31. srpna 1692.

V postranních kapličkách kamenné stoly oltářní, prázdné; v levé první u oltáře na stole s o s o ší Pietà, kamenné, hrubě tesané, 70 cm vysoké.

Kazatelna dřevěná, osmiboká, na sloupku kuželkového dřívku, postaveném na 2 stupně; jinak prostě členěná.

Křtitelnice z pískovce tesaná, 97 cm vysoká. Na polokruhové patce spočívá sloupový dřík, opatřený dole i nahoře oblounem, svrchu polokruhová nádoba, vně palmettovaná, širokým oblounem vroubená, prům. 58 cm.

Truhla bíle natřená, pomalovaná rokokovými ornamenty.

Obr. 50. Jiloví. Oltář v kapli sv. Anděla.

KŘÍŽ před dvorem litý; na podstavci polovypukliny, sv.: Anděla Str., Vojtěcha, Josefa, Jana Nep., Poč. XIX. stol.

Jivina u Sychrova.

Nález 2 mlatů (1 ve škole chlap. v Turnově, druhý v soukr. majetku).

Kadeřavec.

Nález střepů a mlatu z doby hradištní. V t. zv. Markově koutě v levo pod převislou skálou kult. jáma, z níž drobné kam. nástroje, kosti a střípky z doby přechodní v museu turnovském.

KAPLIČKA ve vsi nová.

Kalužník.

Na polích u silnice mezi Mašovem a Podhájem nálezy střepů z doby hradištní.

Při silnici k Vrchům KAPLIČKA SV. ANNY z XVIII. století.

Kalvarie viz Valdštejn.

Kamenec u Penčína.

Nález kamen. provrtaných nástrojů, ve škole penčínské.

Klokočí viz i Rotštejn.

Na cestě z Turnova ve skalách PRŮCHODY, soutěska, v níž vytesány schody a malý výklenek kapličky. Od Turnova k Semilům za stara jediný možný přechod. Stopy dávné práce upravitelské, snad ještě z dob předhistorických.

Ve vsi KŘÍŽ z r. 1847.

Kavčiny.

Ssutiny hrádku, o němž v Hradech X. 59.

Kobylka.

V a n ě k, Zápisky Jos. Dlaska, str. 51.

Nade vsí STATUE SV. JANA, obyčejné práce, postavená r. 1814 nákladem Josefa Dlaska.

Kojetsko.

R. 1416 tvr z Mikuláše z Kojetic a ves téhož jména. Potom zašla ve válce a v 16. stol. nově vyzdvižena s jiným jménem.

Kokoško.

Místop. slov. 425. — Sb. zeměv. IV. 310.

Zaniklá ves nezn. polohy pod Valdštejnem.

Křenovy.

Čechy 329.

Ve XIV. stol. zboží vládycké, v XVII. stol. manský dvůr, nyní ves.

Na vých. vsi skalní ostrohy v lese slují **VELKÁ** a **MALÁ HRA-DIŠŤATA**; nálezů však učiněno dosud nebylo a po opevnění není stop.

Křížky.

KAPLIČKA nová.

Krucenburk.

Hrady 268. — Místop. slovník 474.

HRAD, jenž připomíná se r. 1431—37 na panství Dubském. Snad slul tak zámek v Č. Dubě samém; Aug. Sedláček hledá jej na kopci „Horce“ u Světlé; viz Světlá.

Ktová.

Schaller 69. — Čechy 326. — Místop. slovník 479. — ČSPSČ. V. 65.

Vládycké sídlo v XIV. a XV. věku, v XVII. stol. byly tu 2 šlechtické dvory, jež rozprodány na selské grunty. Nová socha P. Marie.

Lažany u Turnova.

Čechy 300.

Ve XIV. a XV. stol. tvrz a zemanský dvůr; tvrz zašla, dvůr rozprodán.

Lažany u Hr. Skály.

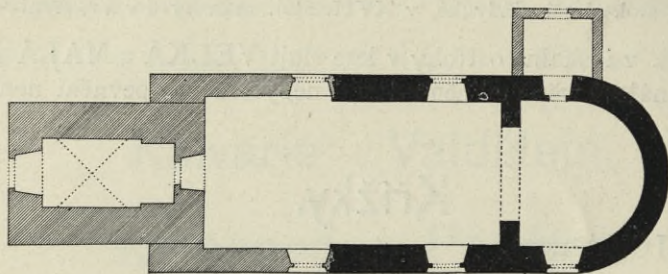
Nález kamenného mlatu na poli. Na JV vsi na skalním ostrohu nad úžlabím potoka **HRÁDEK**, dosud neprozkoumaný

Letařovice.

Rohn 78. — Schaller 234. — Sommer II. 234. — Bareš, Zvonaři a konváři mladoboleslavští. — Martinek v Pam. arch. XXII. 335. — Prousek, Kronika svijanská (ruk.). — Čechy 358. — Světlozor 1897, str. 504. — ČSPSČ. roč. I. 17 a 45. (J. Truhlář) — Bouška 63. — Staré fasce 1631 a 1706 v arch. arcibiskupském, opis v arch. turnov. — Album Svatovojtěšské, Praha 1897, tab. 43.

Zemanské sídlo, připomínané r. 1437, zašlo.

Obr. 51. Letařovice. Půdorys chrámu sv. Jakuba.

Na kraji planiny opodál vsi nad údolím Mohelky hřbitovní **CHRÁM SV. JAKUBA**; ještě r. 1439 byl farní, potom až do nynějška filiální chrámu dubského. R. 1363 platil farář desátku 6 gr.

Obr. 52. Letařovice. Chrám sv. Jakuba.

Budova orientovaná, z kamene lámaného, složená z věže, lodi, kněžiště a sakristie. (Obr. 51. a 52.)

L o d ě, druhdy 8·89 m dlouhá, 8·40 m široká, přestavbou r. 1695 prodloužena byla k Z. o prostoru 6·6 m dlouhou, 6½ m vysokou, 8·92 m širokou, rozdíl obou prostor je patrný ústupkem; r. 1733 přistavěli na Z. průčelí i věž. O stavbě svědčí nápis ve věži: **TENTO CHRÁM PANIE GEST DOSTAWEN ROKV MDCLXXXV.**

S t ě n y prosté bez všeho členění. S t r o p (obr. 53.), u výši 7·60 m od podlahy, rovný, z prken a pomalován; skládá se z 91 čtverců, po 13 na dél, po 7 na šíř. Na kraji klišo-

vými barvami primitivně malována je výzdoba z rozvilin a ovoce.

Uprostřed „*Wyobrazenij Bimota Swatého Jakuba Dietšního Apostola Panie leša 1722*“; dále obrazy kostelů sv. Jakuba ve Vídni, v St. Jagu di

Obr. 53. Letařovice. Vnitřek kostela.

Compostella a v Letařovicích samých. 60 čtverců pokryto figuralnými neumělými malbami a nápisy:

1. Žebedowi(cz) otec uczi swatoho Jakuba čiští.
2. Swatoho Jakuba do chramu wedau.

3. S. Jakub na udicy Rýchiczký chýta.
4. S. Jakub Rýchý lowý.
5. S. Jakub šwierzij sýti.
6. Pan Gezijš zawolawa S. Jakuba na apostołstwi.
7. S. Jakub cze nasledowaty Christa Pana.
8. S. Jakub nasleduge Christa Pana.
9. S. Jakub nasleduje Christa.
10. S. Jakub nasleduje Christa.
11. S. Jakub nasleduje Christa Pana.
- 12.—16. S. Jakub nasleduje Christa Pana.
17. P. Jezijš wivoluge s. Jakuba za Apostola.
18. Matka Gezišsowa a bratrý geho hledagi Pana Gezišse.
19. Pan Gezišs spi na lodi, auczedniczi bogegi se.
20. P. Geziš s petrem gakubem a ganem w domge knizete nechtegi

zůstati.

21. S. Gakub nasleduje Christa Pana kaže w rozličnych místech.
22. Sw. Jakub wimita diabelstwý a následuge Christa Pana.
23. P. Gezišs božehnawa chleb a ribizki. S. Gakub nasleduge Christa.
24. (Sbírání drobtů.) S. Jakub nasleduge Pana Krýsta.
25. Uczedniczy Iefagi se P. Gezišse chodicze Pres morze.
26. Uznawagi uczednicý Krista Pana za Syna Boziho.
27. Promenenny Panie na horze Labor.
28. Petter Prawý abý trzy stanký smel wistawety.
29. S. Jakub s Jan žadagi biti nehprednessi w kralowstwý Gezišsowim.

(Kristus s apoštoly.)

30. týž nápis (Kristus na oslátku.)
31. Horliwoš s. Jakuba a Gana proti Samaritenským.
32. Swati Apostolowe s křistem Panem v zahradie (Getsemanské).
33. Posledni wieczerze.
34. Pan Gezišs ukazuje se swim uczedlnikum.
35. Pan Gezišs udeluge swim uczedlnikum mocz řichi odpustiti.
36. Ukazuje se Pan Gezišs uczedlnikum swim Przi loweni Rých.
37. P. Gezišs przed uczedlnikimi swim stupuge do nebe.
38. S. Jakub s Ganem slovo Bozi kaže.
39. S. Jakubowi ukazuje se kralowna nebeska kasse stawěti ke zti gegi.
40. S. Jakubowi ukazuje se kralowna nebeska.
41. S. Jakub kauzedlniký přemaha a na wiru obracuge.
42. S. Jakub v Gerusalemge kaže. od zidu chiczen.
43. S. Jakub k herodesowý weden a obzalowan a odsauzen . . .
44. S. Jakub uzdrawuge . . . zlamaneho.
45. S. Jakub od Herodesa stiaty biel.
46. Telo s. Jakuba do Spanihel přiwesseno.
47. Telo s. Jakuba wielike slawnastj do kompostelj přiwesseno.
48. Kostel sv. Jakuba v kompostelj.

49. Kástel s. Jafuba we widni.
50. Kástel s. Jafuba v letarżawiczig.
51. Glawni witeſtwi pomoci s. Jafuba.
52. a 53. Utiřani ř s. Jafubu. (v bitvě).
54. Pautnici ř s. Jafubu putugi.
55. Pautniř do areſtu wřat.
56. Pautniř newine utracen.
57. Pautniř pomoci s. Jafuba priziwobiti zachowan.
58. Pautniř řgewuge zazrař s. Jafuba.
59. Kurzatka obziwnau a poſtole chodei.
60. Pautniczi od zazracznih kurzat perzi berau.

O k é n k a jsou 4, dvě ve staré části blíž ke presbytéři, 2 v nové všecka stejná, přístropní, 3·32 *m* nad podlahou, nízká, polokruhově zakončená, hluboce špaletovaná, vysoká 2·26 *m* v nitru, 3·17 *m* ve světlosti špalety, široká 1·87 *m*, všecka nově upravená.

Vítězný oblouk polokruhový, 4·82 *m* široký, 0·90 *m* mocný, bez římsy a profilování; p r e s b y t ě ř o stupeň zvýšená, o málo nižší, apsidovitě zakončená. Délka osy 6½ *m*. Jediné o k n o polokruhové, nemírně rozšířené. Článků ozdobných vůbec není.

V ě ž má v přízemí sínec valeného stropu; odtud vystupuje se na kruchtu do nitra. Na schodišti v horním ponebí na omítce nápis:

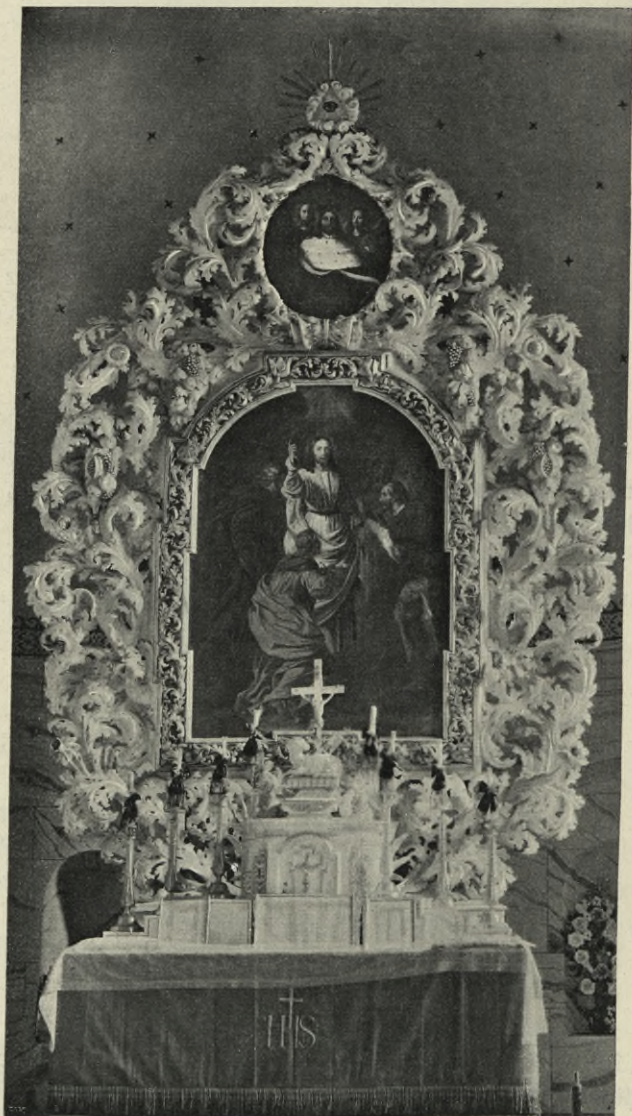
Tato Wież geř Wy
 stawena ke cti a chwale Panu
 Bohu Wſemohacznemu a Swatemu
 Jakubu. Baložena geř dne 14
 Juny ten den Przed Swatym Witem
 roku 1733 za czasu Wladnuři Pana
 Hegtmana . . . wgrize też toho Czasu weleb
 neho Pana Diekana IOHANA Trzeřnaka
 też geř dostawena w roku 1734 za
 wladnuři Wroźeneho Pana DOMI
 NIKA Krum (ostatní neřtitelno).

H l a v n í o l t á ř (obr. 54.) ozdoben jest obrazem svatého, an káže shromážděným, kteří jej oddaně poslouchají. Objat je užším podélným rámcem obloukového vrchu, s pravouhlými výřezy v bocích a nahoře; na ploše mezi liřtami vine se řezaná stilisovaná rozvilina akanthů s tulipánovými květy. Rám tento pojat jest v rámeč širší, napodobující opět keř mohutnějšich akanthů stilisovaných s ovocem a s hrozny, vyrůstající ze dvou výhonů za tabernakulem a vinoucí se závitovitě kolem obrazu vzhůru; tam přepjat je stočenou volutou, načež opět rozvijí se protivným směrem v oblouk menší, obstupující ellipčitéy obrázek sv. Václava se 2 anděly.

Celek zakončuje u stropu boží oko, jak zdá se, později přidané. Rámec ten jest mistrná práce řezbářská z poč. XVIII. věku.

Nápis na stole oltářním: „Inferis scriptus testor hoc portatile consecratum fuisse a^o 1729, 9no 8bris ab Illustrissimo ac Amplissimo Domino

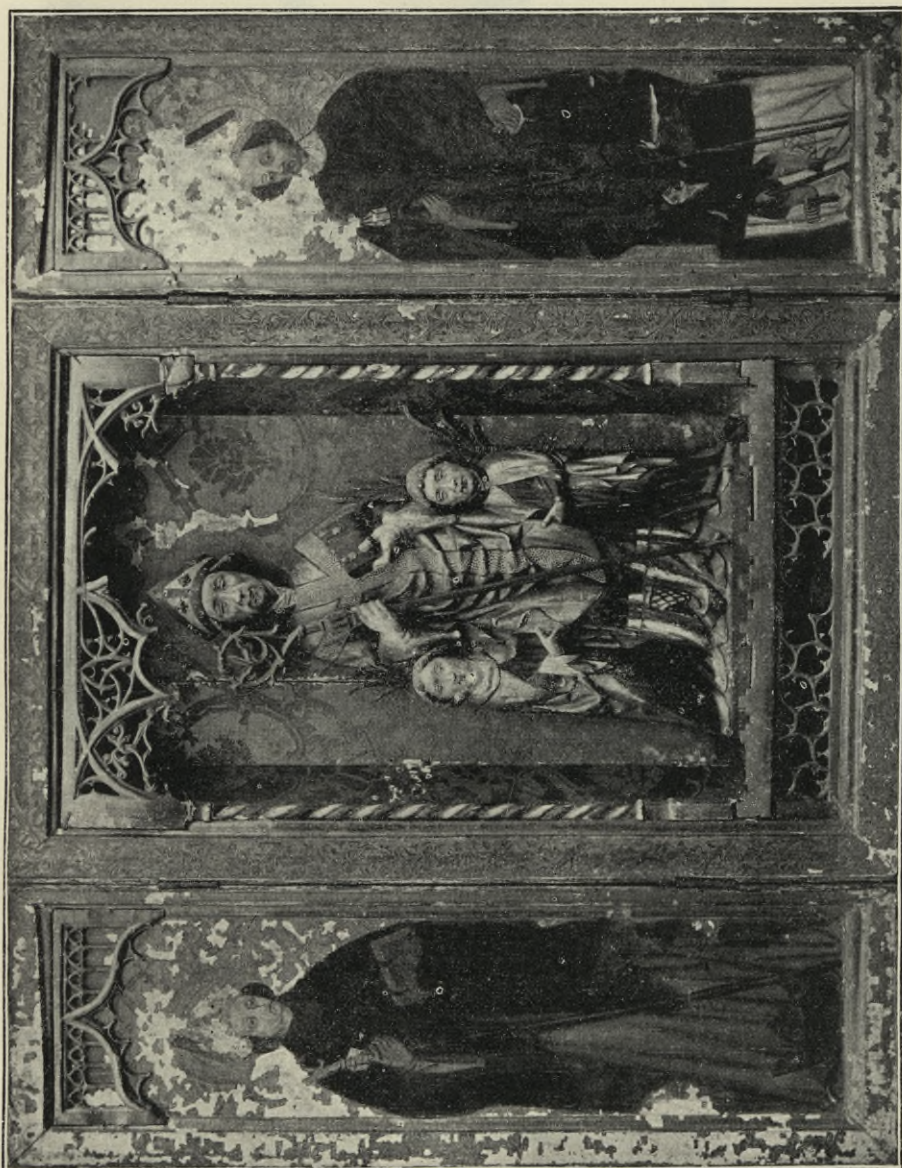
Obr. 54. Letárovice. Hlavní oltář.

Daniele de Mayern Epis. Vic. Generali et officiali. Reliquiae impositae sunt SSM. Saturnini et Severini. Johannes Felix m. p. decanus bohemo — Dubae.“

Druhý oltář P. Marie v podobném barokním rámci z rozvilin, na nichž vznášejí se andělci; zakončení lasturovité. Pod obrazem nápis

latinský, nesrozumitelně upravený: „QVAE MATER TAE CADERET NE
 FILIA MORTIS FECIT QVI POTVIT QVOD DICVIT QVE DEVS HANC
 DECVIT MATREM TANTO CANDORE NITERE QV... IOR MERITIS

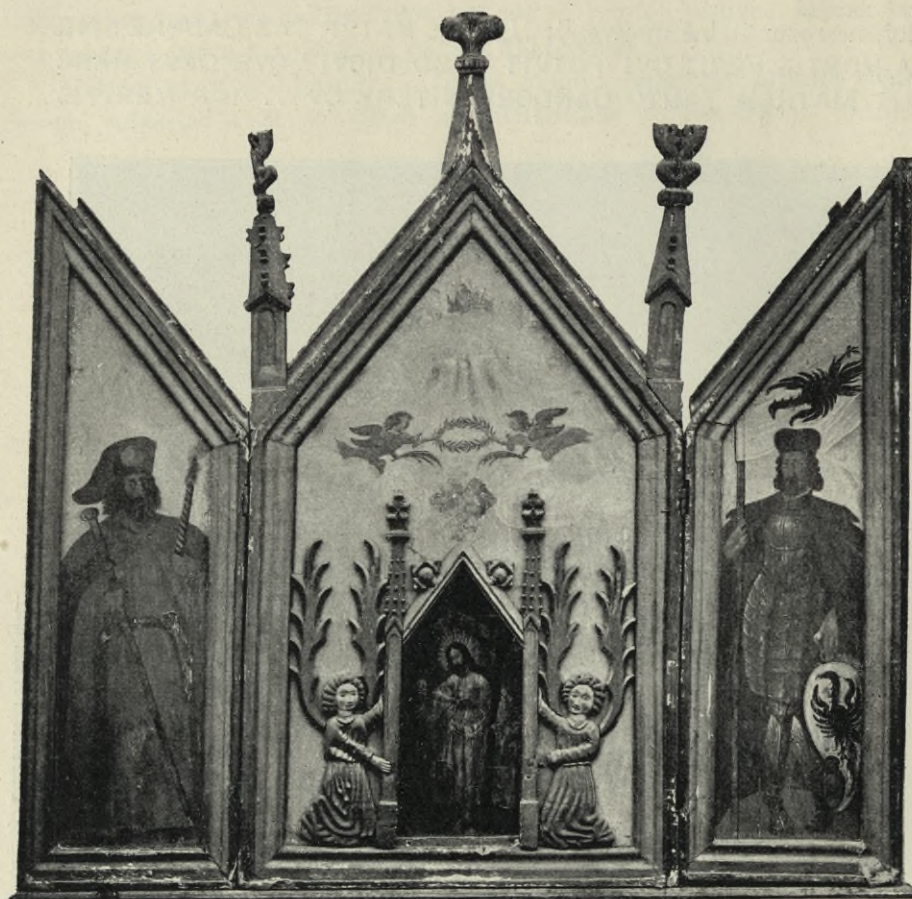

Obr. 55. Letatovice. Původní oltář.

NOTTA SVBAXEDATOR SISO L SILVNAENSI SPLENDIDA STEELLA MARIA
 EDIP SIN NVNQVAM LUMINE PAFSE FVIO EST."

Původní oltář (deponovaný nyní v Mus. král. Č.), křídlová,
 pravoúhlá archa z doby Vladislavské. Výška 1,22 m, šířka 1,56 m v celku,

Obr. 56. Letářovice. Hořešjek archy.

šířka středu 76 cm. (Obr. 55.) Prostředek tvoří výklenek o zlaté půdě, v níž nelesklým zlatem zdobeny jsou stilisované palmety a květy. Výklenek přepažen jest nahoře v předu útlou kružbou, spočívající na točených sloupcích, drobné hlavice i podvalu, připjatých ke hraně rámece. Plocha rámece obdobně jest dekorována rozvilinou z nelesklého zlata na hladké půdě.

Uprostřed stojí řezaná polychromovaná postava světce (sv. Jakuba?) v rouše biskupském, jehož roucho nesou dva menší křídlatí andělé podoby téměř dětské. Světec stojí nakloněn poněkud v levo, ježto opírá se o berlu; konec berly svinut je v gotickou větvku. Levice tiskne k tělu knihu. Výrazná hlava, ušlechtilé modelovaná, kadeřavých vlasů, kryta jest nízkou stříbrnou mitrou, purpurem lemovaná. Svatý oděn jest v kasuli zlatou, modře podšitou, stříbrem ovroubenou, ladně zřášněnou. Spodní šat je zelený a na něm bílá rocheta. Na rukou navlečeny jsou rukavice splývavých konců. Andělé oděni jsou v roucho zlaté, na rubu zelené a modré.

Křídla zdobena jsou vnitř v mělkých, napodobených výklencích, mřížovím zakončených, obrazy dvou svatých biskupů na zlaté půdě, ornamentované temným zlatem, na sádře. Svatí v mitrách, rukavicích, s berlemi, oblečení jsou dlouhým talárem, pravý tmavým, levý bílým, a v zelené kasule. U nohou jednoho je odznakem mrzák, jemuž biskup podává roucho, u druhého, jenž drží knihu, leží zlatá, trojlístá koruna.

Jak řezby i malby jsou výborně provedeny, pohříchu značně poškozeny.

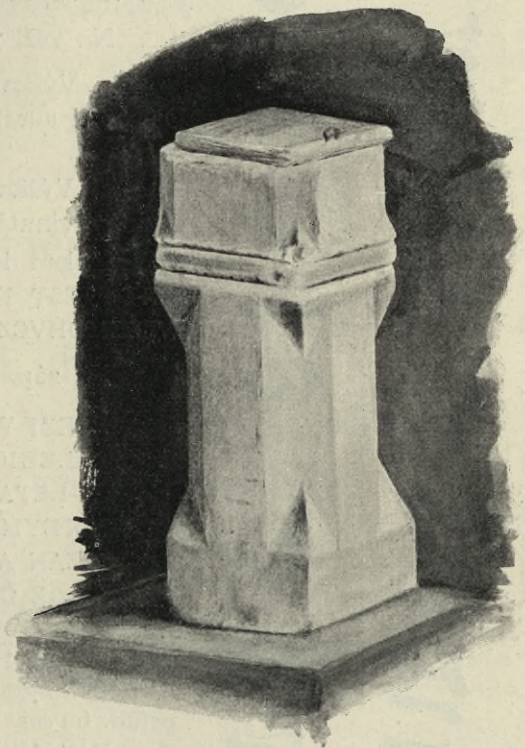
Na vnější straně křídel rozeznáme pouhé obrysy postavy Kristovy a Bohorodičky, klihovými barvami na dřevě.

Hořejšek archy gotické (nyní též v Museu kr. Č.), primitivní práce asi z pol. XVI. věku. Střed zakončený vzhůru do trojúhelníka. Rám někdy zlatý tvoří profilovaná římsa, na rozích hořejších středu čnějí hrubé fiály. Výška 2·04 m, šířka celku 2·04 m, středu 1 m. Střed zobrazuje Nejsvětější Trojici. Nahoře malován je v oblacích žehnajíc Bůh Otec, níže Duch sv. v podobě zářící holubice a pod ním dvojice andělů držící věnec a ratolesti palmové. Kristus zobrazen je dole, v obraze ve zvláštním řezaném výklenku, obdobném celému rámu, jež drží dva andělci, plochou řezbou vyvedení.

Spasitel stojí mezi dvěma anděly a drží kříž, pravíci svíraje bok, z něhož krev tryská do kalicha, jež anděl drží. Obraz malován je temnými barvami, velmi již zašlými, i zdá se zbytkem starším, k němuž zbytek později byl přidělán.

Na pravém křídle malíř zpodobil svatého v rouše poutnickém přepásaném, s holí a pochodní; na hlavě vsazena je vysoká čepice s připevněnou lasturou. Druhý obraz jeví sv. Václava. Obě tyto malby již jsou renaissanční. (Obr. 56.)

Křtitelnička kamenná (obr. 57.) z pískovce, gotická, o dvou odstavcích, oddělených oblounem, dole a nahoře čtyřboká, uprostřed osmiboká. Hrany hranolu přecházejí v plochy krátkými polojehlany. Výška 83 cm, šířka dolní hrany 34 cm.

Obr. 57. Letáňovice. Křtitelnice. (Kreslil P. Jan Košek.)

Loučky Sekerkovy.

Schaller IV. 67. — Sommer II. 368. — Čechy 274. — Hrad y 79. — Šimák, Paměti o hradu Rotštejnu. — Šimák, Erbovní a šlechtické rodiny v Turnově, Časopis spol. přátel starožitn. X. (1902), str. 116. — Místop. slovník 566.

Ve XIV.—XV. stol. tvrz, v XVII. stol. jen dvůr, sídlo Jeníků z Gernsdorfu; asi r. 1706 prodán byl k panství Hruboskalskému.

DVŮR, stavení do čtyř stran velikého nádvoří. V levém vchodu v předním stavení 3 klenuté jizby; jinak všecko proměněno.

U cesty ke Chlomku kamenný KŘÍŽ bez nápisu, 1·30 m vyčnívající ze země, 17 cm šir., krátkého, příčného břevna, zakulacené konce, čtvercový průřez.

Na cestě k Stebni KAPLIČKA z poč. XIX. stol.

Luhov.

Bouška 62. — Čechy 16. — Kar. Světlá, Nemodlenec.

DVŮR někdy zemanský, nyní prosté stavení selské.

Mašov.

Čechy 306. — Kudrnáč II. 34. — Sommer II. 373. — Místop. slov. 590. — Šimák, Erb. a šlecht. rodiny v Turnově, ČSPSČ. X., str. 140. — Prášek 42. — Šimák, Příběhy, str. 59.

Na polích k S. u silnice nálezy střepů doby hradištné.

Dvůr, v XV. a XVI. stol. sídlo větve Valdštejnů, rozprodán na grunty selské.

Při přestavbě statku Jankova č. 8. v podzemním sklípku nalezena hrcovitá, nepolévaná nádoba a koflík z XVI. věku z pálené hlíny; nyní v museu turnovském.

Na statku číslo 23. u cesty do Pelešan zazděné kamenné f u t r o s letopočtem 1786.

Nová kaple prostřed vsi, vystavěná r. 1892, nákladem 4000 K.

KŘÍŽ na cestě k Turnovu, z kamene, na trojdílném podstavci rokokového zakončení a ornamentu. Kamenný Kristus, na bocích podstavce polovypuklým dílem sv. Václav, P. Maria, sv. Jan Nep. Hrubé dílo primitivní. Nápis:

Vykupiteli naš
 vedf nas pravau cestau
 do věčnosti.
 Tato socha gest z nakladem
 A. 1823
 Sausedu Hassowlskyh.

KŘÍŽ před vsí, kamenný, plochý, vykrajovaných ramen, na barokním podstavci, připomíná se již r. 1593. Vzadu letopočet 1716.

Modlibohov.

Čechy 16. — Bouška 56.

Dle sdělení na polích okolních nálezy střeplin z popelnic.

Modlice.

Sborník zeměv. spol. IV. 311. — Místop. slovník 616.

Zašlá ves pod hradem Valdštejnem, připomíná se 1413.

Modřice pův. Modřišice.

SOCHA SV. JANA NEP. z r. 1780.

Mýdlov.

Čechy 348.

Zašlá ves u Vyskře, oživlá snad pod jiným jménem.

Nebákov.

Hradý 76. — Čechy 347.

Z HRÁDKU, připomínaného pouze v XV. věku, zbylo pouze místo na JZ. mlýna Podnebákovského nad potokem Žehrovkou. Na konci ostrohu, lesem zarostlého, zdvihá se tvrziště podoby mandlovité, jejíž ostřejší konec směřuje k západu, na V. příkop. Největší délka 26 kroků, šířka 16, celý obvod 60. Po staveních není stopy, ze základů někdy vykopou kamení. (Obr. 59.)

Nevierka.

Čechy 326.

Zaniklý dvůr v okolí Ktové, připomíná se ve XIV. stol.

Obr. 59. Nebákov. Místo, kde stával hrad.

Nudvojovice.

(Pův. Neotvojovici.)

Rohn 96. — Schaller 71. — Sommer II. 367. — Květy V. (1870), str. 46 a 52 (s obr. A. Levého). — V. Křch v Methodu XXI. str. 1. — Nechvíle tamže, XIV. str. 18, XX. str. 95, 116. — P. Jos. Svoboda, Kostelíček v Nudvojovicích. V Turnově, bez data. — Jan Prousek ve Zl. Praze 1888, str. 760, 768 a ve Světozoru 1894, str. 540. — Šimák v Č. Dubu, v Turn. 1893, č. 15—16. — Čechy 302. — Prášek, Dějiny m. Turnova 353. — Durych, Z českého ráje 254. — Kudrnáč III. 36. — Třetí zpráva musea turnovského. — Píč, Starožitnosti z. české I. 211. — Místop. slovník 656. — ČSPSČ. II. 57. — Bareš 73.

Asi $\frac{1}{4}$ hod. za vsí v poloze „na bubnu“ nad Jizerou na pozemku p. Tomáše sídliště z doby neolitické i pozdější. Nálezy odtud: kamenné mlaty, hroty a oštěpky

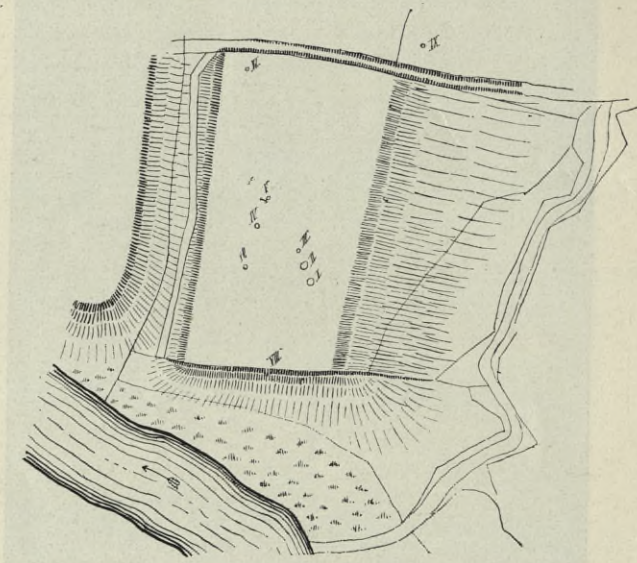

kosti rozštípané, zbytky obilí, pečiva atd. v museu turnovském a ve škole ve Štveříně (obr. 60. a 61.). — Lužický hrob, ve škole štveřinské.

DVŮR, veliké, ale prosté stavení, v XVIII. stol. vystavěné, do čtverhranu kolem nádvoří, s domem v průčelí, někdy sídlem zemanským.

CHRÁM SV. JANA KŘT., vystavěný jako kostelec na povýšeném okrouhlém hřbitůvku, obehnaném zdí. Stavba orientovaná z lámaného pískovce, bez věže, z poč. XIII. stol. Obnovená r. 1894. (Obr. 62. a 63.).

L o d skoro čtvercová, ve světlosti 6·93 m délky a 7·23 m šířky, nese rovný strop. Síla zdiva $\pm 0\cdot92$ m. Vítězný o b l o u k, prostý, goticky lomený, ale hrubé linie, v světlosti 3·59 m, výšky v ose 3·40 m. — C h o r

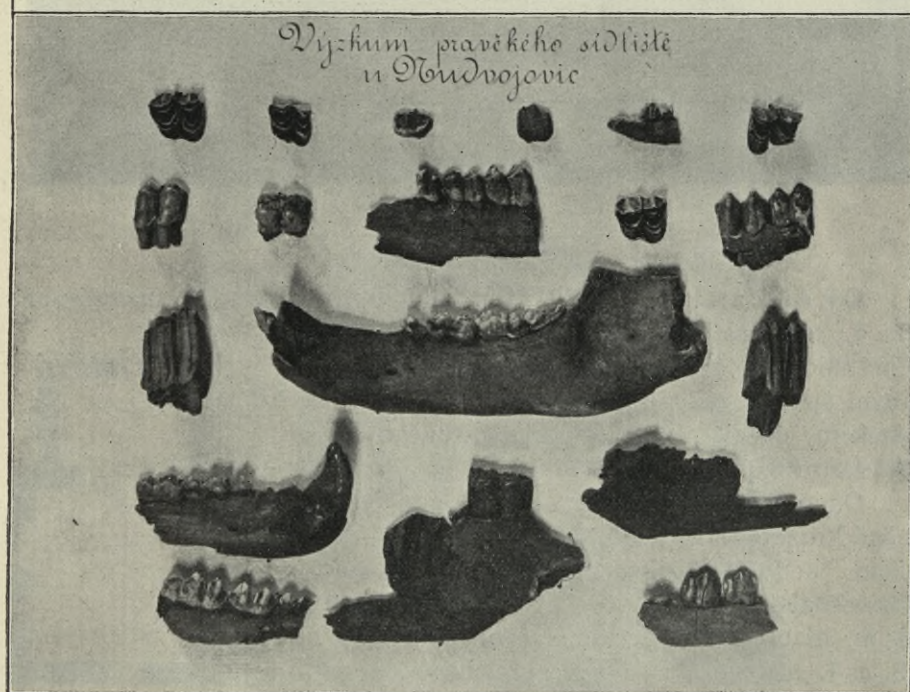
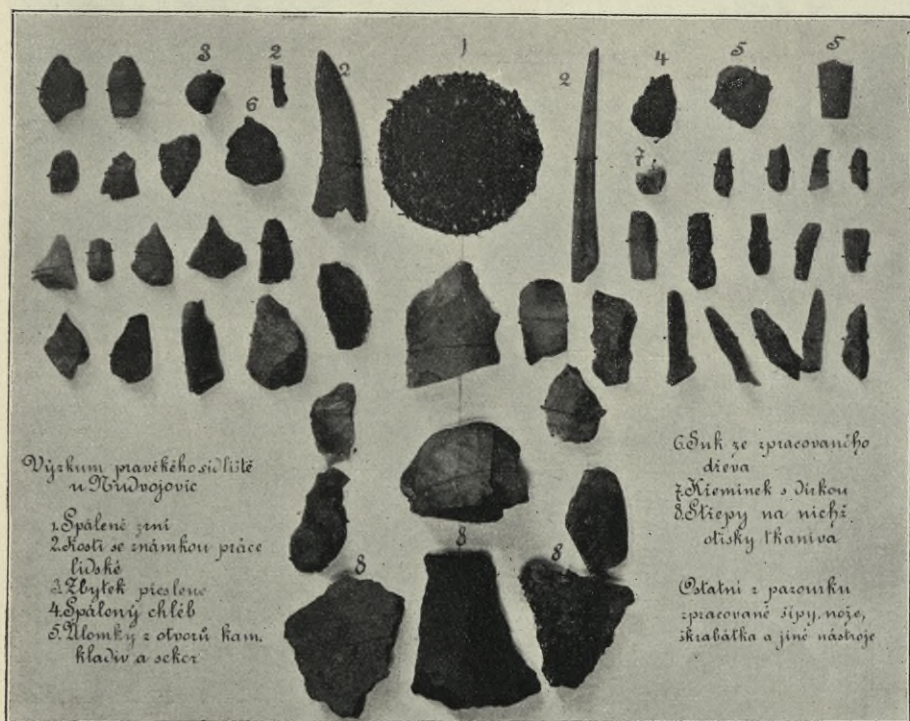
Obr. 60. Sídliště předhistorické u Nudvojovic. (Číslo značí prozkoum. jámy.)

o stupeň zvýšený, v rysu pošinutého obdélníka, šir. 5·06 m, dlouhý na S. 3·58 m, na J. 3·44 m, vysoký 3·62 m; klenba neumělá, křížová, bez žeber a svorníků, počínající 0·75 m nad podlahou. Mocnost zdi v presbyteři kolísá, $\pm 0\cdot80$ m na J., $\pm 0\cdot96$ m na S.

Z p o r t á l k u v p r ů č e l í, prolomeného patrně později, v prvotní podobě zachoval se jen spodek; nadpraží doplněno. Asi ve $\frac{1}{3}$ výše pravouhlá hrana je kose usmyknutá a v prostřed vyhloubena polokruhovým žlábkem; světlost při hraně vnitřní 1·25 m, vnější 1·51 m. (Obr. 64.)

P o r t á l j i ž n í, prvotní, románský, má v světlosti šíř. 1·49 m, výšky v ose 2·23 m. Ostění z pískovce; ve $\frac{1}{4}$ výšky usmyknuta jest hrana a úsečná plocha profilována ostrým žlábkem, polooblounem, rovným žlábkem, převýšeným oblounem, oblým žlábkem a šikmou ostrou hranou; profily jsou dosti hrubé a oblíny dobou vzaly porušení. (Obr. 65. a 66.)

Obr. 6r. Nudvojovice Nálezy ze sídlště.

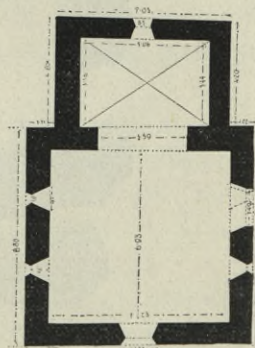

Obr. 62. Nudvojovice. Chrám sv. Jana Křt. (před obnovou).

Okénka; v lodi 4 boční přístropní, prostá, silně špaletovaná; šířka 14 cm; špalety vně 97 cm, vnitř 47 cm, vnitřní kolmá hloubka 72 cm, výška v světlosti 69 cm. Vnitřní špaleta zakončena jest hrubým stlačeným obloukem, okénka již před obnovou měla oblouk slabě zahrocený, za obnovy r. 1894 byla zgotisována.

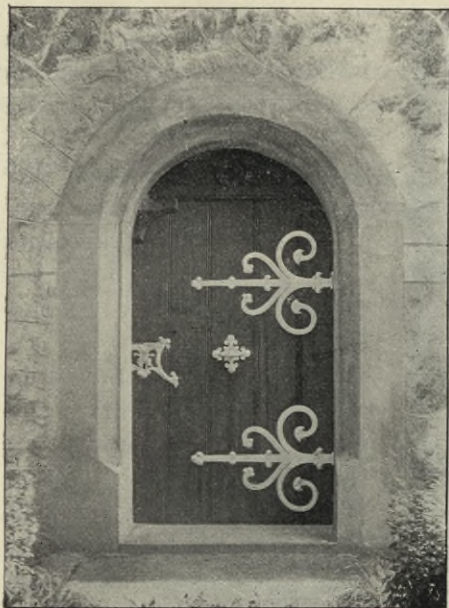
Okno v závěrné zdi presbytáře, gotické, vyplněné kružbou z pískovce, totiž středním prutem, dělicím podvojně a kruhem v horním zakončení. Výška špalety vnitřní ve světlosti 1.61 m, šířka 0.85 m, hloubka kolmá 0.72 m (obr. 67.) — Okna v S. a J. zdi choru jsou nově prolomená.

Stěny kdys pokryty byly freskami na rudé pūdě, jež za obnovy tu a tam vystoupily při

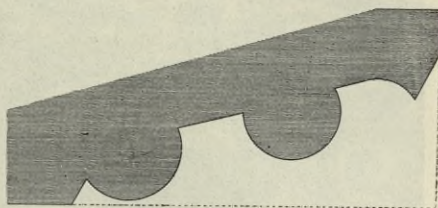
Obr. 63. Nudvojovice. Pūdorys kostela.

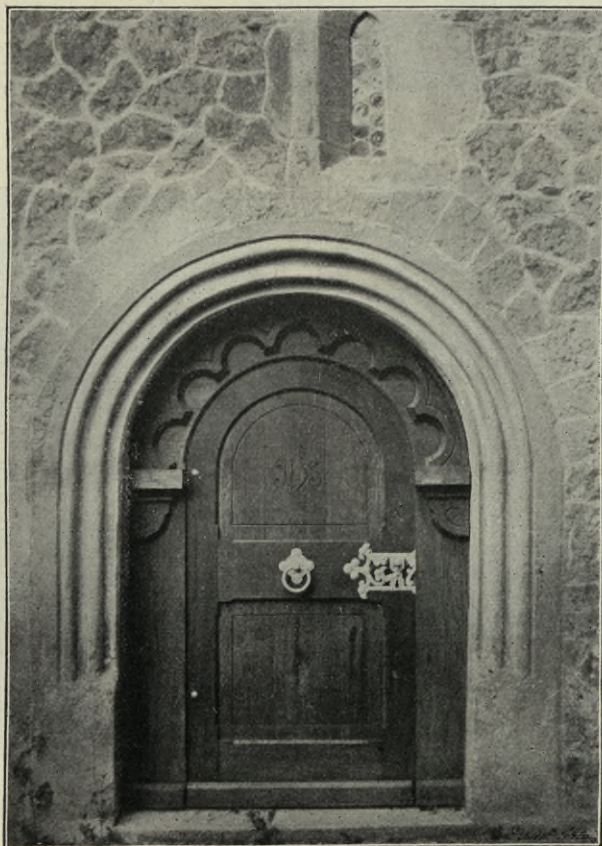
Obr. 64. Nudvojovice. Průčelní portálek chrámu.

oškrabání omítky, ale již docela zničené. Po levé straně vítězného oblouku jevíly se stopy mandorly.

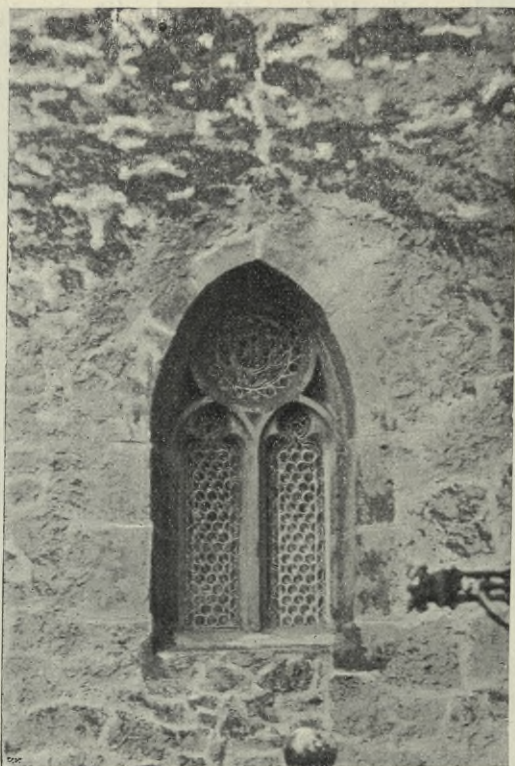
Obr. 65. Nudvojovice. Profil jižního portálu.

Při rozbírání staré tumbly našli r. 1894 krabičku cí-n-o-v-o-u s 31 zavítky sv. ostatků (27 v hedvábí žlutém, 3 v červeném, 1 ve fialovém; krabičku obalovala kůže (obr. 68) vydělaná, zapečetěná 4 pečetmi. V poli

Obr. 66. Nudvojovice. Jižní portál.

Obr. 67. Nudvojovice. Okno v záp. zlí choru.

V lodi před stupněm choru dva sklípky, zavřené náhrabky, zpodobujícími dvě paní, krom obrysů docela sešlapnými. Nyní vsazeny jsou v zeď hřbitovní. (Obr. 72.)

Predella staré archy, zavěšená nyní v rámu na stěnu lodi. Malba na dřevě, rozměru $1\cdot02 \times 0\cdot51$ m, zobrazující Krista loučícího se s matkou a sv. Janem Ev., v polovičních postavách. Z první polovice XVI. stol. (Obr. 73.)

Epitafium rodiny Jiřího Reinolfa ze Štířína, úředníka na Hr. Rohozci, malované o 2 obrazech na dřevě kličovými barvami v širokém, plochem rámcí, vys. $2\cdot49$ m, šir. $1\cdot31\frac{1}{2}$ m. Rám pomalován černými ornamenty.

Obr. 68. Nudvojovice. Pečeť biskupa Daniele nalezená v oltáří, upravená kresba a fotogr. originálu

pečetním žehnající postava biskupova, na sedlii, s berlou v ruce. Okolo opis: S·D·G·PRAGENSIS·EPC·+·DANIEL (= Dan. II. 1197—1214). Pečetí jsou odlity v museu zemském i městském; krabičku vzal † děkan Svoboda pro diecéšní museum v Litoměřicích.

Starý vysoký krov a věžička na střeše nahrazeny jsou za obnovy doprosta nově.

Na věžičce pověšeny jsou staré zvony. Větší má v průměru dolního otvoru 63 cm, výška ku hraně koruny 43, k úhlu závěsů 50. Nápis na obr. 69. Na bocích reliefsy sv. Jana Ev. a sv. Matěje (obr. 70).

Menší: prům. dolního otvoru 30·8 cm, výška $23\frac{1}{2}$ cm ke hraně, prostá $25\frac{1}{2}$ cm. Nápis na obr. 71.

boké dále až k obloze, na níž slunce zapadající a měsíc v poslední čtvrti. Nejvýraznější postavou pravé skupiny jest zelený ďábel, strkající vidlemi hříšníka do pekla. (Obr. 74.)

Obr. 73. Nudovojovic, Predella byv. archy.

Horní rám obrazu nese nápis, polo zašlý, z něhož před lety jsem přečetl:*)

ANO DO : 1570 HÆC EPI... DEPICT... ËT
PRÆSI.... GENEROSO VIRO.... EO TEMPORE
CAPITANEO IN ARCE ROHOZEC.... CONTINENS

*) Od těch dob mnohé litery opadaly.

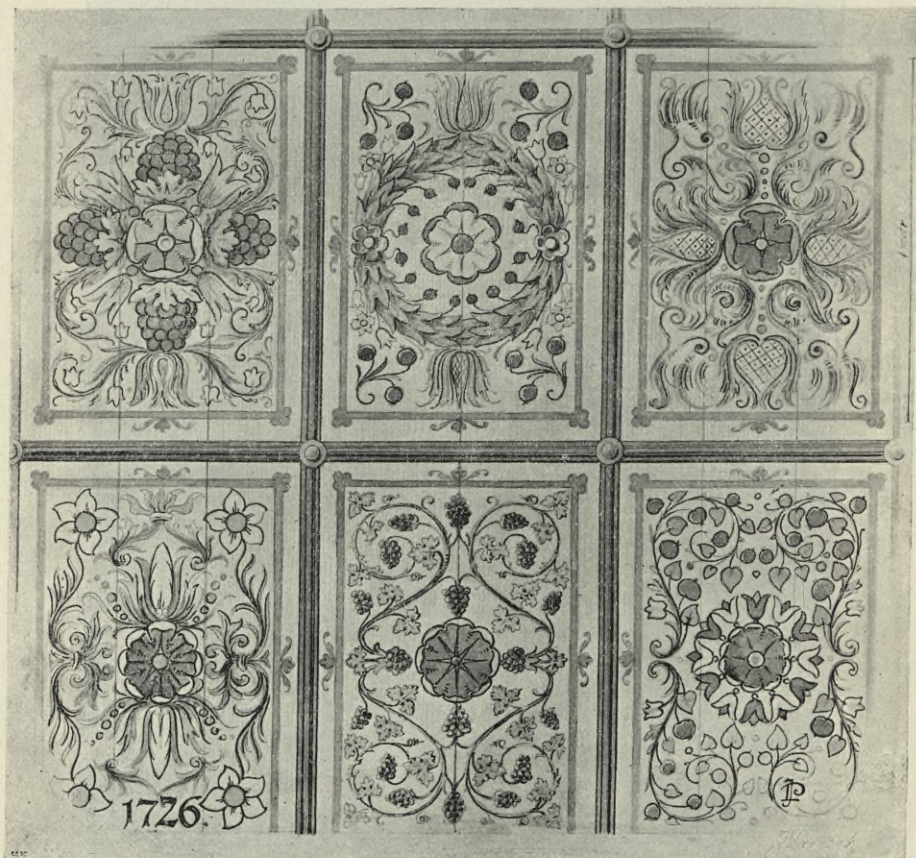

Obr. 74. Nudvojvice. Epitaf rodiny z Šliha.

GENEALOGIAM VXORIS HÆDVICÆ HONE...
 GENERO IOHAÑ... HIBNER·EX RONO....
 ANTECEDENS SVCCESOR HVIS DOMINI...
 QV.... AÑO 1559 ĚT SEPVL'T....
 ET BARBARA MATRE VXORIS SVÆ. —

Obr. 75. Nudvojovice. Část stropu z r. 1726. (Kreslil Jan Proušek).

MATHÆI 7 : PER
 ANGVSTĀ PORTĀ QVIA LATA PORTA ĚT SPATIOSA
 VIA EST. QVÆ DVCIT AD PERDITIONEM ET MVLTI
 SVNT QVI INTRANT PER EAM
 ISAIAS 30 : CŌVERTIMINI AD ME ET SALVI ERITIS

Pod nápisem zobrazena jest rodina Páně. Před krucifixem na levo klečí otec se synkem. Pod pacholetem čteme AVGVSTINVS ANNO 7; na pravo stojí vzadu děvčátko (BENIGNA ANNO 5), dívka (CHRISTINA), děvčátko (BARBARA), paní a stařena v bílém zavití (HÆDVICA VXOR, BARBARA VXOR).

KAPLE z r. 1883 Povýšení sv. Kříže. Relief ze staré kaple, viz Svijany.

KŘÍŽ kamenný, prostý na cestě ke Štveřínu z r. 1804.

Petrašovice, Potrosovice.

Bouška 58. — Čechy 18. — Hrdlička, Obecná škola v Petrašovicích.

Nál. kamen. dlátka, v turnov. museu. Ve statku Dědkově č. 26 chovají svobódnický patent z r. 1597 někdejšího zemanského statku (tišt. v Čas. spol. př. star. IV. 136).

R. 1818 rytmistr Jíra vystavěl tu KAPLI SV. ISIDORA; zemřel však už r. 1820, stavba nedokončena a potom zdivo rozvezeno.

KŘÍŽ u vsi nový.

Podháj u Hrubé Skály.

Nález střepů doby hradištní v jámě, rozptýlen.

Pohoř.

U cesty ke Všeni jámy se střípky doby hradištní, dosud nezkoumané.

Pozořice.

Sbor. zeměv. IV. 311.

Zašlá osada, do 30tileté války připomínaná, nad Turnovem u Jizery v rychtě Bukovinské. Snad na místě jejím dnešní hospoda „na poríčí“.

Prackov.

Český lid II. 341—345. — Čechy 276. — Šimon, Drábovny v okolí Turnovském.

DRÁBOVNA, světnička vytesaná ve výběžku skal na vrchu Kozákově u staré cesty k Semilům. Snad strážnice. Pod oknem světničky nález střípků doby hradištní.

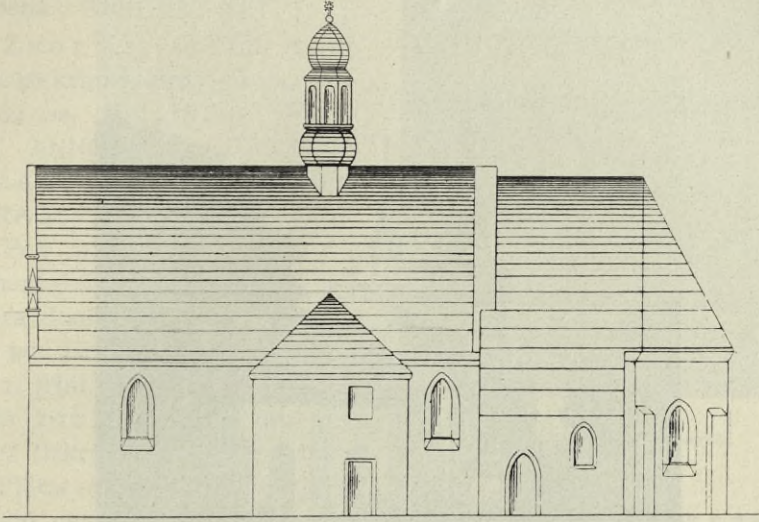
Přáslavice.

Rohn 98. — Národ 1864, č. 266. — Čechy 317. — Místop. slov. 725

Někdy farní ves, jejíž patrony byli pp. hruboskalští; od válek husitských se nepřipomíná. Zbyla jen škola a kostel.

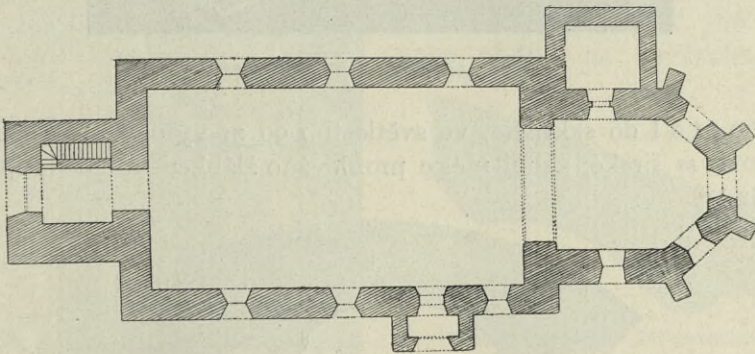

CHRÁM SV. JIŘÍ, nyní filiální k Turnovu, na přívrší prostřed hřbitova. Budova z XIV. věku, z lámaného pískovce, orientovaná, původní, jednolodní o 5bokém choru; přestavbou však roku 1850 přeměněná. Tehdy přistavěli k Z věži z kvádrů a na ni zavěsili zvony ze zrušené zvonice dřev-

Obr. 76. Práslavice. Rys kostela sv. Jiří před přestavbou.

vené, zbořili oratorní přístavek na S choru, pořídili nové operáky o dvou ústupcích a portál do předsíně; okna v choru zbavili kružeb, dílem nově prolámali, ostění přidělali z malty. Klenba v lodi i choru nahrazena novým rovným stropem u výši 6.66 m. (Obr. 76—78.)

Obr. 77. Práslavice. Půdorys chrámu.

L o d ě má ve světlosti 14.60 m délky, 7.74 m šířky; c h o r v ose 6 m délky, 5.30 m šířky. V í t ě z n ý o b l o u k gothický, snížený, ve světlosti 4.44 m rozpjetí, 2.96 m výšky; hrana vnitřní šikmo sříznutá, vnější profilována mělkými oblouky a žlábkami; profilování nynější však provedeno je většinou z malty. (Obr. 79.)

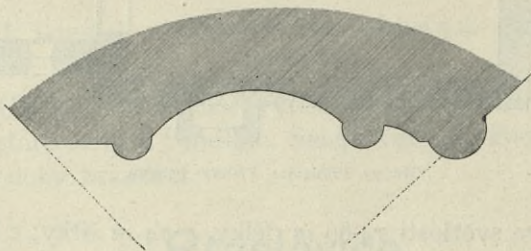

Z býv. klenby s v o r n í k tesaný z pískovce, zazděn venku ve zdi za oltářem. Na něm štít s písmeny RMD. (Obr. 80.)

Obr. 78. Práslavice. Chrám sv. Jiljí.

Portál do sakristie, ve světlosti 1.90 m vysoký, 0.88 m široký, ostění 0.23 m široké, velmi mělce profilováno žlábkem a oblounem. (Obr. 81. a 82.)

Obr. 79. Práslavice. Řez vítězným obloukem.

Sanctuarium po pravé straně oltáře ve zdi, výška 1.74 m, šířka celku 0.89 m, ostění z kamene pískového tesané, hluboce profilované

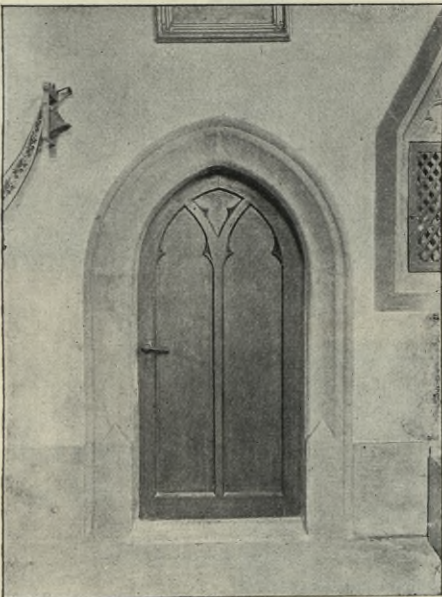

z žlábků. Čtyrhanný výklenek převýšen jest štítem trojúhelníkovým, v trojúhelné ploše lichá kružba ve tvaru trojlistu, útle vyvedená. (Obr. 83., 84.)

Z v o n y: 1. severní, menší. Výška ke kraji koruny 56 cm, průměr 82 cm. Kol koruny dokola nápis: ANNO · 1707 : GOSS MICH NICOLAOS LÖM · · W · · L · · B :: IN PRAG · ·

Pod nápisem barokní pás ornamentální, kol dolní obruby bordura akanthová. Na vých. boku relief sv. Jiří, na záp. P. Marie.

2. jižní, větší. Výška 80 cm, průměr 1·12 m. Kol koruny pás, v němž třikrát opakuje se 9 plaket Flötnerových Mus (obr. 85.); kol dolní obruby bordura akanthová. Na V straně deska s nápisem, pod ní kruhová plaketa s allegorií víry; na Z erb smiřický a valdštejnský, pod nimi jména a plaketa s allegorií naděje. (Obr. 86., až 88.)

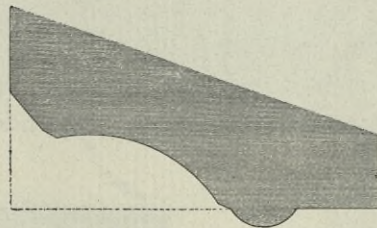
Obr. 81. Práslavice. Portálek do sakristie.

Obr. 83. Práslavice. Svorník.

Ve škole monstrance, barokní, stříbrná, hrubší práce z 2 pol. XVIII. stol. (Obr. 89.)

Kalich cínový, vys. 18 cm, noha a dřík na soustruhu krou-

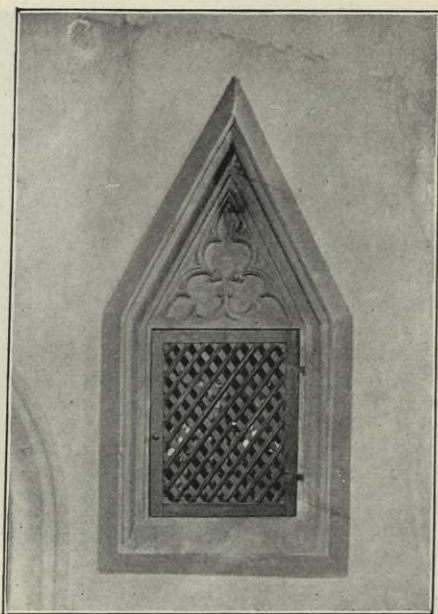
Obr. 82. Práslavice. Řez portálkem v sakristii.

ženy, kupa hladká, zdobená pouze několika vodorovnými ryhami. Na noze vyryto:

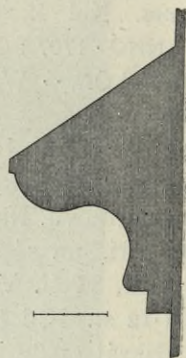
16 GKZ 99.

Nyní v museu turnovském.

Obr. 83. Práslavice. Sanctuarium.

Obr. 84. Práslavice. Řez ostěním sanctuaria.

Obr. 85. Práslavice. Reliéf na zvonu M. Brikelřho.

ZWON TENTO SLYTT A VDIELAN
 GEST DO PRZASLAWIC KZADVSSY
 A KOSTELV S^o GIRZY. NAKLADEM
 WSSECKNIECH OSADNICH KTEVZ
 KOSTELV PRZYNALEZIEGICYCH, 48
 SKRZE BRYKCYHO ZWONARZE, MIE
 SSTIENINA W NOWEM MIESTIE
 PRAZSKEM, LETA PANIE. 1569.

Obr. 86. Nápis na zvonu.

ELYSSKA SMIRZYCKA
 Z WALSSTEINA A NA
 SKALACH. 50

GINDRZYCH SMIRZYCKY
 Z SMIRZYCA NA SKALACH.
 LACH.

Obr. 87. Přáslavice. Znaky na zvonu.

Obr. 88. Práslavice. Plaketa na zvonu.

Obr. 89. Práslavice. Monstrance.

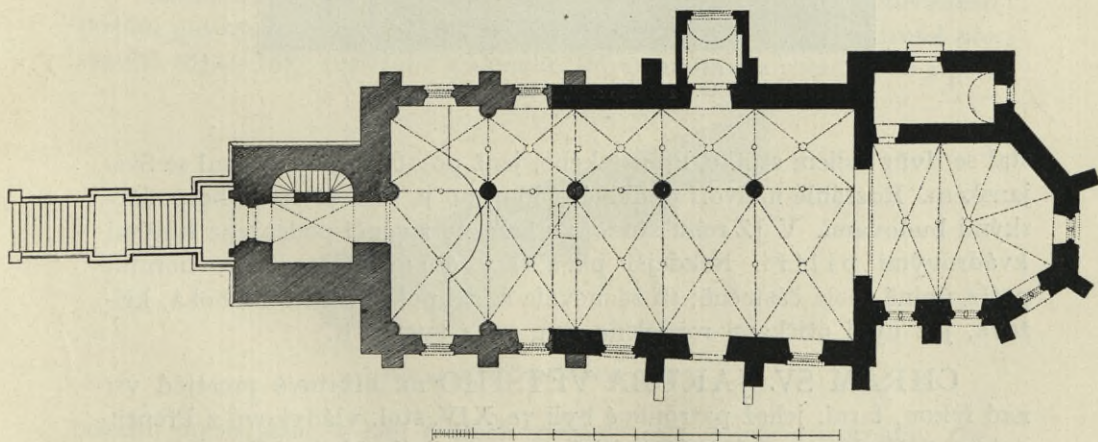

Obr. 90. Přepere. Kostel sv. Jakuba.

Přepere.

Rohn 99. — Schaller IV. 229. — Sommer II. 218. — Patera, Korrespondence Dobrovského 378. — Čechy 300. — Hrady X. při děj. Rohozce, — Místop. slovník 729. — Prousek v rukop. kronice svijanské a v kresbách v museu turnov. — Kudrnáč II. 49. — Endler 392. — Bareš 73. — Píč, Arch. výzkum 98, Starožitnosti I. 211. — Knihy zádušní 1644—1670 v arch. sychrovském, opisy v turnovském. — Archiv arcibisk., opisy v Turnově. — Matriky od r. 1861. — Pamětní kniha na faře od r. 1861. — Registra svijanská na Sychrově z r. 1624, opis v Turnově. — Buchtela v ČSPSC. XV, 108.

Obr. 91. Přepere. Púdorys kostela sv. Jakuba.

Hroby i sídliště ve vsi i mimo z doby přechodní, lužické, slezské i hradištní. Kam. mlat ve škole, nádoby a střepy ve škole, v museu zemském i turnovském.

DVŮR S TVRZÍ někdejší na poč. vsi nad mlýnským náhonem; na tvrzi ve XIV. stol. (r. 1316—22) seděli vládykové z Přepeř, potom zanikla, zbývá jen tvrziště tvaru polokruhového, oddělené ode dvora hlubokou struhou. Na něm nalézají se střepy typu hradištního. — R. 1565

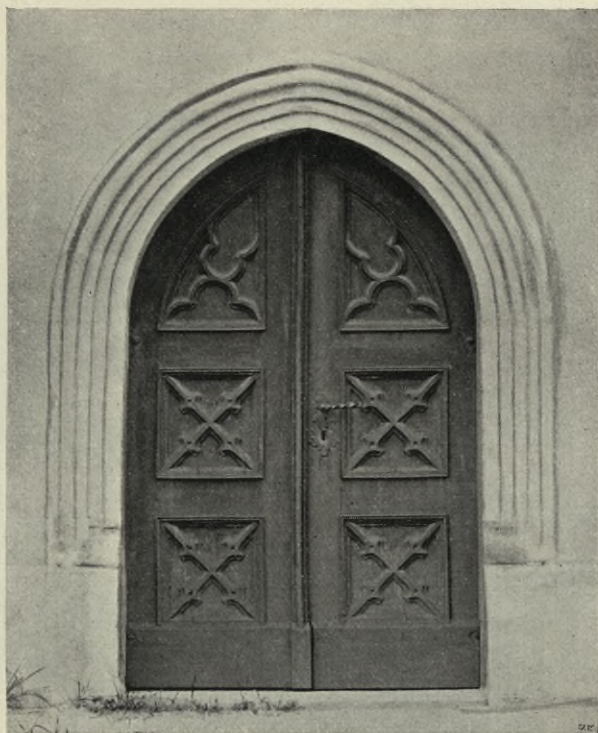
Obr. 92. Přepeř. Jižní bok presbyteria.

stal se dvůr sídlem statku Přepeřského, jenž po 1621 opět splynul se Svijanskem. Rozsáhlé nádvoří obdélné obklopeno je se čtyř stran hospodářskými budovami. V JZ rohu stodola z kamene z venčí podepřena silnými kvádrovými pilíři. Někdejší panský dům přestavěn v horním patře úplně, dole částečně; tu zachovala se tři pole klenutá hluboká, křížová, jež nyní příčkami rozdělena jsou ve 4 místnosti.

CHRÁM SV. JAKUBA VĚTŠÍHO na hřbitově prostřed vsi nad řekou, farní, jehož patronové byli ve XIV. stol. vládykové z Přepeř, potom držitelé panství Maloskalského, pozd. Svijanského. Za reformace

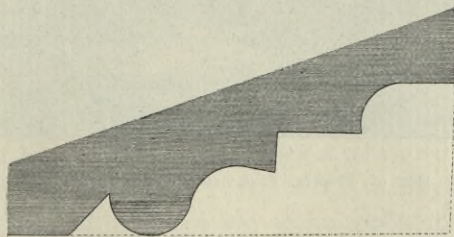

i za války 30tileté míval faráře jen občas, i byl spravován z Turnova, dočasně od r. 1663 i z Hradiště. Trvale fara obnovena r. 1861. Chrám posledně vysvěcen 17. července 1873 kanovníkem J. Ackermannem.

Obr. 93. Přepěť. Boční portál jižní.

Budova orientovaná, z lámaného kamene kvádry vysazovaného, pozdní gotiky z polovice XVI. věku, dvakrát přestavovaná, o druhé přestavbě 1871—1873 rozšířena k západu. Původní stavba skládala se z pěti-

Obr. 94. Přepěť. Řez ostěním portálu.

bokého presbyteria, 2 lodí o třech travées, věže, kaple a sakristie; přestavbou 1873 zmizela kaple a stará věž a lodí prodloužily se o 2 travées, k nimž na záp. přibyla nová věž a schodiště k ní. (Obr. 90. a 91.)

Vněšek staré části prostě jest rozvržen s obou stran 2 postranními o p ě r á k y, 80 cm šíře; nárožní zmizely, byvše nahraženy novými po-
bočními slabšími; v nové části opěráky pokračují na styku každého pole
až k věži. U presbyteria 4 opěráky nižší a slabší. Všecky o 1 ústupku,
nahore rovně zakončeny. (Obr. 92.)

Obr. 95. Přepeře. Kamenické značky na portálu již. a na sloupu.

V ě ž zdvihá se po 3 patra a vybíhá ve štíhlou helmici, v přízemí
nový záp. v c h o d.

Postranní vchody původní, osazené gothickými, shodnými p o r t á l y
(obr. 93.). Ostění z pískovce, hluboce profilováno oblouny a žlábký (obr. 94.)

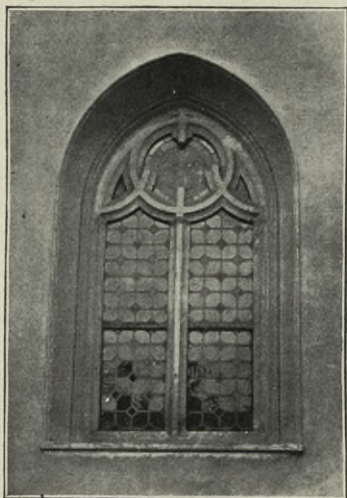
Obr. 96. Přepeře. Znak nad vchodem do předsíně.

výška 1.60 m, vnitřní světlost 1.40 m. Na jižním portálu na pravém lo-
meném kvádříku vryto ^{Z WELIKEO}
BORV, a níž kamenická z n a č k a; táž
opakuje se na levém pažení a vedle ní druhá (obr. 95.). Před sev.
portálem zděná podélná nová předsínka a nad jejím vchodem barokně
stilisovaný z kamene tesaný e r b v a l d š t e j n s k ý; síncel byl prvotně

dřevěný a barvený, jež v l. 1677—9 dělal Jiřík *Náhlovský* za 6 zl. 2 kr., erb r. 1688 stál 12 zl. (obr. 96.).

Okna v lodi všecka podlehla nové proměně; pět na jižní straně lodi, čtyři na sev.; jedno zakryto předsíní. Jsou bohatě profilována, široce špaletována, u výši 2·54 *m* od podlahy (vnitř vys. 3·56 *m*, šíř. 1·80 *m* špalet), téhož tvaru, podvojná, lomeně zakončená, v závěru kruh, profatý třemi

Obr. 97. a 98. Přepěře. Okna.

usečenými pruty. (Obr. 97.). Okna v choru jsou obdobná, u výši 2·62 *m*, vys. 2·84 *m*, šíř. 1·60 *m*; první v již. zdi má v závěru čtyřlístou jeteľovou růžici, jako v lodi, 3. v již. závěr. zdi dva křížové pruty, jež svírají 2 plaménky; 4. = 2. 5. = 3. Ostění z pískovce. (Obr. 92. a 98.)

Dvěře sev. dělí střední pilastr, nadpražní římsa; křídla nad to rozvržena ve 3 páry polí; ve vyhloub. plochách řezané listoví hrubší práce barokní. Dvěře již. portálu jsou nové.

Do sakristie, přilehlé k sev. boku presbytěře, vede zevně vchod nový, rovného nadpraží. Nad ním vsazena deska pískovcová se sdruženými pěkně tesanými znaky Adama z Vartmberka a Sibylly hr. Šlikovy, choti jeho; letopočet 1545 udává asi dobu počáteční stavby. (Obr. 99.) Byla prve v předsíni.

Prostora původní lodi, v nitru, ve světlosti asi 16 *m* dlouhá, měla nestejnou šířku, 11·75 *m* v záp. zavření, 12·30 *m* u presbytěře; vychyluje se jižní zeď z osy. Nynější prostora měří 24·7 *m* délky, a šířka při záp. zdi opět 12·30 *m*, neboť nové zdi jsou o něco slabší.

Hlavní loď jest uprostřed 7·20 m vysoká, 7·7 m široká, 1 o d severní téže výše, šířky 4·30 m, obě o 3 + 2 travées. Odděleny jsou řadou oblých sloupů, spočívajících na podobných válcových podvalech

Obr. 99. Prepeře. Deska nad vchodem do sakristie.

0·98 m vysokých, které žlábkem a oblounem přecházejí v dřík; obvod dříku činí 2·60 m. (Obr. 100.)

Z dříku vyrůstají po 8 klenbová žebra, v obou lodech táž; profil jich tvoří pravoúhlý hranol, jehož hrany jsou šikmo usečeny a žlábkem prolácky. Žebra úhlopříčná (obr. 102.) vybíhají přímo z oblíny dříku, žebra pravoúhelní vycházejí z hranolového náběžníka usmyknutého celou šířkou dolů prolácklou; náběžníky v hlavní lodi položeny jsou výš, u vedlejší nížeji. Na stěnách bočních vybíhají žebra z paralelně položených konsol pravoúhlých hranolů, jichž přední plocha dolů je šikmo sříznuta a ozdobena 2 páry krátkých výžlabků. Na vých. zdi u presbytáře obojí žebra splývají nad vítězným obloukem v trojžebří, usmyknuté dolů na způsob krakorce.

Obr. 100. Prepeře.
Kolmý řez stranou sloupu.

V průsecích úhlopříček každého travée položeny jsou kruhové svorníky. V hlavní lodi počítajíc od presbytáře v 1. kruhu tesaný pelikán, 2. kruh profilovaný, 3. kruh, v něm šestilistá růžice; v lodi vedlejší svorníky menší, v jedné rovině s vrchní plochou žeber: 1. v kruhu čtyřlístá jetelová růže; 2. vousatý obličej; 3. hlava v profilu.

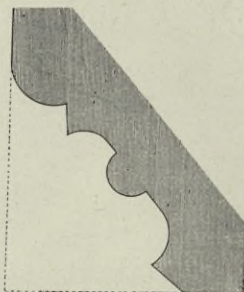
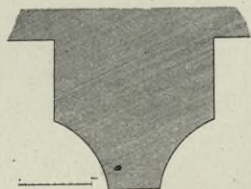

Obr. 101. Prepeře. Nitro kostela sv. Jakuba.

Vítězný oblouk, 0.95 m silný, v rozpjetí 5.65 m , má hrany s obou stran osazené tesným kamenem, jenž nese profil z ostrého zářezu a z oblouku v širokém žlábků. (Obr. 103).

Obr. 102. Přepeře. Profil žebra v lodi. Obr. 103. Přepeře. Řez hranolu vítězného oblouku.

Presbyterium (viz obr. 104.), skládá se z obdélného travée a pěti hran osmiúhelníka, poněkud nepravidelného. Světlost v šířce 8.3 m , v délce 6.3 m , 6.15 m výšce; šířka travée 3.45 m ; délka rovnoběžných

Obr. 104. Přepeře. Presbyterium kostela sv. Jakuba

stran oktogonu jižní 3 m , severní 3.6 m , kosých stran jižní 3.5 m , severní 3.65 m , průčelní 3.75 m . Osa presbyteria splývá v jedno s osou chrámovou, následkem čehož jest zmíněná odchylka lodi jižní v levo.

Klenbová síť žeb e r v presbyterii řídí se půdorysem: obdélník s úhlopříčnicemi a šestipaprskový závěr. Žebra hluboko založená, hmotná a silně vyčnělá mají profil hranolu, jehož hrany jsou usečeny. V rozích vybíhají přímo ze stěn; uprostřed bočních zdí sestupují v trojžebří, jež přechází v jediný hrot a hrot roztíná uprostřed s každé strany podloženou d e s k u.

Desky jsou obdélné, pravoúhlé, mají profilované rámy a uprostřed basreliefy. V pravo poprsí dvou mužů bezvousých, silných rtů, v šatě o ohrnutém límci, první nese na hlavě vysokou hladkou čepici odstávajícího kraje, druhý fantastickou přílbu, do závitů kovanou.

Obr. 105. a 106. Přepeře. Reliefy pod žebry v presbyterii.

Na levo poprsí řeholníka vyholené tonsury, v širokém okrouhlém límci; proti němu hledí hoch vlasů krátce přistřižených, v řasné plandě. Oba reliefy jsou polychromovány; zdá se, že po několikáté. (Obr. 105. a 106.)

Průsečný střed klenbového pole nese okrouhlý s v o r n í k, v němž vytesána jest výrazně hlava mladého muže, bezvousého, krátké kštice, v baretu. Svorník v průseku paprsků zdoben jest plochým reliefem koronované hlavy o plné bradě, vlasů přistřižených na způsob pačesů, silného orlího nosu a nápadného rtu (Maxmilian II., Ferd. I.?). (Obr. 107. a 108.)

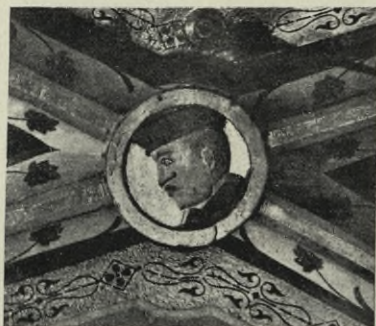
Nešíroký p o r t á l e k (1.62 m vys., 1.48 m šir.), mělce profilovaného ostění 15 cm širokého, o rovném nadpraží, vzepřeném na konsolách, uvádí do sakristie obdélné, stropu valeného, 5.75 m dl., 2.45 m šir., 2.65 m vys., nad níž je depositoryum téhož tvaru, točit. schody přístupné. (Obr. 109., 110.)

Na jižní zdi na svazku žeb e r vedle portálu vytesána jest d e s k a a na ní letopočet 1557 (obr. 111), doby to asi dokončení. Datum 1554 (ač-li dobře čteno), bylo vtesáno na pův. západním portále. (Durych Dobrovskému, str. 378.)

Hlavní oltář je složité dílo truhlářské i řezbářské, přepychového baroku z konce XVII. věku. *) (Obr. 104.)

Nad mensou vysokou a tabernakulem (novým, staré v depositáři) stojí na mramorovém podstavci vertikálně trojdílná architektura, rozdělená na širší 4 sloupy zdobenými bohatými kartušemi a římskými hlavicemi. Na hlavicích leží vlys a římsa, mocně přečnělá, lomená, a nad ní zdvihá se uprostřed štít oltářní, na stranách pouze štítky náběžné. Prostředek oltáře mezi sloupy zaujímá obraz sv. Jakuba (nový z r. 1873) od L. J. Bernarda v řezaném, ústupky přetržitým rámu; s obou boků ve výklencích lasturovitě sklenutých stojí řezané barokní sochy sv. Vojtěcha a Václava. Horní díl oltáře zavrcholen jest ve štítě oválným obrazem Matky boží a níž 2 soškami klečících

Obr. 107. a 108. Přepěfe. Svorníky v presbyterii.

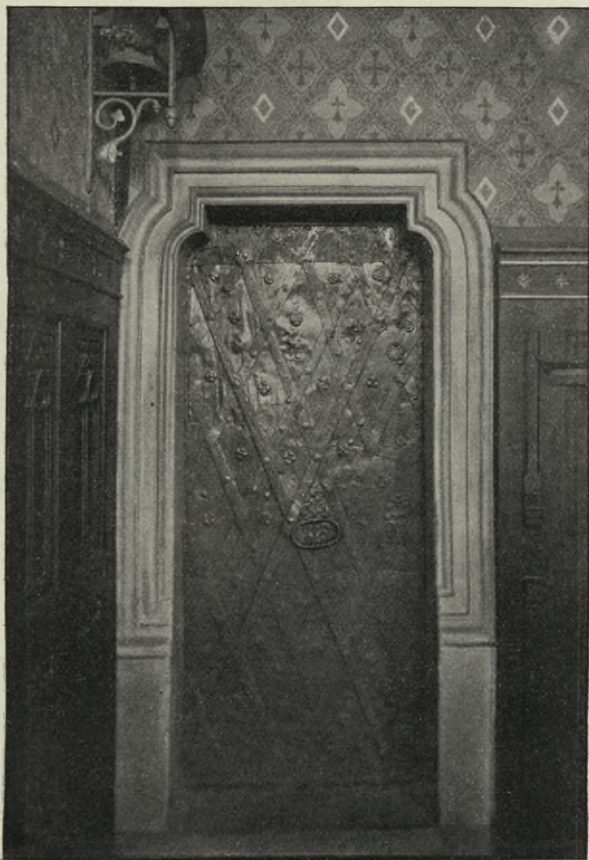
a ndílků nad sloupy středními, 2 sochami sv. Barbory a sv. Kateřiny na sloupcích pobočných. Celý oltář obtočen jest bujnými rozvilinami akanthovými.

Architektura pokračuje ještě s obou stran ke stěnám presbytře v podobě 2 nižších bran vedoucích v pozadí, jejíž krajní stěna prohloubena jest výklenkem. Stranice branek osazeny jsou s obou stran trojicí sloupků, nesoucích vlys a převislou římsu; sloupky u oltáře vyvedli řezbáři vřetenovitě točité, druhé rovné, ale všechny pokryté řezaným rostlinným ornamentem. Ve výklencích stojí sochy sv. Jana Křt. v pravo

*) R. 1674 dostává Václav Malý, truhlář podolský, 45 zl. od zhotovení a postavení nové archy, dle úmluvy, učiněné s p. hejtmánem a p. páterem. Od udělání a obarvení s obou stran ciratův nových dáno mu 3 zl., Martinu malíři z Čes. Kamenice od omalování, pozlacení, stříbření a zhotovení týž v nově udělané a postavené archy dáno 65 zl. a tovaryši jeho 45 kr. Potom v letech 1621—3 Daniel Benátský, truhlář v Turnově, dostává 40 zl. od udělání ciratův uoltáře velkého, na kterýmž ty 2 statuty sv. apoštolů jsou. (Reg. zádušní panství Svijanského na Sychrově.)

a sv. Víta v levo; nad štítem branky na levo socha sv. Jana Nep., na pravo socha sv. Josefa, obě uprostřed andílků a kytic. I vnitřní pažení průchodu brankových jest kasetováno a vyloženo řezbami. Na dveřích malba sv. Petra a sv. Pavla. Celý oltář jest nyní vkusně polychromován a hojně zlacen.

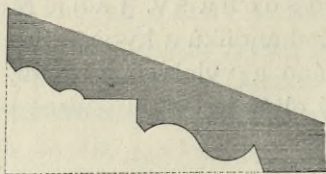

Obr. 10). Prepeře. Portál do sakristie.

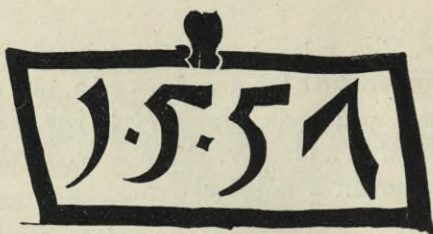
Pravý boční oltář sv. Kateřiny (obraz rovněž od *Bernarda*) v severní lodi je soustavy i výzdoby obdobné: čtyři římské sloupy po stranách obrazu, ovité akanthy, nesou mocné kladí a nad ním plný štít, článkovaný uprostřed výřezem. Tympanon, hrany a j. články krásně rozviliny ještě bohatší. Horní patro obstupují z sloupce větvenovité, štít zakončen z vásami a obrázkem N. Trojice; horní patro liší se od dolního a je pozdější.*) (Obr. 112.)

*) R. 1664 boží *Petr zedník* z Turnova malý starý oltářiček v kostele a vyzdvihuje nový na jiném příležitějším místě za 1 k. miš. Náklad na material

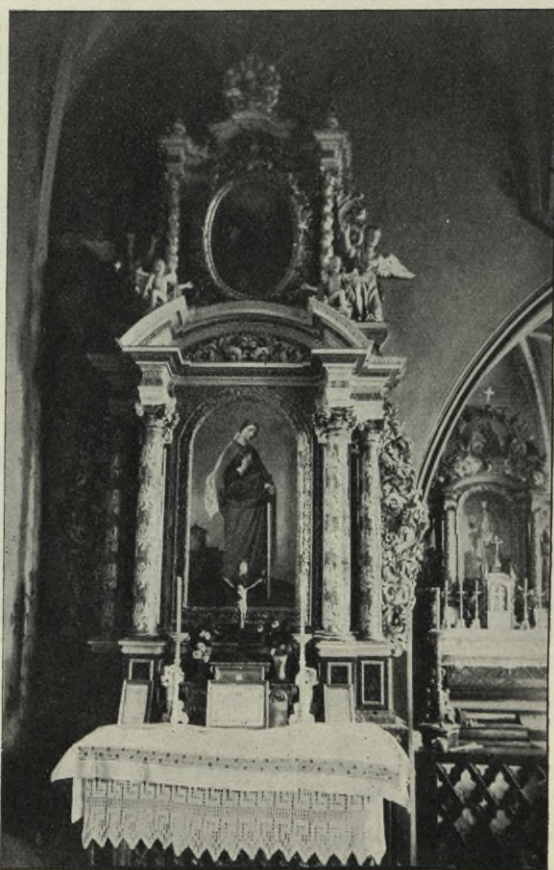

Obr. 110. Přepěře. Profil ostění portálku do sakristie.

Obr. 111. Přepěře. Deska s letopočtem.

Levý boční oltář P. Marie z Lourdes jest obdobný; býval na něm obraz 14 sv. pomocníků, visící nyní na zdi choru; socha P. Marie jest nová.

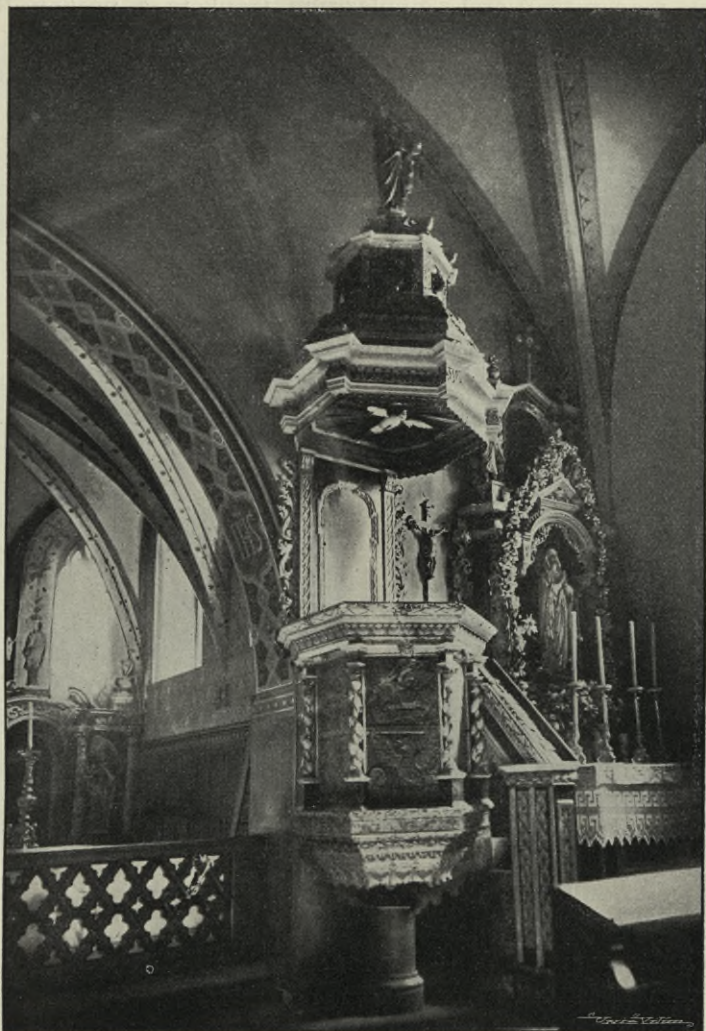

Obr. 112. Přepěře. Oltář sv. Kateřiny.

36 gr. 6 hal. R. 1673 *Daniel Benátský*, truhlář z Turnova maluje a barví archu na malém oltáři pod kruchtou za 2 zl. 20 kr. (Reg. zád. panství Svij.) — Nelze zatím zjistiti, je-li oltář ten oltářem sv. Kateřiny.

Téhož ornamentálního rázu jsou dřevěné části k a z a t e l n y, při levém nároží vítězného oblouku v lodi. (Obr. 113.) Na silné sloupové noze z kamene, podložené podvalem, zdvihá se pětiboké cancellum, obložené po hranách rámy dřevěnými. Dolní i horní římsa, článkovaná, ozdobena

Obr. 113. Přepeře. Kazatelna.

jest bohatým řezaným listovým; ke hranám svislým přiléhají vřetenovité sloupky, ovité květinovými stuhami. — Tři viditelná pole tvoří k a m e n n é d e s k y, pokryté basreliefy XVI. věku, téhož asi díla jako desky v presbyteři. Na dvou vyvedeny jsou naivním způsobem symboly sv. evangelistů: na 1. desce nahoře poloviční postava světce, písčícího v knize na pulpitu, vousatého, v kabátci a vysoké čepici dole odstávající. K němu

mluví anděl, střižené kšticce, nepoměrných rukou, oděný v řasnou řízu. Na desce vyryto MATVS. (Obr. 114.) Dolní čtverec vyplňuje křídlatý lev, mohutné hřívý; na pažení jméno MAREK. — Druhou desku shora označuje vůl, jehož nohami provléká se stuha se jménem LUCAS, (Obr. 115.), dole rozperutěný orel s vyplazitým jazykem a páskou IOHANES. — V třetí desku vtesána jest celá postava dobrého pastýře. (Obr. 116.) Pozadí nad kancellem tvoří o b r a z s v. J a n a K ř t i t e l e, jehož rám

Obr. 114. a 115. Přepeře. Kamenné reliéfy s kazatelny.

obstupují pilastry a řezby. — Nade vším baldachýn báňovitý, pokrytý všecek řezanými lištami a rostlinným ornamentem; na spodu holubice, na svrchu soška Boha Otce. — Dřevěné části kazatelny jsou nově pomalovány, pestře, ale lomenými tony.

Křtitelnice (obr. 119.) kamenná ze stol. XVI. stol., v dřevěném obložení XVII. věku, obdobném ostatnímu.*) Okrouhlá noha je plamenovitě tesaná, dřík pokryt širokými listy leknínu. Obložení osmiboké, bohatě orámované; ozdoby řezány jsou z motivů akanthů, festonů, kartuší a j. Střed každého pole označuje hlavička andělská; na temeni

*) 1655 Šimon Benátský z Turnova dělal příkrov na křtitelnici za 1 k. 29 gr. 1 p. (Reg. zád.)

příkrovu nový kolmo stojící věnec a v něm figurální výjev Křtu Páně. Výška 1.28 m, obvod nohy dolní 1.86 m; rozměry stran 29 cm. Vnitř skryta nalézá se kamenná nádoba; pozdější měděná báně, mělce tepaná rostlinným ornamentem, uložena je v museu turnovském.

Obr. 116. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.

máhající hada. Pod tím nápis v oblouku:

ÜNTER DER VORMVNDSCHAFTL ADMINISTRATION DER
HOCHGEBORENEN MARIA ANNA VERWITWETEN
GRAEFIN VON WALDSTEIN WARTENBERG GEBORENEN
FÜRSTIN

LICHTENSTEIN DANN DES HOCHERWÜRDIGEN
HERRN PFARRERS IN WSHEN IOSEPH IONA DANN DES
WOHLEDELGEBORENES HERRN GEORG FLANDERKA ALS
DERMALIGEN HERSCHAFT SWIGANER OBERAMTMANN.

TEN CZAS SPR
WCZE BERNARTA
ZPRZ SSOWIC W
ACLAW ODTVD

Obr. 117. Přepěte. Nápis na zvonu Petra z Boleslavě.

2. Prům. 1.10 m, výška 90 cm, 81 cm ke koruně. Nápis na obr. 117. a 118. Pod legendou pásek festonový. Na záp. straně připájen jest plastický krucifix a vedle něho nesymetricky relief svatého držícího sekeru.

2 veliké svícny pacifikálové, barokní, ze dřeva hmotně řezané; 2 starší obdobné v de-positáři.

Mobilní inventář chrámový veskrze nový.

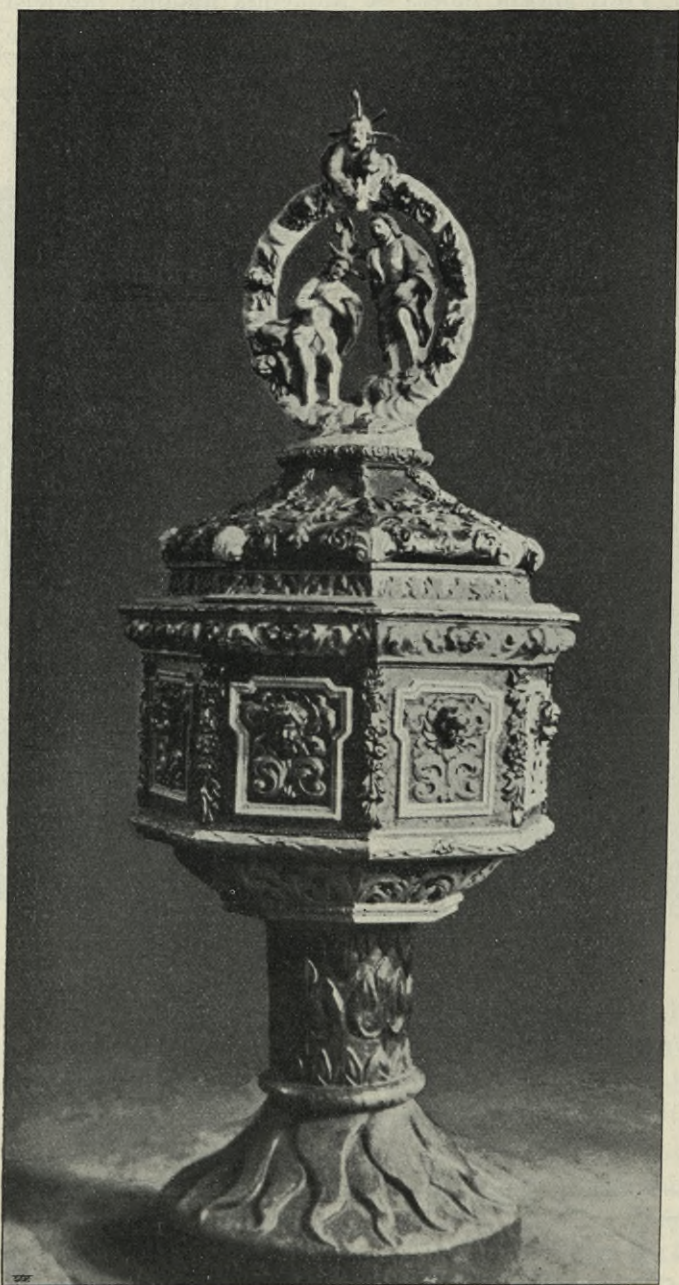
Zvony na věži:

1. Průměr 1.02 m, výška absolutní 75 cm, pláště 66 cm. Horní i dolní obruba provázena jest festony. Na záp. boku relief sv. Jakuba se lvem na rokokové konsole. Pod tím nápis: JOHANN GEORG KŮHNER GOSS MICH IN PRAG AO 1783.

Vých. bok nese polo-vypuklinu P. Marie, pře-

118. Přepěte. Nápis na zvonu Petra z Boleslavě.
 117. Přepěte. Nápis na zvonu Petra z Boleslavě.
 116. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 115. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 114. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 113. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 112. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 111. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 110. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 109. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 108. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 107. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 106. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 105. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 104. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 103. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 102. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 101. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 100. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 99. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 98. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 97. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 96. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 95. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 94. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 93. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 92. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 91. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 90. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 89. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 88. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 87. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 86. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 85. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 84. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 83. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 82. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 81. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 80. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 79. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 78. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 77. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 76. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 75. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 74. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 73. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 72. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 71. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 70. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 69. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 68. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 67. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 66. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 65. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 64. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 63. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 62. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 61. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 60. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 59. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 58. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 57. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 56. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 55. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 54. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 53. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 52. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 51. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 50. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 49. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 48. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 47. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 46. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 45. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 44. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 43. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 42. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 41. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 40. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 39. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 38. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 37. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 36. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 35. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 34. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 33. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 32. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 31. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 30. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 29. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 28. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 27. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 26. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 25. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 24. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 23. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 22. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 21. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 20. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 19. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 18. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 17. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 16. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 15. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 14. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 13. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 12. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 11. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 10. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 9. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 8. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 7. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 6. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 5. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 4. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 3. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 2. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.
 1. Přepěte. Kam. relief s kazatelyny.

Obr. 119. Přepelka. Křtitelnice.

3. Prům. 93 cm, výš. 77 cm celá, 67 cm k obrubě koruny. Na boku nápis:

Za Berthy knezny Guéméné
vévodkyně z Bouillonu, paní na Svi
janech, Laukowcy, Semilech, Gessenym,
Lomnici, Čisty, Starem Dubě etc. etc.
a za Jana Trombars, knížecyho
dvorského rady v Přepěřích, Karla
Františka Spengler vrchního na Svija
nech a Augustina Fibigera důchodního
správce v Přepěřích
Poprve ulit v Praze 1514, přelit nákla-
dem záduší v Praze 1839 od Karla
Bellmanna.

(Znak rohanský.)

En ego campana nunquam
pronuntio vana ignem vel festam
bellum aut honestum.*)

Na cestě k Příšovicům SOCHA SV. AGATY, barokní, XVII. stol. v nadživotní velikosti, asi zbytek větší skupiny. Podstavec nyní zánovní, gothisující, Postava v hrubých rysech, ale dobrých poměrů, v levo potočaná, vzhůru hledící; na kadeřích koruna; pravice přitiskuje k prsům plášť, vzduť, objímající v zadu celé tělo, levice drží podnos se symboly martyria. Původ neznámý.

Na obvodu obce u samých Ohrazenic na křižovatce silnic OBELISK, trojboký jehlanec na podstavci hranolovém o 3 hranolech a stupních. Nejvyš na Z. a JV. sluneční hodiny. Pod nimi tesané nápisy. Na Z.:

FRANCISCVS
AVST · IMP ·
BOHEMIAE REX
BONO PVBLICO
MDCCCXIII.

Na JV.: FRANC. ANT. COMITE
COLOWRAT LIBSTEINSKÝ
S · S · M · I · CONS · INT · ET · ACT · VALI ·
SVPREMO REGNI BOHEM.
BVRGRAVIO

---

*) Zvon č. 1. jest patrně dobou už čtvrtý. První rozlil a nově ulil r. 1648 *Donát zvonář* v Českém Brodě nákladem 54 k. gr. míš. mistru a 18 k. 40 gr. 6 p. jiných útrat. Ten zvon vážil 6 ctů 31 liber. R. 1688 přelil jej s přidáním nového kovu *zvonář boleslavský*, patrně *Pricquei*, takže vážil 10 ctů 40 liber, začež dostal 282 zl. Ostatní útraty 4 zl. 45 kr. (Reg. zád.)

IMP · ET REGN · GVBERNII
 PRÆSIDE
 JOS · WANDER A GRÛNWALD
 VIARVM RECTORE

Na S.: EX AERE
 PVBL. TELON.
 ET DONIS
 AMICORVM.

Na spodním hranolu něm. a česky označení cest do Liberce, Mladé Boleslavě a Turnova.

Přibyslavice.

Čechy 360. — Bouška.

Ke vsi k JZ. v t. zv. Buškovské skále tesán je nepřístupný sklep, bez oken, jen s otvorem pro kouř ve stropě. Snad je to zbytek tvrze, Hanuš Chasa z Přibyslavic umřel r. 1386.

Příšovice.

Čechy 302. — Píř, Archaeolog. výzkum 98. — Durych 255. — Kudrnáč II. 52.

Hroby a sídliště několikery ve vsi i mimo. Popelnice, mlaty a střípky ve škole, v museu turnovském.

DVŮR, do XVI. stol. sídlo rytířské, nyní panský, značně zmenšený; dnes podélné prosté přízemní stavení z kamene, v pravo 3 klenutí světnice a předsínka, z nížto široký, ale zpola zazděný obloukový vjezd vede do klenutých chlévů; klenbu v chlévě nese čtvero párů pilířů. Střecha obyčejná ve štítech sříznutá, na půdě ve štítě 2 komory. Přes cestu veliká kamenná stodola. — Zvon, jenž visíval v starém dvoře, je v kapli hřbitovní.

SÝPKA z kam. kvádrů, v půli XIX. stol., zbudovaná za vsí na rozcestí k Svijanům, vyhořela před několika lety a kámen z ní jest po té rozebrán. Ve zdech nalezena olověná tabulka s nápisem: *За пановин милостию Ордынши Панны Кнезни Берта Брохану: Дворни Рада Пан Иohan Tromбар Ордынш Аурадикем Пан Франт. Spangler Дне 23го Дубна 1840* (nyní v museu hradištském).

KAPLE SV. VÁCLAVA, gotická, s vížkou, vystavená J. Kar-noldem r. 1873, za 500 zl.; oltář, kazatelna a zpovědnice od firmy Bu-

škovy z Husy. Zvony z r. 1850 menší 45 kg, z r. 1884 větší 150 kg, lity v Praze; varhany od *Kobrlé* z Lomnice. *Kalich* z Přepěř.

KŘÍŽ za vsí na rozcestí ke Svijanům, železný, lity z r. 1846.

KŘÍŽ za vsí na cestě k Přepěřům, železný, lity z r. 1835.

Radeč.

Čechy 311.

Do půle XIX. stol. ves, potom skoupená a svedená od panství. Zbývá jen jedno stavení, nyní hájovna, od kamene. Nad vchodem **DESKA** kamenná, obdélná, z pískovce. Na okraji hrubě tesaná vypuklá bordura z vavřínových listů, v ní uprostřed hořejška z srdce. Na desce empirovou latinkou

Jan Krauza

Ano 1846

Stopy barevného nátěru.

ZVONICE zděná, čtverhranná, jejíž přední hrany jsou sříznuty, vybíhající v trojúhelníkový štít. Vchod kamenné obruby, elipčitého zakončení. Nad ním výklenek, lemovaný obloučky, se sochou sv. Jana Nep. Strážka břidlová nese dřevěnou vížku. Vnitř nevkusný oltářík. Hrubá práce z poč. XIX. stol.

Radostná.

Čechy 274.

Studánka na záp. svahu vrchu Kozákova, obezděná prostou kapličkou z let okolo 1800.

Radimovice.

Čechy 298. — Kudrnáč IV. 28.

Nová **KAPLE NAROZENÍ P. MARIE.**

Na cestě k Sychrovu **SOUSOŠÍ** na kam. podstavcích, uprostřed sv. Jan Nep., na pravo sv. Vavřinec, na levo sv. Florian; bez nápisů. Hrubé dílo kamenické z poč. XIX. věku.

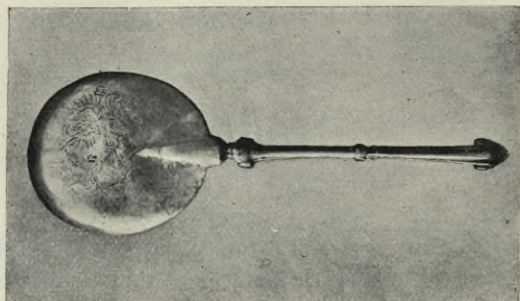
Rakousy.

Čechy 268. — Památky XXI. 404. — Kudrnáč II. 56. — Slovenské noviny 1858, str. 473.

Stěpy předhistor. a kostry byly nalezeny (dle sdělení) na zahradě Lebedově.

Na zahradě Brožově nález peněz, zlatých i stříbrných, z 30tileté války. Z většího dílu zakoupeny pro museum král. Českého, jiné u p. fin. rady Buchtely v Praze.

Obr. 120. Rakousy. Lžice stříbrná, nalezená pod Zbirohem.

Při jiném pokladě, nalez. pod hradem Zbirohem, bylo i náčiní, z něho uchována jediná lžice, nyní v museu turnovském, ze stříbra 15 $\frac{1}{2}$ cm dl., s plochou 52 mm dl., 46 mm š. Řapíček končí hlavičkou kadeřavou, v prostřed přepjat oříškem z čtyřlístého květu, ke lžici přimontován jest volutkou. Na oblně lžice vryty sdružené erby sloupenský a druhý nezřetelný a při nich písmena W F S Z S, jež značí asi Václav Fridrich Sádovský ze Sloupna, jméno exulanta, který r. 1645 ve službách švédských s vojskem v okolí ležel. (Obr. 120.)

Rankovec.

Čechy 326.

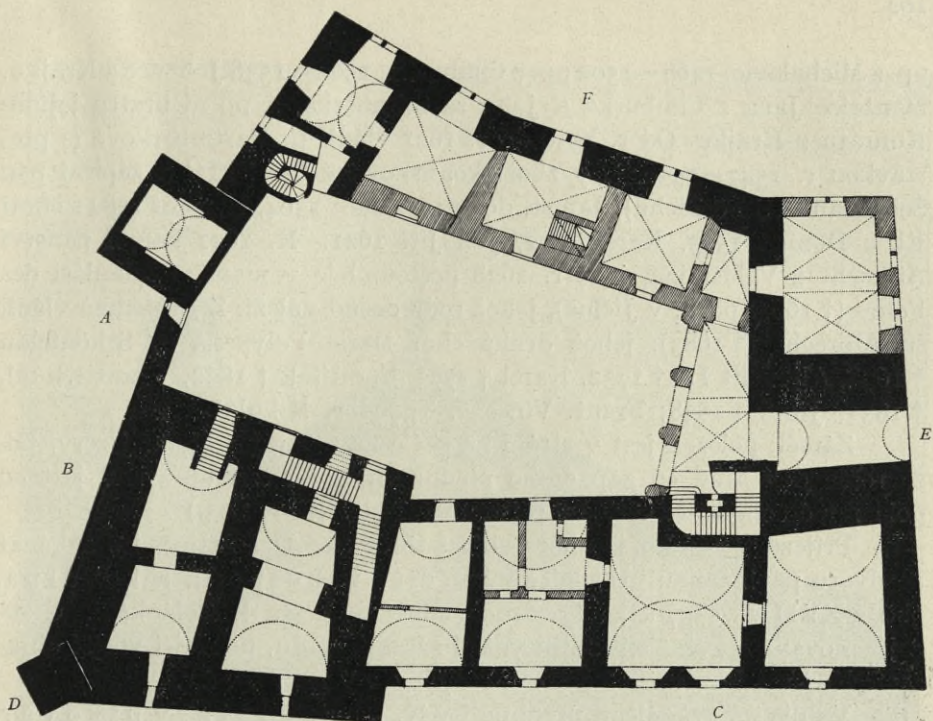
Někdy mlýn, už v XVII. stol. zašlý, po němž jen jméno polí u Ktovy zůstalo.

Rohozec Hrubý.

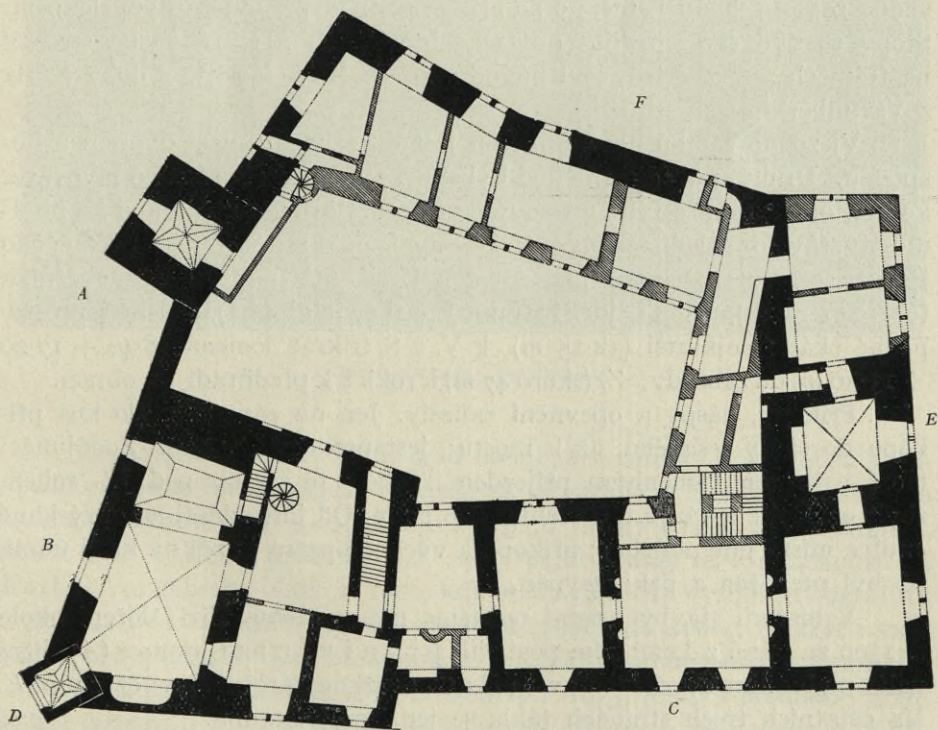
Rohn 107. — Schaller IV. 316. — Sommer II. 351. — Heber, Burgen (1847) III. str. 185. — Párys Jan, Hrubý Rohozec nad Jizerou. Pam. arch. II. 1856, str. 224. — Květy VI. (1871), str. 95, s obr. A. Levého). — Prášek. — Čech 1878 č. 101. — Hradý 197. — Místop. slov. 767. — Čechy 261. — Ottův Slov. nauč. — Šimák, Příběhy I. — Durych 218. — Kudrnáč II. 6. — Prousek v kresbách v mus. turnov. a v svijanské kronice (ruk.). — Dlas k, Zápisky již cit. a Kronika rohozecká (ruk.) na zámku. — Urbář z r. 1608 v zám. archivu (opis v turnov.). — Četné listiny a zápisy v deskách zem. a j. archivech (opisy v turnov.).

HRAD (nyní ZÁMEK), vystavěl nejspíš Havel z Rohozce, okolo r. 1300; rodu jeho náležel as půl století, potom pp. z Turgova, Markvartu z Vartmberka, od r. 1382 koruně; od r. 1422 — s přestávkami — do 1468

Obr. 121. Rohozec Hrubý. Půdorys přízemku zámeckého. (Jih dole).
 $1 m = 2\frac{1}{4} mm$.

Obr. 122. Rohozec Hrubý. Rys I. patra.

pp. z Michalovic, 1468—1502 pp. z Cimburka, 1502—1538 Johance z Krajku, manželce Jana z Cimburka a Jana ze Šelmberka, a po ní bratru jejímu Kunrátu z Krajku. Od r. 1538 do r. 1621 vládli tu Vartmberkové (s přestávkou r. 1547—1556, kdy zboží konfiskované držel král a zápisní pán Šebestian ze Schöneichu), Jan st. do 1543, Adam 1564, Kryštof 1584 s chotí El. z Donína 1593, Karel 1612, Jan Jiří 1621. R. 1621 koupil panství Albrecht z Valdštejna, jenž r. 1628 postoupil je v manství Mikuláši des Fours († 1661, poch. v Jičíně), jehož rodu dosud náleží. Z Desfoursů vládli tu Albrecht († 1683), jehož druhá choť Marie Polyxena ze Schönfeldu † 1698, Albrecht II. † 1732, Karel † 1775, František † 1822, František ml. † 1831, Josef † 1838; Frant. Vincenc, Theodor, Mikuláš.

Zámek položen jest v stráni na skále na severním břehu Jizery, tak že rokle dělí hrad od západního předhradí. Roklí tou upraveno jest od dola nové schodiště; dřív tu přístupu nebylo. (Obr. 123.)

Příjezd k zámku je shora silnicí skrze ves Daliměřice, jež sahá až ke dvoru poplužnímu. U silnice mimo dvůr je hospoda a kovárna, obě z XVIII. věku, a za kovárnou odbočuje cesta k Dolánkám. Cesta a jmenovaná stavení omezují nynější zám. zahradu, někdejší vnější ohrázení. Naproti kovárně přes cestu stojí nový pivovár.

Ve dvoře, někdejším předhradí v jv. rohu stojí starý pivovár, nyní opuštěný, pak konírny a nad nimi v patře byty úředníků. Vchod do přízemku obstupují kamenné venýře, silně tesané rustikou. Nahoru vedou zevně schody kamenné na přístavku, podepřené jonickým sloupem. Stopy rustikového sgraffita po stěnách vnějších a stará vazba střechy na trámech povydaných, jeví původ z konce XVI. století, z doby Karla z Vartmberka.

Vjezd do zámku nově upraven jest do zahrady mezi dvorem a hospodou. Druhý, původní příchod byl skrze dvůr a vedle starého pivovaru, ke bráně, dnes k prostým, mřížovým vratům. V pravo za branou na předmostí stávalo skladiště pivovarské, nyní odklizené; místo proměněno jest v sad na kamenné podezdívce. Hrad má podobu různoběžníka (obr. 121., 122.), jehož nejdelší strana J. (asi 57 m dlouhá), přiléhá k prostopádné skále; nejkratší (32.15 m) k V. a S. třikrát lomená (8.40 + 17.20 + 13.30 m) do zahrady; Z. (skoro 47 m) k rokli a k předhradí se obrací.

Příkopy, náspy a opevnění zmizely. Jen na západě zbylo kus příkopu do skály tesaného, až k mostu; jest proměněn v sad. Zpodjmací most nahrazen kamenným příjezdem. Také z té strany pod JZ. rohem zbyly na skále základy mohutného pilíře. Od jihu viděti na oprýskané omítce místo jiné podpory; příkop na východě patrno je zdi na kraji údolí, již byl přepažen a pak zasypán.

V historii stavby hradní poznáme pateru dobu. Při založení okolo r. 1300 za pánů z Lemberka postavili první věž nad hranou (A), jižní palác o předním a zadním stavení B a C, s vízkou nárožní D a věží zadní E. Na ostatních třech stranách táhla se jen hrubá hradba.

Obr. 123. Rohozec Hrubý. Zámek.

Za Krajířů (před r. 1516) hrad měnil se v zámek, a vyzdoben i přispůsoben po svém zevnějšku vladislavskou gothikou. Tenkrát přistavěno bylo stavení severní *F* — dělili se o byt paní Jana z Krajku a pan Kunrát, bratr její. — Menší proměny, jen zase vnějšku, dály se v renaissanci za Karla z Vartmberka okolo r. 1600, kdy stěny zámecké vyzdobeny sgraffity a přibyla ve východním stavení otevřená arkáda do dvora; tenkrát i snad zadní věž přestala býti obrannou a její jizby proměněny v komnaty.

Další přestavba stala se za Desfoursů r. 1675; tehdy v předním starém paláci zřizovali kapli a tím porušili vnitřní dispošici. Naposled v XIX.

(1822) století hrabě Frant. Desfours dal odstraniti dřevěné pavlače v 2. patře a nahrazoval je vnitřními chodbami, zazděny arkády a se zadní věže zmizelo horní patro, takže úplně se sdužila s ostatním příbytkem; tehdy asi prolámali jejím spodkem nový zadní průjezd do zahrady.

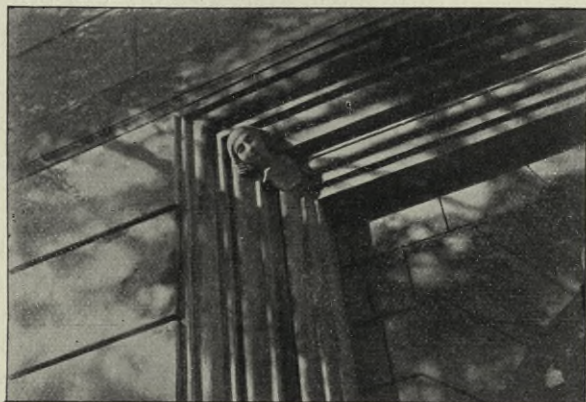
Obr. 124. Rohozec Hrubý. Brána do paláce.

Celý hrad budován jest v základech tesaných do skály, z hrubého, lámaného kamene, ztuženého v nárožích tesnými štukami; novější části ovšem i z cihel.

Průčelní v ě ž (A) jest hmotné stavení o čtyřech patrech, končících parabolickou bání. Na stěnách hladká, novodobá rustika; v I.—IV. patře římsa; na střeše s každé strany nízký, trojcový štít. Půdorys tvoří téměř čtverec; osa podélná jest 7·15 m; příční 7·65 m, boky vystupují z hradby na jihu 5·40 m, na severu 4·20 m. Zdivo mocné je 1·90 m. Průjezd, široký 3·85 m, zaklenut jest stropem valeným.

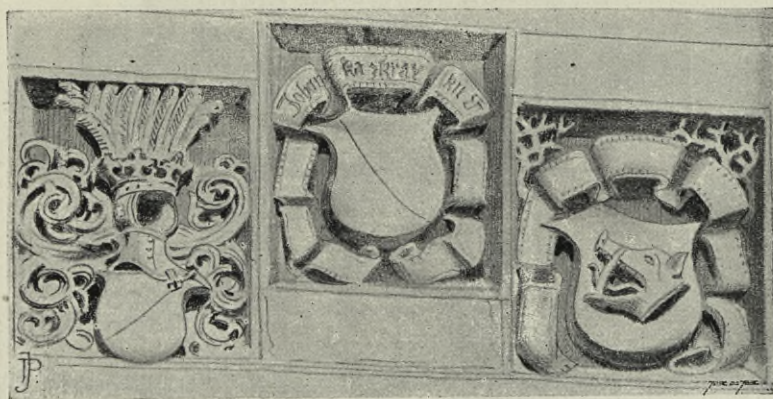

Brána (obr. 124., 128.) zakončena polokruhem, ale všecka objatá v pravoúhlé ostění, profilované na vnitřní sříznuté hraně. Se tří stran osmiúhelníka profil přechází ústupky u výši 5.6 cm v osmihran hlubší, pak (u výšce 1.30 m) v pět stěn šestnáctiúhelníka a na konec (od spodu

Obr. 125. Rohozec Hrubý. Detail z ostění brány.

1.70 m) v bohaté člankování z oblounů hran i žlábků, jež tvoří obě strany rámce a lomí se v pravém úhlu s vodorovnou římsou, přečnělou nad branou. V levém rohu zakrývá úhel hlava mladistvá, kadeřavá, dlouhé kšticé, a pod ní štítek s erbem krajířským (obr. 125.); jí protějšek

Obr. 126. Rohozec Hrubý. Erby nad branou.

v pravém rohu činí hlava mužská v biretu s okraji vzhůru zahnutými, silných knírů a mohutné zkadeřené brady.

Nad římsou, opět v kamenném pravoúhlém rámu (rám na venek šikmo je sříznut, do vnitř podebrán hranou, žlábkem a oblounem) vsazeny jsou tři desky s erby (obr. 126.), z plochy vyhloubenými, asi

80 cm vys., 70 cm šir. Prostřední, něco výše postavená, nese štít krajířský, bez přilby, dokola ovitý stuhou zprohýbanou; na ní čteme *iohan-ka z krayko oc*, Levý štít má týž erb, ale převrácený, a na štítě kolčí helm chocholatý s bohatými rozvilinami (Kunráta z Krajku). Pravá deska má erb šelmberský (sviní hlavu, Jana ze Š.) bez přilby, ovitý opět stuhou bez nápisu, a v horních rozích ostrví. Celé dílo pozdní gotiky vyvedeno bylo před rokem 1516.

V prvním patře, přímo na rámci kamenném otvírá se v záp. stěně podvojně okno o širokém kamenném venýřís převislým nadhlavím, tesaném po obou bocích v liché rámoví; práce již renaissanční. Ve druhém a třetím patře je po okně podvojném s každě strany, opět v prostých kamenných rámcích. Hořejšek věže nese v předu hodiny; po boku okno.

V průjezdě v podlaze kamenné zakrývá dřevěná deska otvor do vězení džbánového, dvojího pod sebou, ve skále tesaného; do spodního lze spustiti se jen otvorem stropním. V rozích nad vraty zbyly mezery po kladkách mostu, zevně zazděné; vrátně i podval jich svrchní jsou ještě starodávné. Rozevřená jich křídla zakrývají hluboké výklenky v bočních zdech a v nich staré střílny, úzké, hruškovité formy, též zevně zazděné cihlami. V levé stěně pod prampouchem vsazen jest primitivní, odjinud přenesený relief Bohorodičky a pod ním rytý nápis, častým nátěrem již zkomolený:

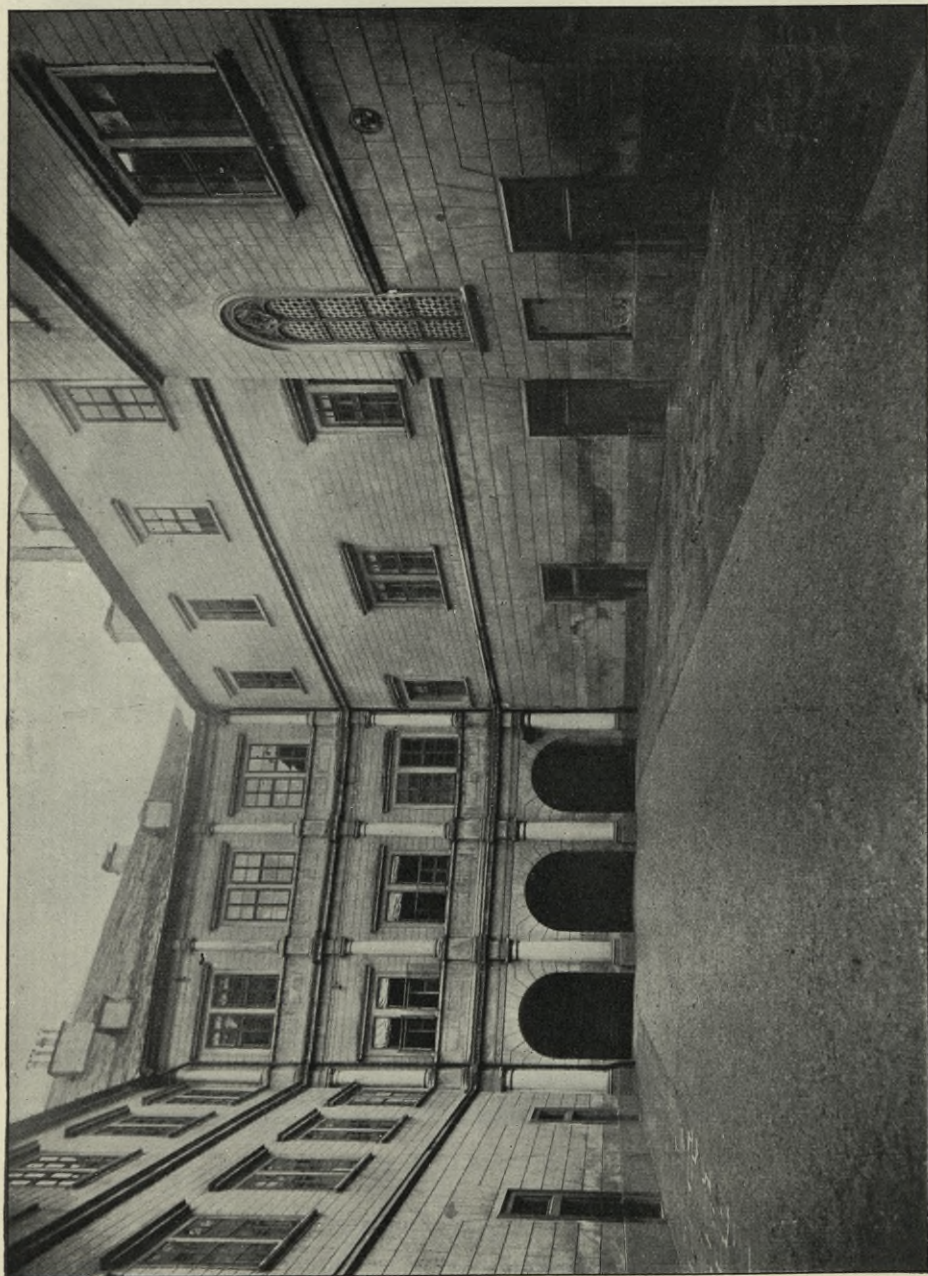
17   26

TENTO OBRAZ DAL PRO C
ZEST A CHWALV BOŽÍ A PAM
ATKV WISTESATI KDIZ SE TEN
TO SKLEP PRACHEM LAMAL MIN
A BEZ OHNE SPVSTILA ANIŠ SEK
TEME RANILA TOTIZTO CA
ELA 10 : DO TEN ČAS PODE
MI ... HONS..... IOZEF
MATZIALEK ANO 1726.

Po zadních vratech zůstaly ve zdi jen železné stěžeje (dnes se brána nezavírá). Hrana průjezdu do dvora ozdobena jest obdobným ostěním, jenže není tu rámce pravoúhlého, nýbrž tesné dílo obíhá přímo na polo kruhu brány.

Nádvoří deskami dlážděné činí protáhlý, nepravidelný šestiúhelník. (Obr. 127.) Nejdělsí S. stěna nového paláce měří 25·80 m, k níž nutno přičísti ještě šířku rondelu 2·40 m v rohu vstavěného. Nejkratší přímka V. jest 11·40 m, Z. stěny v tupém úhlu 8·90 m a 5·40 m. J. stěnu zabírá průčelí předního paláce 17·80 m a zadního 15·75 m; zadní stavení je užší, vně o 2 m, vnitř o 1·75 m. Budovy všechny jsou dvojpatrové, patra členěna širokou kamennou římsou; pod novou omítkou prosvítá staré rýsování

Obr. 127. Rohozec Hrubý. Nádvoří zámeké.

Obr. 128. Rohozec Hrubý. Pavlač při záp. zdi nádvoří zámeckého.

rustiky. Vých. část má dole otevřenou chodbu na pilířích ke schodišti, a nad ní v obou patrech zazděnou gallerii obloukovou na dvou sloupcích o třech otvorech.

Do prvního patra věže nad branou vede z nového paláce točité schodiště (v rondelu v koutě nádvoří a osvětlené dvěma novými pseudogothickými okénky) a pak kamenná pzdně gothická pavlač z pískovce.

(Obr. 128.) Nesena jest osmi silnými krakorci, každý o 4 ústupcích obloukem vydutých; záhyb pod prvním ústupkem ozdobuje obloun větvenovitý, záhyb pod třetím obloun prostý. Poslední krákorc v levo okrášlen jest nad to ještě dívčí hlavičkou, o kadeřích spjatých pentlíkem; na hrdle nese pásku s letopočtem 1516. Povydaná podlaha balkonu vykroužena jest v římsu sříznutou a vyžlabenou. Zábradlí průčelní z osmi celých a 2 polovičních čtverečních desek (84 cm^2), do hloubky tesaných lichou kružbou, vepsanou do kruhu v čtverci. První v levo, poloviční, napodobuje podvojně hrotité okno chrámové, druhá hvězdičice ze dvou propletených trojlístů, třetí a čtvrtá síť ze dvou mandorlí, kolmo na sobě, pátá nese erb krajišský, uprostřed stuhy, s letopočtem 1516, šestá a sedmá kružbu ze 4 flambonů, 8. a 9. kružbu o 3 flambonech, ale různě postavených, poslední desátá je pouhý zlomek. Boční stěnu zabírá poloviční deska obdobná první, a čtvercová, osmicípá hvězdičice. Délka balkonu jest 6.98 m, šířka 1.33 m.

S balkonu do věže vstoupí se dveřmi širokými ve světlosti 115 cm, v kamenném ostění 1.82 m vys. Výzdoba ze tří rovnoběžných prutů, po obou stranách hlubokými žlábkami oddělených, jež přetíná v nadpraží pravým úhlem trojice vodorovná. Z každého kolmého pak vyrůstá trojice rovnoběžných haluzí obloukem a pak přímkou úhlopříčnou, jež kříží se na koso s pruty rámu vodorovnými. Plocha nadpražní v tomto rámu vyplněna ještě sítí jinou. Současná práce s balkonem. Vchod zavírá se těžkými, dubovými, renaissančními dveřmi, pobitými železnými pásy se zbytkem vykládaní. Okolo krajů běží obruba, prostými vložkami zdobená; prostředek tvoří dvě intarsie nad sebou ve tvaru portálu. V horní v rozích vsazeny jsou erby Karla z Vartmberka a jeho choti Kateřiny z Mannsfelda. (Viz v Hradech, 202.)

Ve věži v prvním patře je světnička o klenbě hvězdovité, z níž po schodech žebříkových vystupuje se výše. V dalších patrech jsou jen dřevěné podlahy až k hodinám. Hodinový cymbál (nepřístupný) nese nápis z doby Karla z Vartmberka.

Starý palác (prvotního ještě zdiva ze XIV. věku) i zevně proměněn je přestavbou kaple; ježto některá okna stará byla zazděna (zejména v jižní zdi) a jiná tu spojena ve 2 dlouhá, kulatě zakončená (jedno liché). V přízemku v levém rohu zazděn jest náhrobek z šedého mramoru s nápisem ve volutovém rámu:

HÆC EST REQVIES MEA & MEORVM
 ALBERTVS MAXIMILIANVS. S · R · I · COMES DES
 FOVRS IN MONTE et ATIEN VILLE & HAEREDITA
 RIVS DOMINVS IN ROHOSEZ SEMILLE
 AD ISERAM & WARTEMBERGICVM
 SKALL & SAC : CAES : MAIEST : CONSIL
 IARIVS CVBICVLARIVS SVPREMVVS

EQVITVM ET VNIVERSÆ IMPERIA
 LIS MILITIÆ VIGILLARVM MAGISTER
 GENERALIS

ANNO DNI. M. DC. LXXIV.

Dole v plochem reliefu v ellipse erb desfourský; kouty vyplňují trojlisty.

V přízemku 3 vchody, novogothicky upravené; prostřední na schodiště ke kapli, postranní do starých sklepů. Pravými dveřmi sestoupí se do hloubky po 17 schodech, chodbou prolomenou v síle zdi, 3·10 m silné; klenba segmentová však a cihlové vyzdění ukazuje novodobost tohoto přístupu. Po starém vchodu zbyl doleji spodek kamenných gothických venýřů asi v polovině schodů. Dole jdou dva sklepy (α , β) za sebou, o vysoké valené klenbě, až do rohu paláce; spodek jich tesán jest již do živé skály a vchod z předního do zadního obložen jest hrubým, lomeným obloukem z tesaného pískovce o sřiznutých hranách. Přední sklep je tmavý, zadní osvětluje uzoučká hluboká střílna, zpola zazděná. Síla zdiva měří tu v zadním sklepe na straně příkopu 3·90 m, do údolí 3·50 m. Z předního sklepa vede pak ještě hloub schodiště do skalního sklepení třetího v samé skále.

Levými dveřmi z nádvoří sejdem po 11 schodech do malé kobky ještě v hlavním paláci. Tu v pravo zazděna chodba (jež táhla se do místností nyní odjinud přístupných), v levo chodba otevřená a v předu široký vchod pravoúhlý, obložený hrubě tesanou rustikou z konce XVI. věku, o vyčnělých kvádrech ve dvou řadách; za ním opět dvojitý sklep, přepažený na příč ohromným prampouchem, jež osvětluje uzoučké okénko gotické v jižní zdi; z oddělení předního opět sestupuje se pod gotickým obloukem do prostory nižší, ve skále.

Chodbička z předsíně na levo podbíhá příční zeď do zadního stavení, lomí se tu v pravém úhlu k nádvoří a dveřmi gothicky sklenutými přechází v dlouhou chodbu, přilehlou ke vnitřní zdi, celého zadního paláce; ještě z první chodby podobné rovné dveře vedou v pravo do pátého horního sklepa. V druhé chodbě hned na počátku v levém rohu vybíhají zazděné schody vzhůru, jež vycházely (jak sděluje vrátný zámecký) na den v samém nádvoří, nejspíše v nějakém přístavku. — Z chodby pak za sebou následují ještě tři veliká sklepení, rovněž gotických vchodů a vysokých valených stropů, dna v živé skále; hrubost zdiva je tu menší, poněvadž stavení stojí na nepřístupných skaliskách, pouze zdi nejzazšího sklepa měří v síle 2½ m, ostatní zdi kolísají mezi 1·20—1·60 m. Z prostředního sklepa gotický vchod vede ke schodišti a ke sklepu spodnímu. Prostory osvětleny jsou někdejšími střílnami, změněnými v úzká okénka.

Přízemek v předním paláci není přístupen ze dvora, nýbrž z paláce zadního. I tu jdou po sobě čtyři mohutné valené klenby: v nejzazší rohové na východ, o 1 okně, je archiv, ve druhé o 2 oknech (1 je uděláno ze

dveří na odklizený taras na pilíři) byly někdy kanceláře; další dvě jsou čeledníky o oknech podvojných, jenže příčkami odděleny byly od nich předsíně; z první jizby chodbičkou nově prolomenou přejdeme zas do starého paláce do přízemku, kdež jsou nad sklepy čtyři paralelné polotmavé kobky, vždy dvě a dvě, rozdělené prampouchy, neomítnuté. Do vnějších padá světlo rozšířenými střílnami; ve čtvrté zazděn jest východ, jenž běžel někdy do nádvoří.

Prostřední dvěře v předním paláci jdou do schodiště k prvnímu patru, lomeného v pravém úhlu a osvětleného oknem katedrálním, prolomeným z nádvoří. V pravo kaple. Svatyně zabírá skoro celé první patro tohoto stavení a část druhého: ze dvou vých. prostor pořídlí předsín a sakristii (jen přepážkou, vedle zbyl pokojík), kdežto v druhém patře nad nimi jizby zůstaly; ze dvou pak záp. světnic a jizbiček v nárožní věži proměněna kaple stržením příček a stropů až do podstřeší.

Z téhož schodiště v levo vejdemo do zadního paláce, kde jsou za sebou čtyři prostory stropů již veskrze rovných. První přepažen jest příčkou ve dva pokojíky s okny ven, a v hernu do nádvoří; pak následuje obrazárna o 1 okně, tabulnice o 2 oknech v širokých výklencích a pokoj rohový. Do druhého patra není odtud přístupu, jen do oratoře a to točitými schody vstavenými v předsín kapie. Nahoře jde do nádvoří po celé délce chodba; na ven jizby.

Prostřed vých. strany zámecké bývalá v ě ž o zdech 4 m silných. Dolejšek prvotně byl uzavřen a přístup do prvního patra byl po dřevěné pavlači a pak chodbičkou dosud zbývající v hrubosti severní zdi. Pavlač odklidili v XVI. věku, kdy přistavěli v nádvoří arkády a v rohu nové schodiště. Strop jizby ve věži je zrcadlový.

Stavení nové severní obsahuje čtyři místnosti, pak předsínku a rohovou jizbu k věži; stěny jsou tu veskrze tenké, klenby v přízemí dílem křížové, nepravidelné, dílem kuklicové; do každé vždy po jednom oknu v hrubém rustikovaném venýři. Tu je příbytek vrátného, kolny a kuchyně. V podzemí běží též sklepy, ale ještě novější, někdy pivovarské, přístupné po schodech ze zahrady mimo zámek.

První patro rozděleno jest v šikmé pokojíky nepravidelného půdorysu a rovných stropů. Druhé patro má pokoje obdobné, jenže užší, ježto na vnější straně stavení běží spojovací chodba až k rondelu u západní věže. Svrchní patra ničím nejsou architektonicky zajímavá.

K a p l e N e j s v. T r o j i c e (obr. 129.) tvoří pravidelný obdélník, jehož strop přepažen jest mohutným polokruhovým obloukem na místě někdejší příčky. Zadní díl klenut je zrcadlově, přední valenou klenbou prostoupenou dvěma páry lunett; napřed většími. Zadní prostora vyplněna jest oblamovanou do lodi vypjatou kruchtou a nahoře oratoří. Prostory osvětlují v záp. zdi dvě nová dlouhá, prostá okna, nahoře polokruhem zavřená. JZ. roh přední místnosti je sříznut stěnou nárožní vížky, z níž otvírá se polokruhem do svatyně skrovná jizbička čtyřhranná, o širokém,

pravoúhlém okně, potrojném, v kamenném rámcí vladislavské doby; zbytek to první kaple hradní. Klenba ve věži je sklípkovitá, do čtyřpaprskové hvězdy.

V jižní zdi vytvořen jest oblý výklenek oltární dvěma lichými jon-
skými pilastry, nesoucími členěnou, převislou, oblamovanou vysokou
římsu, přepjatou polokruhem.

Oltář je trojdílný, s boky kosmo do předu vystupujícími, honosné
barokní výpravy. Na vysokém spodku nad oltářním stolem vznáší se

Obr. 129. Rohozec Hrubý. Vnitřek kaple zámecké.

architektura: na bocích na hranách římské sloupy na vysokých soklech a mezi nimi v ploše po barokní váse na konsole. Střed nese nový obraz Nejsv. Trojice. Bohatě členěná, oblamovaná římsa nad sloupy nese attiku a na ní sedící andílky s odznaky lásky a naděje. Hořejší díl oltáře tvoří oblý obraz téže myšlenky, práce starší, mezi 2 sloupky, malovaný snad *Ambrožem Hertlem*. Vršek pak zakončuje genius víry uprostřed a vásy po stranách.

Celek natřen jest barvou šedozelenou a plu zlacených ozdůbek a ná-
mětků, ne nevkusný.

Portatile nese nápis: Anno Dni 1673 die 6 Decembris Illustrissimus et
Reverendissimus in Christo Pater ac Dominus Antonius de Sotto Mayor Epi-
scopus Samandriensis Monasterii Monserratensis ordinis S. P. Benedicti in Ger-

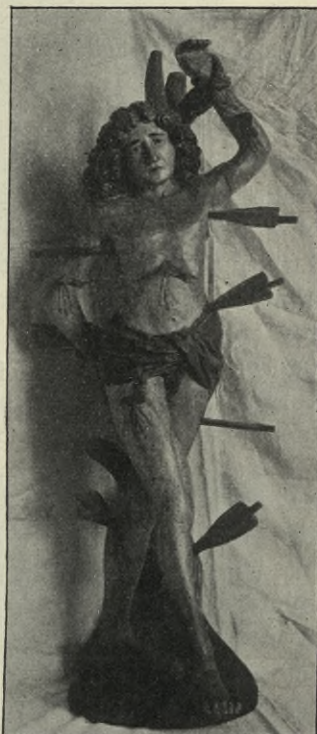

mania Abbas S. Caes. Majestatis Consiliarius etc. Altare hoc Portatile ad honorem DEI, D. V. MARIÆ Sanctorum omnium consecravat atque inclusit Reliquias S. S. MM Severini et Bonifacii Anno et die ut supra.

Na vých. stěně oltář sv. Františka de Paula bujného rokoka; tabernaculum objímá rámec z rozvilin; nad svatostánkem volná soška P. Marie stojící na zeměkouli, ve svatozáří. Vršek tvoří podélný obraz v rámu o vyčnělém lasturovém ornamentu okrajném: světec v mnišském

Obr. 130. Rohozec Hrubý. Dřevěná soška P. Marie.

Obr. 131. Rohozec Hrubý. Dřevěná soška sv. Sebastiana.

šatu. Malba bez významu. Obraz opírá se o silný baldachýn. Celý oltář natřen je bíle, jen oltářní stůl, vydutý, barvou šedou. Lístek na portatile oznamuje: Anno Domini 1691 die 9 Mensis Aprilis Ego Joannes De Longa Villa, Episcopus Milevitanus Suffraganus et Praepositus Pragensis Consecravi Altare hoc portatile et Reliquias S. S. M. M. felicissimi Geminiani Romani in eo inclusi.

Záp. oltář P. Marie, obdobné fantastické rokokové komposice; prolamovaný, bíle natřený, sem tam zlacený. Obraz má však větší: Madonnu s Ježíškem a okolo andělé, držící všelíké obrazy Madonn; ceny nevalné. Na portatile psáno na perg. lístku: Anno 1704, die 16 Decembris Ego Vitus Episcopus Hieropolitanus et Suffraganeus Pragensis et Abbas Straho-

viensis consecravi hoc portatile et reliquias in eo inclusi Sanctorum et Martyrum Candidi, Seuerini, Caelestinae Virginis.

K a z a t e l n a prosté, truhlářské práce, na rohu okenního výklenku, na nízkém, dřevěném sloupu. Schodiště zakryto čtyřmi kosodélnými deskami (83 *cm* šíř., 108 *cm* vys.) s obrazy evangelistů; pět boků cancella nese obrazy na dřevě (85 *cm* vys., 29—39 *cm* široké) čtyř otců církevních: sv. Jeronýma, Řehoře, Augustina, Ambrože a sv. Karla Borromea, postavených v lasturovitě výklenky. Obrazy jsou olejové, dobrého štětce.

Pod oknem visí obraz jen předmětem zajímavý: hr. Desfours, v bitvě s Turky raněný, přijímá svátost oltářní. Pozadí obrazu tvoří napodobený čaloun.

Nade dveřmi slušný o b r a z s v. J o s e f a z XVIII. stol. Ostatní dva (Ecce homo a Madonna) necenné.

V sakristii obrazy s v. V í t a a s v. V á c l a v a (116 *cm* vys. 96 *cm* šíř.), dobré práce XVIII. věku, a sešlý obraz sv. Ludmily, pak Kristus na kříži (160 × 84 *cm*) připisovaný Skretovi staršímu, ale potrhaný a zašlý, takže jen tělo z půdy vystupuje. Kristus ubičováný (147 × 97 *cm*). S v. J o s e f, v e d o u c í J e ž í š k a, olej na plátně (37 *cm* výš., 56 *cm* šíř.) z poč. XVIII. stol., umělecky nevýznamný, ale kulturně zajímavý; světec oděn je souvěkým šatem: v zelené haleně přepásané, v modrých spodkách, v punčochách a střevících, v červeném plášti.

Snad ze staré kaple: gotická soška P. Marie 54 *cm* vys., primitivně řezaná, polychromovaná. Postava odklání se na levo, na pravé ruce nesouc Ježíška v červených šatečkách. Roucho řásnaté, rudé barvy, plášť svrchu bílý, vespod modrý, se zlatou obrubou. Na hlavě šedý závoj a vysoká korunka. (Obr. 130.)

Soška gotická sv. Sebastiana, 76 *cm* vys., polychromovaná, sešlá. Řezba přihrblá, avšak správných poměrů. Vlasy kadeřavé, výraz bolesti v tváři prostince, ale přece výstižně zachycen. (Obr. 131.)

Z v o n (nyní ve zbrojnici). Prům. 40 *cm*, výška 30 *cm* k okraji koruny, 38 *cm* k závěsům. Kol horního kraje opis mezi 2 ozdob. násky: GOS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG.

Doleji nápis:

GOTT DEM ALLMÄCHTIGEN VNSER LIEBEN FRAVEN VND ALLEN HEYLIGEN ZV EHREN HAT DIE HOCHGEBORNE FRAV MARIA POLEXINA REICHS GRAFFIN DES FOVRIN GEBOHRNE GRAFFIN VON SCHÖNFELDT [:TITVL:] DIESES GLOCKEL IN JAHR 1674 MACHEN LASSEN.

K r o p e n k a z mědi, 15·7 *cm* vys., dole hruškovitá, nahoře rovná, v nejširším průměru 28 *cm*, v otvoru horním 22 *cm*. Na bocích vytepana svrchu vlnovitá ratolest a tulipánky, z nichž vyrůstá dvojice pětilístků;

na spodu 12 poprsí sv. apoštolů s odznaky. Na dně ve 4 kotoučích křížově položených odznaky evangelistů. XVI. stol. Nově upraveno. (Obr. 132, 133.)

Obr. 132. Rohozec Hrubý. Kropenka v kapli (se strany.)

Oltář z předsíně, dřevěná, vlnitě prohnutá mensa, na níž malován desfourský erb. Svrchu trojdílná architektura, potrojný pod-

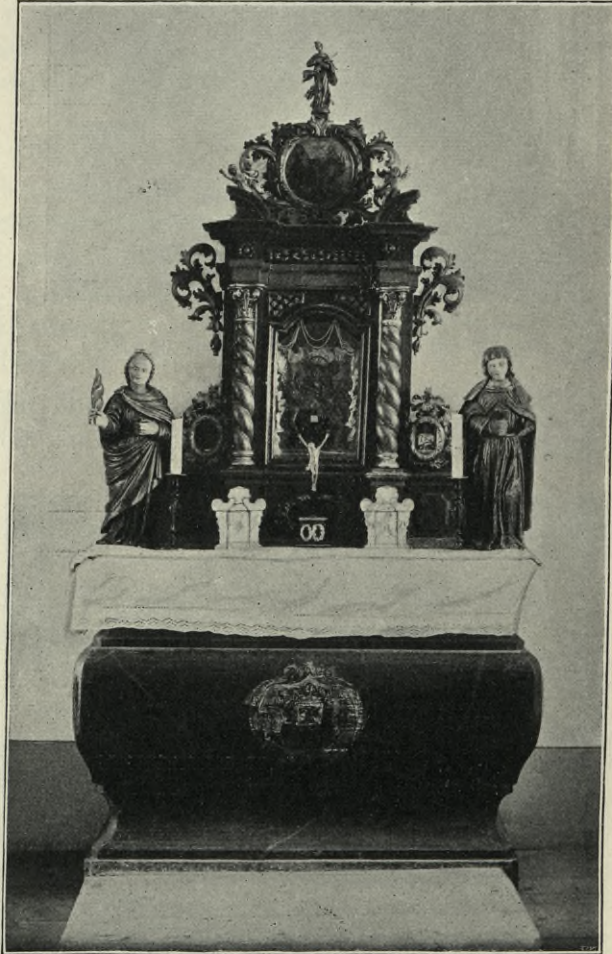
Obr. 133. Rohozec Hrubý. Kropenka v kapli (dno).

stavec, obraz Bolestné P. Marie v rámu, obšoupeném vřetenovými sloupky s řím. hlavicemi, jež nesou členěné kladí a vyčnělou římsu s náběžník.

štíty. Svrchu oválný obrázek Nejsv. Trojice, zakončený řez. soškou. S obou stran řezané sošky sv. Barbory a Kateřiny, svrchu řezby akanthové. (Obr. 134.)

Dřevořezba (24 cm dl., 20 cm vys.), (obr. 135.) z 2. pol. XVIII. věku, pěkně provedená, zobrazující tuším 14 sv. pomocníků v oblacích. Poškozena však červotočem.

Obr. 134. Rohozec Hrubý. Oltář v předsíni kaple zámecké.

Dřevořezba (28.4 cm dl., 19.2 cm vys.), jemně vyvedená z let okolo r. 1700. Madonna s Ježíškem zjevuje se světci, mnichu, s berlou a psem v širé krajině, oživené stromy. Dole andělíčkové nese knihu, na knize úl, na úlu kalamář a péro. Dva andělkové za světcem nesou odznaky umučení. Od úst obou postav vznášejí se slova SALVE. Obě řezby jsou nyní v pokojích. (Obr. 136.)

V celém zámku je drahně obrazů, zbroje, náčiní i nábytku, zejména nábytku barokního vykládaného (též doplňovaného ze starých kusů) a empírového; jmenují se tudíž jen předměty význačnější.

OBRAZY. V síni předků 61 obrazů většinou rodinných podobizen hrabat des Fours, v obdélných rámcích, téměř veskrze poprsí. Počínají otcem prvního českého Desfoursa, pánem v černém železném nákoláru s okružím a nápisem: LOVYS DES FOVRS HER ZV MONT VND ADTHIEN

Obr. 135. Rohozec Hrubý. Dřevořezba v kapli zámecké.

VILLE ANNO 1613 IST ER VERSCHIEDEN VND ZV MONT GEGRABEN SEINES ALTERS 70 JAHR. Některé jsou umělecké portréty, jiné bez ceny.

Mimo rodinné podobizny jsou 2 mistrné portréty *švédských důstojníků*.

V herně *dvě krajiny A. Piepenhagena* z r. 1817, protějšky; na plátně.

Obraz na plátně (143 cm dl., 110 cm vys.). Orel na skalisku sápadící kořist.

Dva protějšky (64½ cm dl., 34½ cm vys.). Štvanice na jelena a na kance.

Obraz na dřevě (50 cm vys., 73 cm šir.). Pohled do hlavní lodi *got. dómu*. Značka malířova K. V empírovém rámu. Poč. XIX. stol.

V tabulnici: *podobizny* Mikuláše a Albrechta Maxe Desfoursů v nad-
životní velikosti.

V II. patře: ve zbrojnici obr. na plátně 30½ cm šir., 37 cm vys.:
tatarský jezdec.

2 obrazy na dřevě, 44 cm šir., 54 cm vys., staré práce nizozemské:
satyrové a nymfy.

V předsíni zbrojnice a na chodbě: Tři *krajiny*, město opevněné v horské
krajíně, přístav mořský, bora u moře, XVII. stol. (145 cm vys., 2·10 m dl.).

Dva *výjevy vesnické* (1·64 m
dl., 1·18 m vys.) z XVIII. věku.

Dvě zátiší.

Výborný *portrét* v antickém
brnění, XVII. stol.

Podobizna dvou postav v ro-
kokovém šatě, držících erb.

Malý obrázek *bitevního výjevu*,
2 obrazy *obrazárny* (87 cm vys.,
116 cm dl.), z XVII. věku, v po-
předí diváci, v pozadí stěna s obrazy.

Bitva námořní na plátně,
124 cm vys., 194 cm dl., dole nápis:
LABRAVA DIFESA DIS HORA
DEL VASCELLO MOBESTINI CON-
TRAC INVESTIMENTO DI 25 GA-
LERE TVRSHE IN SINA (sic).

Malé *podobizny* císa. Leopolda
a jeho choti.

3 *zašlé podobizny* ze XVII.
věku.

Podobizna Tillyho s erbem
a nápisem.

Obrázek *ryby* s nápisem: Dise
Lux Forellen iſt den 2 Novembris 1680 in der Graf Desforischen Herrschaft
Semil fließenden Wasser Jeser genandt gefangen worden, hat gewogen 9 Pfund.

Obrázek na plátně: *Oběť* antického krále.

2 primitivní vyobrazení *zámku Athienvillu* v Lotrinsku a *Smržovky*;
4 nevkusné *allegorie* ročních počasí z XVIII. věku, krojově však cha-
rakteristické.

V pokojíku vých. křídla: 2 *krajiny*, malba na plechu (66 cm dl., 48 cm
vys.), fantastická scenerie jezerní s got. chrámem a ital. villou a zříceninou.
Z poč. XIX. věku.

Plátno (72 cm šir., 63 cm vys.), *přihon stáda* do statku. XVIII. stol.

Plátno (193 cm vys., 125 cm šir.), *dvě zátiší*: zabitá zvěř, ptactvo.
XVIII. stol.

Obr. 136. Rohozec Hrubý. Dřevorezba v kapli
zámecké.

Dva obrázky na dřevě (25 cm dl., 21 cm šir.), umělecká dílka z poč. XIX. stol. „*Ruth a Booz*“ a *muž hovořící s vinaři*.

ŘEZBY a SOŠKY. *Soška ze dřeva* řezaná, 22 cm vys. tmavohnědého nátěru. Zpodobuje starce v plášti, opírajícího se o hůl. Pěkná práce, prý z rodiny Holzschuherů. Připsána *Dürerovi*; opravdu na spodu je značka *Dürerova*.

Hodiny s krucifixem. Skříňka dřevěná 24½ cm vys., 32 cm šir., prostá, oblamovaná, s poboční volutou, černě hlazená. Ciferník mosazný, rytý, v rozích tepaný. Kříž sám 41½ cm vys., krucifixus ze slonové kosti 20½ cm vys., pěkně realisticky řezaný. XVIII. věk.

z světlonoši: hrubé, řezané, dřevěné postavy mouřenínských pápat, držících svícny; 90 cm vys., černě natřené.

RYTINY. Na chodbách rozvěšena serie *loveckých scén* rytých od *Aug. Vinda* podle obrazů *Joh. El. Ridingerových*.

Z ostatních četných rytin uvádíme: Dvě rytiny neznámého původu (72 × 54 cm) z XVIII. stol., allegorické, kolorované olejovými barvami: *Bitva na Bílé Hoře a Bitva námořní s Turky*.

ZBRANĚ tvoří výzdobu v tabulnici po způsobu trofejí po stěnách; pak ve 2. patře upravena jest zbrojnice. Počátek zbrojnice jmenuje se již v dílčí ceduli bratří z Vartmberka r. 1613. (Obr. 137.) Valná část její pak pochází přímo z Rohozce z komor, sklepů a půd. Největší díl zbraní datuje se z třicetileté války a je cizího původu. Starších kusů je málo.

Význačnější kusy jsou:

a) Celé *brnění* turnajské, leptané, renaissanční z XVI. věku.

b, c) *Odění* (vždy pancíř, šorc, přilba, meč a 4 bambítky) obou prvních *Desfoursů*, *Mikuláše* a *Albrechta*, ve zvláštních skříních zbrojnice.

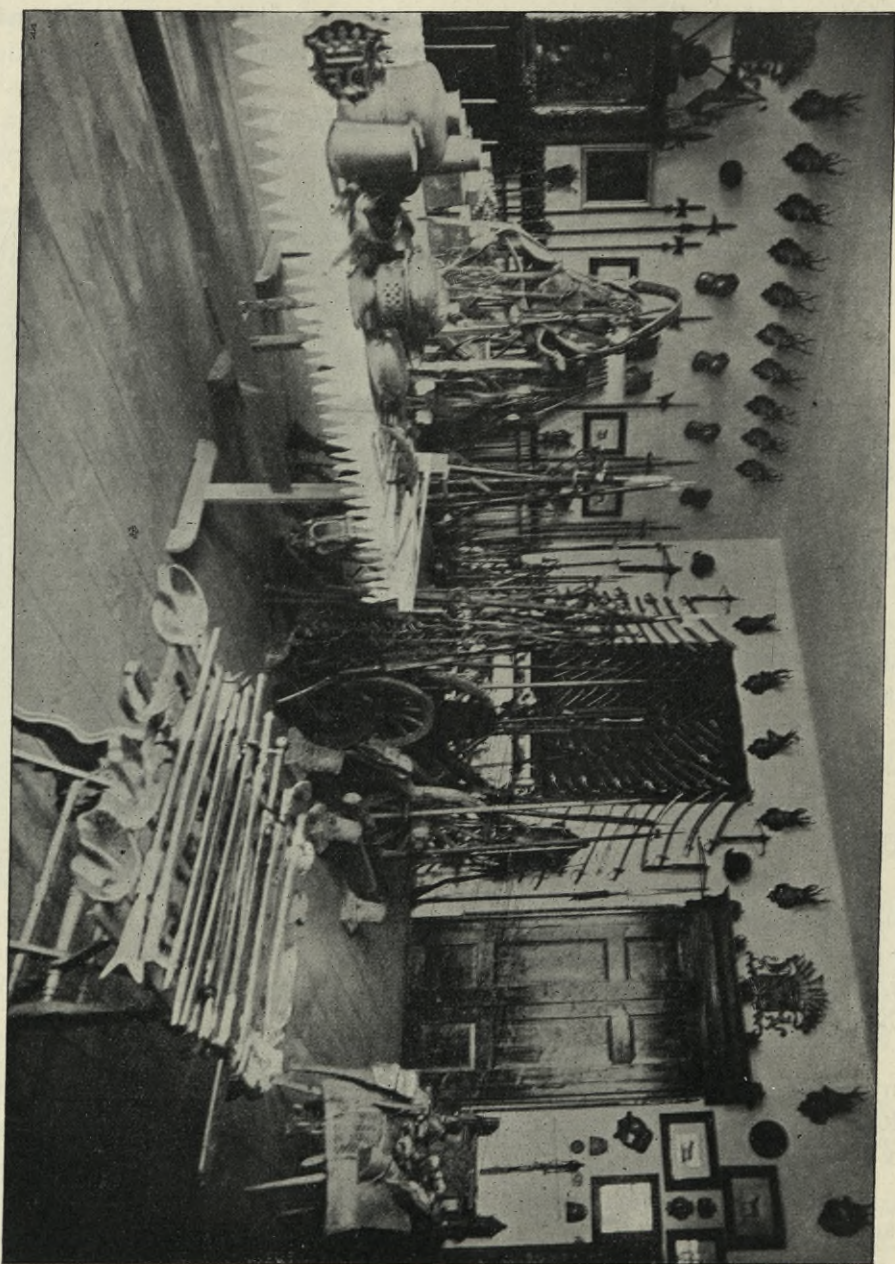
d) *Pavéza*, 96 cm vys. 46 cm šir. vypuklá, s hřbetem okrouhlým uprostřed. Nátěr zelený, uprostřed štítu pás červený v bílém poli vedený na pokos s levého rohu dolů. U horního kraje v pravo hřbetu erb s vodorovným pasem červeným v bílém poli, v levo bílý osmirohý kříž. XV. stol.

e) *Pavéza*, 99 cm vys., dole 39 cm šir., vypuklá, s hřbetem trojstěnným uprostřed, polepená plátnem. Nátěr tmavozelený; uprostřed štítu kosé 2 pruhy s pravého rohu dolů, shora modrý, dole bílý. U horního kraje v levém rohu štít napříč dělený, nahoře bílý, dole červený.

f, g) Dvě hrubé *houfnice* ze železa kuté na dřevěných ložích, ze střílen hradu.

h) *Šípový hrot*, 118 mm dlouhý, dole rytými šupinami zdobený, uprostřed přepásaný točeným páskem zlaceným; na jedné plošce čtyřbokého přihrocení ryté (a někdy zlacené) gothické písmeno g, na druhé značka i.)

Obč. 137. Rohozec Hrubý, Zbrojnice.

Zbraně střelné:

3 *děla* na kolech z války třicetileté, litá a soustruhovaná, ale bez nápisů. Největší 82 cm dl.; průměr otvoru 4 cm; ozdobná ucha; menší 52 cm a 55 cm, průměr otvoru 2½ cm.

2 *řetězové koule*, 9 cm v průměru.

6 *hmoždířů* s hradeb rohozeckých.

120 *bambitek a pistolí* starších i novějších, 160 mušket, pušek loveckých i válečných; asi deset kusů z každého je ozdobné práce kované a vykládané kostí.

6 *krátkých štuců* se širokými hlavněmi.

32 *prachovniček*, dílem z parohů rytých, dílem ze dřeva i z kosti.

13 *pouzder k sedlu* na bambitky.

7 *kuší*, kostí vykládaných a k nim asi kopa obyčejných šípů, na dřevo nasazených a 2 šípy hvězdovité (2 cm šir.) s obou stran.

Zbroj obranná, útočná a honosná:

1 *poloviční brnění* (klobouk, kolar, přední i zadní kus).

30 *jezdeckých přileb* z 30tileté války, 1 plná přilba obyčejná, 2 neúplné, 4 železné klobouky, 8 pancířů jízdních, 2 brněné košile, 4 plechovnice.

8 *honosných štítů* kovových, oválných, s tepanými nebo litými reliefsy.

1 *velitelský palcát* železný, kutý, s hvězdicí, 68 *mečů*, rapíry a kordy. XV.—XIX. stol., z těch 4 dvojruční.

4 *meče popravní*.

112 *pik, kos, halaparten* a p., XVI.—XVIII. stol.; z nich některé zdobené prací rytou, prolamovanou, leptanou.

1 *cep*, 1 *biják*, 1 *sekera* (25 cm dl., 14 cm šir.).

17 *dýk* a nožů loveckých.

7 *loveckých brašen* novějšího původu, 6 *hornických honosných seker* na držadlech z kosti řezaných a rytých.

7 *sedel rejtharských* ze XVII. stol., potažených aksamitem (1 černé, 4 zelené, 2 rudé).

Boty jezdecké kožené, po hr. Mikulášovi, *ostruhy, sekery, podkovy* a j. součástky užití i vykopané, železná válečná *pokladnice*, *patery plakety* se sedel, tepaných (1 pár s erbem hraběcím a Kolonů z Felsů, jiný pouze Desfourský), *udidla* a *postroje na koně* a j. v.

NÁBYTEK. Jen význačnější předměty:

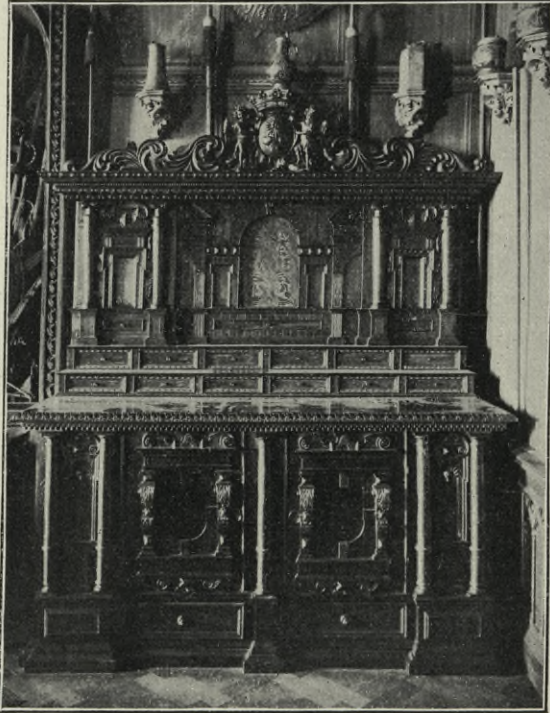
1. *Veliká kredenc* z tvrdého dřeva. Dolejšek rozdělen 3 sloupky, plochy zdobené výklenky vyplněnými intarsiemi. Hořejšek obdobný, intarsovaný a rustikou zdobený. Dobrá práce z pol. XVII. stol., jen místy doplněná. (Obr. 138.)

2. *Veliká kredenc* z tvrdého dřeva. Dolejšek kaneforami rozdělen ve 2 křídla, zdobená vždy dvojhlavým korunovaným orlem řezaným v bas-

reliefu. Hořejšek opřený karyatidami, na křídlech hautreliefové řezby scén z antické mythologie. Zásuvky, místy doplněné. Z téže doby.

3. *Kredenc* ve formě domácího oltáře, řezaná, hnědě lakovaná, zlacená, o 3 dílech nad sebou. Střední díl uprostřed má skříňku na způsob tabernakula, po stranách skříňky menší; sloupky zdobené. Hoření díl zavřen jest balustradou s vásičkami a uprostřed zdvihá se opět skříňka s řezaným erbem. Úhly a plochy vyplňuje řez. listoví. Dostí hrubá práce XVII. stol.

Obr. 138. Rohozec Hrubý. Kredenc.

4. *Stůl* na sklápěcích rovných nohách, perletí vykládaný: kartuše. geniové, sirény, masky, listoví. Z poč. XVIII. stol.

5. *Hrací stůl* z tvrdého dřeva, nohy soustruhované, deska osmihranná, potažená gobelinem: na modré půdě listoví a karty. Konec XVII. stol.

6. *Sekretář* o 3 odděleních, figurálně vykládaný tmavým a světlým dřevem na půdě středního tonu; pleťové části z kosti. Polovice XVII. stol.

7. *Sekretář* sklápěcí, empirový, hnědě hlazený s mosaz. kováním, vykládaný jemnými páskami.

8. *Sekretář* sklápěcí, hlazený, z hněděrůžového dřeva; do ploch vloženy jsou stříbrné desky, vroubené a vykládané ornamentem zlatým, rudým a hnědým. V rozích víka letopočet 1642. Hořejšek doplněn novým řez. listovím. XVII. stol.

9. *Sekretář*, z mramor. dřeva, vykládaný ornam. páskovým a čtyřcípými hvězdicemi. XVIII. stol.

10. 11. Dva nízké *sekretáře*, bez horní skříňe, mramorované, vykládané: pásy a ptáčci. XVIII. st.

12. *Truhla*, vykládaná souměrnými intarsiemi: 2 brány rustik. portálů, pod obloukem kamzík a kozorožec. Opačné tony Konec XVII. stol.

13. *Truhla*, vykládaná rostlinnými motivy, světlými v tmavém poli. XVII. stol., konec.

14. *Truhla* vykládaná; 2 brány, jichž zdivo intarsované, v obloucích nádvoří paláce. XVI. až XVII. stol. (Obr. 139.)

15. *Skříň* dubová, hnědě hlazená, vykládaná, o prohnutém průčelí, o 2 odstavcích, dvojkřídla. Páskové intarsie. Z půle XVIII. stol.

16. *Prádelník* dubový, o 3 zásuvkách, hlazený, s mosaz. kováním, vykládaný ptáčky, ale jen v konturách. XVIII. stol.

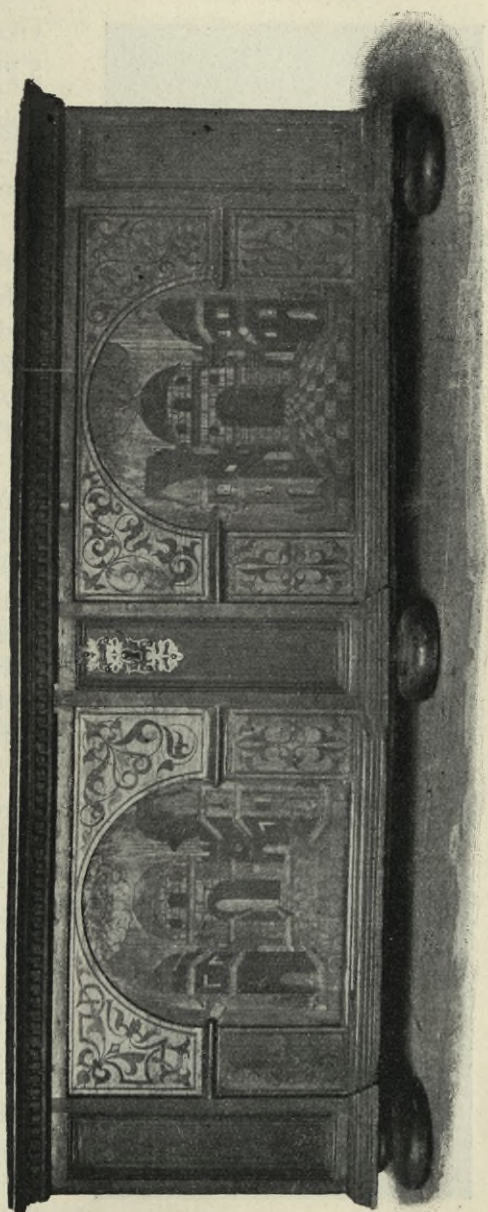
17. *Prádelník* světle hlazený, o 2 zásuvkách. Intarsie rostlinných motivů. XVIII. stol.

18. *Postel s nebesy* nová, ale vykládaná *intarsiemi* ze XVII. věku.

19. *Postel železná*; vrch pelesti v hlavách z kované mříže z kulatého železa, spletené spirálovitě do trojúhelníka. XVII. století.

20. *Rám zrcadla*, řezaný z akanthů. Dole maska lví, po stranách sošky evangelistů, v hořejšku z geniové drží prázdný štít pod vévodskou korunou. Řezba hrubší, detail mizí pod hustým lakem. XVIII. stol.

21. *Empirové hodiny* ve formě amfory, 87 cm vys., 39½ cm šir., s uchy, z hnědého dřeva, hlazené a mosazí obkládané.

Obr. 139. Rohozec Hrubý. Truhla renaissance.

22.—27. 6 *křesel*, o rovných nohách, vysokého lenochu; na jeho z příčkách řezané kartuše s intarsiemi světlými o tmavé půdě: zvířata mezi stromky; příčka noh nese obdobné intarsie opačné. XVII. stol.

28. *Cestovní kufr*, vypouklého víka. Okraje a střed na přič obity 5 pásy kovanými, tepanými a rytými. U zámku maska, z jejíž tlamy trčí klíč. XVIII. stol.

NÁDOBY:

a) cínové: 1. *Džbán* 42·4 cm vys. 3 nožky ve formě lvíčků. Víko zubovité; esovité ucho počíná a končí podobami dračími. Na uchu značky. Plášť rozčleněn 4 potrojnými, vodorovnými pásy; nově ryt padělanou rytbou.

2. *Cínová konvice* 34·6 cm vys., průměr horního otvoru 17 cm; spodku dna 23 cm. Na víku nad uchem silné jablíčko. Horní kraj ozdoben rytými tulipánky. Na plášti nápis: Ober Meyster des Löblichen Handwerck derer Mauerer. Johann Jacob Rosze. Johann Heinrich Schleifing 1735. Znak zednický a písmeny St. u. Am BB.

Jiné *talíře* a nádoby jsou sice původu starého, ale nově ryté, napodobením starých ryteb.

b) m e d ě n é (ve zbrojnici): 2 *pánvice* na uhlí, ozdobené ornamentem ze vbíjených teček, na jedné obraz lišky, na druhé IHS, 3 baňky k chemickým pokusům na držadle. 3 hruškovité a baňaté nádoby z XVIII. stol.

c) h l i n ě n é. Nádob na způsob kreusenských džbánů, starých i napodobených, pak starších porcelánových a hliněných, t. zv. selské majoliky, bílých a pestře ornamentovaných hoj-

nost, užitkových i dekoračních; mnohé původu slovenského. Významnějších jen několik:

1. *Misa*, jen vnitř bíle polévaná, s tmavomodrým ornamentem; v hlubším vnitřku květina ve váse, na plochem okraji kupky. (Obr. 140.)

2. *Mísa*, stejně polévaná, ornament: vnitř kostel o 3 báních, na okrajích erb. Obě z polovice XVII. stol.

3. *Mísa*, vně nepolévaná, vnitř bílá s modrou ovrubou, ozdobená 3 modrými květy se žlutými a zelenými listy. Letopočet 1702.

4. *Mísa*, vnitř sivozeleně polévaná s modrým ornamentem; vnitř 3 jablíčka, na okraji raci. (Obr. 140.)

5., 6. z *talíře*, bílé a pestře ornamentované, s jelínky a letopočtem 1737.

7. *Mísa* plochá, vnitř sivozeleně polévaná, tmavě ornamentovaná; v prostřed znak míšenský a letopočet 1704, na okraji tulipánky. (Obr. 140.)

8., 9. Podobné *mísy*, jedna s hrozny a r. 1704, druhá s fantastickými květy a r. 1703.

10. *Scouprava z prolamovaného porcelánu*, z poč. XIX. stol., o 12 miskách a j., nejspíše holická, již nebylo lze ohledati.

11., 12. Dva páry *vás* na vys. podstavci, z let ok. 1830, zlac., figur. malbou zdob., pro hraběte Desfoursa pracovaných.

13. *Figurky* slavkovské z r. 1830.

14. *Figurky* a nádoby z anglického porcelánu.

15. *Figurky* staré vídeňské práce i vídeň. bisquitové.

} všech figurek
54

d) s k l o, veliká sbírka asi 200 kusů rozl. doby i původu; z nich uvádějí se pouze kusy význačné, domácí práce:

1. *Pohárek* na nízké nožce, 12 cm vys., konické kupy, 7 cm prům., hluboce broušený, zdob. révovím, pod ním sjedné strany kohout se slípkou, s druhé kohout, slípka a kuřata. Nad prvním obrázkem nápis: *Auf diesem Spiel find Warden Spiel*. XVII. stol.

2. *Pohár* s víčkem, 19 cm vys., víčko 9 cm, z nahnědlého skla, ornament plastický na kupě, nodu i nožce. Na kupě mezi rostlinnými ornamenty obrázky: strom, drak, stromy a mezi nimi vznáší se kostlivec, nad tím nápis: *Aucun temps ne se change*; na nodu a nožce motivy rostlinné, podobně na víčku, jenže zdobeno je nad to drobnými motivy zvířecími. Víčko zakončuje hruška čtyrboká. XVII. stol., ze sklárny hr. Schaffgottsche.

3. *Pohár* na nožce, 21 cm vys. Víčko vypuklé, 11 cm vys., zakončené hruškou osmibokou, ostře hrotitou; na něm nápis malovaný:

Perilluftri ac Generoso Domino
Dño Leopoldo ☿ Wenceslao
Equiti de Morenfels Dño in Malle
řitz. Kottilloff Regij ☿ Judicij
Cameratici ac feudalis Afsejsori
nec n. Suae Sacrae Caesareae Regiaeque
Majestatis Inclytae Regiae
Camerae Boemiae Confiliario
Domino Patrono ac Mecenati
Gratio: řijsimo offert gratiřsi
mus cliens G : B.;

na hrušce letopočet ANNO 1710; na kupě v oválech s jedné strany zlacená a malovaná inkrustace světce knížete, držícího v rukou chrám, s druhé znak; ostatní prostoru vyplňují symmetrické arabesky. Nodus hruškovitý, jemně fačettovaný.

4. *Pohár* na nožce, 23 cm vys., fačettovaný, vnitř šikmé pruhy zlaté a rubínové, šikmo rovnoběžné; víčko 11 cm vys., baňaté, hruška trojitá. Poč. XVIII. stol.

5. *Sklenice* z bílého těžkého skla, fačettovaná, silných stěn. 12 cm vys., prům. 9½ cm., zdobená brouš. 4 svislými květinovými pruhy a velkým erbem desfourským. Poč. XVIII. stol.

6. *Lahev* čtyřboká, o stlačeném hrdélku, 14½ cm vys., 8 cm šir., 6·2 cm hlub., dvojitých stěn; na širších plochách na rubínové půdě zlacené obrazy: sv. Jana N. s podpisem S. JONNES NEPOMUCENUS a sv. Jana Křt. u nohou Ježíška držícího kříž, obou v podobách dětských, nápis: Cujus ego non sum dignus ut solvam — ejus corrigia calceorum. Jo. 1. Na užších stranách růžice broušené, symmetricky rozestavené. Z první polovice XVIII. stol.

7. *Číška* na nožce 11½ cm vys., loďkovitá, prům. 11 × 8½ cm, na bocích brouš. alianční erby desfourský a Colonů z Felsu; nožka fačettovaná. Půle XVIII. stol.

8. *Číška* na nožce, 12 cm vys., kýlovitě prohnutá, obdobně zdobená erby desfourským a černínským.

9. *Pohár* na nožce, 22 cm vys., víčko samo 8½ cm, vypuklé, hrušky ostře zahrocené. Výzdoba brouš. ve dvou oválech: ptáčekové držící zobáky prsten, ptáčekové nad nádobou. Shora nápis: „Sei nicht uorwitzig ich hoffe es zu gewinnen“. Půle XVIII. stol.

10. *Sklenice*, 25 cm vys., prům. 10 cm. Vbrouš. pijáci u stolu kouřící, nápis:
Bei dem guten Tobaks Schmauss
Trinckt man alles auff eimahl auss.

Nodus dvojí, na noze brouš. věneček. Půle XVIII. stol.

11. *Lahvička*, 10½ cm vys., brouš. zátka; na boku alianční erb desfourský a colonský. Půle XVIII. stol.

12. *Pohár* na nožce, 24½ cm vys., široké konické kupy 11 cm v prům., na boku brouš. v medaillonu poprsí vojevůdce pod čtyřdílnou korunou panovnickou, v rámci válečných emblemů, na korouhvi monogram A J., s druhé strany složitý erb. Ořech trojí, pata hladká. Víčko 15 cm vys., vypuklé, brouš. rostlin. ornament, hruška čtyřplochá, ostře zahrocená. XVIII. stol.

13. *Pohár* na nožce, 24 cm vys., fačettovaný. Na kupě brouš. znak desfourský ve věnci palmovém a feston z ovoce a květin; nodus trojí se šroubem, pěkně fačettovaný, na patce vínek z růžic a listů; víčko 10 cm vys., brouš. 2 vínky; hruška 12tiplochá, ostře zahrocená. Z 2. půle XVIII. století.

14. *Číška* na způsob benátský, vys. 8 cm, oválná, ze 4 větších, 4 menších listů; brouš. rostlinný ornament; nožka větvenovitá; patka plochá. XVIII. stol.

15. *Pohár* na způsob benát., vys. 21 cm; kupa vydutá v žebernatém sevření, na ploše její 2 erby pod kníž. korunou: orlice a lev; nožka kroužená; víčko 8 cm vys., o dvojitě hrušce. XVIII. stol.

16. *Pohárek*, 13 cm vys., 6½ cm prům., façettovaný, zdob. zlac. lovem na zajíce mezi 2 bordurami. Noha prostě broušená. Víčko vypuklé, façettované, hruška též. XVIII. stol.

17. *Sklenice*, 20½ cm vys., faç., zlac. erb desfourský; víčko 9½ cm vys., ploché; hruška dvojitá, oblá. Konec XVIII. stol.

18., 19. *Pár sklenic* empirových, brouš. pohledy podepsané: Grosz Rohosets von Ost — von Süd (obraz však týž!), s druhé strany erb desfourský. Ze sklárny novosvětské.

20., 21. Obdobný *pár*, bez erbu, Morchenstern von Süd, — von Nord.

22. *Sklenička* empir., vlnitě, ostře façettovaná, s písmeny v boku F G D W (Franz Graf Desfours Walderode), na dně B H.

23., 24. *Pár sklenic* emp., na podnosu, zdob. erby desfourským a jiným z bílé massy; ze sklárny novosvětské.

25., 26. *Pár pohárů* s víčky, 49 cm vys., dvoj. skla. Zdob. modrými medaillonem, podobiznami hraběte Frant. Desfoursa a jeho choti. Okolo r. 1840.

Krom těch rozl. hříčky ze skla: *bambitky, botky, prasátka, lesní roh* a podobné.

e) stříbrný hrací pohár. Plášť zvlněn je v esovité pásy, ozdobené lasturovitým tepáním a rytbou.

Značka:

ROZLIČNÉ NÁČINÍ A STAROŽITNOSTI.

1. *Lustr* litý a kroužený z mosazi. Na silném řetěze visí stvol kuželkový, ukončený nahoře hlavičkou, dole mocnou bání. Stvol přepažen jest třemi prstenci; každý prstěnc nese kruh esovitých svícnových ramen; dole 8 dvojramenných svícnu, uprostřed 16 prostých, střídavě větších a menších; nahoře jen 8 reflektorů. XVII. stol.

2.—6. 1 *svícen* mosazný, jerusalemský, 63 cm vys., 4 *svícny* železné (2 na louče, 2 na olej), ze XVII. stol.

7., 8. 2 *lucerny* okrouhlé, končité, prosekované.

9. *Kropenka* z mosazného plechu, 27½ cm prům., 7 cm vys., na dně vytepana jest postava Bohorodičky.

10. *Umývadlo* s nádrží, z měděného plechu, hrubě tepané ornamentem listovým.

11. *Železný podstavec* na 14 svíček, do kostela, ve formě dvířek, XVIII. stol.

12. *Kachel* zeleně polévaný, s medaillonem poprsí panovníkova a nápisem FERDI NANDVS (XVII. stol.).

13. *Deska bronzová* z hrobky Mikuláše des Fourse v Jičíně, 67 cm široká, 56.2 cm vysoká, s rytým erbem jeho a eggenberským.

- 15., 16. 2 loutny bez strun z XVII. stol.
17. Sbírká klíčů a zámků (z těch několik klíčů gotických, a 1 zámek 55 cm dl., 34 cm šir.) a všelikého kování XVIII. věku.
18. 3 formy na tlačení hostií.
19. Tak zv. „španělská bota“ a hruška do úst z mučírny.
20. Vypalovadlo na sudy s odznakem desfourským.
21. Plechový kohout s věže jenšovického kostela, 38 cm široký. 28 cm vysoký, s prolamovaným letopočtem 1592.
22. Pás, vyšívaný pávím brkem, lidového ornamentu.
23. Míra trojboká, olovem obložená; na jedné stěně řezaná písmena: AIA ⌘ VEREMA ⌘ SIDLERIM ⌘ 1777, na druhé: HIO EIP (klubko) EID (nádobka) HIE (nůžky a košík) EIF (žehlička) HIT; třetí s vyznačením míry.
25. Zámek visací ve tvaru hodin, mosazný. Na předu rytý nápis: Russdorf den 22. Aug. 1514.
26. Kamenný mlát; naleziště neznámo.
- Před dvorem SOCHA SV. VÁCLAVA, slušně tesaná na konickém, trojdílném podstavci, ozdob. s boku volutami, v předu andělskou hlavičkou. V rocaillové kartuši s festonem nápis malovaný: *Swaty Wacławe wrodug ja nas.* Z konce XVIII. stol.
- Na schodech ze zámku k Jizeře ve skále primitivně tesaný výklenek se SOŠKOU SV. JANA NEP.

Rohozec Malý.

Schaller 318. — Sommer 209. — Čechy 292. — Kudrnáč II. 56. —
Listiny v arch. turnov.

Ok. r. 1640 postaven byl na pozemcích vsi Rohozce dvůr panský a nazván R. M. Potom stal se sídlem malého panstvíčka, jež opět r. 1686—1831 náleželo ke Hrubému R. Od r. 1834 drží zboží šlechtic z Ungru.

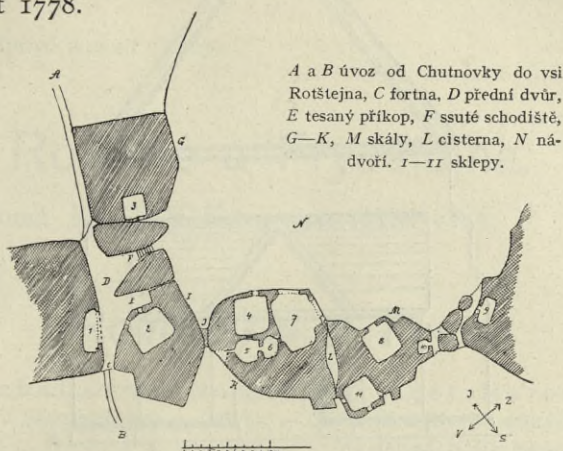
ZÁMEČEK na l. straně v průčelí dvora, přízemní, nově moderní renaissancí vystavěný a vypravený.

MYSLIVNA, nyní byt úředníkův, opodál na kraji vsi, přízemní stavení 15·3 m dl., 8·90 m šir., průčelím do zahrádky, k zámku. Do zadu vchod v kamenném futře, s boků po 3 oknech, v předu kamenný vchod a po 2 oknech s každé strany. V nitru úzká chodba na skrz, a 2 světlice o 4 oknech, 2 a 2 s každé strany. Široká, odstávající lištová římsa podkrovní. Střecha vysoká, mansardová; v průčelí jejím zděný volutový štít vikýře; na hřebeni osmiboká zvonička (bez zvonu) s cibulovitou střechou a báníkou. Z polovice XVIII. stol.

Na silnici před dvorem SOCHA SV. JANA NEP., z pískovce, na čtyrbokém, trojdílném podstavci, hrubě, ale slušně tesaná; napřed

polovypukle sv. Florian. V polích dalších byly nápisy, ale zašly, čitelný jest pouze letopočet 1778.

Obr. 141. Rotštejn. Půdorys hradu.

Rotštejn.

Květy V. (1870) 68 (obr. od A. Levého). — Sommer 242. — Pokrok 1879, č. 253. — Hrad 71. — Místop. slov. 772. — Čechy 272. — Durých 145. — Šimák, Paměti o hradu Rotštejnu. V Turn. 1893. — Hrad Rotštýn. Histor. Rozhledy., red. A. Zavadil, roč. V. str. 51—59.

HRAD ve skalách, s tesanými sklepy, v horních ponebích z části zděný a kdysi z části dřevěný, založený koncem XIII. stol. od Voka z Rotštejna. Spustl již okolo r. 1434. Popis v Hradech i vyobrazení; půdorys sklepních částí na obr. 117a.

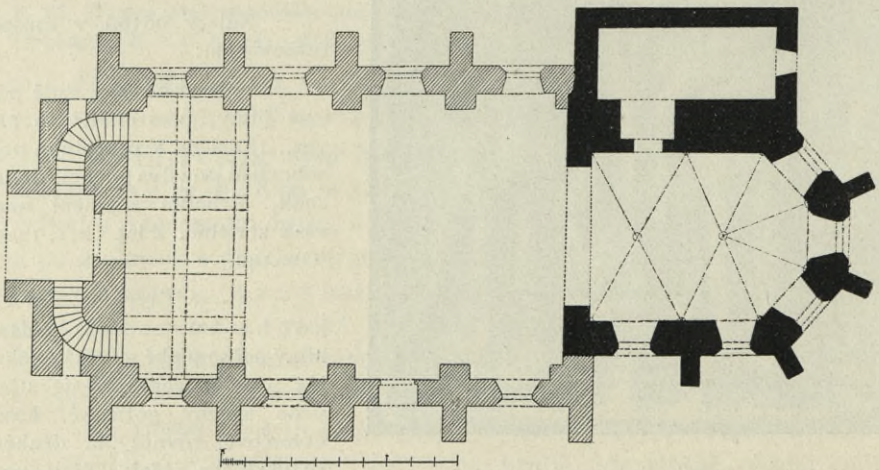
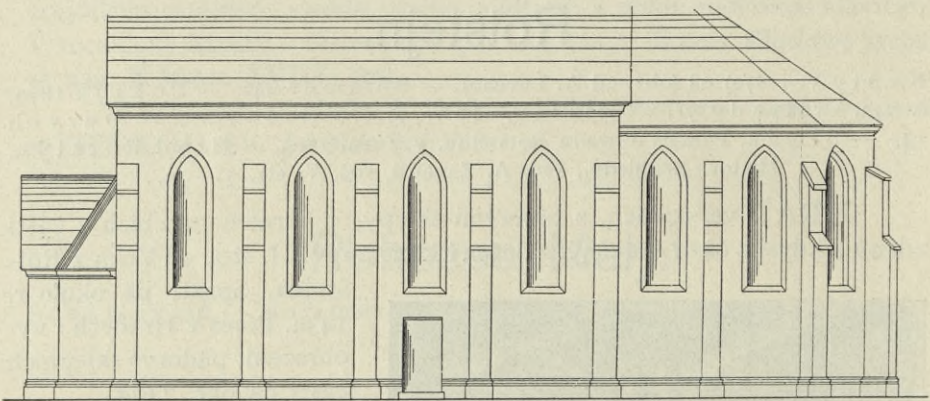
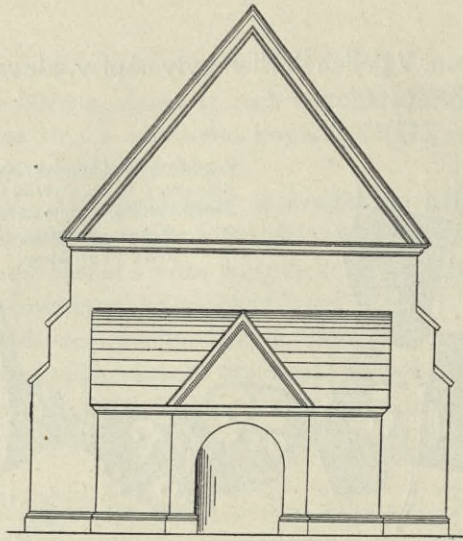
Obr. 142. Rotštejn. Kachel (v museu turnov.).

Nálezy odtud v museu turnovském:

1. Kachlík z rudé pálené hlíny, prostřední, 19 cm vys., 18 cm šir. V průčelním poli zobrazení jsou dva oděnci, držící znak. Erbovní znamení není však zřetelno. Z let ok. r. 1400. (Obr. 142.)

2.—5. Čtyři úlomky kachlíků ze šedé pálené hlíny asi soudobé ze XIV. věku. Na prvním zobrazen je střed liché kružby gothické, kosočtvercové, rovněž, na druhém tu však jen růžek. Třetí nese

[Obr. 143. a 144. Rovensko-Týn, Nárýs záp., již. strany a půdorys kostela sv. Václava na Týně.

podobu běžícího zvířete, čtvrtý jen část zvířecího těla — Menších úlomků několik.

Hroty šípové a ostruhy.

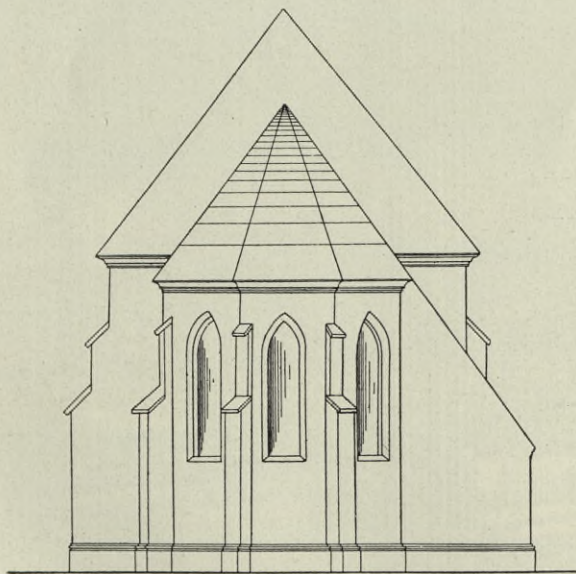
Roudné u Frydštejna.

Bezvýznamná KAPLIČKA z poč. XIX. věku.

Rovensko a Týn.

Rohn 108. — Schaller 70. — Sommer 369. — Petr Matoušek, Paměti města Rovenska. V Semilech bez d. (1895). — Týž, Z knih rovenských. Listy Pojiz. IX. 1895. č. 1 a d. — Čechy 321. — Hrad y při dějinách Hr. Skály, a Místop. slov. 774. — Kudrnáček II. 57. — ČSPSČ. II. 64. — Endler 393. — Prousek v kresbách v museu turnovském a ve Zl. Praze VIII. 1891, str. 45—46, Obrázky z Rovenska. — Matriky z r. 1680. — Pamětní kniha z r. 1746. — Čtyři městské knihy z XVI.—XVIII. stol. v archivu městském. — Opis y rozl. listin v arch. turnovském.

Hradiště předhistorické na širokém polokruhovém ostrohu okolo kostela, nad stokem potoka Václavského a Kamenice či Veselky, jež je obtékají se tří stran.

Obr. 145. Rovensko-Týn. Rys presbyteria zevně.

Na Z. souvisí s planinou a jen zvýšený břeh mezi farou a býv. hřbitovem jeví místo valu; k S. sklání se příkře do potoka, a tu lze sledovati zbytky dvou náspů okrajního a poč. příčního, k JV. sklon mírný o 3 odstavcích a březích, snad na místě valů;

Obr. 146. Rovensko-Týn.
Profil odkapní římsy na
kostele.

na J. končí starou cestou v úžlabí od silnice k vodě. Místo hradíště (na parcel. č. 2013, 2014, 2019, 2020) souviselo druhdy přímo s býv. hřbitovem týnským, teď prorváno je silnicí dosti hluboko, jež hřbitov odloučila. Při kopání na S. valu nalezena vespod pův. žlutá hlína, pak vrstva kamení hlinou promíšená, svrchu černá hlína a v ní střípky doby hradíštní. Též v zahradách nalézají se porůznu místa neúrodná a kamenitá. Soustavného výzkumu dosud nebylo. Stopy sídliště v městě v ulici Růžové pod zahradou radnice; dosud nezkoumáno.

Obr. 147. Rovensko-Týn.
Řez vít. obloukem.

MĚSTO, původně městečko, připomínané poprvé r. 1407; vystavěné ve XIV. stol. na panství Skalském na rovince v údolí

pod starší osadou s farním kostelem Týnem; o čtverhranném tržišti,

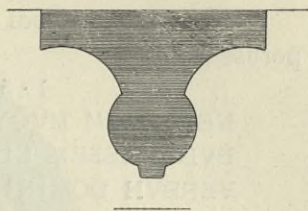
Obr. 148. Rovensko-Týn. Vnitřek kostela sv. Václava na Týně.

z jehož rohů vybíhají ulice. Později splynuly obě obce pospolu.

CHRÁM SV. VÁCLAVA na Týně je budova orientovaná, z lánaného kamene, o původní presbytéri z 2. půle XIV. věku a jediné lodi XVI. stol., bez věže; k sev. boku lodi druží se stará sakristie, v průčelí novější předsín a schodiště na kruchtu. (Rysy na obr. 118.—120.)

Vnější rozčlenění stěn činí o p ě r á k y, v lodi po čtyřech s každé strany, u presbytěře ze 6 zachovány úplně volné pouze 2, na J. a JV.,

Obr. 149. Rovensko-Týn. Profil žebra.

Obr. 150. Rovensko-Týn. Hlavice v presbytéri.

severní zakryty sakristií; všechny o 2 šikmých ústupcích, horní ústupek býval ostře usmyknut, při cpravě naposled r. 1899 zvýšením otupen.

U spodního ústupku původní přečnívající římsa, kosá, se žlábkem na spodní ploše. (Obr. 146.)

U spodu celé stavby i se sakristií běží trnož, tesaný v mělký žlábek mezi 2 oblouny; u postranních vchodů lomí se v pravém úhlu dolů. Pod krovu sakristie zbyla původní římsa, profilovaná povydaným hranolem, se žlábkem u spodu.

Obr. 151. Rovensko-Týn. Konsoly žebra u vítěz. oblouku v presbytéri.

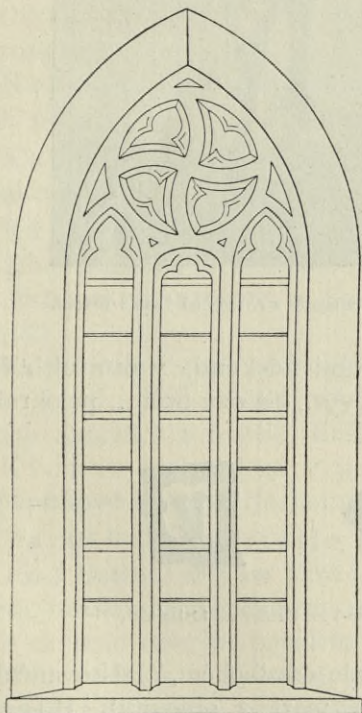

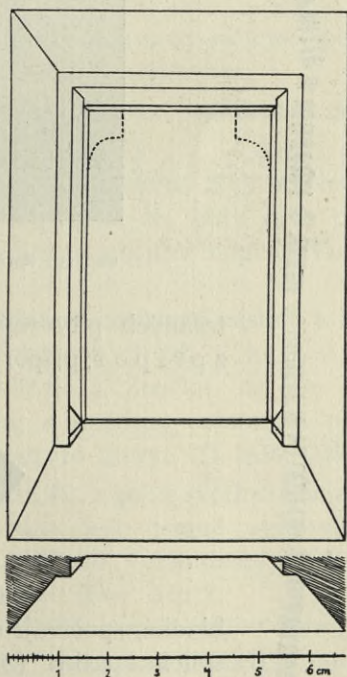

Obr. 154. Rovensko-Týn. Býv. malba v okně chrámu farního. Kreslil Jan Prousek.

Obr. 155. Rovensko-Týn. Okno v presbytéri.

Obr. 156. Rovensko-Týn. Okénko sakristie kostela týnského.

žebrová, tvořící křížové pole a pětipaprskový závěr o 2 okrouhlých hladkých svornících.

Žebra (obr. 149.), mocná, energického hruškového profilu vybíhají v úhlech při vítězném oblouku z konsol,

Obr. 157. Rovensko-Týn. Křtitelnice z r. 1575 od Jana z Hradce.

tesaných pitvornými hlavami lidskými, v ostatních rozích z přípor; přípory 5·53 m vys., 0·2 m v prům., polokruhové,

Obr. 159. Rovensko-Týn. Značky na křtitelnici.

hladké, spočívají na podvalu osmibokém, žlábkovaném, nesoucím patku (ze žlábků mezi 2 oblouny). Hlavice přípor ozdobují růžice a listy, vyjímaje zadní levou, vytvořenou z oblounů a žlábků. (Obr. 150. a 151.)

V p. oltáře ve zdi s a n c t u a r i u m, v rámci dole pravoúhlém, nahoře vybíhajícím v gothický oblouk proláklý s fiálou, jejíž kytka chybí. Kameňická práce z pískovce, 1·86 m vys., 1·5 m šir., profil ze širokého žlábků mezi 2 nestejnými oblouny; na hraně oblouku svrchního 8 žabek. Původní mřížka z prolamovaného plechu. (Obr. 152. a 153.)

O k n a v presbytéri 4, nestejná. Ve vých. závěrné zdi okno podvojně v pískovcovém ostění, špaletované, široké vnitř 1·26 m, v špaletě vnější 1·85 m, vnitřní 2·12 m. Kružbu tvoří střední prut a v závěru jetelový čtyřlíst uprostřed kruhu. Okenní malba, hlava Kristova, r. 1886 rozbita. (Obr. 154.) — V pravé kosé stěně okno obdobné, ale na vnější špaletě jest ostění opatřeno širckým žlábkem, a listy kružby jsou hrotité. — Jižní okno potrojně (obr. 155.), šir. vnitř 1·5 m, v ostění špalety žlábek; šířka žeber 12 cm; v závěru kružby kruh, členěný 2 kolnými vlnovkami — V levé zdi okno podvojně, široké 1·11 m vnitř, špaletované, v kružbě čtyřlíst. — Při opravě r. 1899 vnější dolní špalety prvotně strmé jsou vyvýšeny a tím strmost zmírněna.

Okna v lodi, po 8, jsou 1·24 m šir., podvojná, špaletovaná, 1·85 m v parapetu. Oblouk špalet vně hrotitý, vnitř polokruhový; kružby pozdní gothiky jen ve 4 (kříž z plaméneků dvakrát, elipsa, kruh); v ostatních upraveny byly r. 1886 stejně z porfyru, v kruh a čtverolist vepsaný.

Okénko v sakristii pravoúhlé, vys. 40 cm, šir. 1·20 m (obr. 156); nově rozšířené.

K r u c h t a spočívá na sloupcích toskánských 2·17 m vys., postavených po 4 ve 2 řadách, překlenutých klenbami křížovými.

K a z a t e l n a na toskánském sloupku z pískovce, vysokém 1·90 m. Poprsnice osmiboká, členěna jen římsovým a pilastry.

K ř t i t e l n i c e (obr. 157.) 1·11 m vys., hoř. obvod 2·35 m, cínová, obvyklého tvaru na 3 nožkách, anděly zdobených. Na kotli řada polovypuklých postav apoštolů a Krista; kol hoření obruby nápis. (Viz na obr. 158.)

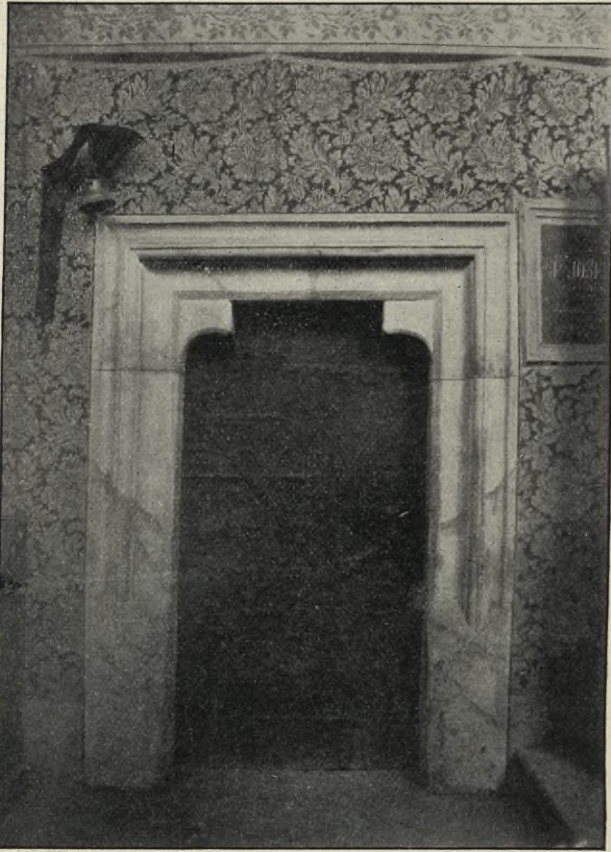
Na boku dole znak smiřický a valdštejský, sdružené páskou s leto počtem 1575. Nad znaky vryta jsou písmena G · S Z · S a E · Z · W. (Jindřich Smiřický z Smiřic, Eliška z Valdštejna). Značka na obr. 159.

K r o p e n k a zazděná v již. vchodu, z hnědého mramoru, obyč. rázu paprskové lastury. Na horním kraji vyryté litery: ID 1639 DM.

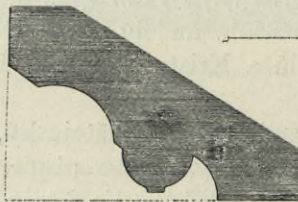
P o r t á l d o s a k r i s t i e, 2·20 m vys., šir. 1·40 ve světlosti, tesaný: (Obr. 160.) Ostění 28·5 cm široké, profilováno jest jemně spárovitým žlábkem, hruškovitým oblounem, a mělkým žlábkem, vyhloubeným v desce. Nahoře zavřeno rovným povalem s náběžníky. (Obr. 161.)

N á h r o b e k z pískovce, (deska z bílého mramoru), v choru po levé straně, 3·83 m vys., 2·30 m šir. v bohaté, členěné architektuře renaissance. Attiku, nesenou sloupy, zdobí allegorické sochy, vnitř ležící genius s nápisem na pásce: hodie mihi cras tibi.

Obr. 160. Rovensko-Týn. Portál do sakristie.

Obr. 161. Rovensko-Týn. Řez ostěním portálu do sakristie.

Na vlysu deska s nápisem:

Letka. 15.6.9. W neděli w hod slawny wzkrysseni Pana Krysia
Dmrzel Prozený Pan Pan Gindřich Smiryncký z Smiryncz a na Skallach
a tuto geho Tielo gest pochowano gehožto dussy Pan Bůh raz milostiw býť.

Pán v plném brnění klečí, modle se před kruzifixem, vedle andělci.
U nohou v levo leží přilba. Podstavec náhrobku zdobí polotesané postavy
geniů, držících erb. (Obr. 162.)

Obr. 162. Rovensko-Týn. Náhrobek Jindřicha Smiřického ze Smiřic z r. 1569.

Náhrobní deska, na jižní vnější zdi lodní zazděná. Nad deskou lebka a nápis pod ní:

Letiſa Božího 1694 dne
 · 12 · Ibris Pan Boh Wſſemohucy
 . . . . k ſwe věrne Slawě Jána Starſſyho Hola-
 na Šaufeda a Spolu Rádniho w Měſtys Rowensku
 proſtředkem Smrti powolaſi geſt Račil, kterýžto

mage věku svého 78 let S tímto Svetem se roz-
 laučil a tuto Tělo geho na 4 lokte od teto zdi tu
 kdež^{le} rod Holanowsky ma Pohřbívati. Bahraba
 ne odpočiwage Weseleho přichodu Krista p.
 Soudce Bivnych y Mrtwych očekawati musy
 Buh milosrdny wsem wěrnym duffičkam
 Slawu nebeskau a Telum odpočiwani w zemi
 leshke při Wzkříšení pak Radost a milost Rač dati
 Ja tu ležim w hrobe tomto: kdo pak kolyw gdeš tudy...
 tofo poznawage gakkoliw gšj duchy zdraweho zaneš žaje
 Sweta žleho pros za nas Boha welikeho

Oltář hlavní r. 1904 odstraněn a nahrazen novým gotickým od *Bušků* z Husy. Starý byl přenesen sem ze zrušeného chrámu kláštera Pavlánského v Praze; dovedné práce truhlářské, barokní, z první polovice XVIII. stol. Postranní sochy sv. Vojtěcha a Prokopa v nadživotní velikosti, zlacené, dobře řezané. Uprostřed před obrazem socha sv. Václava, menší, barokně prohnutá, práce hrubší.

O b r a z sv. J a n a N e p. v rámu podélném, nahoře obloukem zakončeným u pat lomeným, potmělých barev; připisují jej Brandlovi. Výška 3.95 m, šířka 2.38 m. Rám obstoupen je 5 řezanými andílky, nesoucími odznaky života sv. Jana.

Cínový kalich prostý, 18.09 cm výška, 8.5 cm průměr.

K o n v i č k y cínové se značkou: (Obr. 163.)

P a c i f i k a l, dobré práce rokokové, 29 cm vys., 15 cm šir., stříbrný, pozlacený; ozdobený námětky tvarů lasturových a lžicových, stříbrnými.

K ř í ž, stavěný při pohřbu na rakev. Krucifix z mosazného plechu, jen poloviční, ale slušně tepaný. Výška 37 cm, šířka 18 cm.

Z v o n i c e v jz. rohu někdejšího hřbitova, sroubená z trámů, dole osmiboká, svrchu čtyřboká. (Obr. 164.)

Z v o n y nevisí, ale stojí hlavou dolů, zvoní se šlapáním.

1. Východní. Prům. 1.10 m, výška 75 cm. Nápis kolem koruny: LAVDATE DOMINVM TINNITIBVS LAETIS CANORI CYMBALI HVNC CVNCTO LAVDENT QVAE TRAHVNT VITALIS AVRAE SPIRITVM · PSALMVVS C · I ·

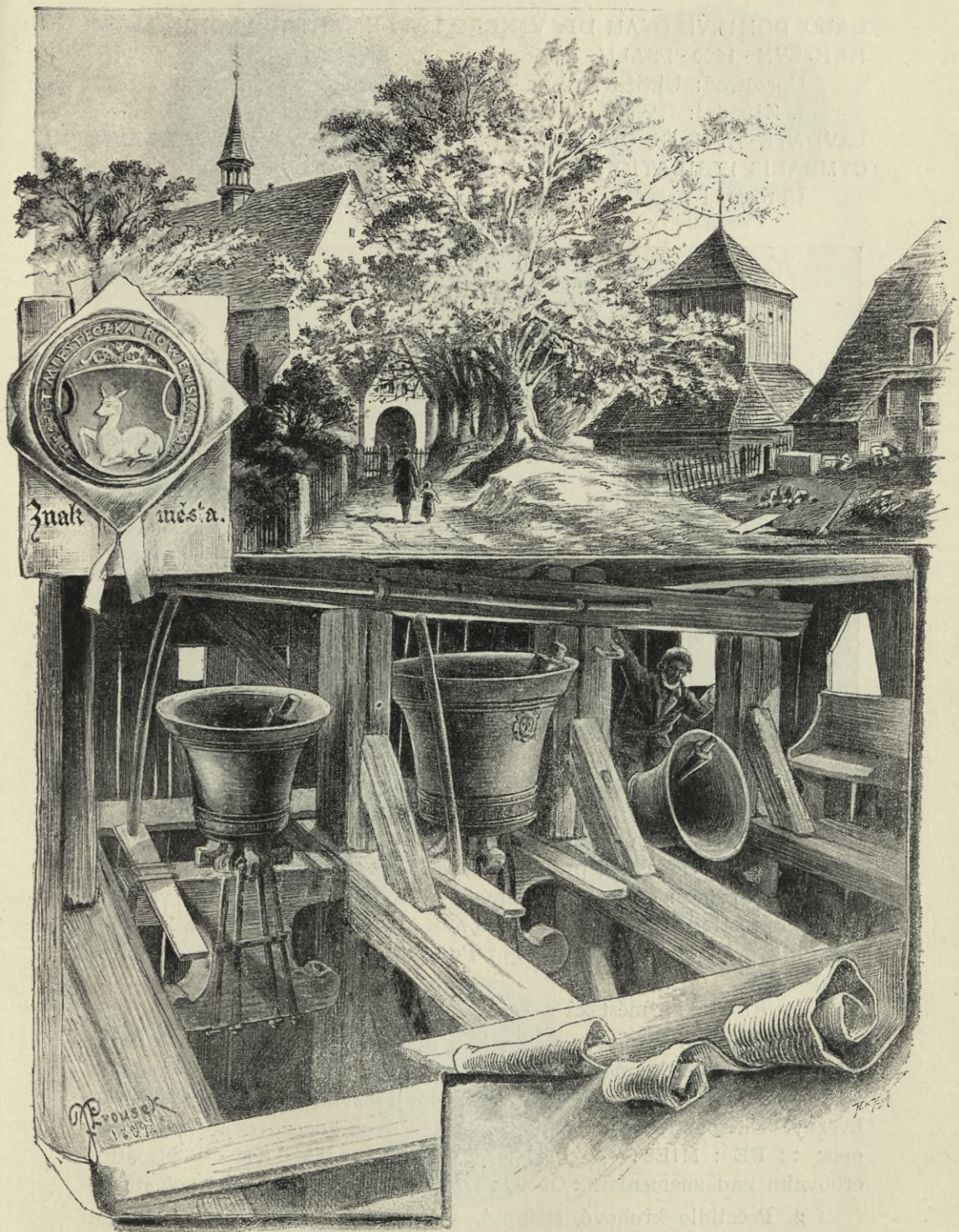
Na dolní obrubě: MARTINVS SCHROETER ARNOVIENSIS ME FECIT 1630. — Na druhé straně relief Ukřižování, letopočet 1630 a znak Rovenska.

2. Střední: Prům. 1.29 m, výška 1.68 m; ozdob. renaissančními pasy při koruně i věnci. Nahoře opis: LAVDA DOMINVM ANIMA MEA, LAV-

Obr. 163. Rovensko-Týn. Značky na konvičkách.

Obr. 164. Rovensko-Týn. Kostel, zvonice, zvony a erb. (Kreslil J. Prousek.)

DABO DOMINVM QVAM DIV VIXERO LAVDE CANTABO DOMINO DVM
HEIC SVM · 1630 · PSALM · C · 46.

Uprostřed: Ukřižování, na druhé straně znak Rovenska.

3. Západní: Prům. 85 cm, výška 59 cm. Nápis kolem koruny:
LAVDATE EVM IN CYMBALIS BENE SONANTIBVS LAVDATE EVM
CYMBALIS IVBILATIONIS · PS · 150.

Uprostřed pečeť Rovenska, nad ní rok 1639.

Obr. 165. Rovensko. Náměstí a býv. radnice.

RADNICE na náměstí z r. 1803 shořela r. 1904. Byla stavení jednopatrové, o lomeném průčelním vysokém štítu a s hodinovou věží na hřebeni. V průčelí o třech trojdílných oknech v prvním patře, ve štítu nahore uprostřed okno podvojně, nad ním tesaný znak, ležící laň. Zevnější výstroj z doby empiru. (Obr. 165.) Po ohni zřízena budova zcela nová, renaissanční.

Pečetidla městská a cechovní na obecním úřadě:

1. pečetidlo kruhové, stříbrné, s obloučkem na rubu pro řetízek; na rubu i na obloučku mělce ryté, 30 mm v prům. Na líci v kruhu, ale doleji znak: laň v pravo ležící; zbytek kruhu vyplňují rozviliny a ve výkrojích erbu hvězdy. Na soustředném kruhu, uprostřed dvou koncentrických věnečků opis: :: PE : MIESTA × 1645 : ROWENSKA · NA · KM · — Na štítu erbovním nad znamením: : ObNO : 1782. (Obr. 166; *2a* nové, *2b* staré.)

2. Pečetidlo kruhové, stříbrné, s obloučkem (obr. 160, 1) v zadu pro řetízek; na rubu i na obloučku rytý prostý ornament rozvilinový.

5

6

2b

1

2a

8

4

7

Obr. 166. Rovensko-Týn. Pečeti městské a cechovní.

Prům. 38 mm. Uprostřed v kruhu týž erb, kruh mimo erb vyplňují růžice a ratolesti. V mezikruží mezi úzkými věnečky opis: SIGILLVM : CIVITATIS : ROVENSIS : SVB : KAMIEMIC × 1645 × (sic!). Na erbu shora: DE : NOVO 1782.

3. Pečetidlo oválné, mosazné, v dřevěné násadě. Prům. 28 mm šířka, 34 mm výška. Uprostřed štít s erbem. Na okraji opis: ST : ROWENSKO · UTK : KAMENITZ (sic). Z hrany XIX. věku.

4. Pečetidlo bronzové, kruhové, prům. 32 mm. Uprostřed štít dole zaokrouhlený, rozčtvrcený; v polích odznaky: podkova, kolo, soudek, zámek. Kruh mimo štít vyplňují spiralky. Opis: * PECZET · TECHV O CZTIR : RZEMESL · W MIESTIS ROWENSKA · Z konce XVII. stol. (Obr. 166, 4.)

5. Pečetidlo mosazné, kruhové, 32 mm v průměru. Uprostřed barokní štít, ověšený přímětky; v něm kolo, pletenka a perník. Opis: MIESTIS * ROWENSKO * POD * KAMENICZI. — Z XVIII. stol. (Obr. 165, 5.)

6. Pečetidlo olověné, kruhové, 33 mm v průměru, na okraji silný věnec, v poli středním pletenka a dva bochánky, vedle nich písmena $\begin{matrix} C & P \\ M & R \end{matrix}$, (t. j. cech pekařský městyse Rovenska). Asi z konce XVI. věku. (Obr. 166, 6)

7. Pečetidlo oválné, 37 mm na výšku, 32 mm na šířku. Uprostřed pod korunou odznaky brusířské, v mezikruží nápis P : K P B. (= Pečet kunstu poctivého bratrstva). STAIN · · MIESTA · ROWENSKA · 1746. (Obr. 166, 7.)

8. Pečetidlo okrouhlé, 34 mm v průměru. Uprostřed pod korunou znak tkalcovský (3 člunky), anděly drženy. V mezikruží (vnější je věneček) PETZET CECHV TKALCOWSKEHO MIESTIS ROWENSK POD KAMENI. V štítu letopočet 1648. (Obr. 166, 8.)

U p. Ant. Medka pokladnice cechu tkalcovského, zelená, malovaná, s nápisem: *Tato Pokladnice gest vyhotowena Dakladem a Puvodem P.: Starssnyh Czechmistru Jana Karaska Tobiasse Koržynka Řemesla tkadlowskeho a gest darowana k menssimu Porjádku tegož Řemesla. W. S.*

Poč. XVIII. stol. — 3 m vys. 1½ m š.

Tamže korouhev cechu z r. 1842, bez žerdí, z modrého sukna, s obr. P. Marie a patrona tkalců, mal. od *Jana Suchardy*; kříž kovový prolamovaný, 1·08 m × 67 cm, mimo korouhev.

U p. Hejduka v č. 76 prostá truhlice nár. gardy z r. 1848.

U sl. Kasanovy v č. 160 vykládaná skříň, orn. ptačí, z r. půle XIX. století.

 | Hojnost skříni a truhel malovaných lidového vkusu.

 | Před radnicí SOCHA P. MARIE barokní XVIII. stol., na novém podstavci z r. 1845 od *Jana Zemana* ze Žernova. Na cestě k nádraží SOCHA SV. VÁCLAVA z poč. XIX. stol. na podstavci téhož kamenníka z r. 1851.

Roveň Dolní a Horní.

Bouška l. c. 41.

Nálezy střípů a bronzů dle sdělení učiněny před lety na poli, ale zničeny

V Dolní Rovni býval DVŮR a zemanské sídlo, v XVII. stol. střed manského zboží, nyní jen selské grunty.

Semín.

Hrady 79. — Čechy 347. — Místop. slov. 796.

Někdy tvrz vládyk ze Semína a ves, od XVIII. stol. pouze dvůr.

Z TVRZE, jak byla opevněna, pouze z rybníčky na Z. pode dvorem, o místě jejím se neví.

Skála Hrubá.

Rohn III. — Schaller 53. — Sommer II. 361. — Heber, Burgen II. 101 a zvl. otisk Die Burg Gross-Skal in Böhmen. Topographisch histor. und romant. geschildert von F. A. Heber. Prag. Medau. Bez data. 63 str. — Hrady 44. — Místop. slov. 799. — Čechy 311. — Durych 32 a d. — Prášek. — Turnovský, Putování po vlasti, str. 26. — Müller, Bad Wartenberg auf Grossskal. Pr. 1858. — Světozor III. (1869), Lázně Sedmihorské, str. 244; XII. 378; XXI. 486. — Pryl, Vyskeř a okolí u Hr. Skály. V Turn. bez d. — Pryl, Průvodce českým rájem. V Turnově. Bez data. — Šimák, Příběhy města Turnova. — Ottův Slovník Naučný. — Endler 390. — Bareš 75. — Pokrok 1879, č. 197. — Čech 1891, 10. října. — Rozl. výletní listy. — Zápis v DZ. a v jiných archivech, ops. v Turnově.

Hrad vystavěl ok. r. 1350 Hynek z Valdštejna. R. 1371 pp. z Pardubic, 1395 Petr z Vartmberka, r. 1406 biskup litomyšlský tu vládli; od r. 1416—1456 pp. z Jenštejna, po nich Zajícové z Hazmburka, po r. 1492 Svojanovští z Bozkovic, od jejich věřitelů po r. 1512 skoupil vše Sigmund ze Smiřic († 1548). Ze Smiřických vládl zde Sigmundův syn Jindřich († 1569), vnuk Zikmund († 1608), pravňukové Jaroslav († 1611), Albrecht Jan († 1618) a slabomyslný Jindřich Jiří († 1630). Zatím však statky ujal jménem poručenství Albrecht z Valdštejna. Rodu Valdštejnskému zboží zůstalo i po katastrofě chebské, i vládl tu synovec vévodův Maximilian († 1655), a syn jeho Ferdinand Arnošt († 1656), pak Arnošt († 1708), Frant. Josef († 1722), Jan Josef († 1733), Frant. Josef Jiří († 1760), Emanuel Filibert († 1779), Karel Josef († 1814) a Frant. Adam; tento r. 1821 prodal panství Janovi Lexovi ryt. z Aehrenthalu, jehož rod, zatím baronizovaný, Skálu dosud drží.

ZÁMEK (púdorys u Hebera) na vysokých skalách, přestavěný ze starého hradu po ohni r. 1710, a nově v r. 1859, zevně slohem novogotickým, takže ztratil starý ráz.

Z původního OPEVNĚNÍ zbývají dole SZ pod zámek v t. zv. Myší díře, kudy nahoru stoupá se po tesaných schůdcích v sluji, vřezy po veřejích branky a po trámech, jimiž přístup byl zamezován. Na vých. straně dole spatřuje se stará cesta, místy do skály tesaná a vedle ní kus

Obr. 167. Hrubá Skála. Záp. křídlo zámku z nádvoří.

již bys výklenkem. Nahoře, JZ. od zámku ční ještě skála „Prahovna“, kde při kopání přichází se na základy věže; jamky po trámech ukazují na ohrazenou cestu sem.

KOSTEL SV. JOSEFA na prostranství před zámek, nový, vysvěcený r. 1812, 13. října, neorientovaný, prostým slohem pseudo-

gothickým. Na mramorové desce, vsazené do zdi po straně epištolní jest vtesán nápis:

Památce
KARLA JOZEFA HRABĚTE WALDSTEINA
WARTEMBERGA

c. k. komorníka a Generalova Majora.

Co křesťan, lidumil a vlastenec

skončil on neuhonny život

swůj w ssesedati

letech věku dne 17. Března 1814.

Popel jeho odpočiwej w pokoji

w tomto od něho wzdě

laném chrámu.

Tu památku bratrská láska

gemu postavila. 1815.

Na zděném mostě, přes propast obloukem vedoucím, k předzámčí d v ě s o c h y v nadživotní velikosti, barokní, hrubé, ale dobrých poměrů, v pravo sv. Floriana, v levo sv. Vavřince.

Obr. 168. a 169. Hrubá Skála. Sochy sv. Floriana a Vavřince na 1. mostě zámeckém.

Na prvním dvoře v SZ. rohu stavení do úhlu, v něm dole konírny, nahoře byty. Odtud most na druhé skalisko, přes někdejší příkop, zdmi opatřený. Ve skále jamky po starém, dřevěném opevnění, na vých. mostu tesaný výklenek v rámci barokním, kdež byl asi nápis.

Zámek v půdorysu lichoběžníka, jehož kratší, rovnoběžné strany jdou od severu k jihu; jižní stěna je nejdelší, při severní pouze na západě je stavení; ostatek pouhá zeď. Stěny zevnější spadají namnoze na bokv skal, takže vnitř zámek je nižší nežli zevně.

Obr. 170. Hrubá Skála. Severní díl záp. stavení zámekého.

Skládá se ze tří stavení, souvislých pospolu, ale patrně odlišných: v ý c h o d n í h o, nízkého pod 1 patro, založeného v obdélníku, j i ž n í h o, dlouhého, jež asi ve 2 pětinach se mírně lomí, dvoupatrového, a z á p a d n í h o, jež má rys do pravého úhlu i ke straně severní, a tu objímá i v ě ž i, nově vyvedenou na starých základech r. 1859.

Východní křídlo zabírá dole chodbu, kuchyni, spíží a jiné domácí místnosti, mocně klenuté, pak zadní schodiště k vestibulu. Nahoře jest

osm větších i menších místností, a v rohu již. výstupek, do něhož zasáhala zrušená kaple P. Marie (Rohn udává sv. Fab. a Šeb.); nyní je v něm jizbička a točité schody do zahrádky.

Jižní dlouhé křídlo má v západní třetině vjezd, z něhož v pravo vede přední schodiště do hořejších prostor. V přízemí za schodištěm jsou klenuté sklepy, někdy z části otevřené do nádvoří podsíněmi, v pravo klenutý byt klíčníkův. V prvním patře od schodiště jdou chodby, v levo při stěně vnitřní, v pravo při stěně vnější, tu až na konec stavení, kdež příčkou lomenou vchází se do vestibulu ve východní budově. Z chodeb jde se do obojí řady panských pokojů, na pravo položených do nádvoří, na levo vně.

V druhém patře jsou bytyslužebnictva. Na zevnější zdi prokmitají sem tam stopy sgrafit.

Křídlo severozápadní jediné zachovalo starší ráz z půle XVI. stol. a to ne všude. Je pod dvě patra, ale nižší, než budova jižní, takže schází se sem

točitými schůdky v rondelové vížce, vstavené do jz. rohu nádvoří Dole jsou klenuté sklepy, prádlo a j. místnosti; odtud v sz. rohu vede tesaná šije schody lomenými do čtverhranu, dolů do skály k vězení, úzkému,

Obr. 171. Hrubá Skála. Kamna v zámku ze XVI. stol.

Obr. 172. Hrubá Skála. Kachel z kamen (d).

a centrálním čtvercem menším. Komnaty v druhém patře mají pruty dělicí ozdobené stuccovým stilisovaným ornamentem.

Staré malování stěn i stropu je nahrazeno výzdobou novou.

KAMNA v t. zv. rytířské síni, pozbyla nyní dřívějšího tvaru a zmenšena jsou o polovici. V nynější podobě jsou věžovitá, o spodu čtverhranatém a svršku osmibokém, římsou odděleném, jež kryje nová cibulovitá kupole. (Obr. 171.)

Spodek má výšky 73 cm, 111 cm šířky v průčelí, 63 cm v boku. Průčelní stěna skládá se ze tří řad kachlíků, vždy po pěti v jedné řadě; kachlíky jsou čtvercové nad sebou, 19 × 19 cm, v každém vyhloubený kruhový medaillon, v medaillonu plastické poprsí. Rohové úsečky vyplňují trojlisty.

Okraje polévány jsou zeleně, úsečky v rozích modré, lístky v nich bílé. Půda medaillonů jest jasná žluť, obličej mají barvu pleti; ostatní části kryjí barvy pestré, ale vždy jiné, i na stejnorodých kachlicích. Figur různých na kachlicích jest devatero:

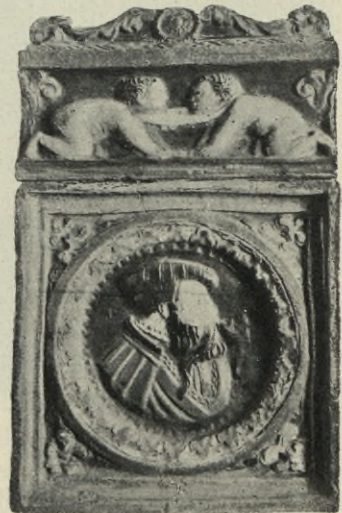
a) Muž kadeřavý, v plnovousu, v pravo hledící, v nádherné šubě. Se stran hlavy písmena OH I · K.

b) Antický žoldněř, v přilbě, s dlouhými kníry, v levo hledící.

c) Ženská hlava v antickém účesu, s jehlicemi ve vlasech, v pravo hledící.

d) Dáma v honosné výstroji, s kloboukem na hlavě, v levo hledící. V půdě písmena MAR RON. (Obr. 172.)

zavřitému výklenku se sedátkem. Do nádvoří stavení otvírá se otevřenou chodbou na silných pilířích v prvním patře, vlaskými arkádami na štíhlých sloupcích v patře druhém. V severním úhlu dvojice starých komnat nad sebou. První, u schodů, klenuta je valeným stropem do polokruhu, z něhož sříznuty jsou 2 páry lunett, větší a menší. Druhá v rohu sz., podobně klenutá, jenže lunett jsou páry tři a stejné. Hrany lunett obloženy jsou profilovanými pruty, střední obdélník rozdělují pruty ve dva čtverce za sebou, rozčleněné křížem

Obr. 173. Hrubá Skála. Kachel z kamen (g).

e) Dáma se zavítými vlasy, v pravo hledící.

f) Kmet dlouhé brady, v chocholaté a korunované přilbici, v pravo hledící.

g) Muž v plnovousu, dlouhých knírů; na hlavě biret bez peří; v pravo hledící. V půdě písmena GL IF. (Obr. 173.)

h) Dáma v antickém úboru, se zlatou ozdobou v účesu, v levo hledící.

ch) Dáma v levo hledící, vlasy má v síťce, široký klobouk, na límci zlatý řetěz. V půdě litery 81 KOP.

Spořádání na stěně průčelní jest v obrazci tomto:

a b a c d
c e a f b
g n b c ch.

Poboční stěny mají při svislých krajích po třech úzkých kachlicích pod sebou, vys. 19 cm, šir. 10 cm, vyplněných pestrými maskarony. Prostřední figurální kachlíky, téhož tvaru jako průčelní, jsou spořádány takto:

na levo: c b	na pravo: f d
f e	e d
f g	d c

Na zadní stěně vybývá s obou stran po třech kachlicích pod sebou,

na pravo f	na levo e
f	ch
a	d

Od střední části zadní plochy postupuje pokračování podstavce ke zdi, téže výšky, 3 kachle široké, 1½ cm v boku hluboké. Boční kachlíky v pravo jdou v pořadí ch, v levo a

a	b
b	g

Poloviční kachlíky jsou na levo maskarony, na pravo zlomky médaillonů.

Horní plochu zádi vyplňují kachlíky f g ch
ch g b

Nad záď ve stěně vystupuje 6 kachlíků téhož tvaru.

Spodní půli kamen zakončuje svrchu vlysová řada z podélných kachlíků, 20 cm dlouhých, 8½ cm širokých, na nichž viděti vypuklé, nahé amoretky, proti sobě ležící na kolenou, svázané pospolu bílou stuhou na šiji. Na hranách běží ozdoba ze stočené šňůry. Na zadních rozích nahore jsou sříznuté plošky, na nichž bývaly nasazeny erby.

Horní osmiboká půle kamen ustupuje na silné římsce dovnitř o 1½ cm. Průčelní stěna vyložena je třemi řadami kachlíků nad sebou, v každé po čtyřech, kachlík 18 cm šir., 32 cm vysoký. Plochy na hranách mají po 1, na bocích po 2 v každé řadě. Každý kachel zpodobuje polokruhový výklenek a v něm tančící párek; jest patero různých variantů. Pod každou

Obr. 174. Hrubá Skála. Kamna v zámku, horní díl.

skupinou je bílá ploška a na ní převrácený akrostich WDMIE , t. j. verbum domini manet in eternum. Kraje kachlíků a vršek výklenků zelené, rohy bílé, půdá žlutá, tělové části barvy přirozené, roucha pestrá. (Obr. 174.)

Tytéž kachlíky jsou i na hranách i na bocích, avšak mimo ně i jiné. Na pravém boku dva horní pravé kachlíky zobrazují vousatého žoldnéře v přilbě, s taseným mečem v ruce; levý dolní v rohu ženu držící v ruce nádobu a levici opírající se o komolý sloup. Levá zadní hrana má v nejdolejším kachlíku postavu se širokým taseným mečem, u jich nohou znak míšeňský a saský. V pravé zadní hraně na dvou spodních kachlicích jeví se lanc-knechti.

Obr. 175. Hrubá Skála. Kachel z kamen.

Zadní stěna složená jest jednak z kusů obdobných, jednak z úlomků, jednak ze 3 kachlíků, na nichž vyvedena je poloviční postava dámy v bohatém kroji a v širokém klobouku. (Obr. 176.)

Hořejšek kamen pod bání tvoří jediná řada kachlů 18 *cm* zšíří, 20½ *cm* zvýši, celkem 16. Činí každý podvojně okno, z něhož vyhlíží v pravo pán, v levo dáma v bohatém šatě, opírajíce se o vyložené koberce. (Obr. 149.)

Obr. 176. Hrubá Skála. Kachel z kamen

Celek, od podlahy k římsce 2.79 *m* vysoký, je zdařilá práce hrnčířská z I. třetiny XVI. věku, původu patrně míšeňského.

Ve skříni v komnatě 2. patra pod věží několik nalezených ZBRANÍ: sekera bradatice, rezem porušená, nalezená pod Valdštejnem, rožeň železný, násady šroubové točené, hrot kopí, uprostřed o hřbetu zvýšeném, hrot sudlice, plochý, uprostřed mírně sesílený, železný prut, 50 *cm* dlouhý, ohnutý, hrot šípů s tulejkou, 3 hroty prostých šípů, dvě železné koule střelné, v průměru 4 *cm* a 6.5 *cm*.

Z novější doby chovají tu r y c h t á ř s k é p r á v o a několik zbytků granátů a dělových střel.

V knihovně 4 halapartny novějšího rázu, hladké, kované, bez ozdob i značek.

OBRAZY. a) Podobizny, dílem kopie XVII.—XVIII. stol., v t. zv. rytířské síni.

1. Výš. 127 *cm*, šíř. 85 *cm*. V oválném výřezu poprsí muže, oděného v rudý plášť bíle podšitý, v bílém krajkovém límci a černé allonžové vlásence. Na hrdle visí řád zlatého rouna. Dole nápis:

Illustrissimus ac Excellentissimus Dñs Dñs CAROLVS FERDINANDVS
Sacri Roma
ni Imperij Comes de Waldftein et ipse Aurei Velleris Eques Sacrae
Caesareae Maj: Intimus Actua-
lis Confiliarius, Camerarius, et Supremus Hæreditarius Dapifer in Regno
Bohemiae nec non
primum Viduae Imperatricis Eleonoraе Supremus Stabuli, tum Aulae Praefectus
ac tandem Cae-
saris Leopoldi supremus Camerarius, et in Angliam, Poloniam, Hollandiamque
Plenipotentionarius Legatus, Obijt „9,, Aprilis Anno 1702

2. Obdobný tvar i velikost. Poloviční postava rytíře v brnění, ozdobeném na prsou maltézským křížem, v allonžové vlásence. Nápis latinskou minuskulí:

Illustrissimus ac Excellentissimus Dñs Dñs FRANCISCVS AVGVSTINVS
Sacri Romani
Imperii Comes de Waldftein, Primus Ordinis S: Joannis Hierosolymitani
Magnus Ballivus, Denum
Aurei etiam Velleris Eques, Sacrae Caesareae Maj: Intimus actualis Confiliarius,
Camerarius, nec
non Praetorianae primum Hastatorum deinde Equitum Turmae Praefectus,
tandemque
Supremus Aulae Mareschallus, Obijt „11,, Augusti Anno 1684. —

3. Výška 76 *cm*, šířka 58 *cm*. Podobizna mladé dámy, v svrchním rouše černém, spodním bílém.

4. Výška 107 *cm*, šířka 90 *cm*. Postava po kolena, dáma oděná v roucho svrchní černé, žlutě podšité, spodní šedozelené. Kol šije nese bílé okruží, na hlavě perlový vínek.

V horním levém rohu erb valdštejnský, o čtyřech lvech v touž stranu obrácených, pod ním slova: Johann Herr von Waldstein.

V pravém rohu nahoře erb ronovský, s nápisem: Johannes Herr von Ronow Vater, vedle erb kunštatský pod knížecí korunou, s nápisem:

Elisabeth von Kunstatt, Mutter
Schwester Königs Georgii
Podiebradii.

pod nimi opět erb, ostrví hnědé na bílém(!) a nápis

Magdalena Krzinetzkin von Ronowa Gemah-
-lin Herrn Johannis von Waldstein, mit
welchen sie 33 Kinder erzeiget hat, Sie ware
eine Tochter Elisabethae von Glatz und Kundstadt,
Königs Georgii Podiebradii Schwester, und Johannis
Krzinetzky von Ronowa so einerley Famili
mit der Berkischen ift.

5. Výška 68 *cm*, šířka 57 *cm*. Podobizna neznámého, mladého muže v černém brnění.

6. Výška 105 *cm*, šířka 98 *cm*. Poprsí rytíře v plném odění s přilbou třímajícího prapor. V pravém rohu nápis:

Diese von einem Wartenbergischen Grab-Stein
genomene Bildniß ist des Herrn Zdenko Ralsko
Herrns von Wartenberg abbildung, welcher das
Schlosz Waldstein bey Turnau erbauet; nennte
sich sambt seinen Nachkommen von diesem
Schlosz, und war der Stamm-Vater aller
Herrn von Waldstein Anno 1092
Zu diesem einschichtigen Blauen Löwen feindt dem
Herrn Zdenko annoch drey andere Löwen in fein
Wappen gegeben worden und zwahr einer von
dem Pfaltz-Graffen am Rheyn, von dem Herzog
von Zweybrucke der andere, und der dritte von
Herzog von Braunschweig, welche dreÿ Fürften
mit Ihme und seinem Haufe ein Erb-Verbrüderung
gemacht haben. Dieses geschah in Palestina
bey dem Kreÿz-zug Godefredo Bouillonio . . .

[Erb o 4 lvech]

A. 1092

Asi z 2. polovice XVII. stol.

b) v knihovně, kopie podobizny vévody frydlantského.

c) na dlouhé chodbě:

8. Výška 139 *cm*, šířka 118 *cm*. Poloviční postava neznámého Valdštejna v životní velikosti, černovlasého, v tmavém šatě i v úpravě vousů po modě španělské. Asi z druhé půle XVII. věku.

9. Výška 111 *cm*, šířka 92 *cm*. Poloviční postava paní, oděné v šedý šat černě vyšívaný a v černý plášť, podšitý hranostajem; v okruží na hlavě má perlový čepce, v levici miniaturní podobiznu páně, v pravé ruce znak kunštatský. V levém rohu erb valdštejnský pod korunou o 9 perlách, v druhém rohu nápis:

Catharina Zagimatzia Frau von Kunstadt
Gräffin von Glatz, die letzte des Kunstadtischen
oder Podiebradischen Hause, Vermehlet an denn
Herrn Hynkonem Brtinicky von Waldstein Stürbe
a° 1598 in Mähren zu Myletin ohne Kindern.

10. Výška 108 *cm*, šířka 88 *cm*. Poloviční postava paní černých kadeří, v černém rouše, s perlami na šiji. V pravém rohu alianční znaky valdštejský a millesimovský. U nich nápis:

Silvia Catharina Caretto · ex March:
de Sav : Com : de Millesimo.

11. Výška 99 *cm*, šířka 78 *cm*. Poloviční postava neznámého Valdštejna, oděného žlutým kolarem černých rukávů, v okruží; úprava vlasů i vousů po španělsku; levice opírá se o meč. Malba již velmi utrpěla. XVII. stol.

12. Výška 109 *cm*, šířka 92 *cm*. Dáma brunetka, zahalená černým závojem, v černém rouše, bíle vyvlačovaném; plášť lemovaný hermelinem. Levice spočívá na knížecí koruně. V opačném dolním rohu sdružený znak valdštejský a pánů ze sv. Jiří, s nápisem:

Sophia Frau von Waldstein, eine
Tochter Hýnkens des 17ten herrn
v. Waldstein, und Dorotheae Gräffin
v. der Lippe. Sie war Vermehlet A 1519
an Petrvn Herzogen in Sieben-
bürgen, Graffen zum S. Georgen
und Pezing.

13. Výška 142 *cm*, šířka 108 *cm*. Podobizna císařovny Marie Teresie, v černém rouše.

14. Výška 74 *cm*, šířka 62 *cm*. Poprsí staršího muže v tmavém španělském kroji, s bílým širokým límcem.

d) v *herně* východ. křídla:

15. Výška 158 *cm*, šířka 408 *cm*. Nadživotní postava po kolena, v tmavém šatě bílých, zlatě vyšitých rukávů, krajkového límce; na hrdle visí řetěz zlatého rouna. Pravice svírá velitelskou hůl, ruka levá opírá se o meč. V pozadí modrý čaloun, vedle postavy erb valdštejský. Tvář páně výrazná, ruce však nesouměrně veliké. Dole nápis:

ADAM VON WALDSTEIN
Obrister Burggraff
Max Graffen
Waldstein Vater
Obijt 24 Augusti
A. 1638

16. Výška 67 *cm*, šířka 56 *cm*. Poprsí pána v černém brnění zlatem zdobeném, přes něj přeložen bílý límec. Má hnědé vlasy zkadeřeny a bradu přistřiženu do hrotu. V dolním rohu nápis:

Georg Herr Von Nachodt
 Herr auff Tholeschitz, Lisitz,
 Jenoschaw vnd Dalleschitz : Königl:
 M : in Bng : und Designirtem
 zum Kö : in Böehm : Camerer
 auch Dero Ehrsame land Desz
 marc. Mä : öber ein geworbe
 ne Comp : Reiter Rittm :
 ÆT : SVÆ 21 :
 ANO 1610

17. Pendant k č. 16. Poprsí dámy, v žlutém rouše, posetém drahokamy, v bohatém účesu s drahokamy a stuhami v kadeřích.

18. Výška 90 *cm*, šířka 71 *cm*. Poloviční postava neznámého pána, v toupetu, v tmavém kabátě. V obličeji poškozena.

19. Výška 90 *cm*, šířka 71 *cm*. Poloviční postava neznámého pána v bílé vlásence s copem, oděného v červený šat, zlatem vyšívaný.

20. Výška 84 *cm*, šířka 68 *cm*. Poprsí dámy v účesu à la Marie Antoinette s perlovou ozdobou ve vlasech.

21. Výška 215 *cm*, šířka 133 *cm*. Postava pána nadživotní v kroji třicetileté války, v žlutém kolaru, s bohatými kadeřemi a španělským vousem, výrazné mužné tváře. Stojí na schodišti, v rukou, oděných šedými jezdeckými rukavicemi, ohýbá rapír. Malba prozrazuje uměleckou ruku. U nohou v levo nápis, později přimalovaný:

HASSEK BARO WALDSTEIN
 CÆS · FERD I. CAMPI MARSCHALLVS

22. V rohovém vých. pokoji primitivní nástěnná freska ve dvou barvách, zobrazující porážku Sasů pod Hrubou Skalou. Z první třetiny XIX. století.

Mimo to četné rytiny ze XVII. stol. v rámcích.

NÁBYTEK:

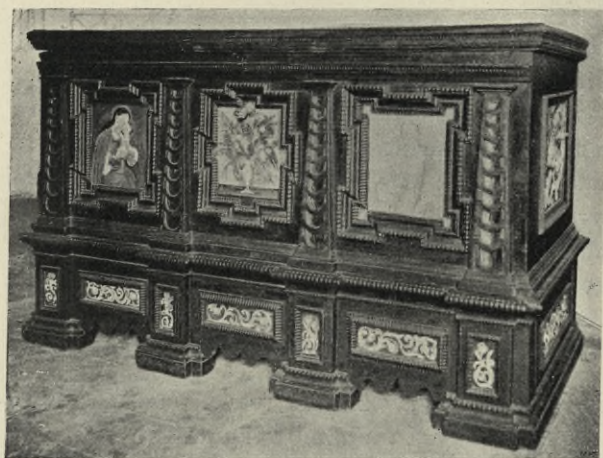
1. *Truhla*, tvrdá, tmavě barvená, dvojdílná. Výplně ploch v rámcích zdobí dole bílý malov. ornament rostlinný, nahoře v prostřed pestrá kytice, po stranách obraz P. Marie a sv. Doroty. XVII. stol. (Obr. 177.)

2. *Truhla*, tvrdá, plasticky vyzdobená a vykládaná, s řezaným leto počtem 1647.

3. *Truhla*, černě natřená, zdobená bohatě řez. erbem, držaném dvěma genii. XVII. stol.

4. *Truhla*, černě natřená, figurálně řezaná. Uprostřed 3 sceny v rostlinném rámci: žena před městem, poutník a žena, poutník před městem. XVII. stol.

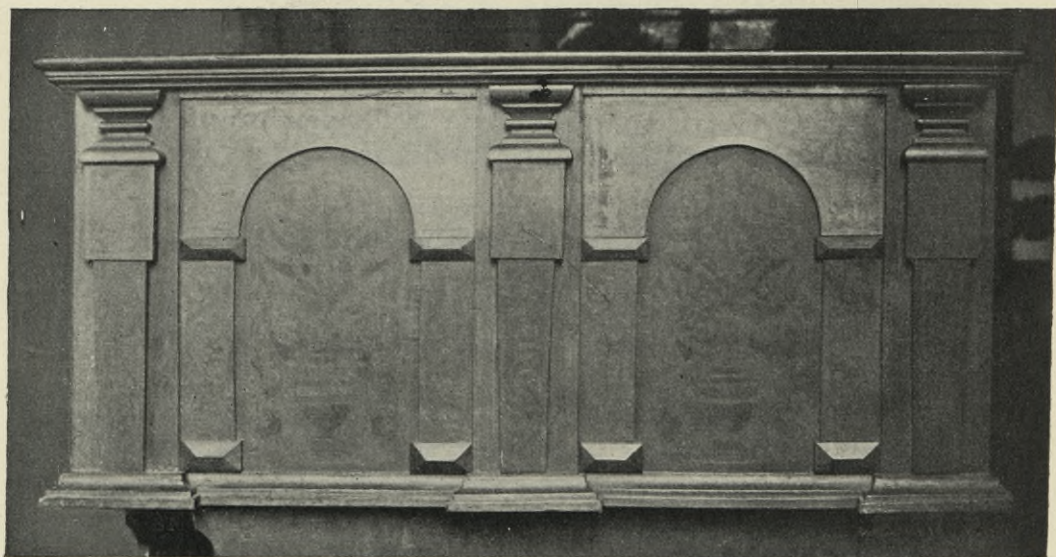
Obr. 177. Hrubá Skála. Truhla č. 1.

5. *Truhla*, řezaná a podvojně intarsovaná střídavými tony: 2 arkády rozvilinami zdobené, pod nimi vása. Počátek XVII. století. (Obr. 178.)

6. *Truhla*, hnědě natřená, zdob. 4 reliéfy vysoko tepanými z bronzu: selské výjevy z krčmy. XVII. stol.

7. *Kredenc* z tvrdého dříví, dvojkřídlá, intarsovaná světle v tmavé půdě.

8. *Kredenc*, dvojdílná, o 2 křídlech. Dolejšek intarsován černě na tmavé hnědi z orly dvojhlavými s erbem na prsou. Svrchu police a nad ní římsa, obdobně zdobená; uprostřed řezaný letopočet 1648.

Obr. 178. Hrubá Skála. Truhla č. 5.

9. *Skříň* tvrdá, tmavého nátěru, plasticky řezaná postavou rytíře, maskarony a draky; kováním zdobena. Letopočet 1634. Z části obnovená.

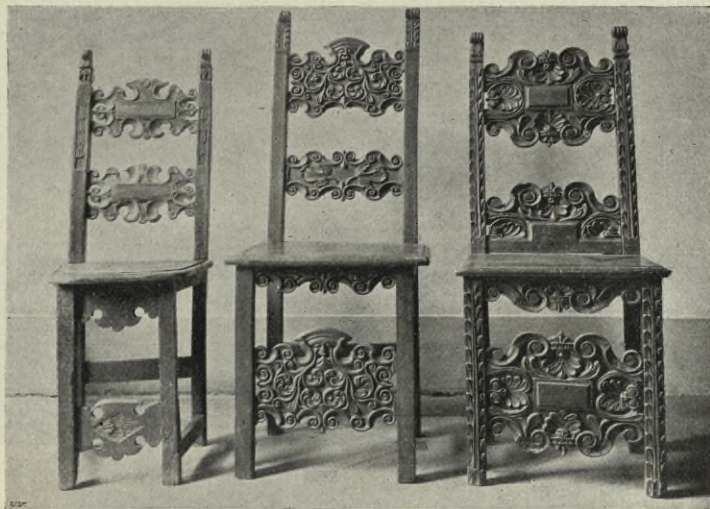

10. *Truhla*, černě natřená, řezaná: 2 hrubé brány, zdobené draky a dvojhavými orly. Z polovice XVII. věku, něm. renaissance.

11. *Stůl* pozdní renaissance, obloukových nohou, řezaných v karyatidy. Horní deska plochá 144 × 64 cm. Výška 80 cm.

12.—19. *Seďm židlí* z první půle XVII. stol., nohy a stranice lenochů rovné, hrubšími řezbami zdobené. Dvě příčky lenochu a jedna mezi předními nohami vždy stejně vykrajované a řezané: růžicemi, hlavou Medusinou, kartušemi. (Obr. 179.)

20. *Zrcadlo* v širokém, řezaném rámu z větvoví, zdobeném dole orlem, nahoře 2 lvy, držícími erb. Konec XVII. stol. (Obr. 180.)

Obr. 179. Hrubá Skála. Židle.

NÁDOBY:

a) tepané:

1. *Měsidlo* z měděného plechu, 26 cm prům., 22 cm výš., baňaté, dole ozdoba plamenitá, svrchu palmetty. Kroužky držány jsou 2 lvími tlamami.

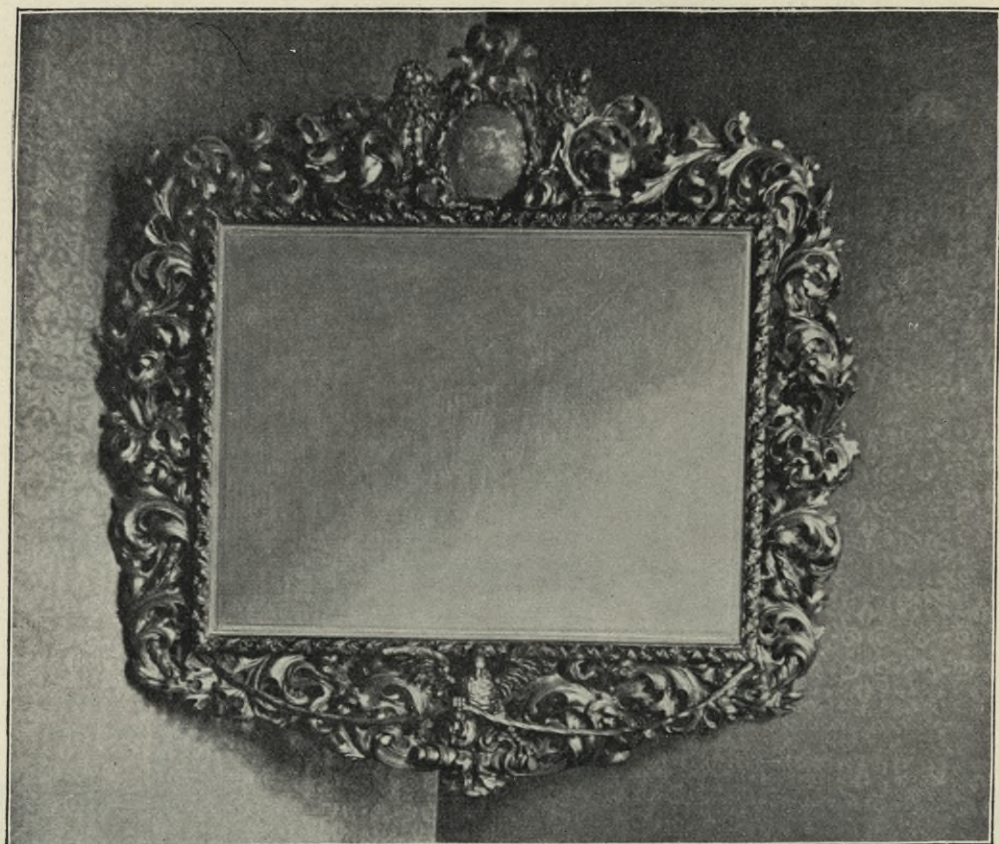
2.—4. Tři *věděrka* z měděného plechu, zdobená tulipány, hrozny a kyticemi. (Obr. 181.)

5. *Báň* vydutého spodu, plamenovitého, 50 cm prům. z měděného plechu.

b) cínové:

5 *džbáneků* z XVIII. stol., jejichž značky na tab. 182 a-e (mezi nimi Jos. Apellera) — ale novou rytbou zdobených, 7 *pohárů* ze XVII.—XVIII. stol. bez zvl. ornamentace, značky na tab. 164 f—i (i z r. 1755), 2 *baňky*, *číše* na soustruhované noze, *pár holeb* z r. 1823 (značky j, k), *pár rokokových vás* na baňatých nožkách, *pár talířů*, *mísy* atd.

Obr. 180. Hrubá Skála. Rám zrcadla.

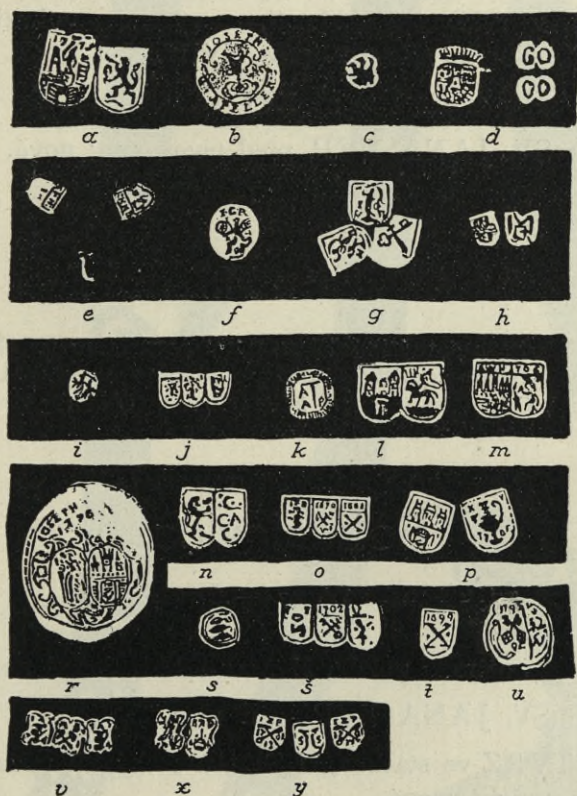

Obr. 181. Hrubá Skála. Měděná veděrka.

c) NÁČINÍ.

1. *Lustr* litý z bronzu, o 8 ramenech spodních, 8 středních, 8 horních, oblých. Spodní jsou esovitá; na ohnuté části nesou lyru, střední větevnatá nesou plochého jelena, horní rovněž. Vrchol zabírá dvojhlavý orl, na jehož krku spjaté stuhou upevněno je očko závěsného řetězu. Výška asi 100 cm, šířka u spodu 47 cm.

Obr. 182. Značky cínových nádob z Hrubé Skály, Sychrova a Turnova. (2/3 skut. vel.)

2.—4. Troje *hodiny* stojací Uhlovy o rytém ciferníku s námětky a malbami, v černé, hlazené skřínce 45 cm vysoké, ozdobené mosaznými přímětky.

5. *Hodiny astronomické*, na mosazné, ryté desce.

Ve skalách pod zámek t. zv. ADAMOVO LOŽE. S jedné strany úžlabí ve výklenku skalním vytesán jest podstavec o 3 oddílech, na jehož přední straně ve stuhovém rámu vytésána slova:

Ctyhle buh kwug
on geřt byl a
bude

Hořejší sochy — asi Amorovy — již není. Po pravé straně otřelé, polovypuklé sousoší dvou objímajících se. — V protější stěně vytesána v obdobném výklenku nízká pohovka s převislými postranními polštáři, pod něž se chýlí na každé straně zvíře, již nerozeznatelné. Strop s obou stran podpírá kus oblého sloupu. Asi upomínka na hr. Frant. Adama z Valdštejna.

SOCHA SV. PROKOPA v puklině skalní při cestě k lázním Sedmihorským, v nadživotní velikosti, na vysokém vykrajovaném podstavci, barokní, dobrého díla z 2. půle XVIII. stol.

PIVOVAR pod zámkem ze XVI. věku, ale stavby nové.

SOCHA SV. JANA NEP. před pivovarem; nová.

Smrčí.

Nález „pokladu“ stříbrných peněz, o němž v Památ. arch. XXI. str. 398 a d. Při peněžích renaissanční pás stříbrný, popsáný v Časopise spol. přát. starož. XIII. 96 od prof. Kouly. Celý nález v museu král. Českého. (Obr. 183.)

Soběslavice.

Kudrnáč IV. 47. — Čechy 357.

Nade vsí na ostrohu poloha Na hradci, dosud neprozkoumaná.

KAPLE SV. JANA NEP., z r. 1834.

Bývalá TVRZ ve statku „U Tchořů“; zbývají pouze valy a příkopy; dosud neprozkoumaná.

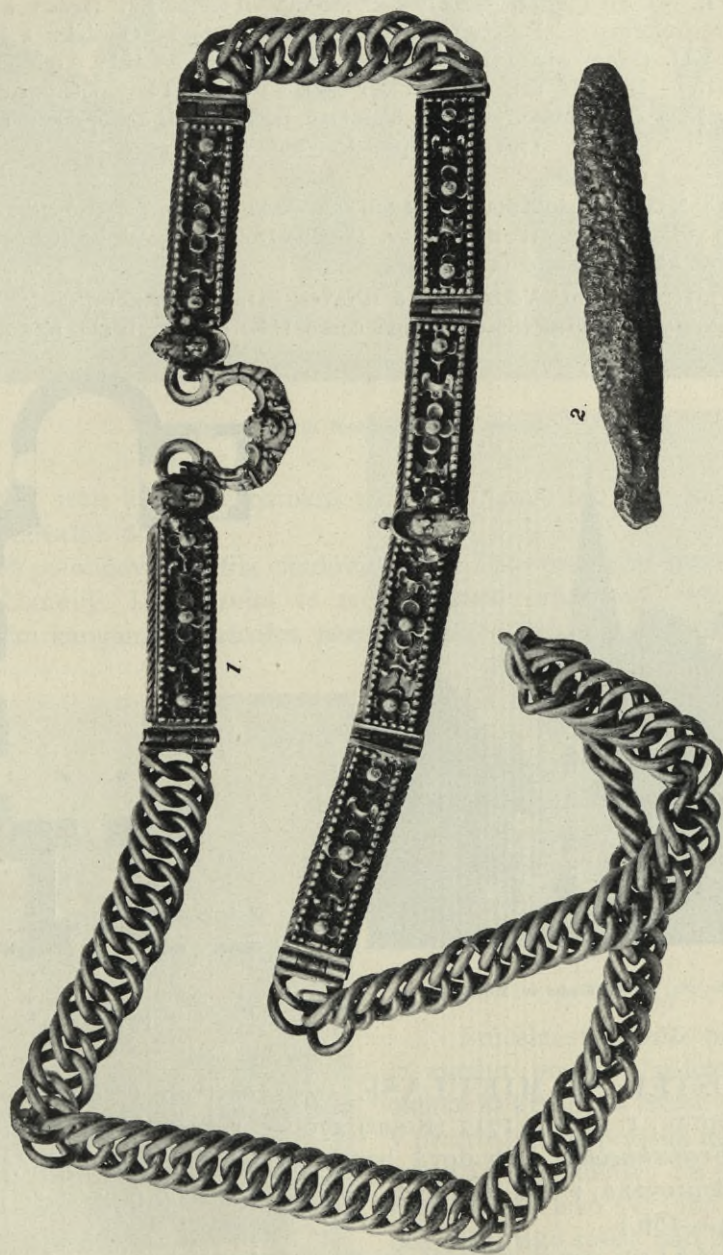
Stadla u Sychrova.

Čechy 298.

Nad vsí nad cestou ke Zl. Hvězdě, drahou sříznutý ostroh HRÁDEK a poloha NA VALECH, obé dosud neprozkoumané.

Starohradí viz Chvalčovice.

Obr. 183. Smrčí. Pás stříbrný a slitek, nalezený v lese s pokladem peněz.

Světlá pod Ještědem.

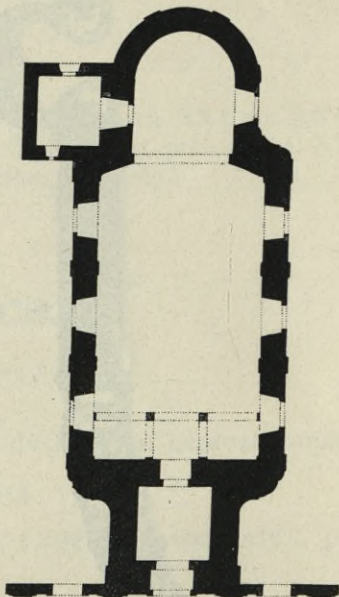
Rohn 113. — Sommer II. 242. — Šimák, Nejstarší paměti města Dubu v ČSPSČ. I. — Čechy 13. — Šimák, Zprávy o některých farách a školách v době protireformační, Památky XXIII. — Prousek, Obrázky z Poještědí, Zl. Praha VII. (1890), str. 152. — Kudrnáč IV. 48. — Mladobol. listy 1903, č. 94. — Bareš 82. — Endler 369. — Matriky počínají r. 1755 od prvofaráře Jana Fr. Tomáše. — Pamětnice, poč. 23. září 1726, druhou obšírnou 1791—1800 psal P. Vinc. Vecko.

Ves v XIV. stol. slula Starou Světlou, na rozdíl od Nové Světlé čili Dubu. Podací právo vykonávali komthuři řádu sv. Jana na Dubě do válek husitských. Chrám potom osiřel, až r. 1763 zřízena byla fara.

Na „Horce“ hledá Vocel stráž (Pravěk 301, Hraše, Zem. desky 120), Píč nalezl tu vrstvu kulturní (Starož. země české III., 1.) Srv. heslo Krucenburk.

Obr. 184. Světlá. Kostel sv. Mikuláše.

Obr. 185. Světlá. Půdorys kostela sv. Mikuláše.
(Dole západ.)

KOSTEL SV. MIKULÁŠE vystavěný po tvrzení pamětnice r. 1643, oprav. r. 1678 a 1717 (Rohn) zvětšen r. 1728 [počali v říjnu] od *Tobiáše Brettschneidra*, je budova barokní, jednolodní, z lámaného pís-kovce, orientovaná, s věží v průčelí, obnovená r. 1900 po požáru r. 1899. (Obr. 184.—186.)

K věži po straně západní druží se dvě zděných branek, polokru-hovitě zakončených, jichžto zeď štítem, zdobeným dole mírnou volutou, šikmo vybíhá vzhůru ke hraně věže. Svislé rozčlenění prostředkují čtyři dvojité a čtyři prosté pilastry, nesoucí prostou římsu. Na konci branko-

Obr. 186. Světlá. Průčelí kostela sv. Mikuláše.

vých štítů stojí kamenné barokní sochy na pravo sv. Vít, na levo sv. Václav, nevalně dobré.

Věž po obnově ztratila cibulovitou bání i lucernu, nyní sroubili tesaři krov jehlanový. Dole otvírá se zeď vchodem průčelním, obloukovým, obloženým kamenným pažením, beze vší ozdobnosti. V kameni čteme vy-

tesaný chronogram do polokruhu: ÆDIFICATA TVRRI HAC GRANDO SEGETES ET ARBORES INTEGRÉ DESTRVXIT, dává datum stavby věžní 1725. Nad nápisem ční kamenný erb rodu Lamotteův z Frintropu s písmeny:

IIII LVI

Erb

17 30

Obr. 187. Světlá. Kamenný znak Jenghenů de Hongria, zazděný v chrámě.

Průčelní stěna věže prolomena je svrchu prostým polokruhovým oknem na kruchtě a třemi výklenky. V prostředním nejvyšším nad oknem socha sv. Mikuláše, na pravo sv. Florianua, na levo sv. Jana Nep. téhož rázu, jako sošky nad brankami.

V přízemí věže otvírá se malá síňka valeného stropu s lunettami, o síle zdiva 150 cm. Z ní polokruhový vchod vede do lodi.

L o d ě, ve světlosti 16 *m* dlouhá, 8·85 *m* široká, rozčleněna jest třemi páry pilastrů, prostých vyložených říms a nízkých trnožů, ve tři pole, každé o dvou protilehlých oknech. Strop jest valený s obšírnými lunettami

Obr. 188. Světlá. Monstrance.

nadokenními, jež se dotýkají v ose stropu u výši 7·05 *m*, tvoříce klenbu skoro křížovou. Paty klenby nad římsami byly zdobeny rostlinnými vypuklými ornamenty, jež při obnově zmizely.

Okna, v parapetu široká 2 *m*, súzují se na venek a zakončena jsou prostým polokruhem.

Svijany.

Rohn 114. — Schaller 224. — Sommer 209. — Hrady 209. — Čechy 352. — Pam. archaeol. I. 93, XV. 507. — Prášek. — Šimák, Příběhy. — Prousek, Kronika Svijanská (ruk.). — P. Vác. Plachta, Paměti svijanské, ruk. v museu turnovském. — Píč, Starožitnosti V. 290. — Endler 392.

Na svahu k Příšovicům mezi úvozy do Příšovic a ke Svij. Újezdu odkryto bylo r. 1886 rozsáhlé pohřebiště z doby slezské. Nádoby a bronzы odtud v museu zemském, v museu turnovském a mladoboleslavském,

ve škole svijan. a u p. P. Marušky, zahradníka ve Svijanech. (Obr. 190.)

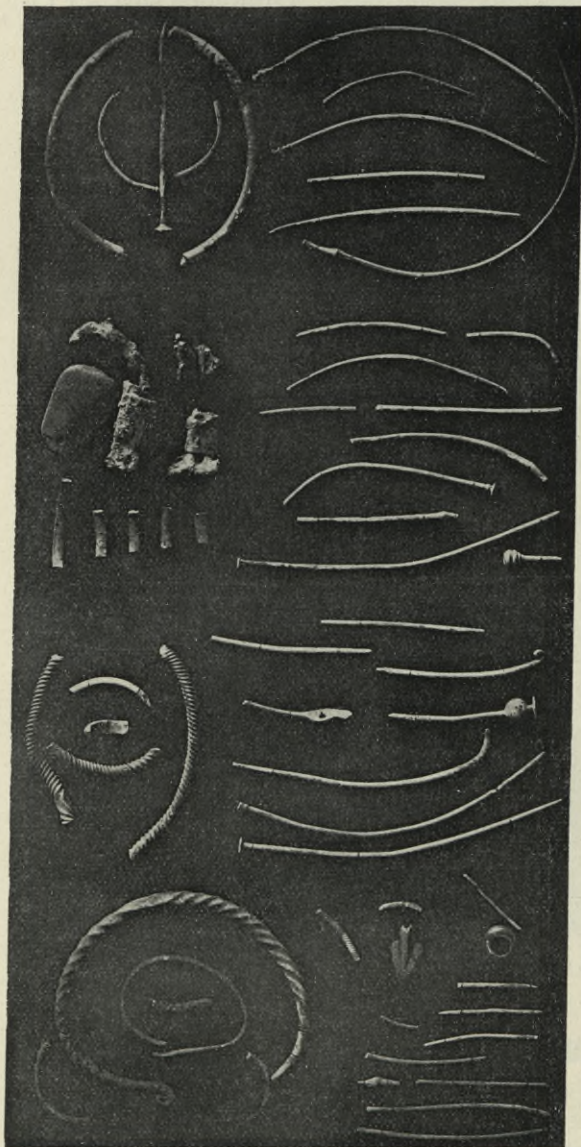
Sídlíště z doby luž.-slezské a hradištní v zám. zahradě.

Nález „labutěk“ r. 1855 pod Vaníčkovou stráň, v museu zemském.

Pův. Sviňany, dvůr kláštera v Hradišti nad Jizerou, připom. nejdříve r. 1346; od r. 1420 příslušenství panství Skalského nad Jiz.; od r. 1565 sídlo nového panství Svijanského.

ZÁMEK, vystavěný r. 1578 (letopočet objeven byl na omítce, ale opět zabílen), na kraji návrší, ve tvaru L o dvou křídlech, sbíhajících se v pravém úhlu. Jižní křídlo v délce 34 m, šířce 13 m, západní v délce 27 m, zšíří 12 m; obě jsou pod 2 patra a byla původně stejné výše; po požáru však zdivo jižního křídla je sníženo. Hodinová věž zbořena byla r. 1789 (obr. 191.—193). V neznámé době později zbořeny i oba renaiss. štíty.

Do dvora před zámkem vede prostá brána se zazděnou brankou pro pěší, obložená rustikou.

Obr. 190. Svijany. Sbirka bronz. předmětů z pohřebiště, v turn. museu.

Podobný rustikovaný portál otvírá se do přízemí jižního křídla.

V jižním křídle do dvora v přízemí i v patrech táhne se chodba, dole klenutá klenbami křížovými, v poschodích o stropech rovných. Staří ještě pamatují, že byla otevřena do nádvoří arkáda mi, nyní zazděnými.

Z chodby přímo vzhůru do portálu vede schodiště klenuté, v pravo schodiště v přízemí leží klenuté sklepy a archiv, v levo předsínka, z níž vede starý vchod, zdobený kamennou rustikou do někdejší šatlavy.

Horní patra jižního křídla změněna jsou nyní v soukromé byty, nemající stopy dřívější úpravy, krom širokých vnitřních výklenků

Obr. 191. Svijany. Půdorys zámku (I. patra).

okenních a kamenných pravoúhlých rámců ostění venku. Šest oken hledí do nádvoří, 3 k juhu, 5 k východu do zahrady; s východní strany osvětleno i schodiště 2 okny, níže položenými.

Zevně okna bývala v XVI. věku objata sgrafitovým orámováním, jehož stopy tu tam prozírají pod omítkou, ale již spláchnuté deště.

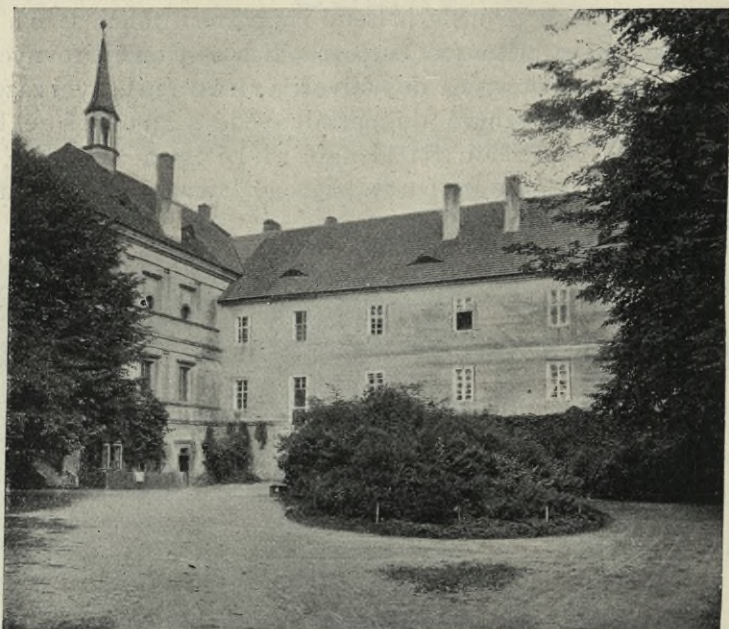
Ježto zahrada na východě položena je mnohem níže, nežli nádvoří, podpírají s té strany zámeckou zeď z mocné kamenné pilíře.

Starožitný ráz potrval jen v nynějším příbytku duchovního správce, v prvním patře na pravo schodiště. Ze čtverhranné síňky, křížovou klenbou pokryté vede na východ portálek polokruhový (obr. 194.), rustikou obstoupený, do úzkého předpokoje, jenž s následující světničkou tvořil jedinou prostor, k a plí, 3,40 m širokou, 8 m dlouhou, o dvou křížových polích, spočívajících na pilastrech.

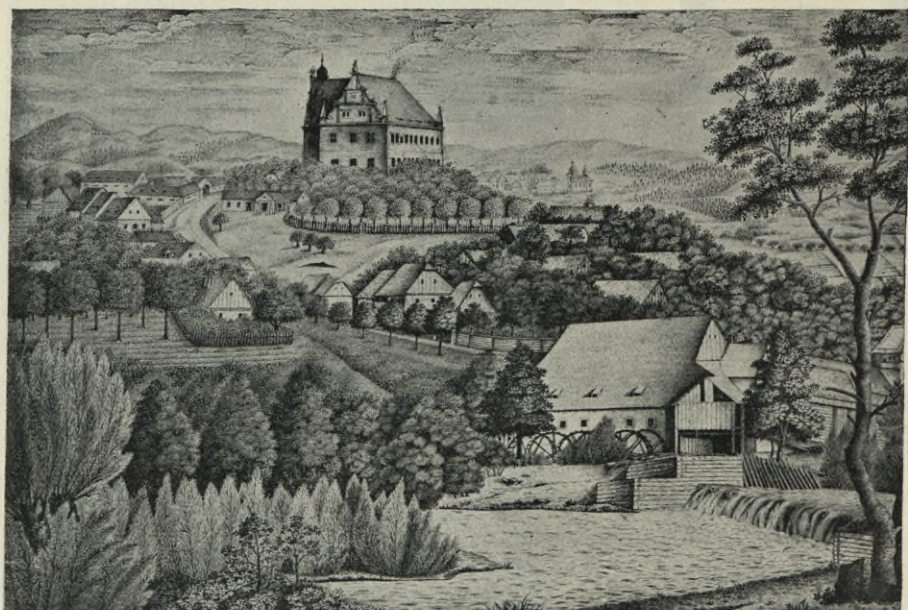
Vchod zavřen jest starými dubovými dveřmi, na nichž patrně malování nápisu IHS. Zámek ozdoben je plochým kováním na způsob lukostřelce (obr. 195.), též držadlo u dveří prostě kováno, aspoň v několik závitů.

R. 1768 zrušili tuto kapli a přezdili uprostřed. Z někdejší výzdoby zbyla jen výborná malba fresková na stropě v přední půli. Hrany klenby v polích klenbových ozdobeny jsou zeleným vínkem, viděti je výplně rostlinné stilisované, a v obloucích pod klenbou na stěnách festony, naplněné rozmanitými plody. Druhá půle, nyní v kuchyni, je zabílena.

Obr. 192. Svijany. Nádvoří zámecké.

Obr. 193. Svijany r. 1819. (Současná kresba F. Jocha, nyní v muzeu mladoboleslavském.)

Jižní stěnu přední půle vyplňuje důkladná skříň, někdy depositní, v hmotném, plochem, prostém renaissančním rámcí, do zdi vsazená.

Západní křídlo otvírá se v přízemí do dvora, v prvním patře k záp. novým vchodem ke schodišti, přistavěnému nejspíše r. 1768. Stěna do nádvoří nahoře rozčleněna je lichými arkádami na pilastrech mezi okny, na severní a východní straně jsou pak stopy podobné sgraffitové výzdoby jako u křídla jižního. Přízemí zajímá veliká klenutá síň, čeledník a byty sluhů; první a druhé patro v celém předu jest někdejší veliká dvorana, nyní kaple sv. Jana a Pavla 17.40 m dlouhá, 9.2 m široká, o síle zdi 1.40 m, 9.20 m vysoká. Podlaha dlažena je pův. z části ještě cihlovými plotnami ve vzorku osmiúhelníků prostupujících se. Osvětlení třemi okny k jihu, pěti k severu; až na toto páté jsou okna stejná, u výši 1.20 m nad podlahou,

2.48 m vysoká, široká, v hlubokých segmentových, súzujících se výklencích, pravoúhlá. Páté severní okno je užší a nižší. Nad okny velikými ve výši 2. patra jsou okna okrouhlá též v hlubokých výklencích, menší.

Obr. 195. Svijany. Štítek na zámku vchodu do býv. kaple. Kreslil J. Prousek.

Původně dvorana zajímala ještě další prostoru o 2 oknech, ale ta je oddělena nyní slabou příčkou a upravena za byt kaplanův, přístupný z chodbičky již. křídla. Naproti pátému oknu otvírá se vchod prostý ze zámku.

Klenba je pravidelná síť routová, bez žeber, obsahující dva a půl kosodélníka; v lunetách jsou okna; k západu symetrie je porušena nepravým závěrem.

Proměna dvorany v kapli stala se r. 1768, z nadání Barbory Janouškovy, vdovy po inspektoru. Vysvěcení dne 30. listopadu.

Oltář silných forem, z dílu mensa bujného copu, s anděly po boku, z dílu obraz nástěnný v mocném rámu, anděly držaném. Stavěl Hájek z Kosmonos, obraz maloval Patočka z Mnichova Hradiště.

Obr. 194. Svijany. Kamenný portálek do býv. kaple.

Po stranách podélné o b r a z y nové: sv. Václava a sv. Ludmily a kopie Skretova Dokonáno jest a drážďanského Snímání s kříže, novější práce. Na jiném obraze sv. Václava nápis: Tento i horzení obraz geff nakladem Marzlawa Františka Kohnaußka, sladka Šwiganského r. 1705. — Obrazy sv. Petra a Pavla, na oltáříku obraz P. M. Montserratské s votiv. korunkou a darov. šperky, 4 ostatkové rámce, vše z XVIII. stol.

Barokní tabernakulum o vřeten. sloupcích, se soškou sv. Jana N. — Renaiss. raménko na věčné světlo, ve formě hádka.

Tácek na konvičky z křišťál. skla XVIII. stol., bez ozdob, konvičky cínové empírové. Svícny cínové z XVIII. stol., barokní.

Ze staré kaple Penčinské pověšena a obnovena tu deska dřevěná, 256 × 154 mm, relief poprsí Madonny s Ježíškem, XVI.—XVII. stol.

Ve škole obraz na plátně: Smrt Sokratova z poč. XVIII. stol., 97 × 75 cm v pův. rámci řezaném a polychromovaném; výzdoba z květin a proplétání. Ze dvora rustiková branka do zahrady.

Pečetidla viz Turnov, museum.

Nad zámekem při cestě k Loukovu, barokní SOCHY SV. JANA NEP., klečícího na oblaku, a SV. ANTONÍNA P., obě na obyč. stylobatech, hrubší práce, polychromované. Původně stály u brány. Na předu sochy sv. Jana Nep. nápis: Na soše sv. Antonína nápis:

JOANNI	Napřed: HÆC PADVANE	Vzadu: LITO DIVE
IN TERRIS SILEN	TVO PIETAS EX	TIBI FIGENTI
TIARIO IN ASTRIS	STRVXIT HO	BASI A IESV
FACVND0 BO	NORI	HIC SIT ET
HÆMIÆ PATRO	SINT PRECOR	ORO MEVS
NO OBTVLIT	ANTONI MV	IESVLVS ISTE
VOTI REVS	NERA GRATA	TVVS (!)

H. C. J.

Vzadu: F. Z. 1826.

Zřídil Kristian Jäger, purkrabí,

r. 1733.

TIBI

(Monogram)

Švařy

Antonine pa

duanský orv

duj za nas.

Zřídil r. 1747 purkrabí J. Kastner.

Svojkov viz Sychrov.

Sychrov.

Rohn 110. — Schaller 228. — Sommer 206. — Lumír 1861, str. 1051. — Čechy 294—298. — Durych 238—244. — Boleslavsko, pamětní list na oslavu sňatku kor. prince Rudolfa. — Turnovský, Putování po vlasti 37. — Světlozor XIII. (1879), 248. — Prousek, Svijanská Kronika (ruk.). — Místop. slovník 858. — Endler 392.

Slul tak původně dvůr v zaniklé dnes vsi Svojkově. Okolo r. 1690 postavili Lamotteové z Frintropu ze dvora ZÁMEK, jež kníže

Rohan v r. 1847—52 stavitelem Jos. Prouvotem dal přestavěti ve slohu normanské gotiky, takže pův. stavba docela zmizela. R. 1862 podobně proměněna i kaple.

Památky zámecké jsou většinou původu cizího. zmiňujeme se tedy o nich jen povšechně. O b r a z y, namnoze podobizny francouzských králů a knížat Rohanů, přivezené z Francie, jsou dílem kopie, dílem originály XVII.—XIX. stol., ale nezjištěných mistrů. N á b y t e k přestává na několika fragmentech starých, k nimž přikomponovány nové doplňky. Z b r a n í hojnost, ale nemnoho originalních; rozvěšeny jsou za dekorace. O z d o b n ý c h p ř e d m ě t ů po skrovnu.

V kapli v předsíni 2 barokní s o c h y dřevěné, světce (sv. Jana Nep.?) a jinoha, pův. snad oltární; nyní jich užito za nosiče kandelábrů.

V pravé stěně kaple zazděna je d e s k a kněžny Ludviky, empirového rázu, ovál na obdélném kameni 111.3 cm vys., 77.7 cm šíř. Úsečky rohové vyplněny jsou dole trojlisty, nahoře festony. Nápis:

QUIESCIT
 HOC IN TUMULO
 LVDOVICA
 EX ILLUSTRISSIMA PROSAPIA PRINCIPUM
 DE ROHAN SOUBISE
 CONIUX ET VIDUA DEMUM
 SERENISSIMI DUCIS LOTHARINGIAE MARSAN
 QUAE
 VERA ET SOLIDA PIETATE IN DEUM CONSPICUA
 MODICA ET PARCA SIBI
 SED PROFUSE LIBERALIS ERGA PAUPERES
 UTRIUSQVE FORTUNAE SEMPER VICTRIX
 SOLI MORTI SUCCUBUIT
 VIXIT ANNOS LXXX II
 OBIIT LENCII QUARTO NON : MART MDCCCIII
 HOC
 MONIMENTUM POSUERUNT
 NEPOTES EIUS DEVOTISSIMI

Alhier unter diesem Stein
 ruht die
 Durchlachtigste Hochgeborne Princesin Ludowica
 Herzogin von Lothringen Marsan
 Gebohrne Princesin von Rohan Soubise.
 Hinterlassene Wittwe
 des durchlachtigsten Hochgebornen
 Herzogen von Lothringen-Marsan.
 Welche hier in Linz im 83ten Jahr ihres Alters
 am 4ten März 1803 selig in dem Herrn
 entschlaffen ist.

Deska přenesena sem z Lince a vsazena v nové větší epitaphium.

Na levé zdi zavěšeno šest kamenných desek se znaky neznámými, jedna z počátku, ostatní z konce XVII. stol. (Z těch datovaná z r. 1689.)

U dveří do kaple a do sakristie 3 přítuhy gotické, kované a prolamované, 16 cm vys., 17·3 cm šir.

NÁBYTEK:

1. *Skříň*, tvrdá, hnědě mořená, pětiboká, ozdobená řezanými ovocnými festony. Z počátku XVIII. věku.

Obr. 196. Sychrov. Židle z XVIII. stol.

2. *Kredence* nová, k níž užito jen starých *výplní* s figurálními scenami z ant. bájesloví, jedné *nohy* v podobě gryfa s hlavou lidskou a *lvi hlavy* v boku skříně, z půle XVII. věku.

3. *Skříň hodin stojacích*, k jejíž výzdobě užito z barok. *sošek* dřevěných, pěkně řezaných, sv. Jana Nep. a sv. Jakuba, vys. 30·5 cm, nárožní *lišty* s maskarony a vodníkem, též barokní, a *desky* 59 cm vys., 38½ cm šir., na níž fig. řezba biskupa v chrámě na kazatelně, kázícího lidu, výrazné práce pozdní gotiky z let okolo 1500.

4. *Židle* 98 cm vys., lenoch 66 cm vys., 30 cm šir., řezaný ve tvaru dvou X, sedadlo osmihranné, nohy soustružované. Z počátku XVIII. věku. (Obr. 196.)

Nádob 19, z cínu nebo hlíny s cínovým víkem z 18. stol., jejichž značky konvářské na tab. 182. Do některých vpuštěny medaille: Karla XI. Švédského (*o*), Fridricha I. Pruského (*s*), medaille, na níž Umývání nohou a nápis EIN BEISPIEL SEHT IHR HIER DER DEMVTH FOLGET MIR (*š*), medaille, na níž Vstoupení Páně, Leopolda I.; sv. Antonína Pad. s lat. nápisem (*v*), Karla XII. (nádob z r. 1722 s písmeny ANEC), Josefa II. (*z*), medaille s allegorií nezřetelnou. Jedna nádoba z ostatních (*v*) má letopočet 1722 a monogram MB; jiná odznak tkalcovský a jména SIMON RAUS, MARTINVS BIRTHELMER 1727; některé jsou nově rytý.

OBRAZY.

Na schodišti osmero obdélných obrazů postav v nadživotní velikosti, na 3 m vysoké, stejné velikosti a rázu.

1. Král *Ludvík XIV.* v rouše slavnostním.

2. *Ludvík XV.* v rouše slavnostním.

3. *Ludvík XIV.* v odění válečném.
4. *Daufin Ludvík*, otec Ludvíka XV. v mládí, oděný v brnění.
5. *Ludvík XIV.* na koni (obraz ve čtverci).
6. *Filip V. d'Anjou*, král španělský.

7. *Karel Rohan*, maršál Soubise (1715—1787). Nápis u nohou: CHARLES PR. DE ROHAN PR. D : SOUBISE ET D'EPINOY DUC DE ROHAN-ROHAN, COM · MARECHAL DE CAMP EN 1743 MARÉCHAL DE FRANCE EN 1758, GRAND PÈRE DU DERNIER DUC DE BOUILLON-CONDÉ.

Na chodbě v hlavním paláci v prvním patře u schodů sedmero podobizen poprsních, bezejmených, v obdélných rámcích (8—14) 1·30 m vys., 0·96 m šir., ze XVI. a XVII. věku. Označena je podobizna *Marie z Rohanu*, vévodkyně de Chevreuse († 1679). Dále 9 bezejmenných rozličného formátu. Mezi nimi MARIE DE LORRAINE, ELLE ETOIT SOEUR DE FERRI DUC DE LORRAINE, ELLE ÉPOUSA ALAIN IX DU NOM, VICOMTE DE ROHAN. Paní († 1455) v bílém šatě, zlatem a modře vyšitým, malba XVI. věku (82 × 76 cm).

Dále FRANÇOIS DE GREQVI MARÉCHAL DE FRANCE (82 × 45½) (v brnění).

GUY DE DURFORT DUC DE QUINTIN, PAIR ET MARECHAL DE FRANCE, COŇU SOUS LE NOM DE MARECHAL DE LORGES (82 × 45½) v brnění (15—24).

25. Ovál 95 cm vys., 73 cm šir. Nápis FRÉDERIC MAURICE DE LA TOUR D'Auvergne, COMTE D' AUVERGNE. Poprsí v brnění, s červenou stuhou.

26. Ovál, poprsí nezn., v brnění. Pendant k č. 25.

27. Obdélný, 87 × 66½ cm, jmenovaná již Marie vév. de Chevreux. Nápis: MARIE DE ROHAN, MARIÉE PREMIEREMENT A CHARLES D'ALBERT DUC DE LUINES PAIR ET CONNETABLE DE FRANCE ET EN SECONDES NOCES A CLAUDE DE LORRAIN DUC DE CHEVREUSE.

28. Pendant k č. 27, s podobiznou Marie de Brétagne.

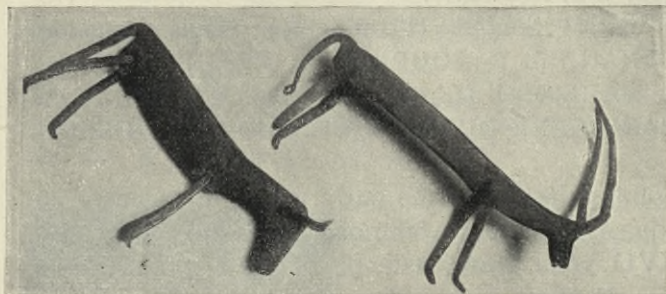
29. Ovál 64 × 53 cm. CHARLES GODEFROI DE LA TOUR D'Auvergne DUC DE BOUILLON. (Tchán Julia Herkula Meriadeca z Rohanu † 1800.)

Dále 25 poprsních portrétů různé podoby i velikosti. Ze známých jmenují se *Charlotta Sobieská*, choť posledního vévody z Bouillonu, tchýně Julia Herkula, *Viktorie Armanda* de Rohan-Soubis (nar. 1743) provdaná r. 1761 za Jindřicha Ludvíka z Rohanu, *Leonora Frebonie z Bergu*, vév. z Bouillonu (pastell), *Anna Julie Adélaida* de Melun († 1724), choť Frant. Ludvíka Rohana. *Karel Rohan* maršál Soubise, *Markéta de l'Aue*. Jeden obraz) 262 cm vys., 181 cm dl.) zpodobuje nezn. kněžnu v zlatém brokatu, nádherně vyšivaném, u nohou na polštářku hrají 2 psíci (30—55).

Na chodbě jižního křídla 3 menší obrazy poprsí (56—58), mezi nimiž *František z Rohanu* († 1717), dále 11 velikých, 288 cm vys., 134 cm šir.,

malovaných asi v XVII. stol., zpodobujících nadživotní postavy *Frant. Jindřicha de Montmorency*, maršála francouzského, v odění válečném; *Alaina IX. Rohana* († 1462), *Oliviera* († 1326), tyto dva v antické archi-

Obr. 197. Sychrov. Železné krávy.

tektuře, *Herkula Mériadeca* († 1667), *Alaina VII.* († 1352), *Frant. de Crequi*, maršála, *Alaina IV.* († 1205), *Alaina II.* († 1160) v rouše římském, *Herkula Meriadeca* († 1749), *Artuše III.*, vév. bretaňského a N.

otce vévody savojského *Viktora Amadea* (59—70), pak menší obrazy a poprsí N. maršála francouzského, *Karla III. Rohana* (1655—1727), *Karla*, maršála Soubise († 1787), *Bertranda de Guéméné*, *Eugena prince Savojského*, maršála *Jaquesa Jindř. de Durfort*, maršála *Ludvíka de Crevant* a 4 neznámých (70—81), veliký obraz paní s dětmi (82) a ohromný jezdecký portrét kr. *Ludvíka XIV.* (3·20 m široký, as tak vysoký) (83).

V komnatách vých. paláce poprsí *Herkula* z Rohanu, vév. z *Monbazonu* († 1654), syna jeho *Františka, Ludvíka de la Tour d'Auvergne*, hr. *d'Evreux*, *Jindřicha II. vévody* z *Rohanu* († 1638), *Alaina* († 1857), *Anny Terésie*, princezny Savojské, třetí choti *Karla* maršála Soubise († 1743), *Julia Armanda de Rohan Guéméné* (1768—1835), *Viktora Ludvíka Mériadeca* (1766—1846), *Charlotty Louisy z Bouillonu* († 1739), první choti *Karla* maršála Soubise; *Marie Žofie*, druhé choti *Herkula Mériadeca* († 1746), zvané *la belle princesse*; táž podruhé v celé postavě v idyllickém rouše bílém a modrém, *Karla*, maršála Soubise po třetí, *Ludvíky Julie Rohanové*, provdané vévodkyně lotrinské (nar. 1734), kardinála *Armanda*, zvaného *cardinal de Soubise* († 1756), druhý menší obraz *Viktorie Armandy, Jindřicha de la Tour*, neznámé paní; pak velký obraz dámy se 2 rytíři, sedící na balkoně (84—99).

Obr. 198. Sychrov. Honosný štit.

K rodinným obrazům asi náleží i *dívka s erotem*, sedící u moře a *Zora*, letící na oblacích, rozhazující růže, nevšední práce umělecké (100—101).

Mimo rodinu Rohanů znamenáme velikou podobiznu *cís. Marie Teresie* (102), a dva obrazy *Ludvíka XV.*, v dětství a pacholetství (103, 104).

V herně zavěšeno je patero novějších portrétů rohanských, kněžny *Adléty*, *Marie Louisy Josefy* (1765—1859), *Benjamina*, kn. *Berty* († 1841) a nezn. křížovníka (105—109). V jídelně mimo veliké životní podobizny dvou posledních panujících knížat, i tři ideální v nadživotní velikosti *Alaina I.* praotce všech ve XII. věku, *Jana I.* († 1395) a *Jindřicha II.* († 1638) (110—112).

Ve zbrojnici dalších pět, obdobné velikosti (2·88 m výš., 1·37 m šíř.) ze XVII. věku, nápisy vyznačené:

(113.) *Ludvíka VI.* z *Rohanu-Guéméné* (1540—1611) v brnění zlatém, uprostřed krajiny;

(114.) *Jana II.* (1452—1516), oděného žlutou sukni a modrou šubou, podšitou hermelínem;

(115—117) *Alaina VIII.* († 1429) v černém brnění, prostřed krajiny, *Alaina III.* († 1195) v stříbr. brnění, v paláci, *Geoffroie* († 1221) v stříbr. brnění, v krajině.

ZBROJE A ZBRANĚ asi 300 kusů:

1 brnění leptané XVI. stol., ale doplnované, přední kus, kolár, 2 štíty, 4 rukavice, praporec XVII. stol., 4 palčáty velitelské; 11 pušek loveckých, 4 bambítky, 4 samostřily (kostí vše vykládané), 34 rozl. halaparten, sudlic a pod. XVI.—XVIII. stol.; 6 mečů dvojručních, 4 popravní, 38 mečů a kordů od XVI.—XVIII. stol.; 2 lovecké nože, 5 dýk (1 v jednotě s bambítkou), tesák, růžek na prach z parohu řezaný (divý muž) s nápisem: *fuß willst du mir enflaufen, uil ich dir den Schwanz ...* XVII. stol.; lzíce z mučírny na lití smoly, cejch ve tvaru šibenice; 15 rozl. ostruh XV.—XVIII. stol., 5 šípových hrotů; 2 železné krávy (15 cm dl., 8·3 cm vys., 16 cm × 12 cm vys.), viz obr. 197.

Ze zbroje té vytýkáme zvlášť:

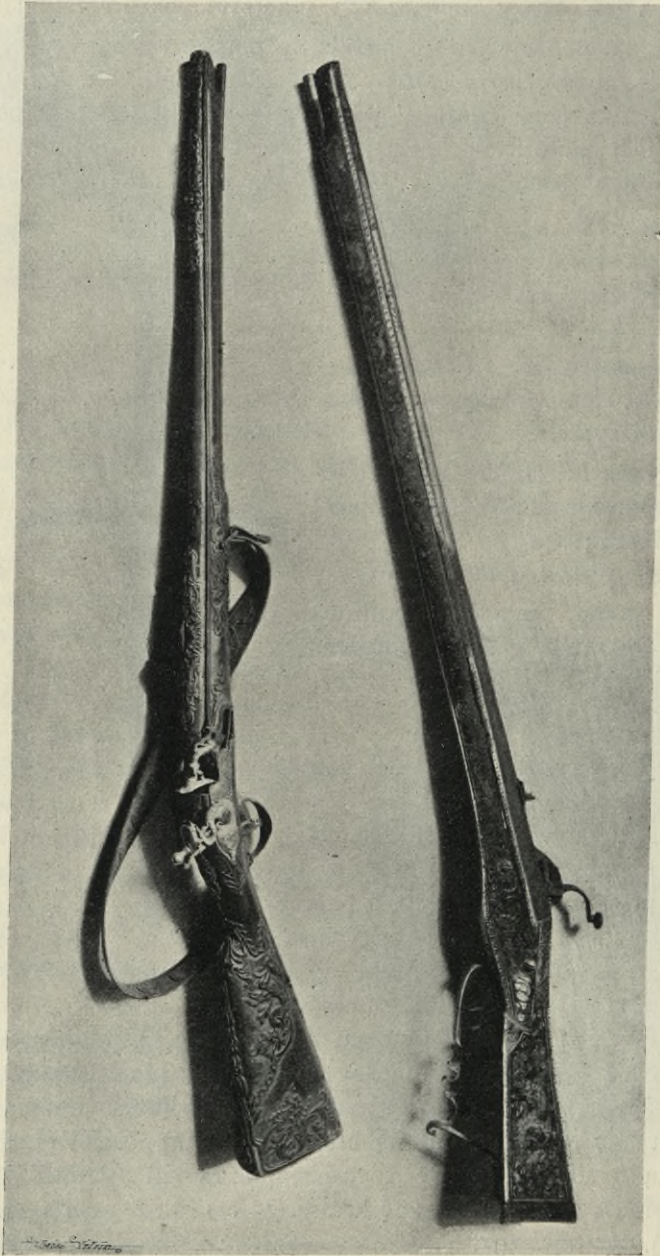
1. *Kulatý terč*, 59 cm prům., železný, do středu vypuklý, s bodcem, ozdobený leptáním. Francouzská práce XVI. věku.

Obr. 199. Sychrov. Dýka z Pochva.

2. Štít honosný, ellipčítý, 56 cm vys., 44 cm šir., železný, tepaný; okraj z vojenských odznaků, uprostřed bitva, v zadu potažen koží. Z konce XVII. věku. (Obr. 198.)

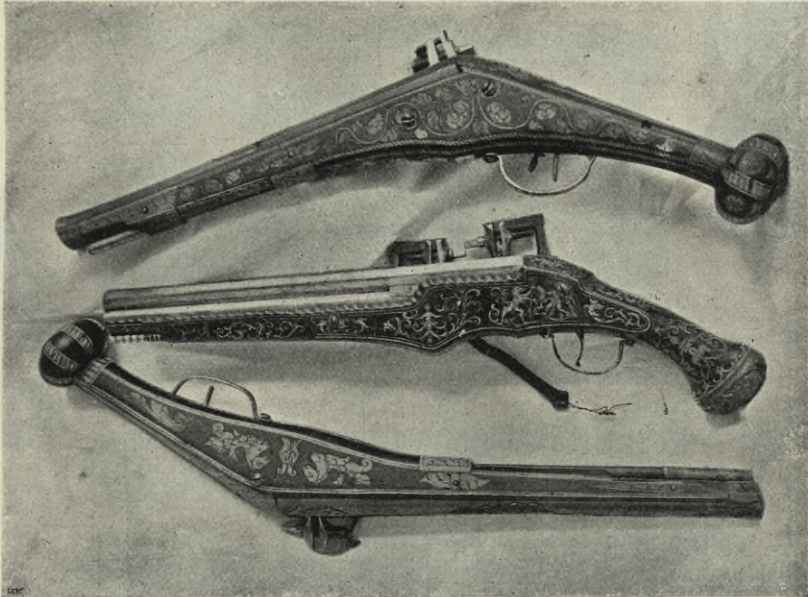
Obr. 200. Sydřov. Pašky.

3. Dýka, 32 cm dl., čepel 32 mm šir., leptaný. Rukovět 13 cm dl., křížová, ze slonové kosti, zdob. rozvilinami, erbem bourbonským a popsím i nápisem HENRI III. (Obr. 199.)

4. *Dýka*, 46 cm dlouhá. Čepel 29 1/2 cm dl., 32 mm šir., leptaný. Rukojeť ze slonové kosti řezaná, na příčce 2 muži na zad se hrouťící, na ořechu maska a souboj; jilec oblý, žlábkovaný, na jeho konci jablko ozdobené jízděckým zápasem. Pochva (dole ulomená) ze sloni, arabesky a figurální výjevy. Francouzská práce z XVI. stol.

5. *Dýka* (číslo inv. 278.). Čepel 34 cm dl., 44 mm šir. leptaný; odětec se štítem a letopočtem MDLX. Rukojeť železná ve tvaru maltéz. kříže, prolamovaná; napřed Hefaistos, vzadu Neptun; kolem květinové rozviliny. Pochva obdobná: poprsí vůdce, jezdec, zbrojnoš. Na štítku u poč. letopočet MDLX.

Obr. 201. Sychrov. Bambítky.

6. 2 *pušky* z XVIII. stol., kostí vykládané, jedna norimberské práce. (Obr. 200., ozdůbka na zámku na obr. 203.).

7. *Pár bambítek*, 53 cm dl., obložených černou kostí, bíle vykládanou, XVI. stol. (Obr. 201., značka na tab. 205 i).

8. *Bambítka*, 59 cm dlouhá, vykládaná, XVII. stol. (Obr. 201. dole, značka 205 b.).

9. *Halapartna*, XVII. stol., leptaná; monogramy F III, a R, Panna Maria v oblacích, nápis PRO DEO ET POPVLO a rok 1653.

10. *Partisána*, XVII. stol., leptaná, zlacená; erb polsko-litevský, v plamenném, korunovaném věnci kříž se 2 meči.

11., 12. *Halapartny*, XVIII. stol., niellované; erby míšeňský a saský.

13.—15. *Partisány*, XVIII. stol., leptané; erb míšeňský a saský sdružené. Dvě jiné podobné.

16. *Meč popravní.* Na čepeli rytý obraz sv. Michala s nápisem: S. MICHAEL ORA PRO NOBIS; Nejsv. Trojice s nápisem: ET VERBUM CARO FACTVM EST; poprava na šibenici a nad ní německý nápis:

Alles — was du thuest — nimb wollmacht — von allem Du das — End be Tracht — und frau auf gott — Die Gerecht-
fig — keit Lieb, das — dich der Strang — hier nicht be — krieb.

Na rubu sv. Jiří s nápisem: S. GEORGIUS ORA PRO NOBIS; Sv. Rodina s nápisem: JESVS MARIA JOSEPH; poprava mečem a nad ní nápis: Hanns — Georg Schur — Wtenbucher bin — Ich genannt, das — Schwerdt hier ich — in meiner Handt — In der Iustitiae — Ich ex ge-
brauch — dar vor Sich Ein — Jeder Soll hint — en auch.
Letopčet: 1682. H. I. S.

Obr. 202. Sychrov.
Ozdůbka s meče.

17. *Meč popravní.* Na čepeli obraz rytý sv. Jana Nep. s lat. jménem, pod ním nečit. nápis něm., dole poprava na šibenici; na rubu sv. Michal, stínání a nápis: Georg — Sch... hölinger bin ich genannt atd. uts.

18. *Meč*, čepel 103 cm dl., 30 mm š., leptaný: kalendář něm., nápis: CAINRAT — MO-
ELLI ZV GOSTANZ 1572, erb se 3 hlavami mouřeninskými, půl vola s probodenou šíjí. (Obr. 202.)

19. *Meč* (č. 251.); čepel 72 cm dl., 47 mm šir., dvojostrý, s hřbetem uprostřed, po celé délce krom konce s obou stran zladená rytba. Nejvýše u hrotu ozdůbka konečná, pak nápis ve 2 řádcích: PRO CHRISTO ET — PATRIA, níže mandorla se širokou obrubou, v níž uprostřed hlava v šišaté čepici, s knírem, v obrubě: IOHANNES OLLICH — ME FECIT SO-

Obr. 203. Sychrov.
Ozdůbka s pušky.

LINGEN; níž mezi ornamenty ryto REGERE SE IPSVM SVMMA — EST SAPIENTIA, dál erb, 3 růže pětিলisté (Obr. 204), okolo erbu REINHOELD VON ROSEN GENERAL — CON DEO ET VICTRICIBVS ARMIS; jezdec na koni, podpis BERNARDUS D · G · DUX · SAX · VI-MARIE — IULIÆ CLEVIÆ MONTIVM COMES — MARCH : RAVENSP · ETC; PIETATE ET IUSTI-TIA; vojevůdce, podpis: LUDOVICVS XIII. D · G · GALLIÆ · FRANCIÆ ET NAVVARE REX ETC — ANNO DOMINI 1642. — Rub čepel: S. EXCELENS CONDE — GEBRIANT I. G.; obraz vojevůdce; níže dlouhý nápis německý, místy nečitelný, jak se zdá, posměšný na armádu císařskou, pak po vši délce znázornění bitvy u Hulstu a Krefeldu.

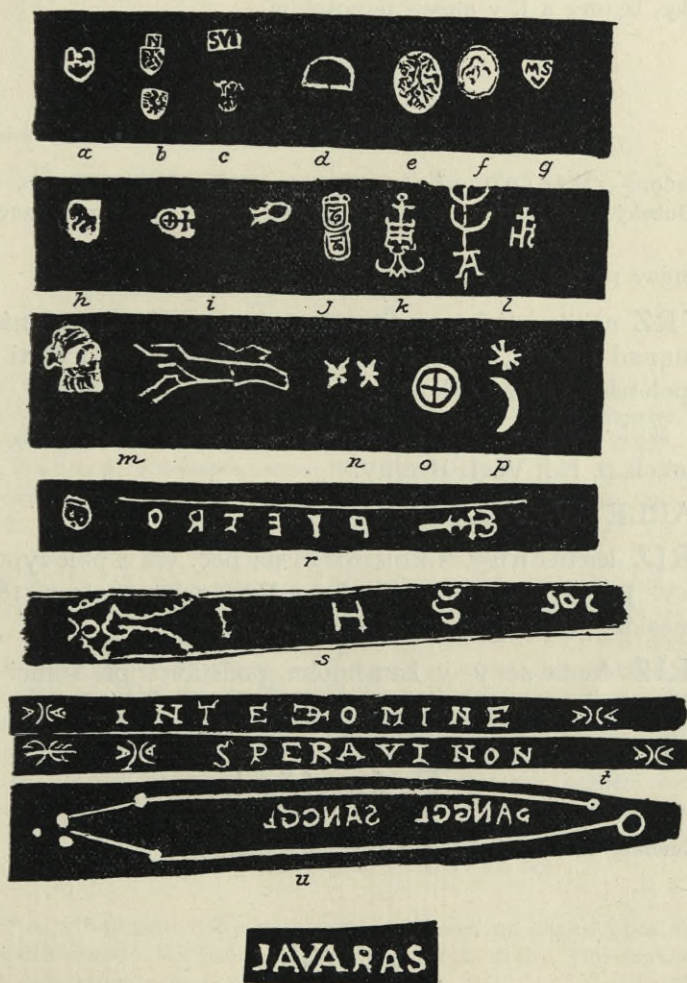

Obr. 204. Sychrov. Erb na meči.

Rukojet 15 cm dl., železná, kovaná; jilec opletený drátem, končí knoflíkem, koš z plochých tří prutů, v kruhu se křížujících, s prstenem a obroučkem.

Na tabulce 205. seřazeny jsou značky zbrojářské s ostatních kusů: *a—c, e—h, j* puškařské XVII. věku, *d* z brnění XVI. věku, *e* pražské z dílny Sleifleitnerovy, *f* Hanse Křištofa Stiftera (1660—1684); *i* z bambitek, zobrazených na č. 201., *k* náleží rapíru ze XVI. stol., *s* nápisem

Obr. 205. Sychrov. Zbrojářské značky (2/3 skut. vel.).

PIETRO WEYERSBERG FECIT SOHLINGEN, *l, m, n, p, t* mečům z poč. XVII. stol., neoznačená mezi *k* a *l* meči s nápisem: TOMASO AYALA, *o* halapartně z konce XVII. století s erbem saským; *r, s* kordům ze XVII. věku, *u* šavli z poč. XVII. věku, poslední kordu z XVII. stol.

Štěpánovice.

Šestá zpráva musea turnovského 1905--6.

Pod „Hlavatou skalou“ sídliště doby přechodní. Zlomky nádoby rozmárinkou zdobené, paroh, kam. nožiky, mlat, dlátka a pilka, bronz. šipka, střepy a kosti, uhliky, lastury a j. v museu turnovském.

Štveřín pův. Čtveřín.

Hrady 269. — Místop. slovník 873. — Čechy XII. 300. — Urbář Dubský na Sychrově, urbář Svijanský tamže, opisy v Turnově.

Střepiny po různu z doby hradištní.

TVRZ někdy vládyk ze Čtveřína, od r. 1456 přikoupená k panství Skalskému nad Jizerou, zašla, tvrziště z části zastaveno, z části rozvezeno; na jeho polohách nálezy střepin.

Ve škole veliká sbírka předhistorických nálezů z celého okolí p. říd. Václ. Hrdiny.

KAPLE SV. VÁCLAVA nová.

KŘÍŽ kamenný s krucifixem na poč. vsi a polovypuklými postavami sv. Josefa, sv. Václava a Jana Nep. z let okolo r. 1800, hrubé práce řemeslné. Nápis prvotní zničen.

KŘÍŽ železný v kamenném podstavci při silnici z r. 1804.

Trávníček.

Kamenný mlat odtud v museu turnovském.

Trosky.

Balbin, Miscell. III. dec. I. 2, § 2. pag. 17. — Rohn, Thesaurus triplex, Vet. Prag. 1756 (v předml.). — Schaller 57. — Meissner, Hist. maler. Darstellungen aus Böhmen, Prag 1798. — Gottschalck Friedr., Die Ritterburgen und Bergschlößer Deutschlands, Halle 1809, I. 277. — V. H., J. F., Burgvesten und Ritterschlößer der Oest. Monarchie, Brünn 1818, II. 214. — Hyllös, Prag 1819. — Gerle, Miniaturgemälde, Pest u. Leipzig 1823, II. 13. — Hormair, Taschenbuch 1830, XI. 90. — Sommer II. 371. — Panorama des Universums, 1834. — Světozor 1834. — Schmidl A. A., Das Königreich Böhmen, Pr. 1843. — Mikovec Ferd., Maler.-histor. Skizzen aus Böhmen. Wien u. Olmütz 1860. — Květy VI. (1871) 230. — Světozor III. (1870) 424, 429, XII. 354

XXI. 487. — Grueber Bern., Die Kunst des Mittelalters in Böhmen, Wien 1874 II. 111. — Šimák, Trosky (otisk z Jizerana). V Ml. Boleslaví 1903.

Podrobný popis, obrazy i půdorys hradu u Hebera IV. 305, Sedláčka v Hradech X. 63, v Čechách XII. 323.

Rozl. nálezy šípů, ostruh, úlomků kachlíků a pod. v museu turnovském.

Třtí.

Kamenné mlaty odtud v museu turnovském a u p. starosty.

Truhlaz r. 1606, tvaru tumbly, svrchu střečovitá, řezbou prostě zdobená, nyní v museu turnovském.

Turnov.

Prameny a drobnější literaturu viz Šimák, Příběhy. — Zeiler Martin, Topographia Bohemiae, Mor. et Sil. Frankfurt I. 1695. — Vogt Mauritz, Das jetz lebende Königreich Böhmen, Frankf. u. Leipz. 1712, I. — Rohm 114. — Schaller, 61. — Patera, Korrespondence Jos. Dcbrovského I. (s Fort. Durychem). Sbirka pramenů ku poznání liter. života v Č. M. a ve Sl. Pr. 1895, str. 363, 364, 378. — Vitásek J. Eraz., Botanický výlet do okolí Turnovského. — Týž, Granát turnovský. — Heber (při děj. Rohozce). — Pam. archaeol. I. 48, 95, II. 124, XV. 607, XVII. 57, XXI. 60. — Blahověst, roč. 1861 525, 1862 338, 1864 347. — Národ 1863, č. 76. — Hálkovy Květy V. (1870), str. 241, 284. — Světozor XIII. 248, XXI. 487. — Prášek. — Durych 298—319. — Turnovský, Putování po vlasti. — Zprávy musea turnovského z r. 1889, 1893, 1896, 1907. — Prousek, Památky řemeslných cechů turnovských, Světozor XXX. 288. — Kudrnáč, Adressář 1892. — Týž, Úplný adressář 1897 (v něm: Šimák, Nástin dějin turnovských a Některé zprávy starší o turn. kamenářství). — Hlasy Pojizerské, rozl. články téměř v každém ročníku. — Zpráva o archivu v Čes. Časop. Hist. III. 177—181. — Památník Sokola turnovského. V T. 1903. — Šimák, články v ČSPSČ. II. 59, VII. 59, VIII. 13, X. 83. — Endler 392. — Bareš 69.

Sídlíště se stěpinami doby přechodní až římské na okraji obce u Libuňky říčky, v zahradě závodu Maškova a na místě nádraží dráhy Turnovsko-Jičínské. Kamenný mlýnek odtud v maj. p. Dra Maška.

Dvě sídlíště z doby hradištní v téže zahradě v horní části pod silnicí k Sobotce a na návrší Vrchhůře.

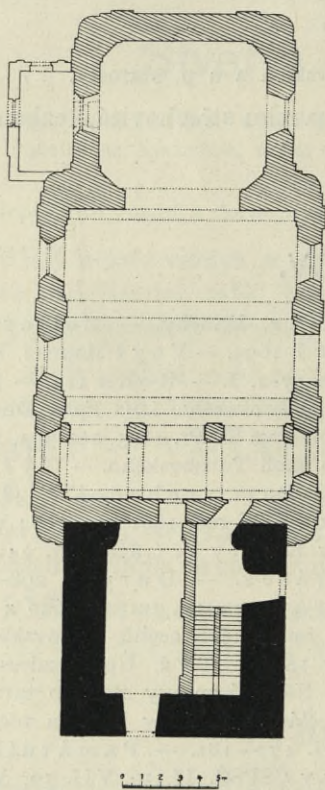
Latenské dva hroby a kult. jámy v panské cihelně u nádraží; tamže hrob žárový doby římské.

Sídlíště (zatím bez nálezů, jen vrstva popelovitá a drobné střípky) v cihelně Beranově nad městem.

MĚSTO na stoku řeky Jizery a potoka Stebéňky, založené ok. r. 1250, snad na místě vsi Hrušnice od Jaroslava z Turnova a Havla z Lemberka. Dvojitá vichnost panovala nad městem rozděleným ve 2 poloviny do r. 1538, a to jednak páni nejdřív na hradě Valdštejně, potom na Skalách nad Jizerou, jednak držitelé Rohozce a Zbi-

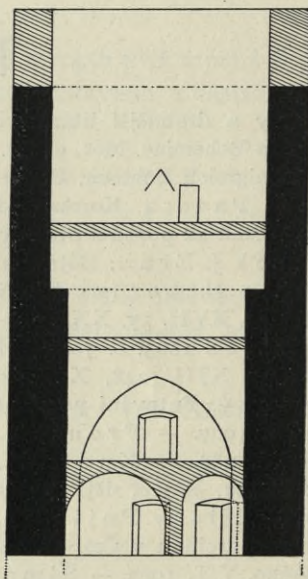

rohu. Od r. 1538—1547 sjednocena obec pod pány z Vartmberka, 1548—52 pod komorou král., 1552—56 Šeb. ze Schöneichu; r. 1556 vykoupil Adam z Vartmberka zboží od komory, ale již r. 1565 synové jeho se dělí a město rozpadá na čtyři čtvrti: Rohozeckou, Přepěšskou, Svijanskou a Skalskou. Svijanskou r. 1602 dostal hr. Jách. Ondř. Šlik a prodal r. 1615 Alb. Smiřickému, jež skoupil i díl Skalský a Přepěšský. Konfiskací a trhy r. 1620 a 1621 celé město dostalo se rodu Valdštejnskému a tvořilo od těch dob zvl. statek, řízený z Hrubé Skály. R. 1821 panství koupil Jan Lexa ryt. z Aehrenthalu, jehož rod byl městu vrchností do r. 1848.

Obr. 206. Turnov. Dekan'ský kostel sv. Mikuláše.
Půdorys.

HRADBY zašly snad už ve stol. XV.; brány dole od kamene, svrchu roubené udržely se do XIX. věku; poslední, Svěrácká, byla na konec školou a zbořena po požáru,

Obr. 207. Turnov. Řez věží dekan'ského kostela.

zároveň s dvorem, obecním r. 1864. Požáry r. 1538, 1643, 1705, jež zachvátily celé město, i menšími pohromami zašel všechen ráz starý; bylať většina stavení sousedských ode dřeva. Rozvoj města viz v mých Příbězích I. 120 a III.

Sídlo Jaroslava z Turnova, HRAD TURNOV, ačli nebyl pouhý dvorec v býv. vsi Hrušticí, leželo na ostrohu na místě nynějšího hřbitova. Není po něm ani památky.

DĚKAN'SKÝ CHRÁMSV. MIKULÁŠE někdy ve zdech městských, založený současně s městem jako farní. Poprvé připomenut r. 1357. Skládá se z věže při záp. straně, jediné lodi a presbyteria. Obrázek 206.

Ve věži (obraz 207) zachována jest nám loď prvotního gotického chrámu. Jest hmotné stavení půdorysu čtverhranatého, ze štuk hrubě otesaných, maltou vázaných. Zbudována je na kraji svahu na silné pode-

Obr. 208. Turnov. Vnitřek děkanského chrámu sv. Mikuláše.

zdívce někdy hradební. Zdivo věže ustupuje něco na podezdívce; přechod působí stará římsa, z části zachovaná, s výžlabkem uprostřed. Průčelní šířka věže zevně 11·80 m, poboční 11·50 m, prostora vnitřní 7·67 m šíř., 7·75 m délky. Ze spod věže byl druhdy lodí, svědčí vítězný oblouk gotický, pro-

lomený v celé východní zdi a zazděný jen zdíkem nové lodi. Dole spočíval na pilířích, jež šesti stranami osmiúhelníka vystupovaly ze zdí. Na jižním hrany dosud se zachovaly, severní jest zaoblen.

Staré zdivo, mocnosti 2·35 *m*, sahá do výšky 11·7 *m*, kde se súžuje v pozdější zeď, jen 1·65 *m* silnou. Na východní zdi zevnější, pak v omítce pozorovati lze vrch prvotního krovu lodi nebo stropu, ostřejšího a mnohem nižšího, u výši 15½ *m*.

U výši 18·80 *m* počíná zeď již nová, z lámaného kamene a cihel, až ke střeše 22 *m* vys.

Při obnově r. 1900 odkryty byly i stopy starých postranních portálů, totiž vylámané oblouky gotické s obou stran bočních, na místě nynějších dveří a zazděného vchodu z děkanské zahrady. Ježto oblouky ty zazděny byly kusy gotického ostění, z téhož kamene jako deska požární z r. 1538, patrně byly otevřeny nejvýše do té doby, i příslušely původnímu chrámu.

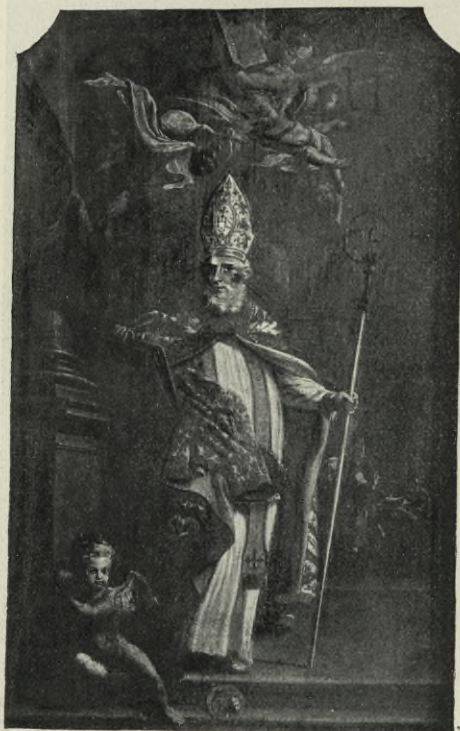
Nejspíše po tomto požáru staré presbyterium bylo strženo a nahrazeno novou lodí, při čemž prvotní loď ztratila svůj význam.

Při požáru prolomil padající strop klenby a podlahy do podzemní k r y p t y a zasul ji; krypta ta byla ovržena šedou obmítkou. Přeměnovatelé chrámu zanechali kobku zasypánu, rum pokryli tenkou dlažbou a na ni vstavili úzkou

příční zeď na 1 cihlu; na příčce, již přízemí lodi někdejší rozděleno jest na chodbu a sakristii, nové prostory sklenuty byly valenou klenbou a nahoře, z celého svrchu lodi, pořízena komora před kruchtou. Oba pilíře tím zazděním octly se v klenbách. Bývalá klenutí lodní nahrazena jsou jen trámovými stropy.

Chrám potom vyhořel r. 1707, 20. dubna, takže úprava nynější od základu je z r. 1722. (Rohn.)

Nová loď baroková je 15·54 *m* dlouhá, 12·50 *m* zšíří ve světlosti, pokrytá obloukovou k l e n b o u valenou, rozčleněnou ve tři příční pole. Rozčlenění provádí dvě pasů, vybihajících z plochých pilastrů. Hrany pilastrů vyhloubeny jsou pravouhlým ústupkem, u spodu běží trnož,

Obr. 209. Turnov. Děkanský kostel. Obraz na hlavním oltáři.

nahoře široké, oblamované římsoví. Plochy mezi pilastry prolomeny jsou okny 1·72 m široky, špaletovanými, v parapetu šířky 2·53 m.

Pozadí lodí zaujímá kručta, vzepřená na dvou pilířích.

Kulatý, těžký oblouk vítězný, podepřený na fingovaných pilířích, vede do presbyteria, dlouhého 8·25 m, širokého 8·86 m, otupených úhlů, takže vzniká tvar osmiboký. Úhlové plochy vyplňují pilastry (obdobné pilastrům v lodi), z nichž vyrůstají v klenbě úhlopříčné obloukové pasy, protínající se uprostřed. Ostatek uzavřen jest se čtyř stran českým klenutím.

Sakristie přidělena byla nově koncem XIX. století.

Hlavní oltář bohaté barokní architektury dvojpatrové, polychromovaný. Čtyři římské sloupy, stojící na podstavcích dva v popředí, dva po kraji, obstupují pole oltářní, nesouce přečnávající vlys o širokém, vodorovně článkovaném kladí. Přední sloupoví ukončeno jest náběžnými štíty, na postranním stojí řezané obdélné sochy sv. Antonína a sv. Barbory. Uprostřed veliký obraz sv. Mikuláše z Bari, malovaný snad od některého Hertla r. 1773. (Obr. 209.) Horní patro oltářní, značně užší, článkováno je postranními pilastry a vodorovným kladím. Uprostřed obraz sv. Jana Nep. v ellipčitém, řezaném rámu.

Oba menší postranní oltáře (nyní) sv. Josefa a sv. Anny, v lodi při vítězném oblouku, jsou obdobného vyzdobení, ale prostšího, jen o dvou sloupech, o horním patře v bocích prohnutém, zakončeném volutami a festony. Nad sv. Josefem je malý oválný obraz sv. Franta. Xa v., nad sv. Annou Křest Páně. Obrazy tyto jsou však nové, pořizované za poslední obnovy.

Třetí oltář sv. Jana Nep., někdy kamenářský, umístěn jest nyní v sirotčinci (místo něho nový P. Marie z Lúrd); široký 2·13 m, vys. asi 2 m., hořejšek schází. Nad predellou s malým skřínkovým tabernakulem uprostřed v oblamovaném rámci obraz na plátně Nanebevzetí P. Marie, dobré práce neznámého díla. S obou stran obstupuje po pilíři, šikmo vychýleném o vyhloubených stěnách, k nimž druží se sloupek hladký a sloupek točový. Římské hlavice, kladí řezané, končící volutou. Vrchní oddíl ve formě štítu s volutami po stranách, uprostřed v kartuši obraz Anděla, budícího sv. Josefa, téže práce, otočený palmami a volutami. Svrchu baldachyn a boží oko. Po stranách sošky sv. Víta a sv. Václava. Vše zlacené a polychromované. Z poč. XVIII. stol.

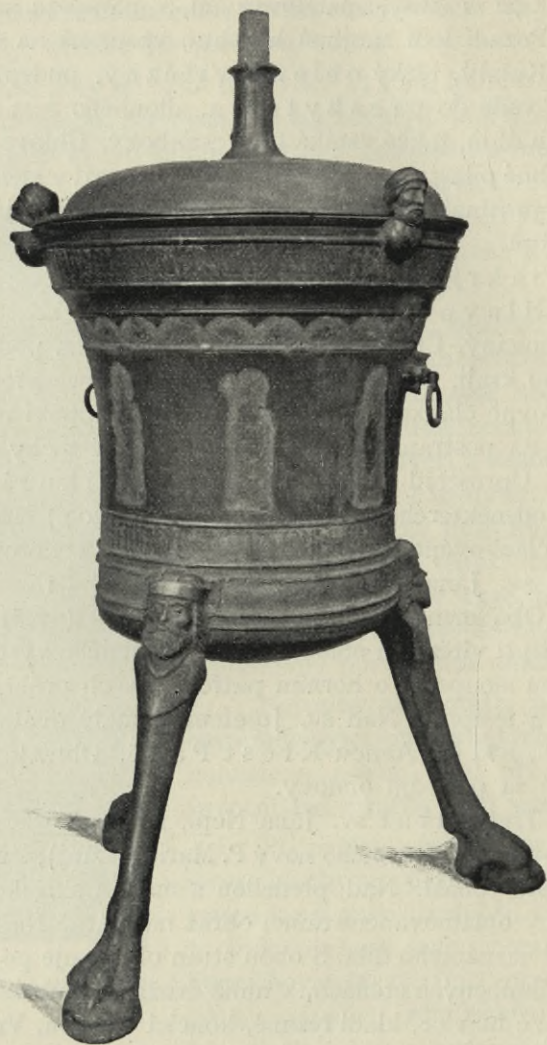
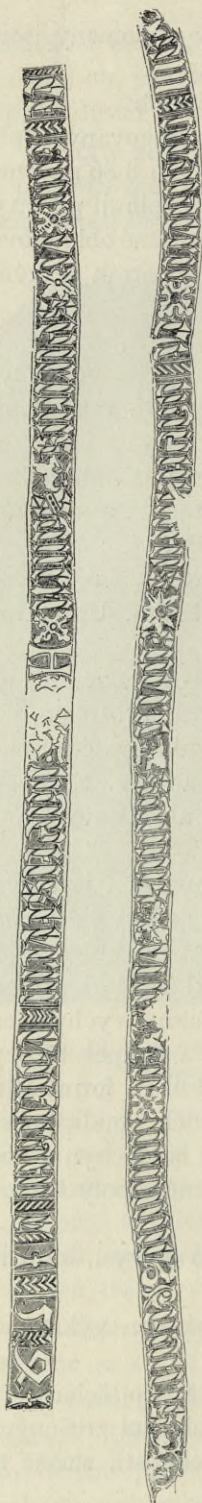
Socha řezaná sv. Jana Nep., odtud. 1·20 m vys., stojí na podstavci v kostele vedle hlavního oltáře.

Kazatelna analogicky opravená; ozdobená ve výklencích soškami evangelistů, pěkně řezanými.

Čtyři řezané sochy sv. Václava, Víta, Jana Křt., Vojtěcha u výklencích v úhlech presbytéře, stály druhdy nad příčkami nyní zrušenými, jež oddělovaly místo za oltářem; jsou v nadživotní velikosti, slušně řezané, z polovice XVIII. stol.

Obr. 212. Turnov. Nápis na křtitelnici.

Obr. 210. Turnov. Křtitelnice z r. 1541.

Obr. 211. Turnov. Značka na křtitelnici.

Řřtitelnic e círová (nyří v chrámu P. Marie), vys. 80 *cm*, prům. 51 *cm*, obvyklého tvaru na 3 nohách spárovitě končících, jež spájeny jsou s kotlem hlavami vousatými v knížecích čepicích. Bok nádoby ozdoben byl 13 vypuklými postavami Krista a apoštolů, a obloučkovým vlysem nad nimi, okrasy ty však jsou všechny sloupány. Zbyl pouze rytý nápis při horní a dolní obrubě: Qui crediderit et baptisatus fuerit, saluus erit in nomine patris et filii et spiritus sancti. B. baptisteriū edificatū ē 1541. Víko přidržáno jest 3 tureckými hlavami. Značka 3krát se opakující, asi Jana Mrkvičky z Nov. Města Pražského. (Obr. 210—212.)

Obr. 213 Turnov. Kropenka z XVI. stol. z děk. kostela.

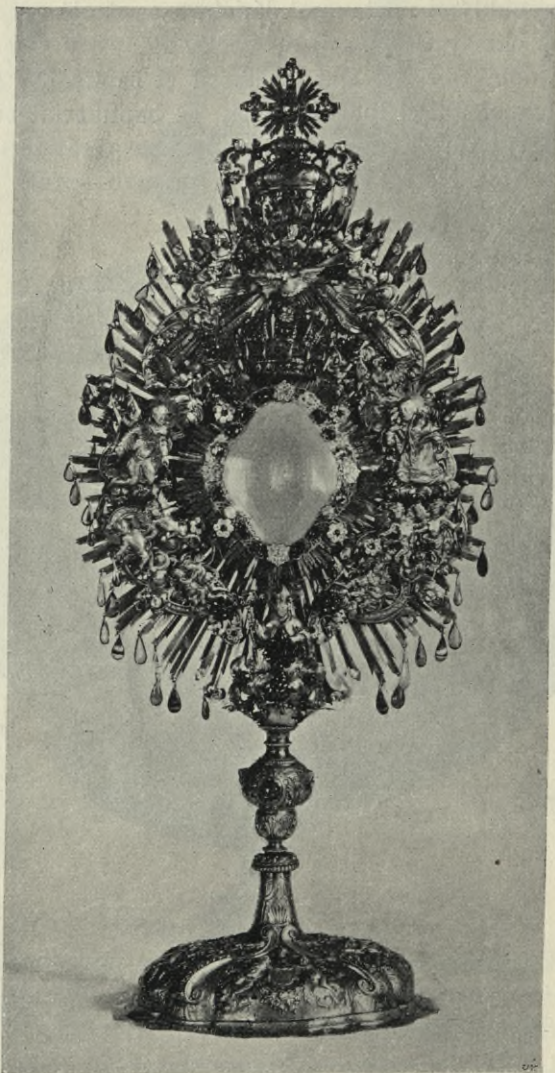
Kropenka měděná, ze XVI. stol. (nyří v museu), 25 *cm* v prům., 13½ *cm* vys. Pánvice ozdobena je tepaným ornamentem tulipánovým, dno pelikánem. Na horním pásku čte se: CH : TRAV : AŇF : GOTT VID WORT... EIT AŇS : SCHLECHTEN KESELAN WEDER NACH : LEIT : GK. (Obr. 213.)

Monstrance (uložená v museu), stříbrná, z dílu pozlacená, vysoká 76½ *cm*, noha je zšířena 22½ *cm*, zdělena 26.8 *cm*. Nohu vysoko a umělecky tepanou rozdělují rozhozené voluty ve čtyři pole lichoběžníková. V nich uprostřed festonů z listů a ovoce v předu dvojice andělů na oblacích nese veraikon, v bočních polích podobné dvojice nesou kalich a kříž, na druhé straně metly a dūtky. V poli zadním vznáší se Madonna, stojící na zeměkouli s pŕlměsícem, držící lilie, uprostřed oblaků, provázená andělky.

Ořech trojitý díl okrášlen jest dole rosettami, uprostřed akanthy, nejhořejší díl nodu má po stranách po hlavičce okřídlené, v zadu prázdnou

oválnou plošku, v předu veliký tyrolský granát. Na obrubě nohy značky: hrozen, R FAB CB. Ušlechtilá empirová práce z rozhraní XVIII. a XIX. století.

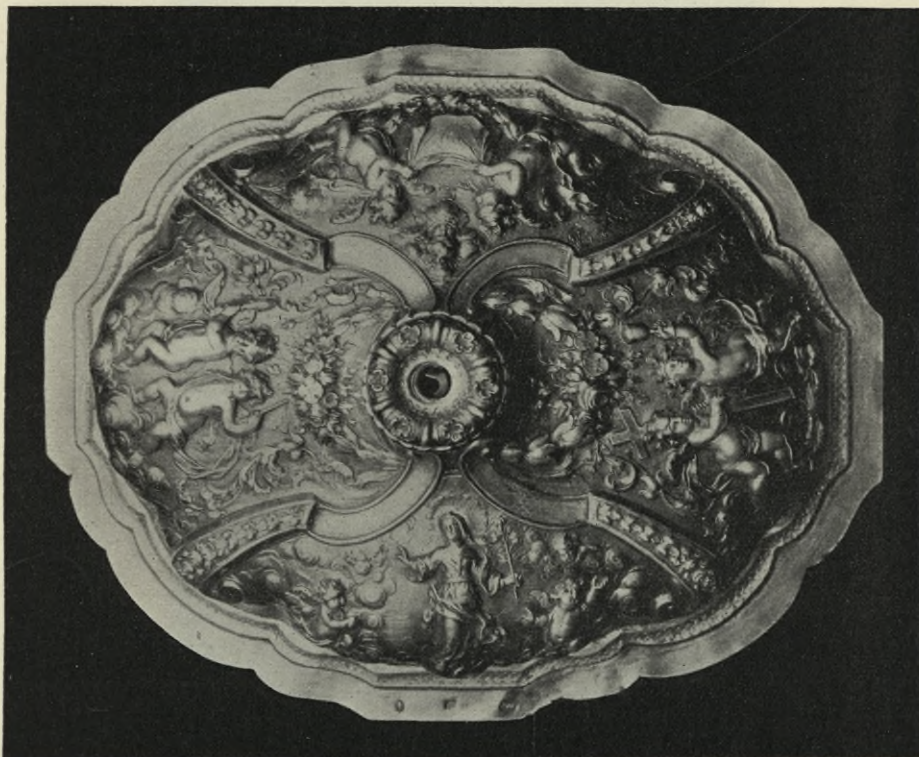
Obr. 214. Turnov. Monstrance z r. 1726.

Ostensorium je starší práce, práce z r. 1726 *Fr. Ant. Petlla* v Augsburgu, *) ale jiného díla, méně uměleckého. Tvoří je v pozadí řada

*) Pam. kniha klášterní stará, str. 22. — Pův. monstrance vážila $6\frac{1}{2}$ lib., stála 300 zl., jež dali Stan. Pátek z Wiesenthalu, vrchní panství Jičínského, a Kašpar Paclt, purkr. lomnický; pí. Veron. Schnoblová roz. Jeníkova z Gemsndorfu dala stříbrnou lampu. Kameny darovali turnovští kamenáři. Monstrance byla klášterní, r. 1810 konfiskována, ale vykoupena od měšťanů turnovských pro farní chrám.

prostých paprsků, přes něž vine se užší věnec stříbrný z větví, tvořící podstavu pro baldachyn nahoře. Svrchu na věnec nasazeny jsou tepané podoby světců na oblacích, dole poloviční postava sv. Mikuláš, v levo klečí sv. Jan Nep., v pravo klečí sv. Václav, klaníce se Nejsvětějšímu. Nad baldachynem shlíží obdobný obraz Boha Otce a holubice. Mezi postavami božskými a světců vznáší se po páru andílků.

Obr. 215. Turnov. Noha monstrance.

Schránka pro hostii zavírá se velikým sklem křišťálovým, broušeným ve tvar protáhlého šestiúhelníka, jež objímá prostá záře paprsková a nahoře pokrývá veliká knížecí koruna. Vrch ostensoria přechází v menší baldachyn a rovnostranný kříž.

Všechna monstrance v mezerách mezi figurami posázená je broušenými kameny drahými i polodrahokamy (granáty, křišťály, amethysty), jednotlivými i skládanými do rosett, na hrotech vnějších paprsků visí polodrahokamy broušené ve tvar slziček. (Obr. 214, 215).

K a l i c h stříbrný, pozlacený, vys. 26·7 cm, prům. kupy 9 cm, paty 16·2 cm, váha 750 gr, tepaný. Kupu obstupuje sevření ze tří volutových námětků střídaných s kartušemi, lasturovitě a hřebenovitě orámovaných. Nodus konický, trojboký, lasturami zdobený, obdobně i noha na vysokém

prohnutém podstavci[]] ze tří námětků a 3 rocailových kartuší. Na obrubě nohy značka A K a v druhé značce letopočet 1750.

Obr. 216. Turnov. Náhrobek Krištofa z Vartemberka.]

Svícen cínový, litý (nyní v museu turnovském), 48 cm vys.,
 čítek vykroužený, noha potrojná, spárovitě vykrajovaná. Okraje provázejí
 vtlučkané zoubky. Na ploše nohy vrytá slova:

LETHA PANIE

1649

DOROTA
DAROWALA ❖
SWICZNI ❖

GORDANOWA
TITO ~ ~
NA PAMATKV.

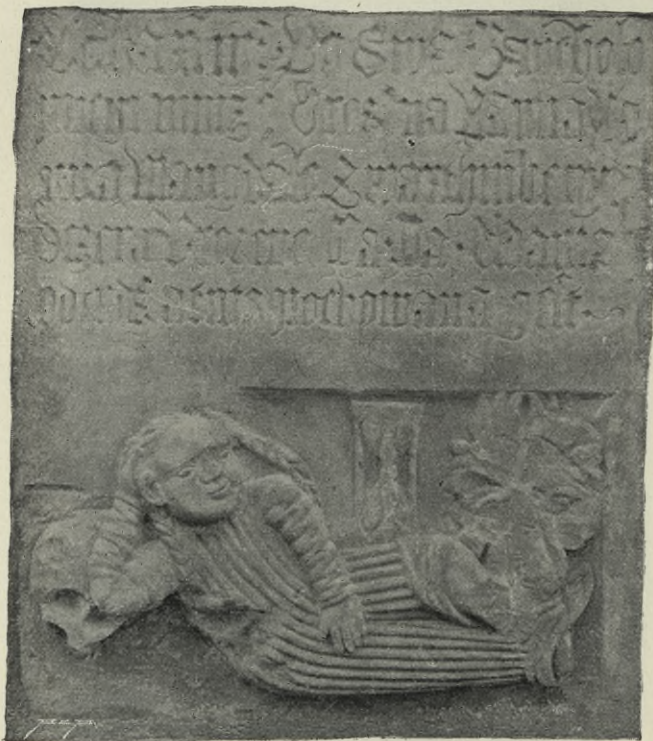
Obr. 217. Turnov. Náhrobek Adama z Vartemberka.

Pár svícniů cínových (v museu turnovském), 32 cm vys. Dřík vykroužený, noha potrojná, ornamentovaná dílem vypuklým v podobě hlavičky andělské, kartuše a květových festonů. Na kartuši letopočet 1718. Na horní římse nohy vryto: TITO SWICNY Z POKVTY JACVBA PVSTA KA/PENE.

Zvon ve věži, 136 cm vys., 137 cm prům., přelit r. 1861 od bratří Ed. a Jos. Paulů v Liberci a v Č. Lípě, ze starého z r. 1636, přelitého r. 1709. Český nápis.

Náhrobky. U sv. Mikuláše byla hrobka rodu pánů z Vartemberka, v níž pohřbeni byli Jan, nejv. purkrabí († 1543), choť jeho Veronika z Leskovce († 1538), syn Adam († 1564) s chotí Magdalenou z Kolovrat († 1540), vnuk Krištof († 1584) se svými syny Albrechtem († 1571), Janem

[Obr. 218. Turnov. Náhrobek Magdaleny z Vartemberka.

Albrechtem († 1572), Adamem († 1587), jichž náhrobní kameny prohlížel Paprocký (O stavu panském 280—281). Zachovaly se jen čtyři kameny:

1. Pod kruchtou ve zdi západní kámen z rudého mramoru, na něm tesaná postava rytíře v brnění, výrazných rysů, s erbem u nohou. Život postavy jest však osekán. Okolo obruby vine se nápis: Tefa .1584. W auteren Po Wediely Postni genz Slowe Inuocauit Drozeney Pan Pan Krystoff z Warthmbergka na Rohozry a Skassowie Bivot Swug Dokonal a oziekawa Slawneho wkrzyssenj. Rozměry 2·10 m výš., 1·04 m šíř. (Obr. 216.)

2: Vedle něho, téhož rázu. Podoba jinocha v brnění. Tefa .1585. w Auteren Po nedely postnij Iudica ginak Smrtedlny, Adam z Warthmbergka Syn Wadepsaneho Pana Kristoffa Bivot Swug gest Dokonal. Amen. Rozměry 1·74 m výš., 0·9 m šíř. (Obr. 217.)

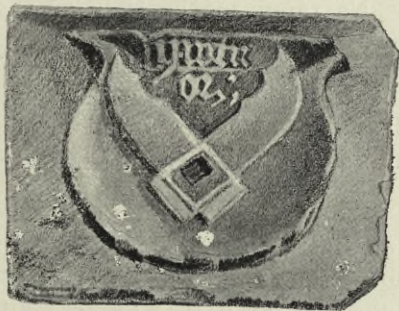

3. Ve vnější zdi severní na zahradě. Z bílého pískovce 80³ cm šíř., 85 cm výš., hrubě tesaný a otřelý. Podoba děvčátka ležícího, opřeného loktem o lebku. Nad ní klepsydra, vedle erb Vartmberský. Nápis nad tím:

Teſha xliii Po Swa : Bartholo
miegi umř : Prořena Panna : Panna
Mangdale z warthmbergka drzera Pro
řene Pa : Pa : Adama odtudž a tufo po
řowana geſt. (Obr. 218.)

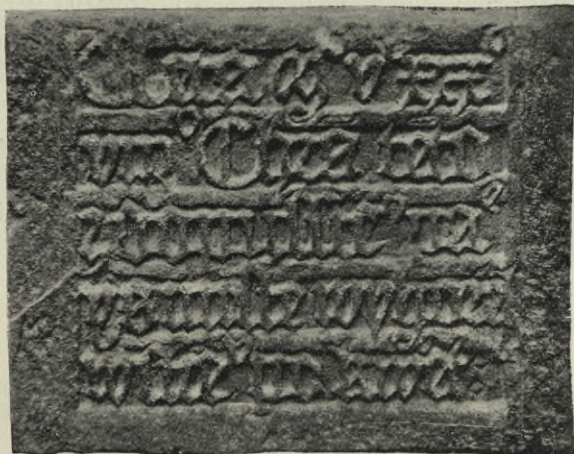

Obr. 219. Turnov. Konsola z pův. chrámu děkanského. Kreslil J. Prousek.

Obr. 220. Turnov. Deska sladovnická z r. 1538, ve zdi chrámu děkanského. Kreslil J. Prousek.

4. Na zahradě leží u zdi náhrobek obdélný 1.90 × 1.86 m, 19 cm silný z pískovce, uprostřed docela otesaný. Jen nápis na obrubě lze přečísti,

Obr. 221. Turnov. Deska o požáru r. 1538, ve zdi chrámu děkanského.

ač neúplně: Teſha xxxvii v pondielny po nedielny smrtelne umřzela geſt
prože : pa · pa · Werony · z Teſkow[rye] . . .

V jihozápadním rohu věže zazděna jest gotická konsolka (obr. 219) tvaru lidské hlavy.

Na severním boku věže ve zdi vsadili pískovcovou desku (49 cm šir. 38 cm vys.) s odznakem sladovnickým a písmeny. Vedle ní šikmo jiná deska (44 × 38 cm) s nápisem:

lefa m^o v^r xxx^o
 um^o Chrā tēfo
 † dopuště^v pa^e
 † s meště vyhoře
 w štře^v po květ:

Na rámu značka MF. (Obr. 220, 221.)

KLÁŠTER DOMINIKÁNSKÝ, zal. hned při počátku města, spálen r. 1424 a zašel. Snad po něm stopami jsou základy zdí, na něž se přišlo na horní části Mariánského náměstí, při kopání stok r. 1909 ve hloubi 1½ m; v návozu na nich nalezeno množství střepů XV. a XVI. stol.

CHRÁM P. MARIE původní konventuální, řádu kazatelského, zmizel i s klášteřem úplně. Ve válce husitské vyhořel, v půli XVI. věku obnoven, na čas byl sborem bratrským. Znovu shořel r. 1643 a nuzně byl obnoven, takže poč. XIX. věku hrozil sesutím. Docela tedy odstraněn a r. 1825 počato s budovou novou podle plánů arch. *Hausknechta*, pozd. *Schrauma* a *Bern. Gruebera*, avšak pro nedostatečnou konstrukci věže vysvěcen chrám byl teprve r. 1853, 11. září.

Ze starého kostela XVII. věku zbyla jen prkna nástropní,*) klihovými barvami malovaná rozvilinou s květy, a čtyři terčové tabulky okenní 17·2 cm v prům. Na dvou zpodoben je tovaryš v parádním šatě, v klobouku s pérem, s kordem (jednou ve střevících a punčochách, podruhé v jezdeckých botách) držící erb ševcovský. Okolo čte se: Po vypaleni Mesta Turnowa. Toto wokno Dano gest vdelati Za Cechmiftru Girzyka Ffendricha Jacuba Millera Starflich — Danijele Czerwenky Jana Keblera: · 1 · 6 · 47. (Na prvním chybí: Danijele.)

Na druhém je znak cechu mydlářského, nad ním letopočet 1 · 6 · 4 · 8., po stranách písmena: Z R C P — W B.

Na třetím nápis:

KASSPAR POSELT
 BVRGRABI · A · GIRŽI
 BAVŇOWSKÝ PISAŘ
 DVCHODNI PANST
 WI SEMILSKEHO
 ANNO DOMINI
 1647.

Cechovní praporec v kostele z těžkých látek, o 2 cípech dolů ohnutých, vys. 66 cm, šířky 102 cm, zd. třepením, bordurami a třapci ze zla-

*) V museu a na půdě domu č. 60 p. Trmala.

tých a stříbrných nití: připjaty jsou k prutu vybíhajícímu vzhůru u vysokou kytici ze stříhaného plechu, ověšenou cetami, nad korouhvi svrchu listoví z obdobných spirál. Žerď řezaná, hlavicí se končící, vždy té barvy, které korouhev. Z konce XVIII. stol.

Obr. 222. Turnov. Museum; zbytek okna ze starého chrámu P. Marie.

1. Hedvábí žluté, obraz P. Marie a sv. patrona v dílně, k r e j č o v s k ý;
2. t k a l c o v s k ý, modrozelené hedvábí, obr. sv. Petra a Pavla, znak řemesla;
3. b e č v á ř s k ý, zlaté hedvábí, obr. sv. Teresie a sv. Senana Moli-tora, znak držný lvem. Písmena LII a rok 1791;
4. k a m e n á ř s k ý, modrá, obr. sv. Jana a Václava, obr. sv. Lukáše;
5. p e k a ř s k ý, zlaté hedvábí; obr. sv. Václava; znak;
6. š e v c o v s k ý, modré hedvábí, obr. sv. Kryšpína a Kryšpiniana; znak.

Ve zdi hřbitovní tři kamenné n á h r o b k y z XVIII. věku:

1. Kříž, uprostřed břeven P. Maria a před ní klečící muž; na ramenou kříže ryto je neumělou literou:

Letka Panie 1.7.5.8. dne 5. Februaru usnul w Panu Slowutnj a Opatrnj Muž Pan Marzlaw Majšner miesšan a Saused Turnowsky gakož tuto konsulor a starostliwy dobrodinec Bratrstwa Swateho Kuzence Magice Wieku Sweho 82 Leth tuto přj tomto Chramu Panie w pokogi Swa... odpocz... Amen.

Rozměry 160 cm výš., 70 cm šířka. Dole klepsydra a lebka.

2. Na celé ploše desky (135 × 90 cm) hrubý relief P. Marie, nesené od andělů, před ní klečí muž a dva pacholíci. Pod tím neúplný, rytý nápis: Letka 17: . umrzel Slowutnj Muž Pan Frantissek. . dne 22 Okłobru . . miesšan . syn . . . Odpocz . . . Amen.

3. Kříž s růžemi na konci břeven. Nápis rytý úplně zašel, až na několik písmen. 156 × 70 cm.

Zazděný vchod k někdejšímu hřbitovu v Z. zdi. Nad obloukem nápis:

To poLe fWafe
ginač žIWofa
Wierneho
swau hraDbu
skrz Fran. WeryCha
Wzalo MILanškeho
de Anno
1813

Terra tegIt ChrIstI fVnesta CrVCe reDeMptos
Muro quam ceheber Werich clementer adornat.

V cihelně Beranově, nejspíš na pozemku býv. kláštera, nalezen prostý gotický klíč, kosočtverečného očka, nyní v museu turnovském.

RADNICE na rohu náměstí a ulice Jičínské opravami, zvláště poslední z r. 1894 K. Knofem, pozbyla zevně rázu starožitného. Ale ještě před třiceti léty jevila se tak, jak postavena byla r. 1526 a obnovena r. 1620 a r. 1643. (Obr. 223, 224.)

Průčelí zšíří 14.80 m do náměstí zabírala věž, k níž družilo se patrové stavení, s lichým patrem druhým, zakončené mocným štítem s volutami. Přízemí otevřeno bylo na veskrz podsíněmi, křížově klenutými, jež pojily se tu k podloubí sousedního domu a nesené byly třemi mohutnými pilíři dolů se širícími. Z podsíně vcházelo se z kraje do klenuté jizby o 1 okně, jež bývala hospodou. Uprostřed podsíní byla široká, tmavá chodba, valeného stropu, otvírající se dvířmi do náměstí, druhými do hospody, třetími do zadní chodby, vedoucí na dvůr šatlavní. Vchod do radnice otvíral se na místě nynějšího třetího okna z Jičínské ulice; do nedávna zbývalo

zazděné pažení, na jehož nadpraží ležel lev. Vcházelo se k širokému kamennému schodišti o třech odstavcích. Za schodištěm v přízemí vedle úzké chodby následovaly ještě dvě jizby, klenuté valeným stropem, kde přebýval druhdy hospodář rathouzský.

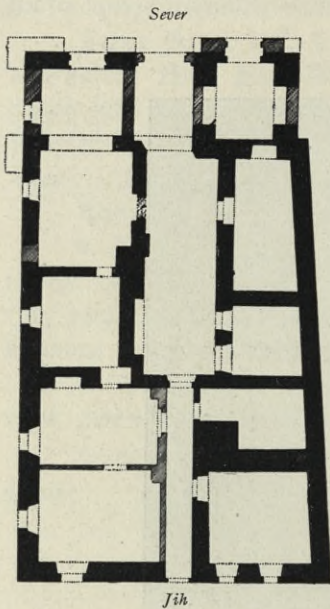
Obr. 223. Turnov. Radnice před poslední obnovou.

S vnitřní strany stavení byl v levo přední chodby klenutý podélný sklep, zavíraný silnými železnými dvířky o zamřížovaném okénku (nyní v museu), vedle něho sklepení, jež bylo asi druhdy schodištěm vzhůru, ale na ten čas zrušeným, a schody do sklepů. Do zadu při úzké chodbě ležel černý nepravidelný sklep různé klenby a vzadu světlejší skladiště, přepažené napříč mohutným obloukem, o dvou oknech do dvora.

V horním ponebí prostoru mezi věží a ulicí nad podsíněmi, hospodou a částí přední chodby zajímala velká síň o hlubokých výklencích okenních, dvou do náměstí, dvou do ulice. Ve výklencích prolomena byla podvojná

okna, opatřená kamennými venyři. Z velké síně nízké železné dveře vedly do kobky ve věži, klenuté křížovým stropem, jehož hrany zdobil perlovec. —

Obr. 224. Turnov. Půdorys radnice v přízemí.

pojící krám ke dvěma zadním světnicím v jediné obydlí, z hořejška nová kancelář a příční chodba. Dolní přední chodba rozšířila se o podšíň, ale vnitřní průchod do krámu byl zazděn. Ostatek zůstal. Starý krov tehdy byl snesen, i věž prostřední a nahrazena jednosměrnou šikmou střechou.

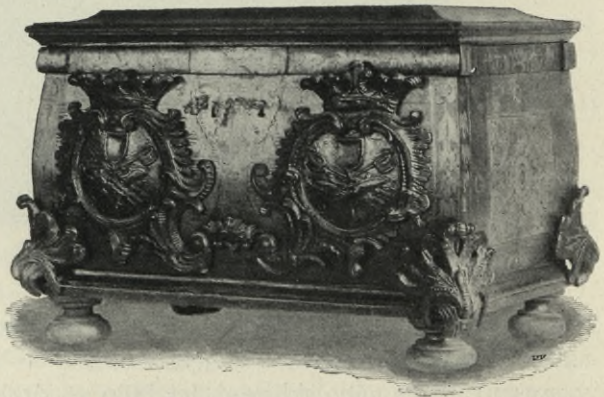
Třetí přeměna týkala se skoro jen vnějšku. Stará úprava oken i stěn docela stlučena, a všechny stěny dokonale zmodernisovány mělkou renaissancí. Při tom uvnitř zrušen byl světlík za věží

a upraven za novou klenbu, jižto spojili prolomením zdi též s kobkou věžní za místnost pro museum.

Ježto i vršek věže, původně vyšší a bání kryté, v neznámé dřívější době podlehl proměně, nic nejeví, že pod novým rouchem tkví staré stavení.

Za věží s kobkou tou spojen byl nevelký sklípek a dále byl prázdný široký světlík. Do zadu ve dvou světničkách k ulici a ve třetí přes chodbu do dvora bydlili strážníci. S pavlázky do dvora za radnicí vedl dřevěný ochoz přes dvůr k protější šatlavě. Střecha byla sedlová a na hřebeni seděla menší baňatá věž s lucernou a zvonem (nyní v museu). Drobná osmiboká věžička v rohu štítu nesla zvonek požární.

Toto starodávné rozdělení proměnilo se až v našich letech, a to na třikráte. Nejříve zazděny byly podsíně a zmizely pilíře; staré vchody do vnitř prolomeny byly v široké oblouky. Z hospody vznikl krám. Z podsíně pod věží zřízen byl krámeček, nově otevřený do náměstí. Potom na místě dvora a šatlavy vystavěn byl nový obecní dům a v něm upraveno široké schodiště nahoru a spojeno se starou radnicí. Původní schodiště zrušeno; z dolejška stala se jizba,

Obr. 225. Turnov. Museum. Cechovní pokladnice sladovnická.

Zbyl jen erb městský, zazděný nahoře na věži, vkusně z kamene tesaný, lev vzpřímený na renaissančním, silně vykrajovaném štítě. Na desce štítové vytesán jest letopočet 1526. Stará báň a půlměsíc s prostřední zrušené věže uloženy jsou ve sbírkách musejních.

V museu uložena jest většina přenosných památek městských.

I. *Cechovní památky*: a) cínové nádoby:

a) *Konvice pořádku pekařského*, cínová, litá, 40 cm vysoká, na 3 stlačených okrouhlých nožkách. Ucho nese silnou kuželku, k víku šroubem přitažena litá soška sv. Václava. Kol kraje víčka vryt jest věnec ze dvou ratolestí, rostoucích z tulipánu. Na boku nádoby rytý nápis:

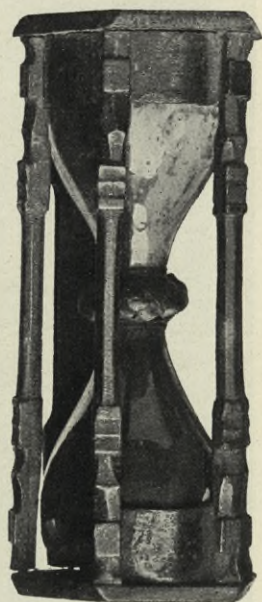
— CZECHMISTRZI —

∞ WACLAW, ROWENCZKY ∞ DANIEL GROS ∞
MIKOLASS CZERNOWICZKY.

Uprostřed doleji korunovaný odznak řemesla, preclík a perník u věnci podobném a letopočet ANNO 1725.

S obou stran po třech stylisovaných tulipánech a mezi nimi jména

∞ GAN SWOBODA
∞ KAREL CZAG
∞ FRANC ∞ WEGRICH...

Obr. 226. Turnov. Museum.
Hodiny sypací z počátku
XVI. stol.

Značka na obr. 182, r.

b) *Konvice téhož cechu*, 16·80 cm vysoká, litá, dolní i horní okraj převislý. Na uchu kuželka, na víku rytý věnec s odznakem. Na boku totéž znamení a s obou stran jména:

JOANNES SWOBODA
INSPECTOR
FRANCZ RESL
STARSSI TOWARISS

Značka l.

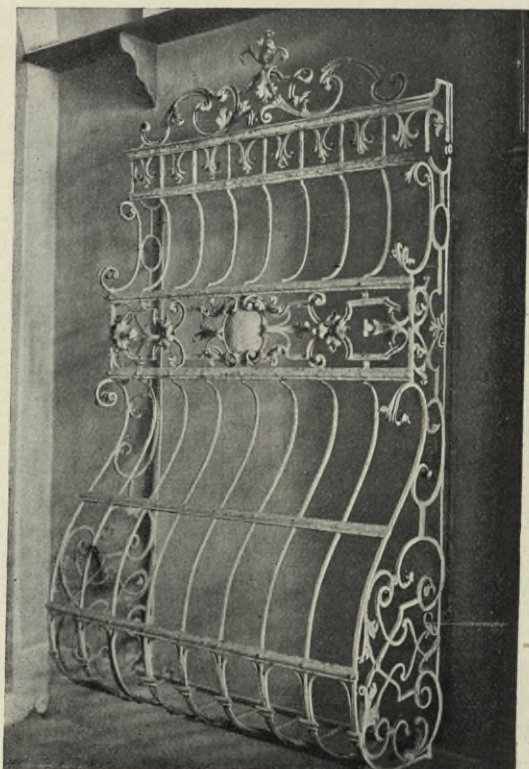

Obr. 227. Turnov. Museum. Hospodní znak tkalcovský.

bb) *Talířek téhož cechu*, prostý, cínový, 17½ cm v průměru, na okraji rytý preclík, housky, perník a rok 1715. Značka n.

c) *Konvice řeznická*, 16 cm výs., nahoru sůžená, bez okrajů s výlevkou. Na uchu lvíček. Pod výlevkou u věnci rytý lev řeznický a písmena:

Obr. 216. Turnov. Museum. Mříž z domu č. 228.

J W

G K

17 30.

Beze značky.

d) *Konvice tkalcovská*, litá, okrajů převislých, 20 cm vysoká. Na uchu kuželka, na víku rytý věnec s erbem řemesla a letopočtem 1642. Na boku rytý nápis pozdější:

I · K · C · F · G ·

FL · FD · ID

1800.

Značka *m*.

e) *Konvice téhož cechu*, téhož rázu, jen o 2 cm nižší.

f) *Pohár tiskařského cechu*, baňatý, na široké noze, bez ozdob, s víčkem volným. Na nádobě štítek s neuměle rytou postavou Štěstěny, nesusoucí formu a paličku. Nápis dokola:

VIVAT LEBEN VND COTTON DRVCKER

den 1. September Ano 1804

C · K · C · E ·

β) Cechovní pokladnice:

a) *Zámečnická*, dubová, nebarvená, z r. 1734, řezaná.

b) *Tovaryšů pekařských*, zeleně a červeně natřená, lišty zlacené. Vnitř víka malovaný odznak řemesla z r. 1718 a nápis držený anděly: *По нещасливем Паду Огние а Выгорзени Такмиерз Целого Мiesta в Цеку 1707 дне 20. Aprilis спусобена знову таю покладнице Вакладем Менсшго Рządu Цека 1707 за Инспектора Бенямина Томашка А оздобена за Инспекторствж Адама Ормала, Товаришшв Старшшж, Јана М^{го} Млехшж Anno 1718.*

c) *Tovaryšů mlynářských*, z tvrdého dřeva, vykládaná z mlyn. koly a hvězdicemi. Na spodu víka malov. odznak řemesla držený z anděly a nápis:

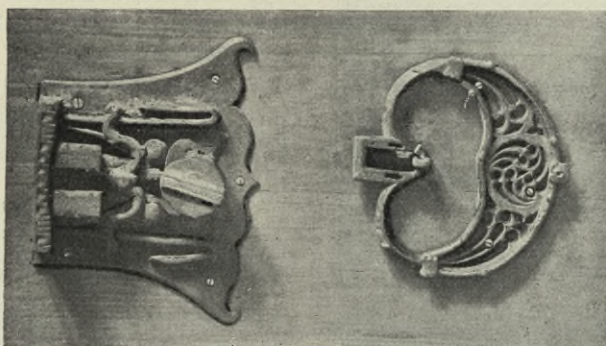

Obr. 229 Turnov. Museum. Kované raménko.

W nowe Wyzwizeni Z mešt Praskich do	
Mesta Turnowa Portimi Czech	
a menšij Rząd leśa Panie 1717	
Zwolenj Při	menšim Rza-
du ten rzał za (erb)	Inšpektora
Nieři bronka	za staršij Toma
riſſe Karel	Kmenta
Wilim	Blawarzek

d) *Sladovnická*, vykládaná rozviliňami, z r. 1764, a zdob. nalepenými řezbami. Zámek dvojitý, ozdobných klíčů. Na rubu víka písmeno S. A. S. malovaná. (Obr. 225.)

Obr. 230. Turnov. Museum. Zámek a pítuha.

e) *Kolářská a kovářská*, dubová, vykládaná, s odznaky řemesla. Z 2. půle XVII. stol.

γ) J i n é n á č i n í:

a) *Sypací hodiny* cechu pekařského. Sklo zelené, v sevření z 8 primitivně řezaných sloupků. Vys. 16 cm, šíř. 6.5 cm. Stopy malování. Z poč. XVI. stol. (Obr. 226.)

b) „*Pašek*“, znamení cechu kovářského a kolářského. Primitivní figurka 27 cm vys., řez. hlavičky a nožek, ostatek tyčinky. Oděna je v kroj z konce 30tileté války.

c) *Trojí hospodní znak*, kovaný, z XVIII. stol., tkalcovský (obr. 227) a dvojí kovářský.

II. Z prací kovaných a tepaných jen výbor:

1. *Mříž předokenní*, vys. 238 cm, šíř. 117 cm, 49 cm hluboká, kovaná, z polovice XVIII. stol., z domu č. 493. (Obr. 228.)

2. *Vrch mříže*, 120 cm dl., 70 cm vys., kované a tepané, z 2. polovice XVIII. stol., z domu č. 70.

3. *Rameno*, 92 cm dl., 50 cm vysoké, kované, ornam. vinné listy, z 2. půle XVII. stol., ze zámku Rohozce.

4. *Raménko*, 39 cm dl., 18 cm široké, kované a ryté, XVII. stol. (Obr. 229.)

5. *Ohřívadlo*, na prosté nožce měď. kotlík, objatý železným prolamováním, mírně tepaným. Prům. 18 cm, XVIII. stol., z Rohozce.

6. *Přítuha gotického klepadla*, srdčitá, prolamovaná. (Obr. 230b.)

7. *Zámek*. (Obr. 230a.)

8. *Klepadlo* ze stříhaného a tepaného plechu, v podobě Meluziny prostřed listoví. XVIII. stol. (Obr. 231.)

Obr. 231. Turnov. Museum. Klepadlo.

III. Zbroj:

1. *Prachovnička*, ze dřeva kroužená, kostí vykládaná, prům. 75 mm, výška 50 mm. Okolo roku 1600. (Obr. 232.) Jiná tepaná z XVIII. stol. (Obr. 233.)

Dále: šípy, ostruhy, podkovy, sekery, halapartny z ok. hradů atd.

IV. Šperky:

Empirové náušnice, breloques z řez. kamenů s erby, kameje a pod. Význačnější: kus stříbrného prsténku renaissančního, s erbem, v němž klobouk s pérem a písmena : W : D :

V. Pečetidla:

a) městská:

1. *Velká pečeť městská*, stříbrný kotouč, 5 cm v prům., 4 mm silný, na řetízku zavěšeném v připájeném úšku, již ulomeném. Uprostřed rytý znak městský, na okraji prostřed dvou soustředných vínků nápis: ·SIGILLVM · ☉ · CIVITATIS · ☉ ·

TVRNOVIENSIS · ☉ · 1638 · ☉ 114 gramů. Značka **B** na kotouči i na kruhu řetízku. (Obr. 238, 1.)

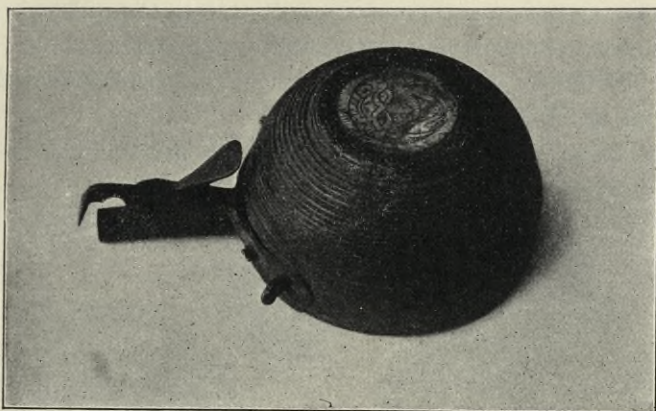
2. *Menší pečeť městská*, stříbrný kotouč s úškem připájeným, 35 mm v průměru, 3½ mm silný. Vnitř erb a letopočet nad ním 1636, na okrajích legenda: : SIGILLVM : CIVITATIS : TVRNOVIENSIS. Značka MIETIZ a **B**. Váží 50 g. (Obr. 238, 2.)

3. *Malá pečeť*, stříbrná s úškem připájeným, 30 mm v průměru. Ráz týž jako u druhé. Váží 18½ g. Značka táž.

Všecka tři pečetidla jsou opravena.*)

*) Pečetidla tato předcházela jiná, nyní ztracená; zachovaly se pouze otisky na listinách, jež podávají se na obr. 234—237.

Obr. 232. Turnov. Museum. Prachovnička.

b) Cechovní pečeti (viz obr. 239., 240.):

1. *Pekařská*, olověná, s úškem, 38 cm v prům. Vnitř znak, štít rozčtvrcený a v něm houska, preclík, dva chleby a vánočka. Na okraji opis: PECZET ☩ PEKARSKA ☩ 1551 ☩.

2. *Ševcovská*, mosazná, nasazená na železném držátku, 58 cm v prům. V obšírném středním kruhu stojí oděnc v plné zbroji s taseným mečem opírající se o erb korunovaný, kdež viděti odznak řemesla, tři nohy rozbě-

Obr. 233. Turnov. Museum. Prachovnička.

žité. Mezi erbem a nohou zbrojnošovou sedí ptáček. Ostatek pole je vyplněn rozvilinami. Na úzkém okraji mezi dvojitými proužky čte se: PECZET · MIESTA · TVRNOWA · NAD · GIZERV · POCZTIWEHO · RZEMESLA · SSEWCZOWS ☼ Pěkná práce ryjecká z polovice XVI. věku.

3. *Bednářská*, měděná s úškem. 30 mm v prům. Vnitř ve štítu hluboce vykrajovaném odznak pořádku (kružidlo, palice, kladivo, v okraji mezi dvojitými proužky nápis: PECZET ∞ ∞ BEDNARSKA ∞ ∞ 1563.

Obr. 234. Turnov. Pečeť městská strany rohožecké okolo r. 1500.

Obr. 235. Turnov. Pečeť městská z 2. půle XVI. stol.

Obr. 236. Turnov. Pečeť městská z r. 1606.

Obr. 237. Turnov. Pečeť městská z r. 1570. (Kreslil Karel Zapp.)

4. *Krejčovská a postřihačská*, stříbrná, s úškem, 34 mm v prům., váží 38 gr. Uprostřed erb rozpolcený, v pravo nůžky postřihačské, v levo krejčovské. Mezery vedle štítu vyplňují ratolístky. Opis dokola na kraji: PE + RZE + CZEV + KRACZ + POSTRZI + MESTA + TVRNOVA + Rub i úško ozdobeny jsou konturovými rytby listu. Značka (opravovatele?) E. Z 2. pol. XVI. stol.

5. *Kovářská a kolářská*, bronzová, 41 mm v prům., s úškem. Vnitř štít hluboce vykrojený, s podkovou a kolem a vedle něho rozdělený leto-počet 15 — 95. Opis mezi dvěma vínky na okraji: PEZCET · CZECHV · KOWARZ : A KOLARZ : MIES · TVRNOA ✦

6. *Téhož cechu*, sdruženého s mečíři a zámečníky, bronzová, s úškem, 40 cm v prům. Štít, ozdobený na okrajích volutami, je rozčtvrcen, v každém poli odznak řemesla: kolo, podkova, skřížené meče, skřížené klíče. Nad štítem rok 1606. Opis, provázený na vnějším okraji vínkem, zní: PECZET · CZECHV · KOWARZ · KOLARZ · ZAMECZ · MECZIRZ · MIESTA · TVRNOWA ☼

7. *Sladovnická a vodovarská, tovaryšská*, bronzová, s úškem, 33 mm v prům. U vnitřním poli dvě limpy se sběračkami a letopočet 1614. Opis mezi vínky: PECZET · RZAD · RZEMES · SLADOWNIC · WODOVA · W MESTE · TVRN :

Obr. 238. Turnov. Pečetí městské (1/2 skut. vel.)

8. *Téhož cechu*, mistrská, z bronzu, 37 mm v prům., na soustruhovaném držadle. V středním poli erb s limpami a sběračkou, korunovaný, s fafnochy. Z koruny vyrůstá patron, sv. Jan Křt. Opis, provázený na kraji vínkem, zní: PECZET · RZAD · RZEMES · SLADOWNIC · WODOVA · W MESTE TVRN : 1614 :

9. *Bečvářů, truhlářů, sklenářů*, olovená, 42 mm prům., na dřevěném držadle, neuměle rytá a zašlá. U vnitřním kruhu široký štít, v němž ne-souměrně rozloženy jsou kružítko, palice, kružidlo s úhelníkem, kladívka sklenářská a rozdělené datum 16 — 63. Opis na okraji v mezikruží: PECET RZEMESLA BECWARSKEHO A TRVHLARSKEHO A SKLENARSK ·

Obr. 239. Turnov. Pečeť kame-nářská (v mus. král. Č.)

10. *Mlynářská*, bronzová, 36 mm v prům., na dřevěném držadle, honosně vypravena. Uprostřed štít korunovaný, neseny dvěma anděly, na štítě městský znak a pod ním kolo; ostatek štítu vyplňují závitové ozdůbky. Opis mezi dvěma věnci: PECZET · P^OCTI · CECHV · MLINARZ · WMIES · TVRNOWIE NAD · GIZEROU · A 1717.

11. *Tovaryšů zednických*, železná, v celku s držadlem, 29 cm v prům. V poli středním štít, v něm odznak z krokvice, kružítko, kladiva a lžice uprostřed dvou růžiček; vedle znaku rozdělený letopočet 17 — 19. Opis, provázený na obrubě vínkem, čte se: SI · EI · EHRSAMEN HANDWERCK DER MAVRER · D · S · TVRNAV.

12. *Zednická*, mistrů, železná, v celku s držadlem, 48 cm prům. V středu ozdobný štít s odznaky ve dvou polích nad sebou: nahoře kladivo, kružidlo, krokev a lžice, dole palice, kružidlo s úhelníkem a želízko kamenické. Mimo štít nahoře v poli rozdělený letopočet 17-22. Legenda mezi dvěma vínky na okraji: SIGEL · D · MAVER · VND · STEIN · METZER · Z · D · S · TVRN · AN · D · GIZER ☼.

13. *Mlynářská*, tovaryšská, bronzová, 31 cm v prům., na dřevěném držadle. Uprostřed štít korunovaný, volutkami zdobený, v něm nahoře kružítko s úhelníci a sekerkami, dole kolo. Mimo štít rozdělený letopočet

Obr. 240. Turnov. Museum. Pečetě cechovní.

17 — 24. Na okraji nápis mezi vínky: PECET · MEN : POC : CECHV :
MINAR : MIESTIE TVRNOIE NAD GIZEROV. ∞

14. *Zámečnická* a sdužených řemesel, bronzová s úškem, prům. 44 mm. Vnitřní pole rozděleno je na čtyři, v nich odznaky řemesel: zámek, (zámečníků), ozubené kolečko (hodinářů), skřížené bambitky (puškařů),

lopatka (klempířů?). Uprostřed hlavní štítek se znamením skřížených klíčů. Na obrubě mezi dvěma vínky písmena a letopočet: I · N · S · D
I : H : W : S : P : S : V : L : 1 · 7 · 3 · 4 ·

15. *Koželužská*, bronzová, oválná, prům. 50 × 42 mm, na železném držáku. Vnitř štít barokně vykrájený, korunovaný, na dvě pole dělený,

Obr. 241. Turnov. Pečetí cechovní (1/2 skut. vel.).

nahore škrabadla a stříkačka, dole pětilistá růže. Legenda na okraji mezi dvěma pásky: SIGIL : DER : ROTGERBER : IN : DER : ST : TORNAV ☼
EIN : ERSAMES : ZVNFT. Z konce XVIII. věku.

16. *Kloboučnická*, bronzová, oválná, 28 × 24 mm prům. Ve štítku klobouk se šňůrami. Na obrubě nápis, provázený vínkem: PECET · RZEMESLA · KLOBAVCZNICKEHO · MIESTA TVRNOWA ☼.

Obr. 242. Turnov. Pečetí soukromé (1/2 skut. vel.).

17. *Tkalcovská*, bronzová, v prům. 41 mm na dřevěném držadle. Uprostřed štít korunovaný, držaný dvěma lvy, v něm tři člunky a šětky, letopočet 1801 a nápis do kola: INSIGEL DER ZEIG · UND KUNST WEBER IN TURNAU. Na okraji běží vínek.

18. *Tiskařská*, bronzová, v prům. 31 mm, na dřevěném držadle. Okraj vroubí pásek vroubkovaný. Na ploše nahoře kružidlo a razítko, upro-

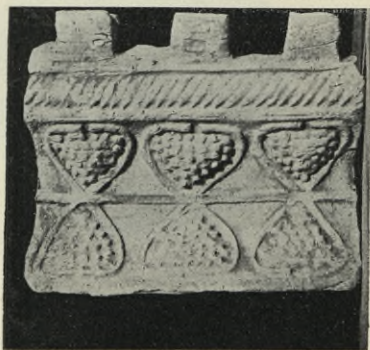

střed letopočtu 18 — 17. Pod tím v řádcích nápis lat. kursivou: *Gesamten Drucker und Formenstecher in Turnau.*

Obr. 243. Turnov. Museum. Mísy.

19. *Hrnčířská mistrovská*, stříbrná s úškem, prům. 35 mm, 3 mm silná, váží 49 gr. Uprostřed v okrouhlém, vykrajovaném štítě Adam a Eva u stromu poznání a nápis nad nimi TVRNOW(A). Na okraji pásky, vínkem provázené, čteme: PEZET · RZEMESLA · HRNCZIRSKEHO · MIESTA. Na úšku značka [B]. XVII. stol.

Obr. 244. Turnov. Museum. Kachel z domu č. 94.

20. *Hrnčířská tovaryšská*, bronzová, 30 cm prům., s držákem bronzovým v celku. Uprostřed květináč s kytkou, a rok 1 · 6 · 60. Na okraji nápis: PEČET · TOWARISKA · HERNCIRSKA · TVRNOWSKA ·

21. *Kamenářská*, nyní v Mus. král. Česk., stř., prům. 32 mm. Uprostřed odznak objatý palmami a korunovaný, nad ním hvězda. Na okraji mezi víny: PECET · KVNSTV · A BRATRSTVA · SSTAN. SN. W M. TVRNOVIE ☼ (Obr. 239). XVIII. století.

c) Soukromá pečetidla:

1. *Městečka Bělohraří*, bronzové, 39½ mm v prům., na železném držadle. Uprostřed štít rozpolcený, v každé půli lev vzpřímený na skále,

v levo obrácený, držící květináč se 3 kytkami. Opis na stuze na okraji: SIGILLVM · ∞∞ BIELLOHRADENSE ✱. Z 2. polovice XVII. století.
 2. *Svijanské*, železné, oválné, $32\frac{1}{2} \times 34$ mm, obojstranné, z přívěsku.
 Uprostřed znak valdštejnsko-vartmberský pod devíticípou korunou na

Obr. 245. Turnov. Museum. Socha P. Marie.

pláští. Na okraji legenda: SIGILL ✱ HERRSCHAFFT ✱ SWICANNER AMTS ✱. Z 2. pol. XVIII. stol.

3. *Svijanské*, bronzové, oválné, 28×30 mm, na železném držadle. Uprostřed štít mezi ratoolestni, v něm svatý Jakub (?) mezi 2 andílky. Opis na obrubě PANSTWI ZWIGANNA (dole) PRZEPEPZ. Z polovice XVIII. stol.

4. *Šlechtické*, železné, na držadle v celku, 23×26 mm, nezn. rodu, na dvě půlený erb: nahoře v modrém dvě skřížená kladiva, dole v zlatém znamení ☉ — Z 2. pol. XVIII. věku.

5. *Šlechtické* mosazné, nezn. rodu. Štít rozpůlený, v něm vzhůru střela, po straně vojenské embleny, nahoře písmena A. K. Z hrany XIX. století.

Obr. 246. Turnov. Museum, Podobizna Volfa z Krajku (1/2 skut. vel.).

6. *Truhlářské*, nějakého mistra, bronzové, oválné 19×22 mm, s úškem. Na plošce štítek oválný s emblemy řemesla, korunovaný, držaný dvěma lvy.

VI. Práce z hlíny a ze skla.

a) 3 *mísy*, prům. 29—32 cm, bíle svrchu polévané, zdobené zeleně: hrozny a r. 1694; hrozny, tulipány, růžice a r. 1704; lilie, IH, srdce, C. K., rok 1701. (Obr. 243.).

b) 3 *kachlíky*, nalezené v Turnově: 1 ze základů domu č. 94, s hor. římsy, rozměru 30×17 cm, z poč. XVI. stol. (obr. 244.); dva gotické ze základu

střelnice: jezdec na koni (14×11 cm); arkáda ($12\frac{1}{2} \times 11$ 2 cm), se zbytky malování.

c) Řada nádob porcelánových práce míšeňské, vídeňské i české z XVIII. a poč. XIX. stol. České jsou z továren v Praze (zejm. Hübel), Týnci, St. Rolavě (Nowotny); jiné se značkou Palme.

d) Stojánek hodinový ze skleněných rourek ve tvaru altánku, zdobený květinami. Vys. 41 cm, šir. 25 cm. Z konce XVIII. stol.

Obr. 236. Turnov. Podobizna Marie Markety z Valdštejnu.
($\frac{1}{6}$ skut. vel.)

VII. Řezby.

Socha P. Marie na oblaku, ze dřeva řez., XVIII. stol. Výška 101 cm. (Obr. 245.) Krom ní ještě jiné sochy, rámy atd.

VIII. Obrazy, kresby, rytiny.

1. Podobizna obrněného šlechtice, dle tradice Volfa z Krajku, pána na Hr. Rohozci 1535—41, na dřevě, olej. barvami. 24 cm vys., $15\frac{1}{2}$ cm šir. (Obr. 232.)

2. Podobizna Marie Markéty z Valdštejna, na plechu, $26\frac{1}{2}$ cm dl., $21\frac{1}{2}$ cm šir. Na rubu mal. nápis:

Illustiffima et Excellentiffima
D. D. Maria Margaretha S. R. I.
Comitiffa de Waldftain, nata
Comitiffa Czerniniana, Capellæ
S. Annae a Fundamentis Pientif
fima Erectrix et Bibliothecæ

Obr. 248. Turnov. Museum. Diplom ranlékařský z konce XVII. stol. Pérokresba J. J. Hertla.

munificentissima Fundatrix
plene meritis et virtutibus obiit
in Kamerburck IV Julii
SaCrIfiCantes enIXe De
VM eXorent pro ea.

(Obr. 247.)

3. *Ranlékařský diplom*, vyd. od chirurga turnovského Kristiana Neumana, *pěrokresba* turnovského malíře Jana Jiřího Hertla z konce

Obr. 249. Turnov. Museum. Cechovní řád truhlářský.

XVII. stol. (Srv. Památky arch. XXI. [1904—5] str. 69. Malíři turnovští na tab. I.) [Obr. 248.]

4. *Cechovní řád truhlářský* z r. 1622, na perg. listě 54 cm vys., 59 cm šir. Počíná velikou inicialou na zlaté půdě z pestrých rozvilin; okraj levý ozdoben malbou anděla, stojícího na truhle a držícího odznaky řemesla, níže fantastické rozviliny z naturalistických květů. Text kalligraficky psaný. (Obr. 249.) Visutá pečeť v kapsuli na hedvábné šňůře.

Jiné řády cechovní vynikají pouze *kalligrafickou výzdobou*, jako řád *bečvářský* z r. 1645, *soukenický* dvojí z r. 1659—69, *provaznický* atd.

5. *Řád mlynářský* z r. 1717, v knížce o 12 perg. listech, 27 cm vys., 20 cm šir., ve vazbě z bílé kůže, zlatem tlačené, na 3b listě obraz sv. Vojtěcha a Václava kličovými barvami, na 4a erb valdštejnský prostřed kreslené kalligrafické iniciály. Pečeť Frant. Josefa hr. z Valdštejna v kroužené kapsuli na hedvábné šňůře modrozlaté. (Obr. 250.)

6. *Obraz na plátně* „Nechte malíčkových přijíti ke mně“, 168 m vys., 232 m šir., nezn. mistra z XVIII. stol.

Obr. 250. Turnov. Museum. Titulní list řádu mlynářského z r. 1717.

7. *Tušová kresba* „Turnov r. 1800“ na papíře, v černém rámmu, 36½ cm vys., 46 cm šir. Práce Turnovana *Fr. Worla* z r. 1800.

8. *Z rytin* 14 čísel Hollarových vedle mnoha Balzerových, Kilianových, Sadelerových a pod. (Obr. 251.)

IX. Vazby (viz též tisky).

Řád cechu sladovnického z r. 1732, vázaný v deskách z tmavočervené kůže, 35 cm vys., 23 cm šir., bohatě zlacené rostlinným vtačeným ornamentem. Uprostřed na lici český lev, na rubu čís. orel. Zavazuje se zelenými hedvábnými stuhami. (Obr. 252.)

XI. *Tisky* musejní vzácnější jsou skoro všechny neúplny. Z nich vyčítají se:

a) *České:*

1. Bible benátská z r. 1505.
2. Bible Pavla Severina z r. 1529.
3. Bible norimberská z r. 1540.
4. Herbář Matthiolův z r. 1562.
5. Blahoslavův Nový zákon z r. 1564, úplný a bezvadně zachovaný.
6. Práva městská z r. 1589 (počíná l. a). Vazba původní v bílé kůži, bohatě tlačená.

Obr. 251. Turnov. Museum. Albrecht Smiřický v rakvi. Rytina Sadelerova.

b) *Latinské:*

7. Petri de Natalibus Catalogus sanctorum, Lugduni, Jacob Faccon 1513; úplně zachovaný, v pův. vazbě v bílé kůži, tlačené rámovým ornamentem.

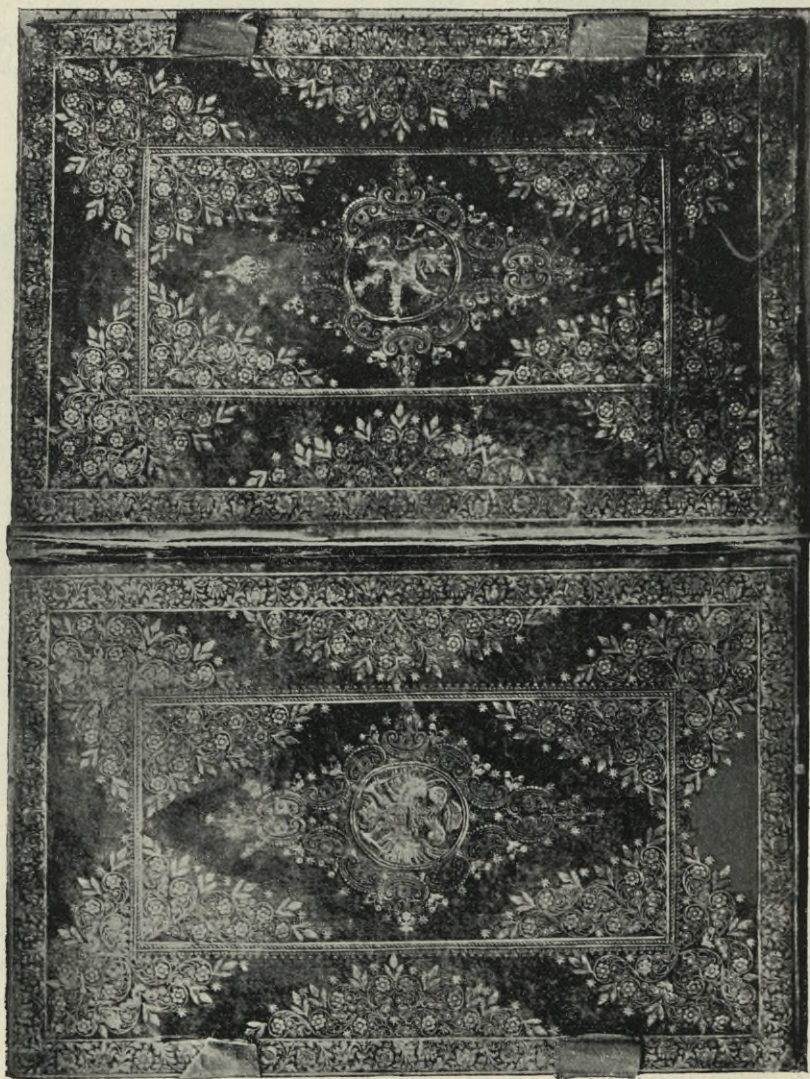
8. Pauli de Sta Maria Additiones ad postillam M Nicolai de Lira super biblia (poč. l. a₂). Vazba původní, z bílé kůže, tlačená rámcovým ornamentem, v němž popsí svatých.

9. Lat. konkordance z r. 1516, v Basileji tišt. Bez titulu; jinak úplna.

DĚKANSTVÍ, vystavěné r. 1708 z býv. školy a sousedního domu, v zahradě (býv. hřbitově) chrámu sv. Mikuláše. Budova od kamene, patrová, 19,5 m dlouhá v průčelí, 10,65 m široká. (Obr. 253.) V přízemí všude klenby, v patře rovné stropy. Střecha vlašská.

KLÁŠTER ŘADU FRANTIŠKÁNSKÉHO s chrámem sv. Františka z Assisi *) [obr. 254.—255.], na rohu náměstí a ulice Riegrovy, založil 1. května r. 1651 hr. Max. z Valdštejna pro 12 řeholníků, budova zaujala místo dřívějších 10 domů; r. 1655, 24. června, stavba dovršena

Obr. 252. Turnov. Vazba cedovného řádu sládkovického z r. 1732.

vztýčením kříže nad zvonící od tesaře *Martina Paška*. Stavitel neznám. R. 1682—85 přistavěno v SV. rohu kláštera křídlo do zahrady dle plánu

*) Červenka Vác. V., *Splendor et gloria domus Waldsteinianae*, Pr. 1673. — Vrbčanský Severin, *Nucleus minoriticus*, cap. 38. — *Blahověst* 1866, 393, 407. — Pam. knihy stará z r. 1731 a novější z r. 1747 v archivu klášterním.

nezn. stavitele z Prahy; r. 1729 přikoupen ještě sousední dům v ulici nyní Skálově, potom sbořen. R. 1707, 20. dubna, konvent z největší části a kostel shořely, načež obnovoval je stavitel *Mik. Reimund*. R. 1803, 8. prosince shořel kostel, potom obnoven; r. 1842 zbudována vně na vých. zdi presbyteria nízká čtyrboká zvonice.

 Budova konventualní, přiléhající k S. boku chrámu, jest prosté stavení jednopatrové, v průčelí 30 m zšíří, v hloubce 23·7 m. Střed půdorysu zaujímá obdélná quadratura (*B*), obstoupená na čtyřech stranách; dole i nahoře ochozem (*D*), v přízemí klenutým 20 křížovými poli; nahoře strop

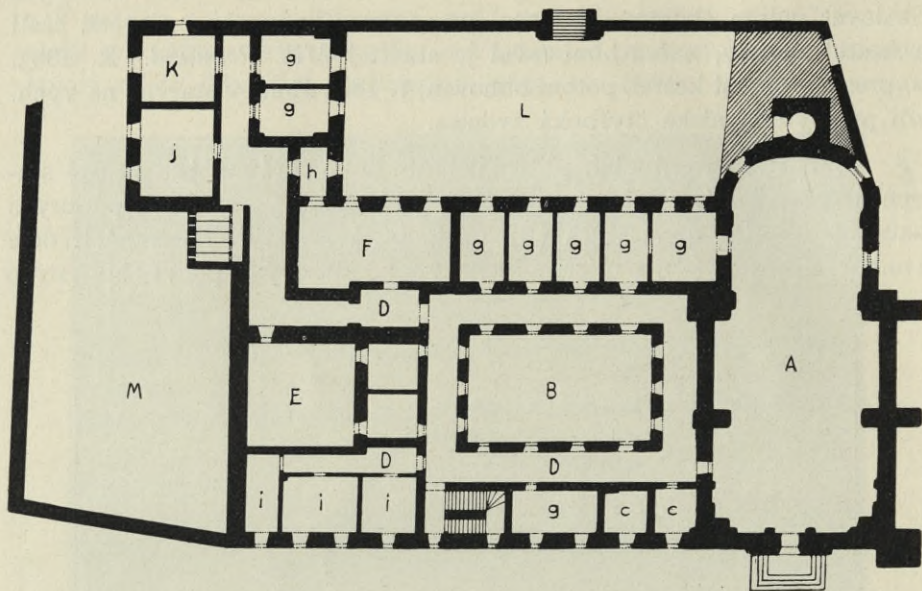

Obr. 253. Turnov. Děkanskví.

rovný; do quadratury otvírá se 3 × 4 okny, ve výklencích (segmentových); v 1. patře obyčejných. Vchod z náměstí obyč. dveřmi v kam. rámci hned vedle chrámu; z ochozu vchází se 2 vchody do chrámu (2. v sínce před sakristií v JV. rohu) v SZ. rohu ke schodišti, v S. zdi do chodby na kuchyňský dvorek (*E*) a do zahrady (*M*) a ve V. zdi na dvůr hospodářský (*L*), odkud schody jdou do zahrady. V prvním patře ze SV. rohu jde chodba dvakrát lomená do přístavku. V přízemí vedle presbyterie sakristie, v SZ. rohu kuchyně a menší refektář, ostatek jen sklepy a skladiště. V 1. patře cely (*g*), jizby (*c*, *i*) velký refektář (*F*) s domácí kaplí (*h*); knihovna (*J*), depositář (*K*). V dom. kapli prostý barokní oltář.

Chrám (*A*) prostý, z obdélné lodi presbyteria, orientovaný, z lám. zdíva, loď v rozích a v boku opřena opěráky z tesného kamene; opěrák na volném rohu ve tvaru jehlance; průčelní až ke střeše, ostatní nižší o 1 ústupku, nahoře skoseny. Průčelní rozčleněno středním risalitem a 4 hladkými pilastry toskánských hlavic, nesoucími kladí, o vlysu zdob. triglyfy a po-

Obr. 254. Turnov. Klášter františkánský. Půdorys I. patra.

Obr. 255. Turnov. Klášter sv. Františka s chrámem.

vydané, oblamované římsy, jež přechází i na rohový pilíř. Hořejšek členěn je chambranovým rámcem v risalitu i po krajích a prolomen velikým polokruhovým oknem v obdobném rámci; svrchu zakončen římsou jako dolení, nad níž vznáší se rovná attika. Na koncích attiky členěné kamenné jehlany, uprostřed čtvercový štít s volutami v okřídlení a trojúhelníkem svrchu, prolomený okrouhlým oknem (někdy hodinovým).

Obr. 256. Turnov. Portál klášterního chrámu sv. Františka.

Portál z průčelí, zvýšený na schodech, obstoupen členěnými pilastry a ostěním svrchu zprohýbaným, nese lomené, svrchu vyduuté kladí a částeční volutovou attiku. Uprostřed kladí veliký vyniklý kamenný erb valdštejský. Nad portálem, u výklenku kamenného rámu, svrchu konchovitém, kamenná socha s v. Františka, v nadživotní velikosti, dobré práce. (Obr. 256.)

Loď ve světlosti 13·80 m dl., 10·8 m šir. Prolomena dole uvedenými 3 vchody a čtvrtým v koutě pilíře v J. zdi. Stěny vně hladké, plné, teprve nahoře otevřeny 4 polokruhovými okny; vnitř rozčleněny pilíři, zdobenými pilastry, a nesoucími mocnou oblamovanou římsu. Strop valený.

Vítězný oblouk polokruhový, 7·8 m šir., 2 m mocný. Presbytář podélná, zavřená k V. oválem, 8·5 m v ose příční, 9 m v ose podélné; stěny obstupuje

Obr. 257. Turnov. Nitro kostela klášterního.

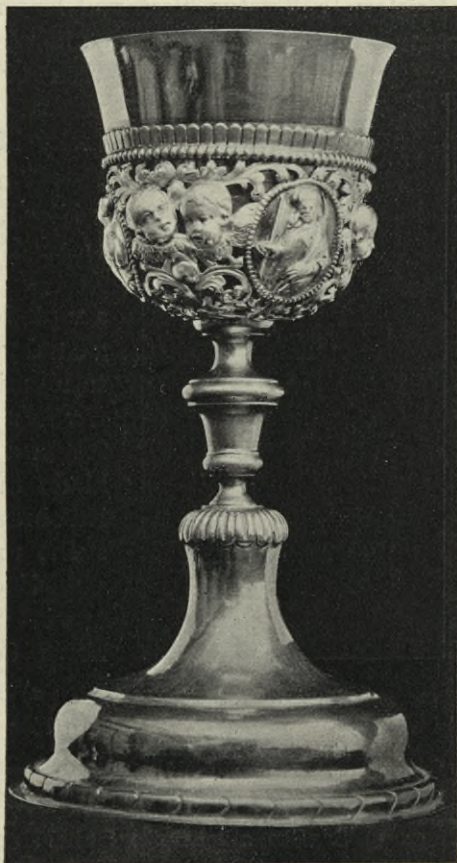
6 pilastrů, nesoucích římsu, rozdělenou jejich kladím; z pilastrů vyrůstá čtvero pasů, jež paprskovitě člení valený strop. Okna v J. zdi 2 m dlouhá, svrchu polokruhová bez špalet, v S. zdi 1, místo druhého lichý výklenek a v něm okénko oratoře. (Obr. 257.)

Oltářů bývalo 5 a 2 oltáříky; nyní jen tři, r. 1708 přivezené z Dokez. Hlavní, obnov. naposled r. 1900, má v popředí vydutou tumbu a na ní řez. tabernaculum z r. 1732, *) obstoupené vřeten. sloupky; v pozadí střed obstoupen je 2 páry hladkých sloupů, za sebou se rozstupujícími, na vys. členěných stylobatech, římských hlavic; nesou bohaté kladí, přečnělé, oblamované, a obdobnou segmentovou attiku, končící se vásami a křížem. Plochy vlysu pokryty řezbami. Sloupy bílé, půda tmavá, řezby zlacené. V pětihranném, řez. ústupkovém rámu kopie Correggiovy Svaté noci od *Otak. Skůčka* z r. 1900; starší kopie z r. 1837 od turnovského měšťana *Weimanna z Weinfeldu*, umístěna nyní na kruchtě. Po stranách oltáře branky a nad nimi sochy sv. Barbory a Kateřiny v nadživ. velikosti, bílé; sochy sv. Jana Křtitele a sv. Václava, jež tu také bývaly, přeneseny jsou na kruchtě a polychromovány. Na portatile záznam (dle pam. knihy):

Anno 1708 die 21 Junii Ego Vitus Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopus Hierapolitanus, Suffraganeus Pragensis, ecclesiarum B. V. M. Montis Sion Pragae et Milovicensis Sac. Ord. Praemonstratensis Abbas et praedicti Sacri Ordinis Visitator consecravi hoc altare portatile et reliquias imposui S. Severini . . .

Poboční oltáře v koutě lodi a presbyteria, na koso stojící, v pravo sv. Františka z Assisi, v levo sv. Antonína z Paduy, protějšky. Tumby vyduté, na nich řez. kartuše figurální. Spod oltáře o povystouplých křídlech zakryt jest fantastickým rokok. řezaným rámcem zlaceným, objímajícím uprostřed pravouhlou skříň s obrazem sv. Anny (Bol. P. Marie) novým, a po stranách oválné skříňky se sv. ostatky. Střed rozdělen 2 sloupky ve 3 oddíly; uprostřed obraz světce a po stranách sošky sv. Alžběty a sv. Ludvíka

Obr. 258. Turnov. Klášter. Kalich r.

*) Z nákl. vévodkyně Toskánské.

(sv. Václava a Vojtěcha); svrchu soška sv. Josefa (sv. Antonína) prostřed andělů. Obrazy i sochy nově pořízeny r. 1902. Na portatiliích obdobné nápisy, jenže oltář sv. Frant. svěcen 24. ledna 1707.

K a z a t e l n a, dar fundatorův z r. 1710, řezaná, díla pražského; na hranolu žlábkovaném řečniště, členěné dole i svrchu mohutnou obrubou, vertikálně 2 volutami, na nichž sedí andělci držící kartuše s obr. Nar. Kristova a Kristus klesá pod křížem; mezi volutami řezby: Ježíš dobrý pastýř a kříž ovitý révou. Z horní obruby ční ruka mnišská držící kříž. Vrch tvoří římsa a baldachyn vystupující vzhůru ve sférický stylobat; ozdobou růže, desky Mojžíšovy a Boží oko.

Obr. 259. Turnov. Klášter. Kalich 2.

V a r h a n y, barok, architektury, o dvou křídlech, ozdobně řezané rozvilinami. Nahoře socha dřevěná sv. Michala.

V ochozu pod oblouky křížových polí a v předsíni 25 polokruhových obrazů legendy o sv. Františku (některé velmi zašlé) mistrné práce, malované od *Jana Jiřího Hertla* z Turnova, dvorského malíře hr. z Valdštejna a měšťana turnovského, z r. 1718, z nákladu měšťanů turnovských*) a malíře sama. Na obraze nad vchodem přimaloval odznaky svého umění.

Z obrazů ostatních zmiňují se: 6 oti v n í c h o b r a z ů s v. p a t r o n ů, v o v á l. r á m c i 8 0 × 4 0 c m; d o l e c h r o n o g r a f, n á p i s y:

a) Beato Ioanni nepoMVCeno DICaVerit dnus Matthias Vott Civis Turnoviensis.

b) EX VeneratIone VoVet S. IaCobo De MarChIa Adum R̄dus ac Eximius Dnus Joseph Michalek Parochus Reichenoviensis.

c) SanCto aDaLberto BoheMIAe PraesVLI posVIt RR ac Doctissimus D. Joannes Fridericus Hansch Curatus Dr̄chkow.

d) S. Ludmillae prIMICertae fIDeI ChrIstIanae poVIt RR. ac Doctissimus D. Leopoldus Paulinus Curatus Nabzelensis.

e) SS. Norberto, Cyrillo, Methudio et Ivano obtulit DoMInVs Ioannes FranCisCVs Brandlsteiner. proc. frumentari(orum) in Skall.

f) S. ProCopIo sVper DaeMones VictorI obtullit Illmus DD. Ernestus Jaroslaus S. R. J. Comes de Wildschitz et Leypoldsheym suo titulari Patrono.

II o b r a z ů v o b d ě l n ě m o b l a m o v a n ě m r á m c i a s i 1 · 5 0 m v y s., 1 · 0 5 m š i r. N a r o z e n í, Z v ě s t o v á n í, N a n e b e v z e t í P. M a r i e; s v. M a r k e t a, s v. J a n N e p.,

*) Na jednom nápis: „Tento obraz gest wymalowan nakladem p. Bengamina Tomasska, sauseda zdeyssiho leta 1718.“

sv. Petr Regalatus, sv. Jan Kapistran, sv. Bernardin Senenský, P. M. Immaculata, sv. Antonín, díla *J. J. Hertla* z r. 1706 a 1709.

6 o v á l n ý c h o b r a z ů : sv. Paschalis, František Seraf., Ludvík, Didacus, Petr z Alkantary, Bonaventura; mal. r. 1709 *Jan Jiří Hertl*, z nákl. hrab. inspektora Bubáka.

O b r a z sv. Linhart a, téže podoby, podle nápisu maloval r. 1798 *Jiří Hiesler*.

Rodokmen sv. Františka, kopie od *Frant. Hertla*, pořizená v půli XVIII. stol.

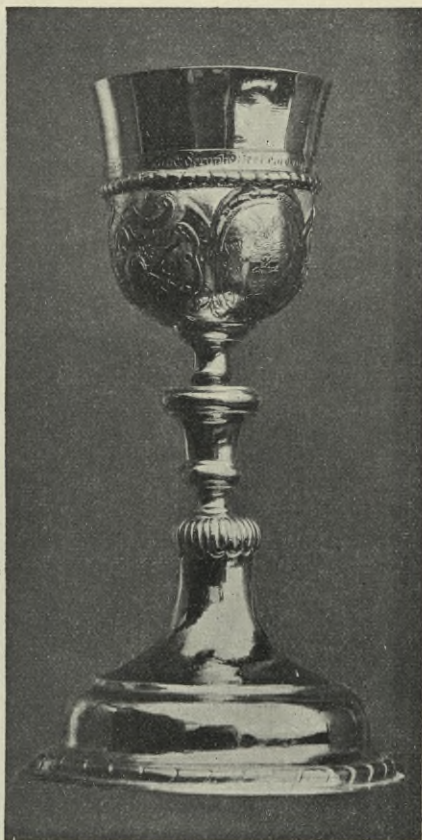
Na schodišti socha *Madonny s Ježíškem*, korunovaná, z kamene tesaná, 1,30 m vys., polychromovaná.

K r u c í f i x v živ. velikosti, ze dřeva řez., dobré práce, dar paní Lamotteovy na Sychrově z r. 1731; dva menší z téhož roku v chodbě a na schodišti.

V knihovně skříně ozdobně malované z XVIII. stol. Knih velké bohatství, především lat., pak něm. a českých, zvláště náboženského obsahu; knihy však jsou přerovnány a nového seznamu knihovna postrádá, nelze tedy zjistiti, zda knihy uváděné v seznamu z XVIII. stol. trvají tu dosavad. Podle tohoto seznamu byly v knihovně na př.:

a) české (tisky nejmenované jsou pražské): bible z r. 1527, 1529, jiné bez data; *Hájková Kronika* z r. 1539 (?); *Právo městské 1540* (?); *Jana Cariona Kronika světa*, přel. Burj. Sobek, v Litomyšli 1541; *Jiří Netolický, O bídě světa* 1568; *Matthioli, Herbář*, 1572 a *Apatéka domácí*, 1595; *Krátké naučení o chování se v čase morním* 1582; *En. Sylvia Kronika česká*, 1585; *Eus. Pamphila Historie církevní*, vyd. v Basileji 1587 a v Praze 1594; *Řeč sv. Jana Chrysostoma*, 1586; *Šim. Lomnický, Střela Kupidova*, 1590; *Plácel, Historie židovská*, 1592; *Život Josafatův*, 1593; *Flaxius, Krátké naučení o pokání*, 1596; *Hymny o P. Marii a Svatých*, 1602; *Vodňanský, Theatrum mundi*, 1604; *Menšík, O mezích*, 1610.

Ze XVII. a XVIII. stol. množství knih náboženských i homiletických, z nichž uvádím pouze roudnický tisk (?) (z lat. seznamu) *Frant.*

Obr. 260. Turnov. Klášter. Kalich 3.

z Rozdražova Confessio sub utraque specie communicantium 1626 (krom jiných pražských), králohradecký Jana Coelestina Haereticum quare et catholicum quia 1625; litomyšlský Pešinův Prodromus Moravograpbiae, 1663;

b) latinské: *cizí*: Orationes M. T. Ciceronis, Venetiae, 1482, 4°; M. Fab. Quinctiliani Oratoriarum institutionum libri XII. Tarvisii,

1482, 4°; M. T. Ciceronis Liber de officiis, Venet. 1487, fol.; Falerius, Registrum chronicarum Romae, 1500; Ramaea, Grammatica latina, Herbonae 1505, 8°; M. F. Quinti Orationes, Ascensi 1516, 4°; Erasmi Rotterodami Adagia, Londini 1520, 4°; M. T. Ciceronis Epistolae, Coloniae 1522, 4°;

domáci: Novum testamentum, Pragae 1520; Fabulae Aesopi, Pr. 1531, 8°; Bavorovský, Conciones de poenitentia, Pr. 1552.

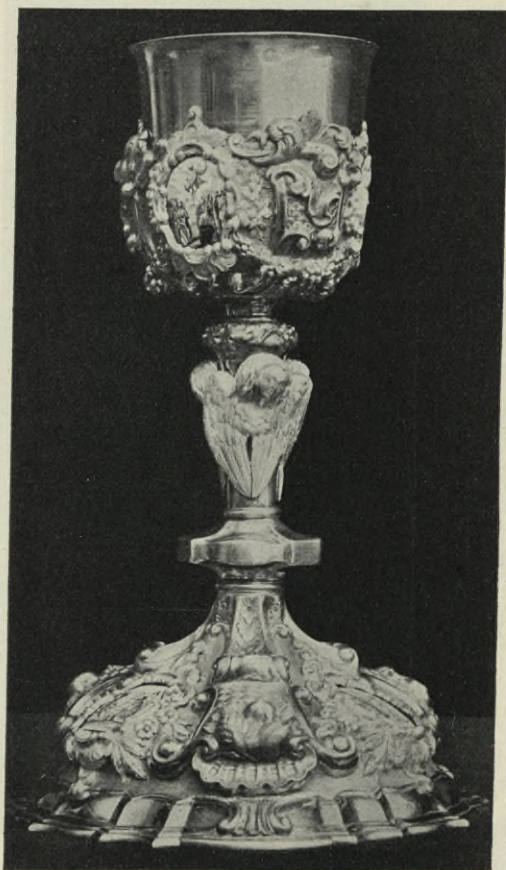
Domácích autorů v cizině vydané: Thad. Hagecius, Dialexis, Francofurti 1574, 4°; Joan. Jessaeni, Anatomiae, Wittenb. 1601, 8°.

Z pozdějších spisy Balbínovy, Pešinovy, Hammerschmiedovy; turnovských mnichů Jindř. Labe a Damascena Marka; mimo pražské tisky též olomúcké, brněnské, litomyšlské.

Knihy jmenované některé mají též původní vazby.

V sakristii a depositáři ozdobná paramenta z XVII.—XVIII. st.; mezi nimi roucho ze zeleného hedvábí, zlatem krumplované, darované r. 1708 od hr. Frant. Josefa z Valdštejna.

Kalich, vys. 26.2 cm, prům. kupy 11.1 cm, prům. paty 1.54 cm, váha 600 g. Noha nová, stříbrná, zlacená, prostě členěná. Kupa stř., zlacená, oblá a hladká, obložená stříbrným sevřením, vysoko tepaným, 3 podvojně symmetrické větévky listové, uprostřed nichž 3 dvojice andělských okřídlených hlaviček a 3 oválné medaillony) na zlaté půdě 3 stříbrné

Obr. 26r. Turnov. Klášter. Kalich 4.

polopostavy sv. Václava, sv. Floriana a P. Marie). Tepání zakončuje nahoře ozdobný tepaný pásek lupenitý. (Obr. 258.) Značky není. XVIII. stol.

K a l i c h stříbrný a zlacený, vys. 25·4 *cm*, prům. kupy 10·8 *cm*, prům. paty 15·9 *cm*, váha 700 g. Kupa dolů se úžící, dole vydutá; kde přestává dole část konická, objímá nádobu vínek ze spletených proutků, vybíhající vzhůru stuhovými volutami. Dolní díl vytepán je zevně ve festony ze stuh, ovoce a růží, objímající 3 kartuše oválné, v nichž položeny jsou emailové medaillony s obrazy chrudimského Salvatora, P. Marie Jičínské a sv. Františka. Noha nová, měděná, vně zlacená, vnitř postříbřená; křivá. *) (Obr. 259.)

K a l i c h stříbrný a zlacený, vys. 23·7 *cm*, prům. kupy 8·2 *cm*, prům. nohy 8·2 *cm*, váha 450 g. Kupa hladká, zvonová, v dolních $\frac{2}{3}$ tepaná: na stříbrné půdě vyzlacené 2 festony s ovocem, střídající se s 2 kartušemi, v rámcích vykrajovaných, oválnými to medaillony, v jedné ploše vyryto stigmatizování sv. Františka, v druhé erb Bechyňů z Lažan. Tepání ukončuje pásek z kuliček a plochá obruba s nápisem (porušeným):

In honorem D . . . potentis et S. P. Franc. Seraph : Fieri curavit
peccator maxim² L. G : B : D.L : D : in Voseczan.

V rámu kartuše nad sv. Františkem rok 1723. Kupa je na 4 místech údery porušena a špatně spravená. Noha nová, křivá, tvaru nejprostšího. (Obr. 260.)

K a l i c h stříbrný, zlacený, tepaný, vys. 28 *cm*, prům. kupy 9·15 *cm*, paty 17·8 *cm*, váha 780 g. Spod oblé kupy objat jest tepáním: 3 listové voluty, přepjaté festonem, střídají se se 3 stříbrnými kartušemi v rámečcích lasturovitých, vnitř ellipčité vykrajovaných, zdobených růžicemi. V rámcích emailové medaillony: Snímání Kristovo, Vstoupení, Večeře P. Dřík přechází v horní ořech z vinného listí a hroznů; dole obstoupený 3 stříbrnými hlavičkami andělskými, jež jsou pospolu sdruženy; pod nimi druhý ořech, hladký, šestiboký, ze stěn rovných a vlnovitých. Noha rozčleněna jest paralelně ke kupě, třemi volutami od dřívku dolů se šířícími, v horní půli vyhloubenými a v hloubce rytými jetelovým ornamentem; v dolní půli vypuklými, zdobenými rytým šachováním a tepaným ovocem; končí se lasturovitě. Plochy mezi volutami pokryty jsou půdou zrněnou, jejíž středy vyplňují obdobné rámkové, zdobené růžemi, listy a klasy; v emailovaných medaillonech Navštívení P. Marie, Narození Páně, Dvanáctiletý Ježíš v chrámě. Dolní oblamovaná obruba trojčipá, vykrajovaná. Značka (2×)

$$WM a \cdot \frac{1}{4} \overset{A}{\oplus} \frac{8}{4} . \text{ (Obr. 261., 262.)}$$

C i b o r i u m stříbrné a pozlacené, vys. 26·6 *cm*, i s víkem 43·6 *cm*, noha (nová) prům. 15·5 *cm*. Kupa objata sevřením z tepaných ratolestí

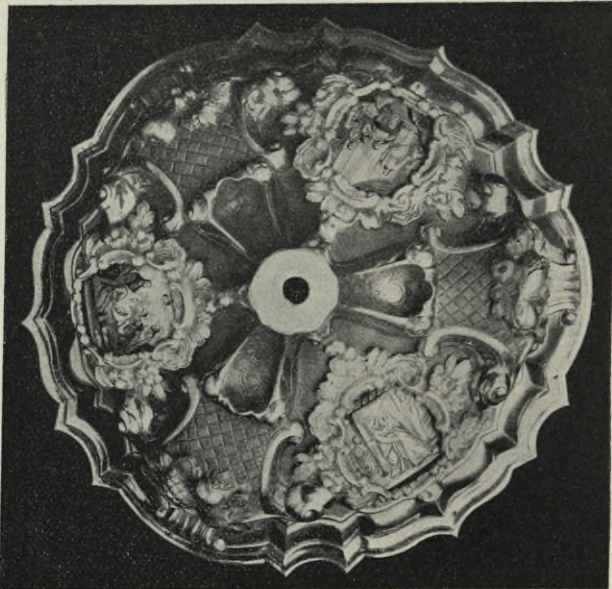
*) Nádobu daroval r. 1738 Jan Karel Kohout, hejtman na Jičíně, při primici svého syna, člena řádu. Na pův. noze byly podoby sv. Jana, sv. Karla B., sv. Doroty a sv. Castrense.

a růží, prolamovaných. Víko, vzhůru vybíhající tepanými akanthy, zdobí volutky a květy; zakončující kulička nese IHS ve svatozáři, posázené věnečkem kamenů. Z r. 1703.

Monstrance nově upravená; k tomu užito starého rámku okolo středního otvoru, složeného z vnějšího zlatého věnce ze šlehajících plamenů a vnitřního stříbrného z růžic, osázených granáty.

Monstrance stříbrná a pozlacená. Výška 61 cm, šířka nohy $23\frac{1}{2}$ cm a 18·6 cm. Ostensorium má pozadí okraje vlnitě vykrájeného,

Obr. 262 Turnov. Klášter. Noha kalichu č. 4.

z pozlacených paprsků. Na něm věnec stříbrný z růží, tepaný a prolamovaný; prostřed květů nahoře Bůh Otec trůnící na oblacích, po stranách andělci nesoucí hrozny a klasy, dole stříbrná holubička. Okolo sanctissima čtyřlístý rámeček zlatený z volut a růží. Lunullu nese hlavička cheruba. Dřík tepaný o 3 vlnitě vystupujících nodech, na nejvyšším vytepano v předu IHS, v zadu boží oko; ozdoby z růží. Noha ellipčitá, rozdělená čtyřmi náběžníky v tolikéž trojbokých úsečí, zdobených tepanými kartuškami; na zrně střední půdě symboly zlaté: kalich prostřed hroznů a růží, odznaky umučení, odznaky St. a N. Zákona a vykoupení. Dole značky:

$$J. REINER \cdot \begin{matrix} 1 & A & 8 \\ & \oplus & \\ 4 & & 7 \end{matrix}$$

3 lampy na věčné světlo, dvojbaňaté, mosazné a postříbřené, tepané, prolamované, rostlinného ornamentu, posázené polokouličkami z polodrahokamů. XVIII. stol.

P e č e t i k l á š t e r n í: 1. bronz., v celku s držadlem, ovál 44×38 mm. Uprostřed sv. František klečí před Madonnou v oblacích, nesoucí Ježíška. Opis v mezikruží: SIGILLVM CONVENTVS TVRNOVIENSIS ORDINIS STR. OBS. 1657 †.

2. bronz., v celku, ovál 25×12 mm. Obraz týž, menší a prostší. Opis: S CONV · TVRNO S · FRANC : F · F · MIN : RF · 1 · 6 · 7 · 2 *.

Obr. 263. Turnov. Dům Patočkův, č. 70.

DŮM č. 163 na Trávnících, přízemní, pod jehož omítkou vystupují stopy renaissanční sgraffitované rustiky.

Čís. 70 v ulici Skálově, někdy rytířů Zichů z Rosenfelda (okolo r. 1760). Stavba pův. XVI. věku (sgraffita objevena na zdi, ale poslední „obnovou“ r. 1903 zničená), je pod patro, do úhlu, o vlaské střeše; z obou stran dvoru bývaly vjezdy na způsob branky, ozdobené sochami, zbyl pouze jižní. Kamenné sochy a balustrady zdobily i střechu i zeď zahradní; okna v kamenných rámcích zakrývaly kované a tepané mříže. Obnova dům zmodernisovala. (Obr. 263.)

Na bývalé zdi zahradní do ulice (nahrazené mříží) je trojsoší sv. Jana Nep., Václava a Antonína Pad. Na podstavcích pak chronografické nápisy:

CANONICO FAMÆQVE	BEATO	THAVMATVRGÆ
TVTORI HVIVS REGNI	WENCES	VITÆ PADVANO
PATRONO PATRIOTÆ	LAO	ORATORI SANCTO
QVE DIVO	DICAT	ANTONIO
IOANNI ERE	AMOR	VIVA CHA
XIT FERVENS	1761.	RITAS EXTRV
SPIRITVS		XIT.

Nad branou vjezdu je $\frac{3}{4}$ socha sv. Floriana prostřed 2 vás, na střeše 2 vásy a 2 poloviční sochy sv. Josefa a P. Marie. Na pilířích vchodu zahradního allegorické poprsí léta a podzimu.

Obr. 264. Turnov. Sv. Notburga v č. 329.

Portál a střední okno nad ním obstoupeny jsou s obou stran pilastrem a čtvrtpilastrem, šikmo vychýleným, římsou pod oknem i pod krovem, oblamovanou; pilastry končí se na hoře plochými hlavicemi s triglyfy a kvítím. Okno v kamenném rámu v oblamované chambraně, s attikou nahoře, dole visícími třapci, pod attikou kartuš lasturovitý.

Mříže před přízemními okny v zadu domu, v rámu před okno pravoúhle vystouplém, obdélném, 14'6 m vys., 112 m šir., šikmo se křížující. Hořejšek 60 cm z kovaných kulatých prutů, pokrytých plochými listy, vybíhá spirálovitě ve tři ostré úhly spolu propletené.

V nitru v přízemí klenuté světnice a síň cihlami dlažená, kamenné schodiště do patra a tu rovněž síň. Jinak zařízení nové.

Čís. 94 na náměstí, sbořené r. 1906, velký barokní dům s podsíní na 3 mohutných pilířích, 2patrový. Odtud hrubá socha sv. Floriana a 2 kamenné vásy, pak nalezený kachlík, v museu; nádobka peněz, nalezená v základech, byla ihned rozbíta a mince rozebrány beze stopy.

Čís. 329 v Jičínské ulici, někdy pánů z Dobranova a Kelbichů z Ostrychu. Krom klenuté síně však stavba nemá nic starého. Na schodišti na dřevěné konsolě stojí kamenná SOCHA SV. NOTBURGY, pěkně tesaná a polychromovaná, 112 cm vys.; krojem zajímavá, z druhé půle XVII. stol. (Obr. 264.)

Čís. 78 v nynější Husově třídě, druhdy za městem, mělo vjezd v podobě brány, na jejíchž pilířích bylo sousoší. Nyní zbývá jen jeden pilíř s otlučenou sochou.

Čís. 242. V zahradě nynější stál šlechtický dvůr, jehož obytné stavení sbořeno r. 1903; náležel naposled Jeníkům z Gernsdorfu a Lamotteům z Frintropu. Zbyla pouze brána do dvora, nyní zahradní, v kamenném ostění, nesoucím poloviční sošku sv. Floriana z XVIII. stol.

Čís. 80 v ulici „Na sboře“, před r. 1620 sbor českých bratří. V nitru jen klenuté místnosti přízemní; na pilířích vchodu do zahrady kamenní lvi.

Čís. 118 mlýn podkostelní. Na břevnu stavidel letopočet 1506.

Z jiných domů zajímavější jsou pouze dveřní futra barokní a empírová. (Obr. v Příbězích III.)

SOCHA SV. VÁCLAVA, dřevěná, řez., polychrom., z konce XVIII. stol., v č. 132.

SOCHA SV. ANTONÍNA PAD., na silnici k Mašovu, z 2. pol. XVIII. stol., barokní.

SOCHA P. MARIE, obdobná v předměstí Durychově.

SOCHA SV. FRANTIŠKA Z AS., napodobenina klášterské, na domě č. 29.

SOCHA SV. JANA NEP. u domu č. 142 v Palackého třídě, bezcenná. Na podstavci chronogram:

PRO
AVGENDO HONO
RE SANCTI HANC
STATVAM POSVERAT
SERVATIVS KOBVS
RENOWATVM EST
Anno Domini 1844
IOSEPH ČERNOHAVS

Socha téhož svatého, někdy u domu č. 21 v Markově ulici, nyní v nároží na náměstí Marianském, bezcenná, z poč. XIX. stol.

Socha téhož svatého v kapliče na cestě k nádraží, bez ceny, z poč. XIX. stol.

Socha téhož svatého v zahradě domu č. 76, bezvýznamná, z první půle XVIII. věku. Na podstavci nápis:

Tuto Statuy
Postawili Dal
P. Serwaciusz
Kaibusz

Po stranách podstavce hrubý basrelief sv. Antonína, s nápisem: Antonjn Gros na druhé sv. František, a slova Franfissek Finsa. Opodál

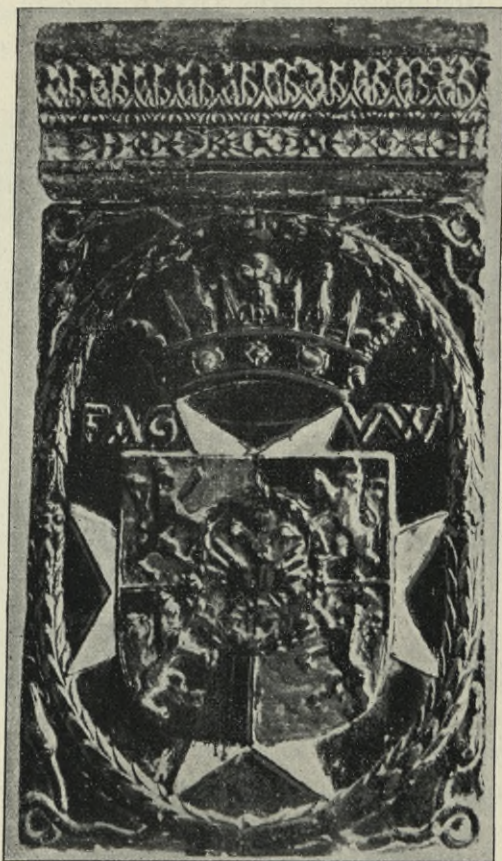

s o š k a P. M a r i e, prý z bývalého kostela Marianského, z téže doby, bez ceny.

LOUČENÍ KRISTA P. S MATKOU, primitivní sousoší z poč. XIX. stol., na cestě k Hrušici.

SOCHA P. MARIE, na sloupu na kašně v náměstí, dílo *J. Maxe* z půle XIX. stol.; soška starobol. P. M. z r. 1844 na cestě k nádraží.

KALVARIE na Vrchhůře. Kamenná balustrada před oltářem, v jehož pozadí na třech podstavcích krucifix, P. Marie a sv. Jan skoro v životní velikosti. Letopočet 1799.

Obr. 265. Turnov. Kachel u p. Žáka.

U mlýna shořelého KAMENNÝ KRÍŽ, jehož ramena opět křížově jsou vykrájena. Na podstavci nápis:

TEN
KRZIZ
POSTAWITI
DAL MIKOLAŠ
W. BRVNKA
TEN CZAS MINAŘ
SHOŘALSKI
1717

Roku 18¹⁰/₃₁
od ledu zničen,
opravili
Otto a Aloisie
Koliha.

SYNAGOGA, obyčejný dům z poč. XIX. stol., zastavěný prostřed jiných; vnitř prostor 7·70 × 7·10 m, rovného stropu, o 2 párech oken nových k J. a Z. Vně schody na galerii se sloupkem.

Oltář barokní architektury, ze dřeva řezaný, o 2 od-

dílech, obstoupených dole i nahoře párem větvenovitých sloupků, ovitých révovým zlateným, řím. hlavic. V horním oddělení nápis modlitby v zlac. řez. kartuši; svrchu attika volutová a desky Mojžíšovy. — Zábradlí kamenné, v před vlnitě vystupující, mezi 2 válcovými sloupky, svrchu silná římsa. Na vnější stěně tesán květinový ornament.

Z n á č i n í : 1. u k a z o v á t k o 30 cm dl. v podobě ručky, rukojeť oblá, na konci čtyrboká, zakončená mandorlovitým ořechem, rytá; vše ze stříbra, empir, značka **G K**. Dvě obdobná ukazovátka mladší.

2. Tři páry stříb. n á k o n č í k toře, tepané, kalichovité, oblé korunky, ornament rostlinný 40 cm vys., spodní prům. 16½ cm.

Značka **(B F)**.

3. Tři t a b u l k y n a t o r u, stříb., visutých štítků, tepaných ve tvaru 4 sloupků ovitých révou, na nich lvi nesoucí korunu; plíšky označovací ryté. Značka táž. Rozhraní XIX. věku.

4. K a l i c h stříbrný, 22½ cm vys., 7 cm prů-

N R S

měru, tepaný routovým mřížováním; empirový. Značka

5. Kniha zemřelých, v černých sametových deskách o stříb. kování; v prostřed pl a k e t a : žena modlící se v arkádě před Božím okem, vedle ní kaditedlnice.

6. Pár velikých dřev. s v í c n ů o 9 ramenech, točených, a 3 lustry o 6 ramenech, z rozhraní XIX. stol.

7. Kovaná mříž na galerii, o 11 polích trojdílných (dole úhlopříčky, prostřed rozviliny s květy a růžicemi, svrchu voluty končící potrojnými tulipány), kutá z kulatých prutů; konec XVII. stol.

8. R o u c h a n a toru, v počtu 20, bohatě tkaná, vyšívána i krum-plovaná, z hedvábí, brokátu, aksamitu, nejstarší ze XVII. stol., nejmladší z půle XIX. věku.

9. Z á c l o n y obdobné v počtu 10.

10. P ř i k r y v a d l o zelené, soukené, stříbrem vyšíté, XVIII. stol.

V SOUKROMÉM MAJETKU.

a) U p. Mg. Ph. Jos. Radského, starosty města, v č. 280: *obrazy*: rodina děda jeho v krajině u Rohozce, dílo *Jana a Josefa Russů* z Trutnova z r. 1839, 2 podobizny rodinné od *Jos. Russa*, podobizna *P. Jos. Falga* od *Ignáce Russa*.

b) U p. Jana Prouska, akademického malíře, v č. 2.:

Truhla vykládaná, 67½ cm vys., a šir., 119 cm dl., v předu a na víku v oblomovaném, intarsovaném rámcí ptáčekové. Kování tepané a pocínované. XVIII. stol.

Truhla (obr. 267.) zdob. řezanými plochami, nyní prodaná do Ml. Boleslavě.

c) U p. Jos. Žáka, maj. hrnčířství, v č. 151:

Kachlík, 50 cm vys., 30 cm šir., polévaný. Nahoře římsa z pasu palmettového, drobných lístků, růžic, 10 cm široká. Na ostatní ploše v zeleném

Obr. 266. Turnov. Kachel u p. Žáka.

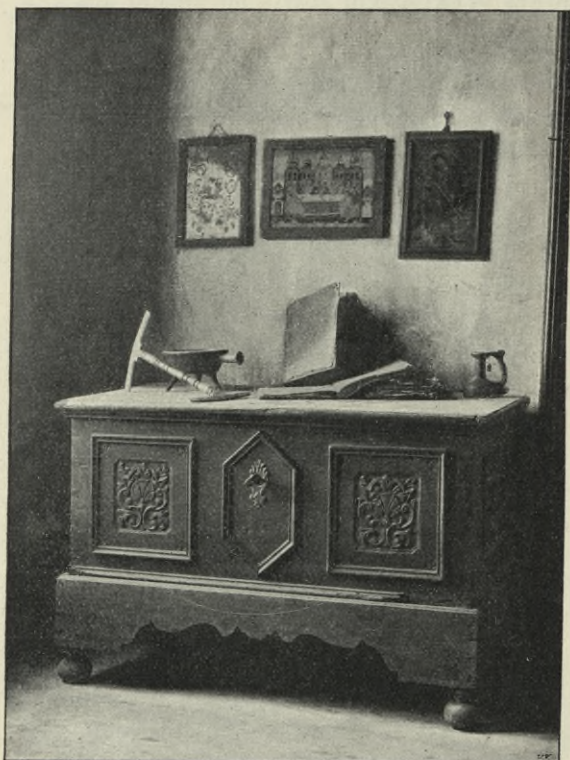
věnci erb valdštejnský na křížovnickém kříži a písmena F A G V W, svrchu devíticípá koruna. XVII. stol. (Obr. 265.)

Kachlík, 27 cm vys. a šir., čtvercový, zeleně polévaný; uprostřed v palmettovém kruhu poprsí panovníka ověnčeného a nápis FERDI NANDVS. Rohy vyplňují rosetty.

Několik celých a několik úlomků *kachlíků* z kamen na Hrubé Skále a j. (Obr. 266.)

Pár konviček z porcelánu, větší, vys. 15 cm, prům. dna 7 cm, otvoru 6·7 mm; menší vys. 12 cm, 5·5 cm průměr dna, 5·3 cm otvoru. Malba olejová a zlacení figuralní v krajině. Z pol. XVIII. stol.

Pinta z rudé hlíny, polévaná, na cínové odstávající noze, o cínovém víčku a hrušce na uzlu, rovná, 20 cm vys., 10 cm prům. Do víka vsazena medaille: Vzkříšení Krista P., s německým nápisem: DER . . . HELD ERLÖST DIE WELT a pod medailí letopočet rytý 17 M · E · P · 24. Na spodu víčka značka (Obr. 268.) s letopočtem 1705.

Obr. 267. Turnov. Truhla p. Prouška.

Obr. 268. Turnov. Značka na pintě p. Žáka.

Trojhranný, empírový *podstavec lampy*, na 3 nožkách pravoúhle maeandrovitých. Na bocích biskitové medaillonky figurální polovypuklé práce: Vzkříšení Lazarovo, Kristus v Getsemane, Vzkříšení Lazarovo.

Mísa z kameniny, prům. 32½ cm, vnitř vystouplý okolek pro číši. Polev šedobílý, ozdoba ze zelených a žlutých ovocných ornamentů. Z let okolo 1700.

Hliněný kalamář, prostičký, 14½ cm dlouhý, 11 cm široký, 7 cm vys., bíle polévaný, modře zdobený, s 2 otvory nahoře a nižší přehrádkou napřed. Má letopočet 1704.

Pouzdro dřevěné, 7 cm vys., 3 cm šir., 5 cm dl., vejčitého průřezu. Vně zeleně lakované, na plochách malování olejovými barvami: pastýř, hrající na flétnu, pastýřka čtoucí, v oblacích ptáci. Vnitřek vyložen růžovým aksamitem a rozdělen ve 4 přihrádky pro 2 flakony, zápisníček a tužku, 1 flakon a zápisníček vějířovitý z kostěných lístků zbývá. Rodinná památka z druhé polovice XVIII. stol.

Hodiny dřevěné, 116 cm vys., 61 cm šir., barokní, bohatě architektury, figurkami zdobené. Na ciferníku (pozdějším) 25 cm prům. nápis: Wenzel Weiskopf in Jung Bunzlau. Vše bohatě malováno a zlaceno. Konec XVIII. st.

Obr. 269. Turnov. Děkanský chrám sv. Mikuláše.

z rámečky dřevěné, tvaru zvonového, ploše, ale velmi útle řezané volutami a lasturami, z bývalého chrámu P. Marie. Z druhé třetiny XVIII. věku.

d) U p. Jana Trmala v č. 31: kam. SOCHA P. MARIE z domu č. 245, 93 cm vys., cechovní pokladna zednická z panství kláštera Plasského z r. 1761, vykládaná; hodinky bicí zlaté od *François L'hardy* z r. 1742; empir. tabatěrka stříbrná, s rytbou Samsona a Dalily; hmoždíř lékárnický z XVIII. stol.

Újezd Svijanský.

K u d r n á č 109.

U vsi na poli Pickově na návrší poloha na h r á d k u, dosud neprozkoumaná.

Nová KAPLE SV. CYRILLA A METHODIA.

Újezd pod Troskami.

Čechy 327. — Endler 394.

Druhdy dvě vsi, Oujezd Dolní s tvrzí vládyckou a chrámem sv. Filipa a Jakuba, a Oujezd Horní s chrámem sv. Jana Křt. Při obou byli faráři v dobách předhusitských. Kostel sv. Filipa a Jakuba spustl a jeho zdi při stavbě školy úplně strženy; jen základy tkvějí dosud v zemi na dvoře a zahrádce školní.

CHRÁM SV. JANA KŘTITELE, byl filiální k Libuni do r. 1874, načež při něm fara zřízena. V těch letech byla stará stavba docela snesena a vystavěna svatyně zнова ve slohu románském z kvádrů.

Na bočním oltáři o b r a z s v. F i l i p a a J a k u b a z XVIII. stol., z druhého kostela.

Na věži zvony z nově lité. Nápisy:

1. ULIT V PRAZE 1870 KE CTI SV JANA KŘTITELE PĚČI JÁNA LEKSY SVOBODNĚMO PÁNA Z AEHRENTHALU, PÁNA A DRŽITELE DOMĚN HRUBÉ SKÁLY, DOXAN, TRPIST A SLAVIC

VOLÁM K POBOŽNOSTI
 ÚJEZDECKOU OSADU
 NĚKDY TAKÉ V TRVCHLIVOSTI
 HOŘKÝM CITEM ŽELU
 ZEMŘELÉMU TĚLU
 PŘIPRAVÍLI CHLADNOU OHRADU

PŘELIT OD DCERY KARLA BELLMANNA V PRAZE.

2. ZVON TENTO ULIT JEST PRO KOSTEL FIL. V ÚJEZDĚ POD TROSKAMI KE CTI SS. APOŠTOLŮ FILIPA A JAKUBA POD PRAVOMOCNOSTÍ PATRONATNÍ SVOBODNEHO PÁNA PANA JANA LEKSY Z AEHRENTHALU V SLÉVÁRNĚ BELLMANNOVĚ V PRAZE L. P. 1887. AŤ VOLÁ VELEMOCNÝ JEHO HLAS VĚŘÍCÍ K SLUŽBÁM BOŽÍM V PRAVÝ ČAS.

Všecek inventář chrámový je novodobý.

Václaví pův. Václavy.

Časopis spol. přát. star. č. V. 64.

D v ů r, jež r. 1499 Jindř. z Valdštejna dal Janatovi, rozprodán jest na selské statky.

Valdštejn.

Balbin, *Miscellanea V.*, II. 88. — Rohn 118. — Schaller 60. — Malerisch-romant. Denkbuch des Oesterr. Kaiserstaates, Pest u. Leipzig 1838. — Panorama der Oesterr. Monarchie, Pest u. Leipzig 1839. — Gerle, *Bilder aus Böhm. Vorzeit*, Pr. 1842, 5. — Schmidl A., *Das Königr. Böhmen*, Stuttg. 1843. — Bernau, *Album der Burgen*, Saaz 1878—81. — Hradý 56, tu i půdorys a obrázky. — Čechy 305—308. — Pekař, *Paměti o hradu Valdštejnu*, v *Druhé zprávě musea turnov.* 1889. (Otisk z *Jizerana* 1889, č. 32 a dál.) — Müller, *Bad Wartenberg*, Pr. 1858. — Prášek. — Šimák, *Příběhy*. — Durych 3—22. — Bareš 74.

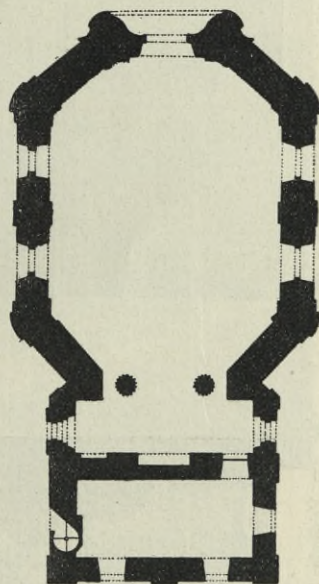
HRAD, založený okolo r. 1270—80 od Zdeňka syna Jaroslava z Hruštic, zašel v druhé polovici XVI. století. Stál na třech skaliskách, oddělených rozsedinami, přes něž vedly dřevěné mosty.

Jak dnešního dne se spatřuje, vykazuje asi čtverou dobu staveb. Z nejstarší doby zbyla pravá zeď první brány dole u paty skály, ač rozvalená, a dva vytesané sklepy nedaleko ní; pak draže a jamky po mostech na předních dvou skaliskách a něco zdiva v rozsedinách. Na třetím oddělení zůstaly základní zdi paláce, západní jeho zeď (zároveň hradební) s pozůstatkem okna až do prvního ponebí, pak nevysoké zdi hradební na ostatních krajích skal, s baštou na jihu, čtyři sklepy do kamene tesané a základy věže na vyčnělém skalisku východním.

Z druhé doby XVI. věku pocházelo stavení na dvorku před palácem, z něhož zbyl jen úhel zdi, porýsovaný sgraffitem, málo již znatelným.

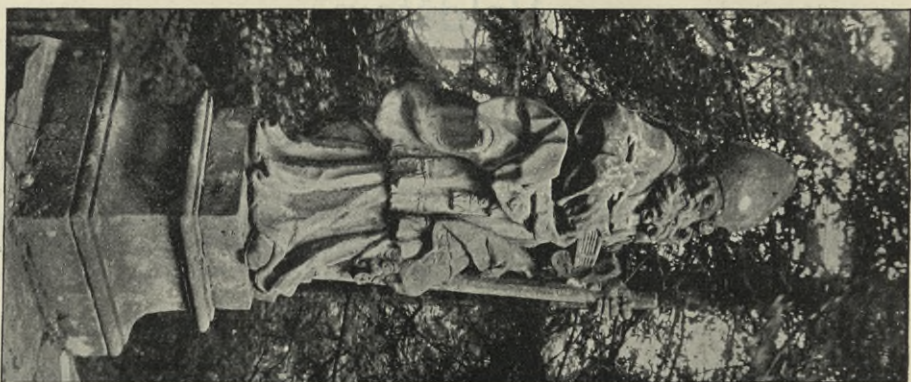
Počátkem XVIII. věku přidělali mocné kamenné mosty z předhradí na první dvůr o 4 obloucích a odtud na druhý o 2 a vystavěli kapli. V letech třicátých stol. XIX. vystavěli bránu příjezdu, budovu hostince a obnovovali hrad z nákladu ryt. Aehrenthala úpravou gothickou, jenže ustali, nedokonavše díla. Tehdy upravili nitro kaple, postavili dům dole mezi druhou a třetí skálou a k němu s obou stran schodiště, a vyzdvihli přízemí paláce na starých zdech. Nyní nitro a stěny ozdobil malíř *Prousek Jan*. Bašta na vých. se řítí.

KAPLE SV. JANA NEP. na druhém nádvoří, připomíná se poprvé r. 1713 (fasse faráře turnovského v arch. zem;) jako poustevnická,

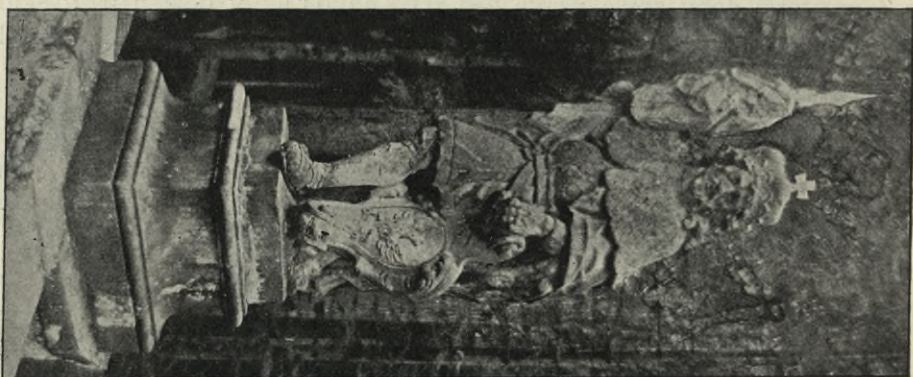

Obr. 270. Valdštejn.
Půdorys kaple sv. Jana Nepomuckého.

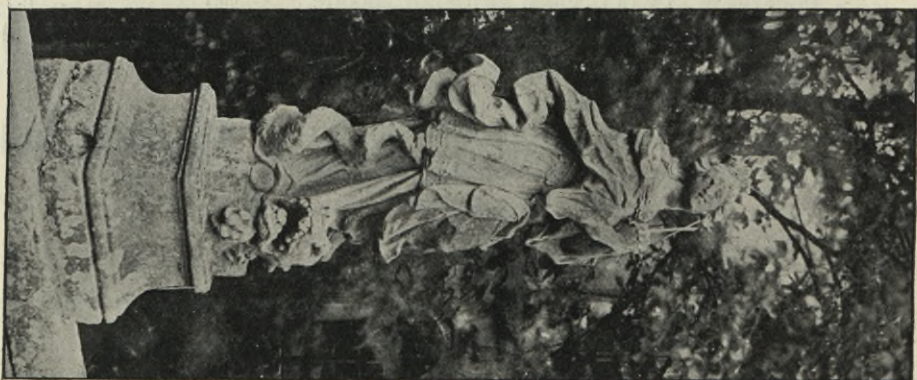

Obr. 271. Valdštejn. Socha sv. Vojtěcha na 1. mostě

Obr. 272. Valdštejn. Socha sv. Václava na 1. mostě.

Obr. 273. Valdštejn. Socha sv. Markety na 2. mostě.

neznámo však, zdali stála již nynější svatyně. R. 1728 sřítla se z části, v letech třicátých XIX. stol. jest obnovena.

Stavení podélné, osmiboké, zevně rozčleněno prostými pilastry na rozích a v prostřed ploch, trnožem dole a římsou nahoře. Střecha vlašská, tašková s vízkou a zvonicí na hřebeni. K východu pojí se čtyřhraná budova podobně členěná, nižší, na přič rozdvojená, dávajíc v předu místo úzkému presbyteriu, vzadu sakristii a kruchtě nahoře. Nitro (12·85 m délky, 9·47 m šířky), sklenuto je valeným stropem; prostor mezi lodí a kněžištěm oddělen jest dvěma kamenými dorickými sloupy, nesoucími břevnoví. Čtyři okna v lodi jsou široká, nahoře zaokrouhlená; v choru čtyřboká, dvoje nad sebou.

V kněžišti stojí prostičký oltář s barokní sochou sv. Jana, přehnaně řezanou, polychromovanou. V lodi visí oválný obraz téhož patrona v širokém pětibokém rámci, řemeslně vyřezávaném z volut a mřížoví, nevalné ceny umělecké.

DESATERO KAMENNÝCH SOCH SVATÝCH na obou mostech. Tesány jsou z pískovce, v nadživotní velikosti, v hrubých obrysech, ale umělecky, na kamenných, barokně vykrájených podstavcích, nasazených na pilířích mostních. Přední most zdobí postavy sv. Josefa v pravo, sv. Ludmily v levo, dále sv. Víta a sv. Václava, sv. Ivana poustevníka a sv. Jana Nep., sv. Prokopa a sv. Vojtěcha. — Na druhém mostě stojí sochy sv. Ottilie a sv. Markety. XVIII stol. (obr. 271.—274.).

KAPLIČKA na I. nádvoří. Na zadní stěně obraz sv. Jana Křt. od *Ant. Machka*, z let ok. r. 1840 (obr. 275.).

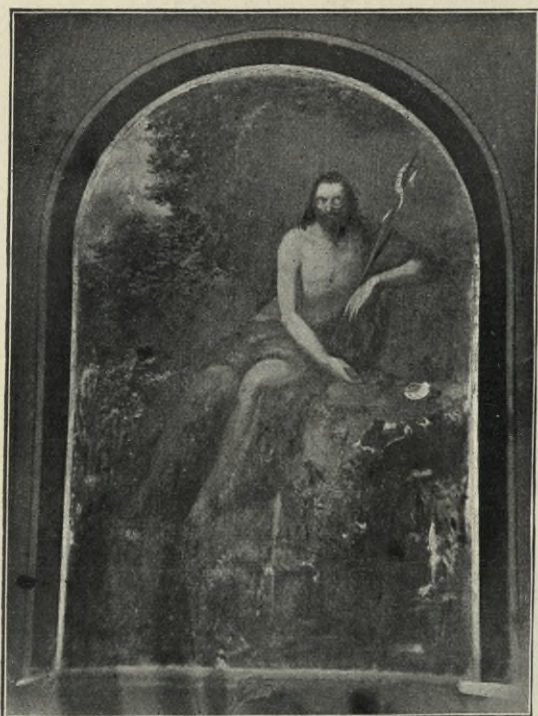

Obr. 274. Valdštejn.
Socha sv. Ottilie na 2. mostě.

Valdštejnsko.

DVŮR panský u silnice Jičmské pod Valdštejnem, v bývalé Nové Vsi vystavěný okolo roku 1700. Zajímavější jsou však pouze

Obr. 275. Valdštejn. Nástěnný obraz sv. Jana Křtitele v kapličce na nádvoří.

vjezdy do dvora, s obou stran průčelí, levý lichý, pravý otevřený, v podobě prosté brány o třech vchodech (levý je zazděn), o štítu sploštělém, podepřeném volutami. Nad římsou vsazen jest tesaný znak valdštejnský pod korunou, svršek vlnitý štítu ozdobují po stranách barokní vásy. Uprostřed hlavice ze srostlých osmistěnnů. (Obr. 276.)

Opodál hrubá SOCHA SV. FRANTIŠKA SERAFINSKÉHO na obvyklém trojdílném stylobatu z r. 1821, jejíž rytý nápis nečitelný.

Zděná nízká kaplička se sochou SV. JANA NEPOMUCKÉHO, bezcenná, z počátku XIX. století.

Obr. 276. Valdštejnsko. Vjezd do dvora (levý, zazděný).

Vesec nad Oharkou.

Bouška. — Čechy 16.

Někdy zem. dvůr ve vsi, později rozprodáný na selské grunty. Klíč odtud barokní, nalezený na poli, v museu turnovském. Opodál vsi poloha V hrádečku, dosud neprozkoumaná.

Vesec pod Kozákovem.

Čechy 274.

Za vsí v lese Javorníku na úpatí Kozákova pod převislou skalou sídliště z doby přechodní. Nález odtud (kam. nožičky, kosti, střípky) v museu turnovském.

Někdy zboží vládycké, jímž vládli r. 1322 Václav a Jindřich z Vesce. Po tvrzi však není památky.

BOŽÍ MUKA na cestě ke Klokoči. Zděný čtyrboký sloup s širší kapličkou nahoře, v níž hrubé reliefs svatých; konec XVIII. stol.

Vlastibořice.

Rohn 122. — Schaller 228. — Sommer 218. — Hradý 210. — Čechy 299. — Šimák v Methodu XX. 106. Otisk v Listech Pojiz. (1894.) — Památky XVII. 269. — Kudrnáč IV. 53. — Endler 394. — Reg. zádušní panství Svijanského v arch. sychrovském. — Farní pamětnice z r. 1790. — Matiky z r. 1790.

Kamenný klín v soukr. majetku.

Vesnice se třemi sousedními obcemi tvořila ve XIV. stol. vládyctví, jež připadlo koncem téhož věku trvale k panství Frydštejnskému.

TVRZIŠTĚ za statkem Melicharovým; výsadek čtverhraný, příkře svažité, 2½—3 m vysoký, nahoře plochý, nyní posázený stromy. Strana západní měří 14 m, jižní 12·50 m, východní jest odkopána. Tu s východu tvrziště přechází hruškovitým návozem k ostatní půdě gruntu, jinak dokola obklopeno jest příkopem, na vých. 20 m, na sever a jih 15—16 m širokým; k západu níže se mokřina, bývalý rybník. Na horní ploše tvrziště spatřují se na okraji základy zdí z lámaného pískovce, asi 1—1½ m zšíři; v rohu jihozápad. základy stavení podélného, 7 m délky, asi 5 m šířky. (Obr. 277.—278.)

CHRÁM SV. KATEŘINY na hřbitově prostřed vsi, proti tvrzi. Ve XIV. stol. byl farní, do války 30tileté občas opatřen farářem, od války filiální chrámu loukovského, od r. 1789 lokalie, od r. 1855 opět fara.

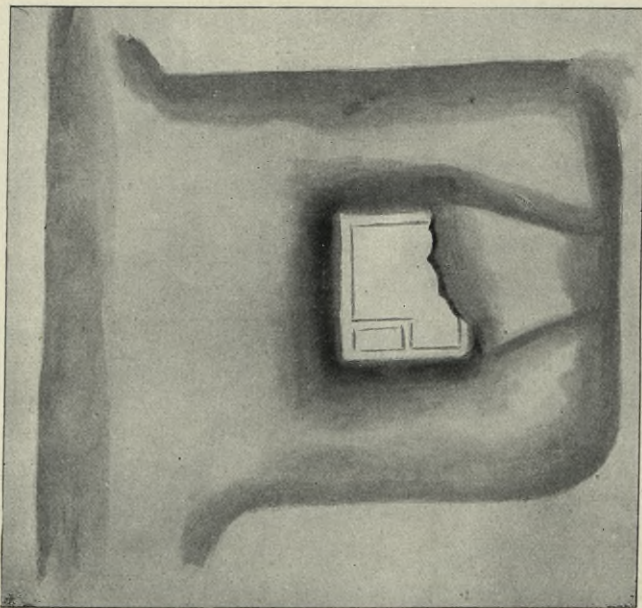

Obr. 277. Vlastibořice. Tvrziště.

Budova orientovaná, z lámaného pískovce, složená z lodi a choru, bez věže, z doby přechodní do gotiky, ale proměnami sešlá. Kryt taškový. V ose choru sedí cibulovitá lucerna. (Obr 279.—280.)

Prostá loď, ve světlosti $9\cdot11\text{ m}$ dlouhá, $8\cdot54\text{ m}$ šir., zdivo $1\cdot62\text{ m}$ mocné. U výši $5\cdot37\text{ m}$ rovný, dřevěný strop, přecházející ke stěnám mělkým obloukem z malty.

Obr. 278. Vlastibořice. Půdorys tvrziště. (Sever nahře.)

Vítězný oblouk v ose $4\cdot45\text{ m}$ vys., $0\cdot9\text{ m}$ mocný, zakončen jest polokruhem na prosté pravoúhlé římsě. Obojí hrana vyřiznuta pravoúhlým ústupkem $0\cdot08\text{ m}$ hlubokým.

Chor, pův. pravoúhlý, zšíří $5\cdot62$ až $5\cdot70\text{ m}$, z hloubi $5\cdot65\text{ m}$ nese křížovou klenbu, zpodepřnou plochými žebry, sotva znatelnými, průřezu stla-

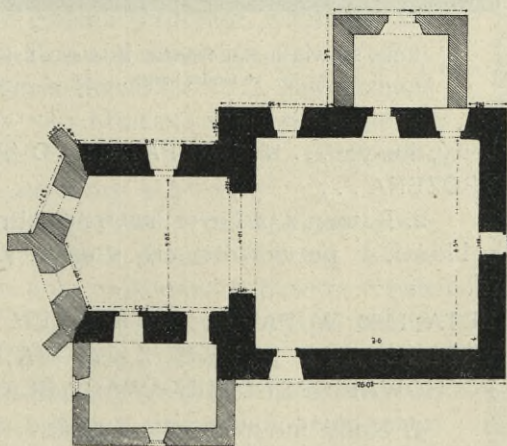

Obr. 279. Vlastibořice. Kostel sv. Kateřiny (od SZ.).

čeného pětiúhelníka, dole ostřejšího, svrchu plochého; žebra sbíhají se v kruhovém svorníku, profilovaném oblounem, u výši 5,03 m; na stěnách přímo vyrůstají z námetků 22 cm širokých, 1½ cm mocných.

Snad v XVI. stol. odstraněna byla východní stěna choru a nahrazena dvěma, svírajícími tupý úhel v ose chrámové. Zůstala však stará klenba a tu nová prostora překlenuta byla neorganicky nepravidelným obloukovým stropem. Tenkrát přistavěli vně k úhlům choru nízké opěrky, bez ústupků, sříznuté šikmo ke střeše, snad na místě starších. Kolem stěn presbyteria, táhne se nízký trnož, vlnovkou profilovaný.

Portály jižní a západní osazeny jsou novými kamennými futry, segmentově zakončenými. Rovněž novodobá a segmentová jsou okna, dvě v lodi blíž presbytáře, 3 v presbytěři nestejných rozměrů; poloviční okno prolomeno jest v jižní zdi na kruchtě, v severní zdi presbytáře okénko do sakristie. V rohu sakristie výklenek se zazděnými schody na kazatelnu. U jižního vchodu přistavili novou předsň.

Obr. 280. Vlastibořice. Půdorys kostela sv. Kateřiny.

Hlavní oltář barokní, řemeslné práce ode dřeva, ze dvou dílů. Nad mensou tabernaculum uprostřed, široké, sloupky, pilastry, římsovým členěné, po krajích na podstavcích s o c h y: v pravo sv. Václava, v levo sv. Prokopa. Zadní díl oltáře oddělený, nese nový obraz sv. Kateřiny od *Zimmermanna* a sochy sv. Barbory a sv. Kateřiny.

Oltář pochází z býv. zámecké kaple sychrovské. S obou stran oltáře na zdech choru na konsolách umístěny jsou s o c h y sv. Jana Křt. v pravo,

sv. Jana Nep. v levo. Všecky z dřeva hrubě řezané, ale dobrých poměrů. Z polovice XVIII. věku.

Oltáře vedlejší nesou o b r a z y P. Marie a Krista posmíváného, v barokních rámcích, bez uměleckého významu.

K a z a t e l n a téhož rázu jako oltář, ozdobena jest na poprsní desce nasazenou hrubou plochou řezbou rozsévače, biskupa s hořícím srdcem a knihou.

Za oltářem vezděny jsou čtyry n á h r o b k y:

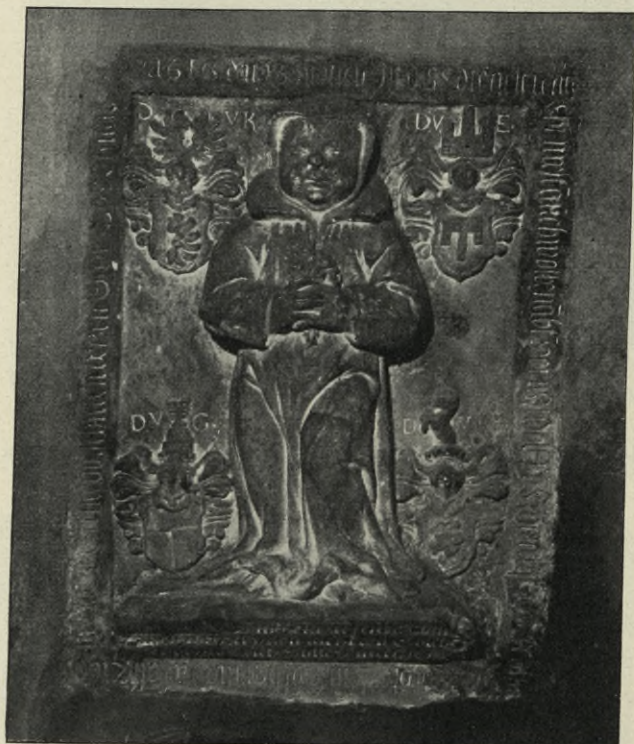
1. Kámen z pískovce, podoba paní v životní velikosti, detaily mizí pod nátěrem. Na okraji nápis vhlou-

bený, kusý: ... 1580 W PATEK PO SWAT · BARTOLOMEGI VMRZELA VROZENA ...

2. Kámen z pískovce, natřený; obrněný rytíř v celé postavě v životní velikosti, v pravici drží erb s orlím křídlem. Na okraji vtesaný nápis, hloubený:

LETA 1580 W PÁTEK PO SWATEM BARTOLOMEGI VMRZEL GEST VROZENY PAN JAN KEI Z KYJOVA PAN NA ALBRECHTICICH A TV POCHOWAN GEST OCZEKAWAGE BŁAHOSLAWENEGO WZKRZYSENI.

3. Rudý mramor, pěkně tesaný, podoba děvčátka. Vhloubený opis na okraji:

Obr. 28r. Vlastibořice. Náhrobek Kateřiny z Kyjova ve farním kostele.

Obr. 282. Vlastibořice. Zvonice.

Anno 1616 den 15 Nouem̄ Ist des Edlen gestreng. Ehrwest
auch wolbenābt Hern Rudolff v. Rya auff albrechtliē liebes Tōchterlein
Katharina ihres alt. 2 tag in goff. . .

Na desce, o nīž opírají se nožky dítēte:

[Lasset die] Kindern zu mir kom=
men wehret Ihnen nicht den Soldh=
er ist das Reich Gottes. mar 10. (Obr. 281.)

V rozích vedle postavičky erby: nahoře v pravo erb kyjovský
(křídlo) a vedle písmena D. — V. K, v levo cimbuří a písmena
D. — V. E., dole v pravo gerstorfský
D. — V. G; v levo beraní hlava, D. — V. R.

4. Podobný třetímu, ale postava
děvčátka je na straně uražena. Vhloubený
opis: Anno 1619 ist im Frieden Entschla=
fen des Edlern Gestreng. Ehrenwest Ru=
dolf v. Rya auff Zwoicken liebes tochter=
lein Maria Rosina im . . . . Auferstehung.

V rohu hřbitova stojí veliká dřevěná
roubená věžatá zvonice. (Obr. 282.)
Na ní zavěšeny 3 zvony:

1. Prostřední, výš. 65½ cm (kotle
sama 57½ cm), průměr 81·5 cm. Na se=
verním boku polovypuklá plaketa sv. Vá=
clava, Kol horního okraje nápis minus=
kulí. (Obr. 284.) Pod ním úzký pásek
gotické bordury a níž pletená šňůra, svá=
zaná v kličku s rozletitými konci; mezi
nimi opět reliefek sv. Václava. (Obr. 283.)

Obr. 283. Vlastibořice. Relief
na zvoně.

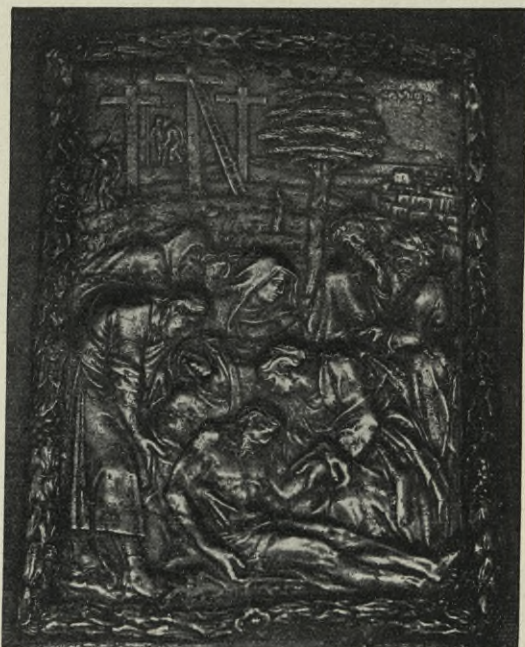
*Hannibol v. Rya auff Zwoicken liebes tochterlein Maria Rosina im . . . . Auferstehung.

2. Západní, prům. $53\frac{1}{2}$ cm, výška prostá 40 cm, výška kotle $35\frac{1}{2}$ cm, kol koruny bordura z vinných listí. Na jižní straně starší relief Matky Boží s Kristem na klíně. (Obr. 285.) Pod tím nápis:

Přelýt náklodem Wáclawa Gizle
ze Sedlisstek N. 18 L. P. 1835
Fusa Pragae a Carolo Bellmann

3. Východní, prům. $100\cdot 2$ cm, výška prostá 88 cm, kotle 69 cm. Nahoře kolem koruny bordura z akanthů, níže festony s visutými konci, jež drží

Obr. 285. Vlastibotice. Relief na zvoně č. 2 (z původního zvonu).

vznášející se andílkové. Mezi oblouky věnců moravská orlice. Mezi akanthy a festony dokola opis: **☛** PACE INTER CHRISTIANOS PRINCIPES RVPTA ET EGO RVPTA HOC ANNO REFVSA A VALENTINO LISSACK CIVE MICROPRAGENSI (= 1740).

Na severním boku polovypuklina sv. Kateřiny; pod tím nápis:

☛ S. CATHARINA V : ET M : PATRONA
ECCLESIAE LASTIBORZICENSIS.

☛ CURATO LAUKOVIC^NSI VEN : P : WENC : NUTTER
SS : THEO : BACC : FOR : ET AR : EP : VIC : FOR

jižní bok: krucifix a znak valdštejnšský:

SUB PATRONATU JLLMI ET EXCC : D : D :
FRANCISCI JOSEPHI S. R. T. COMITIS DE

WALDSTEIN S : CÆSA : REGIÆQVE MAYE :
 INT : ACT : CONSIL : REG : BOH : HÆRED
 PRÆCISORIS :

Dole u kraje bordura z rozvilin a druhá z akanthů.

Na srdci 1819	na 2. straně. MA AZ
FA	IA · PÆ
22	W · A
17	I I
62	R I
	· 2 ·

Na cestě k Radimovicům SOCHA SV. BARBORY. Na podstavci čtverhranném tyto nápisy:

1. ANNO EO QVO SVB REGI MINE CARAFFIANO CARNETA FRACTVS FVIT CLIENS VIRGINIS SAN CTAE BARBARAE AC PA TRONAE IN OBITV SVO EXSTRVXIT INIGO FRANCISCVS LAMOTT DE FRINTROP	2. ZU LOB UND EHR DER HEILIGEN PATRONIN IVNGFRAVEN MARTI RIN BARBARAE HAT INIGO FRANCISCVS LAMOT A FRINTROP ALS VATER GENE RAL CARAFFA VORGE STELTER GARNET SEIN GELIBT ABGE LEGET
3. Z NAKLADU VROZENEHO BARONA INIGO FRANCE LAMOTTI Z FRINTROPU NA TEN ČAS U SLAVNEHO GERAFFSKEHO REGIMENTU CORNETA UCINENEHO TATO STATVE SWATE BARBORI PATRONKI JEHO WYSTAWENA GEST	5. NE IN PERICV LO ET SINE AGON... DERELINQVAT IPSVM ET IN BELLO A MORTE SVBITANIA ET INPRO VISA CVSTODIAT NEQVE... INATICO PIE SVMPTA ABSCENDERE SINAT.

Vrchovina.

Vě statku „u Košků“ kamenný mlát, na poli nalezený, jiné v turnovském museu.

Všelibice.

Bouška. — Hradý 268. — Čechy 360.

Dle udání nálezy střepů doby hradištní.

Někdy TVRZ, po níž zbyly jen stopy příkopů a sem tam nálezy hliněných a železných úlomků.

Všeň.

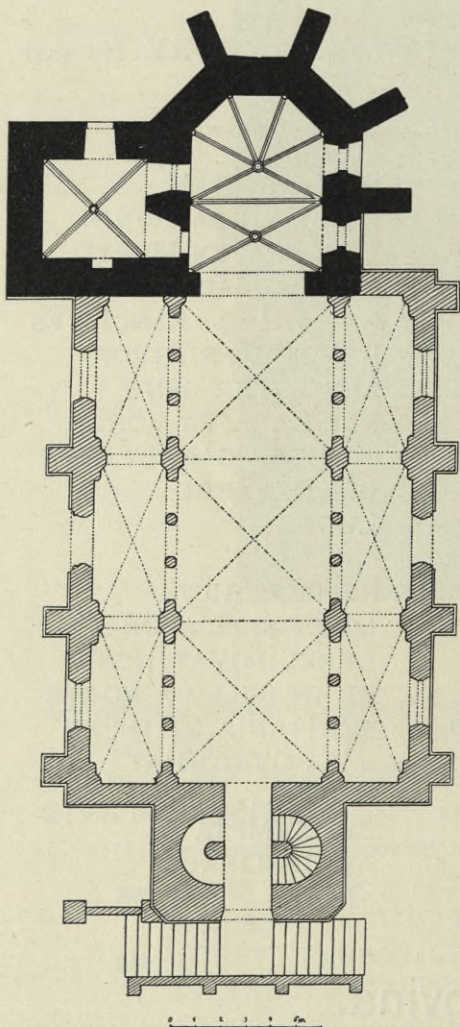
Rohn 123. — Čechy 350. — Schaller 225. — Sommer 218. — Endler 394. — Pamětnice farní z r. 1752, založ. od lokalisty Jana Vác. Keperta. — Registra zádušní panství Svijanského v arch. sychrovském. — Zápisky Jos. Dlaska, již cit.

Ve vsi a v lomu za vsí porůznu jámy se střípky doby hradištní.

HRÁDEK, obdélný pahorek na jih vsi, oddělený přírodou i příkopem k jihu od další výšiny, ale již skoro vylámaný, překopaný a rozvezený. Ve zbytku lze pozorovati dvojí kulturní vrstvu starou, z doby knížecí a novější, od doby asi XIII. stol., kdy na původním sídle vystavěna byla tvrz pánů ze Všeně, větve Markvarticů. Vikart ze Všeně, vnuk Chvalův, žil r. 1316. Nalezeno tu hojně cihel starých, střepin ornam. typu hradištního, zlomek udidla, klíč, z doby pozdější úlomky gotických kachlíků, což uloženo v museu turnovském.

Rovněž na místě staré fary, nyní v školní zahradě a u cesty prostřed vsi nálezy ornam. střepů z doby gotické.

CHRÁM SV. FILIPA A JAKUBA (ještě v XVII. stol. sv. Markety a Barbory), farní, na hřbitově, položeném na svahu hory Ostré, uprostřed nade vsí; býval farářem opatřen do války třicetileté, pak administrován z Hradiště a

Obr. 286. Všest. Půdorys farního kostela sv. Filipa a Jakuba.

z Turnova, r. 1688 zřízena opět fara. Stavba orientovaná, z pískovcového kamene a štuk, složená z průčelní věže, lodi ve tři dělené a pětibokého presbyteria se sakristií (obr. 286.—287.); jen presbyterium a sakristie jsou původní; loď obnovena na starých základech a věž přistavěna r. 1836, gotikou málo pochopenou. Dvojitě s ch o d i š t ě sochami osazené vede ke vchodu ve věži.

V ě ž dole osmiboká úží se vzhůru úsmuky nárožními ve čtyrbokou.

Obr. 287. Všeň. Farní chrám sv. Filipa a Jakuba. (Od JV.)

L o d i měří vnitř ve světlosti 19·67 *m* délky, 12·74 *m* šířky v celku a 10·60 *m* výšky; rozdělení ve 3 lodi o 3 polích provedeno jest 6 pilíři osmibokými o kalichovitých hlavicích, jež nesou střední klenbu, a 12 pilířky čtyrbokými, s oříznutými hranami mezi nimi, jež s protějšími polopilíři ve zdech nesou g a l e r i e v lodích postranních. Klenby křížové. (Obr. 288.).

Presbyterium v půdorysu tvoří obdélné příční travée a pětiboký závěr. Klenbu, zevně posílenou o p ě r á k y o 2 rovných ústupcích prostě římsovaných nese ž e b r o v á s í ť o 2 středech; v travée žebra protínají se u výši 8·80 *m* v kruhovém svorníku úhlopříčně, v oktogonu sbíhají šesti paprsky rovněž ve svorníku kruhovem; svorníky bez ozdob. Profil žeber tvoří hruška silně vyčnělá (obr. 289.) s páskem na oblině.

V úhlech závěrních žebra přecházejí u paty klenbového oblouku ve výši 6 m přímo v hrubou oblou příporu, jež spočívá na silnějším podvalu; podval nedosahuje k zemi, ale 60 cm nad ní je šikmo usečen. Prostřední žebra mezi obdélným polem a závěrem srůstají dolů na zdi v trojžebří, jež spočívá na konsole ploché, čtyřboké, dolů konicky usečené; hrot její sestupuje do výše 3·88 m nad dlažbou. Žebra v úhlu vítězného

Obr. 288. Všeň. Nitro kostela sv. Filipa a Jakuba.

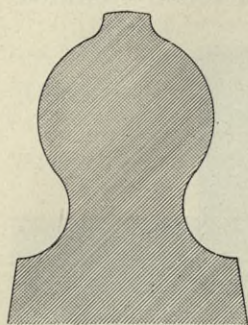
oblouku končí se (jako v závěru) u paty klenby v hrubší oblou příporu, jen však 45 cm dlouhou, načež je přihrocena a usmyknuta. (Obr. 290.—291.).

Do lodi presbyterium otvírá se původním vítězným obloukem, gotickým, v světlosti 4·4 m; v mocnosti 1·04 m. Hrany profilovány jsou středním hlubokým žlábkem, dvěma mělkými žlábkami a dvěma přečnými oblouky. (Obr. 292.) Zdivo presbyteria má 1·6 m síly.

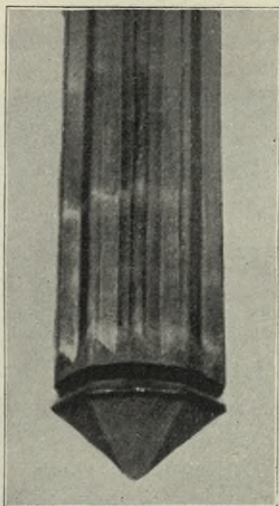
Dvě okna do presbyteria v jižní zdi, 3·18 m nad dlažbou, vysoká 4·1 m, goticky zahrocená, špaletovaná, jsou nově upravena.

Sanktuarium (obr. 293.—294.) za oltářem v severní zdi závěrní, 1·44 m nad dlažbou, je obdélný výklenek ve světlosti 72 cm výš.,

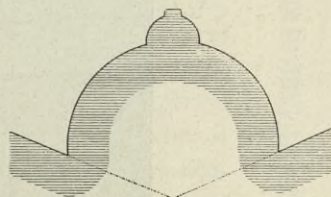

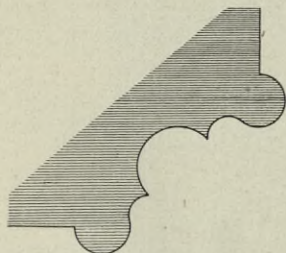
Obr. 289. Všeň. Profil žebra
v presbytěří kostela.

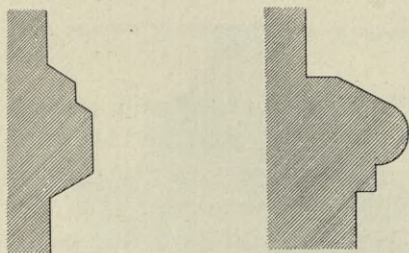
Obr. 290. Všeň. Konsola a náběhy žebra v presbytěří.

Obr. 291. Všeň. Řez příporou v presbytěří
kostela.

Obr. 292. Všeň. Farní chrám. Řez hranou
vítězného oblouku.

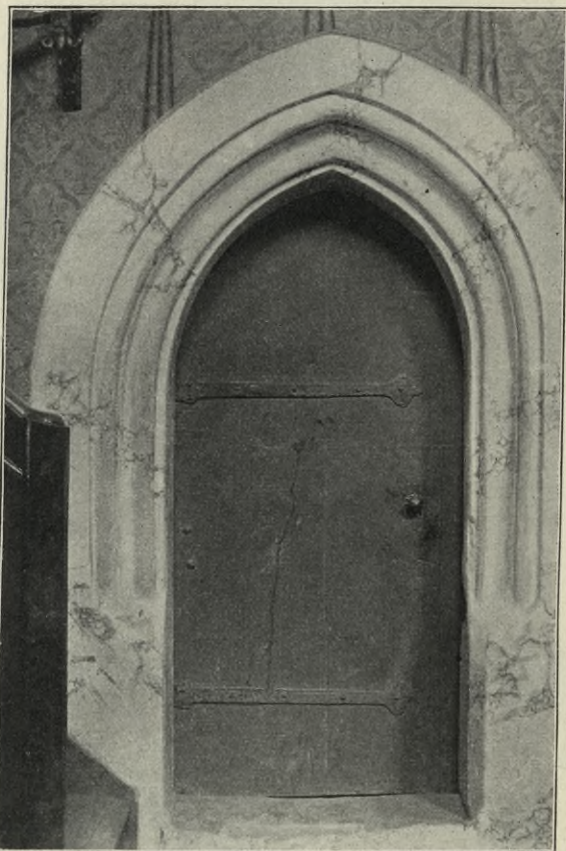
Obr. 293. Všeň. Řez hranou výklenku
a sanctuaría v presbytěří.

Obr. 294. Všeň. Sanctuarium.

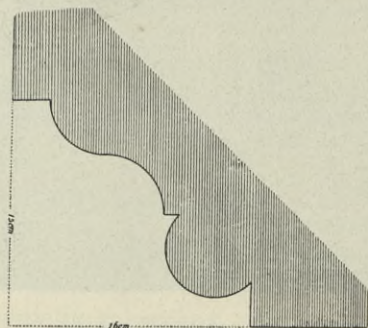

52 cm šíř., v rámci kamenném, tesaném z pískovce, z oblé římsy a pravoúhlého ústupku; vzhůru vybíhá trojcem, vyplněným lichou trojlistou

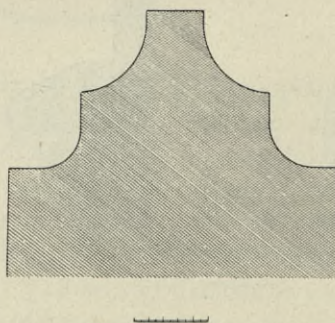

Obr. 295. Všeň. Vchod do sakristie.

kružbou. Mřížka stará z kovaných, šikmo křížujících se prutů; na průsecích šestilisté ploché růžice s okrouhlým středem.

Obr. 296. Všeň. Řez pravou stranou portálu do sakristie.

Obr. 297. Všeň. Profil žebra v sakristii chrámu.

V jižní zdi závěrní obdobný výklenek, 55 cm výšky, 47 cm šířky, v rámci tupoúhlém, bez mřížky.

Portálek do sakristie, goticky hrotitý, ve světlosti 1,98 m vys., 0,9 m šir., v ostění profilovaném vlnovkou a oblounem. (Obr. 295., 296.)

Sakristie při sev. boku choru, zvýšená stupněm 23 cm, čtvercová (strana 3,95 m). Křížová klenba; žebra 21½ cm

Obr. 298. Všeň. Křtitelnice v kostele sv. Filipa a Jakuba.

30 cm); Plochy ozdobují protilehlé trojhrany. (Obr. 298.)

Oltář hlavní, barokní, prosté architektury s brankami po stranách, nad mensou sloupy nesou architrav a horní oddělení; kdy oltář byl pořízen, neznámo; r. 1689 dělá neznámý truhlář turnovský nové tabernakulum naň a zlatí za 11 zl. Obraz sv. Filipa a Jakuba koupen r. 1685 za 12 zl., odkud, v registrech nezapsáno. Rozměry 2,94 m výška, 1,64 m šířka. V horním oddílu novější obraz Nejsvětější Trojice. Po stranách řezané sochy (nové) sv. Václava, Vojtěcha, Josefa a Jana.

mocná, dvakrát žlábkovaná, rostou přímo z úhlů zdi bez konsol a křížují se v kulatém svorníku u výši 5,06 m. (Obr. 297.) V západní zdi výklenek gotický, hrotitý, osřiznuté hraně, 1,65 m vys., 0,855 m šir. Ve východní zdi nade dveřmi ven jdoucimi okno; obojí nové.

Křtitelnice kamenná, 1,3 m vys. (strana 67 cm), na čtyřbokém podstavci (82 cm) (strana 30 cm) ze dvou strmých jehlanů proti sobě srostlých, spodního čtyřbokého (strana 67 cm), jehož hrany vzhůru šikmo jsou usečeny, vrchního osmibokého, na srůstu běží dvojí pás oblounový. Horní obruba vrchního jehlanu provázena jest oblou římsou (strana

Anno domini m cccc lxxxix ad laudem dei omnipotentis et beate marie virginis et sanctorum omnium

Boční oltáře nové. *)

Zvony na věži:

1. Průměr otvoru 0'85 m, výška prostá 1'05 m. Na obvodu při horní obrubě nápis (na obr. 299.). Srdce kuté, má ozdobu větévky s 2 podvojnými kroužky na konci ratolístek a písmena J E.

2. Průměr 0 92½ m, výška 1'03 m. U horní obruby pás andílků ležících, jež se střídají s vějířovitými květy. Pod ním na západní straně nápis REFUSA NEO: PRAGÆ ANNO 1747. Níže pás andílků vznášejících se, držících festony, nad festony lasturovitý ornament. Na bocích doleji pět reliéfů sv. Jan, sv. Jiří, sv. Jakub, sv. Filip, sv. František Xav.

3. Umíráček, nahoře v podkroví: Prům. 0'58 m, výška 0'40 m. Nápis: FVSA PRAGAE A CAROLO BELLMANN 1842.

Na hřbitově kříž kovaný z r. 1806.

Vyskeř.

Rohn 121. — Schaller 59. — Sommer 373. — Jos. Z d. Pryl, Vyskeř a okolí u Hrubé Skály. — Müller, Bad Wartenberg. — Hradý 78. — Čechy 346. — Mitth. Centr.-Com. XX. III. — Píč, Starožitnosti I. 219. — Endler 395. — Matriky od r. 1789. — Pamětnice farní. — Turnovský, Putování po vlasti 39.

Ves na vysoké pláni nad údolím Žehrovky pod čedičovou hůrou. Pode vsí v údolí pod „Bábon“ a výše na „Chocholce“ nalez. nádoby kultury hradištní, 33 cm vysoké, a množství střepů (v museu turnov. a u p. Holuba ve vsi). Na „Chocholce“ střepy z doby hradištní mladší. Odjinud mlat přechodní, v museu turnov.

*) R. 1692 malíř Turnovský (Härtl?) maluje za 17 zl. vnitř kostela rozličné ciraty. R. 1668 truhlář Václav Kovář udělal archu vedle kazatelnice za 18 zl. a *Albin* z Hradiště malý oltář pod kruchtou za 4 zl., malíř jej maluje a zlatí za 9 zl. 12 kr.

Lokalista Kepert poznamenal v pamětní knize, že přišed na Všeň, nalezl před presbytérií (patrně na vítěz. oblouku) nápis, že r. 1595 Karel z Vartemberka chrám dal stavěti. — Mimo to náhrobky s nápisy (špatně opsanými):

1. Leta 1612 pravee v tu noc na Nowy Rok Skonal gest a Buh prostrzedkem smrti s tohoto plačtivelyho audoli witrhl Magdalenu Dceru knieze Ssimona Blažička sprawtze czirkwe teto tolikéz Doroti manzielky geho, kterassto Tiela slawneho Wzkrzyszenie z mrtwych oczekawagi. Dnes mnie zegtra Tobie.

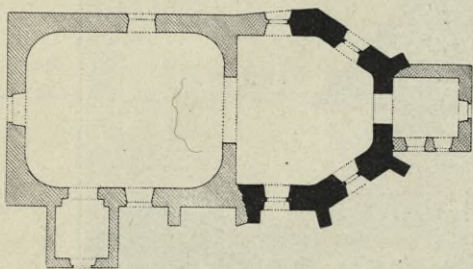
2. Leta Pani 1614 ten autereg po | neděli Exaudi to jest . . . . . | swuoj v Panu dokonal dvojctihodni Karel (? kněz) Ssimon Basilius aneb | Blažička Nymbursky, Sprawowatel | czirkwe a farař chramu Páně | vssenskeho., gehožto Tělo nasledugiczi | sstwrtek nalezite od przatel tuto | pochowano gest Ocziekawage rados | tneho z mrtwich wzkriseni.

Mystr Simon cecidit plenus qui
Palade vixit — maius ut Auratos
otulit (!) orbi dies. quem Nimburga
dedit docuit quem Lypsia quondam
nunc animas coelum Wshenna
cadaver alit.

TVRZIŠTĚ bylo ve vsi na zahradách č. 50 a 88, r. 1316—1362 jmenují se vládky zdejší. Starší lidé pamatují ještě příkopy a 2 sklepy na štoky stavěné, což vše je nyní rozvezeno a srovnáno. Místu říkají „Na Valečově“; nalezeny tu byly hroty šípové, všeliké mince, prý 12 cínových talířů a skleněná koule, z čehož nic se nezachovalo. Jediný z v o n e k 72 cm vys., 95 cm prům. uchován byl a zavěšen nyní v kostele při sakristii.

CHRÁM NANEBEVZETÍ P. MARIE, do husitských válek farní, od r. 1798 lokalie, od r. 1858 farní, nade vsí na hřbitově; orientovaný, z lámaného pískovce, omítnutý. Obnoven r. 1780 „ad modernam aliquam formam“, opraven roku 1800. Ke starému gothickému presbyterii přidělali nepoměrnou loď a sakristii, při čemž utrpěla i severní zeď presbyteria. Síla zdiva 1·30 m v presbytérii, 1 m v lodi.

Obr. 300. Vyskeř. Půdorys chrámu P. Marie.

Zevně opírají zeď o p ě r á k y na východní a severní straně 3 v choru, 2 v lodi; na druhých stranách jich není. Jsou nízký

bez ústupku, šikmo sříznuty, s otupenými hranami, kryty svrchu šindelovou stříškou, dole nízký trnož. Prostřední opěrák je nepravidelný, jako by srostl ze dvou. (Obr. 300.)

L o ě má ve světlosti 10·50 m dél., 8·4 m šíř.; vnitřní kouty omítkou jsou zakulaceny. Vítězný o b l o u k polokruhový, v rozpjetí 5·5 m, 5·50 m vys., otupených hran, osazen je u výši 3·15 m napříč rovnou římsou na poč. křivky, na vrcholu klenákem. C h o r o 2 stupně zvýšený, z 5 stran osmiúhelníka, má v šíři 7·9 m, v déli v ose 7·35 m, zdivo nerovné, kouty zakulaceny. S t r o p lodi i choru dřevěný téže výšky 5·90 m, rovný. Za chorem s a k r i s t i e, hrubá, nízká, čtverhranná, přistavěná.

Dvě o k n a v lodi (2·54 m nad podlahou), prostá, segmentová, vnitř 1·6 m šíř., 2·87 m vys., v choru 4 menší, nižší, nahore zaokrouhlená.

V c h o d y na J. i Z., prosté, segmentové; na J. pod hustou omítkou prosvítá pažení barok. ostění, jehož hoř. část zakryta předsíňkou.

O l t á ř e 3, hlavní P. Marie, boční sv. Alžběty a sv. Jana Nep., barokní, prosté ze dřeva.

K a z a t e l n a i k ř i t i t e l n i c e dřevěné, chatrné práce; obraz P. Marie nový, ostatní bezcenné.

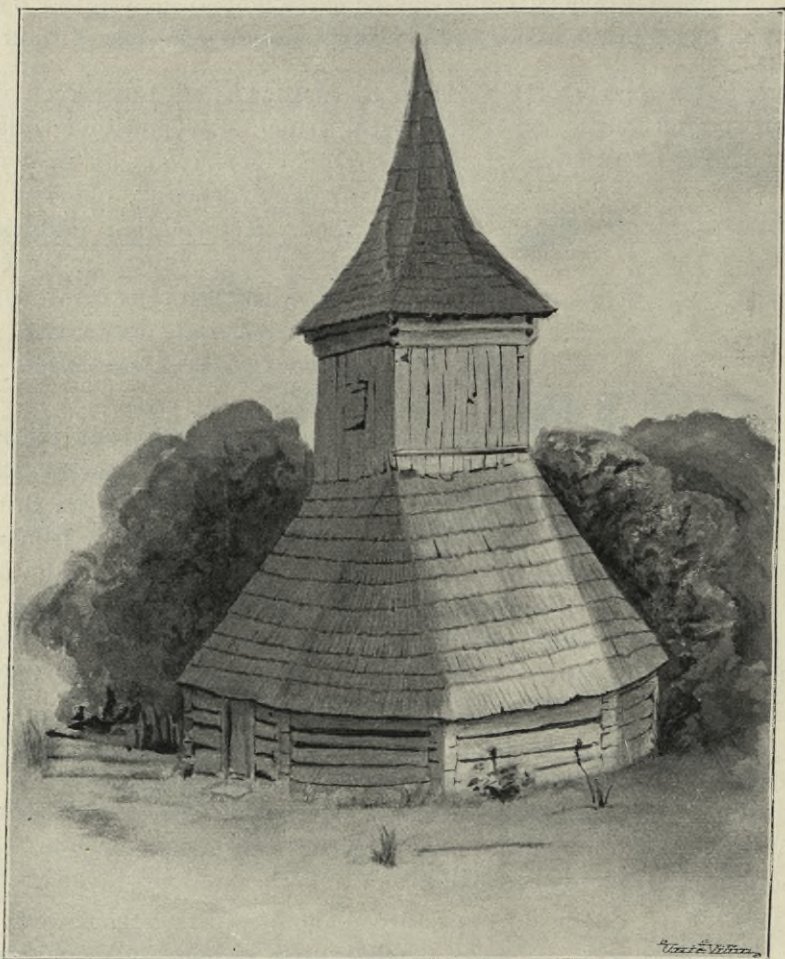
6 k o r o u h v í a 1 p r a p o r, soukenné s hedbávnými třásněmi, obrazy na nich bez významu.

Z v o n i c e roubená vedle chrámu (obr. 301.). Na ní 2 zvony: 1. Prům. 85 cm, výšky 59 cm, ke koruně 55 cm. Kol hoř. okraje dvojí

palmová bordura a v ní rozkřídlení pelikáni, na vých. boku relief P. Marie v celé svatozáři. Mezi bordurami nápis:

GOSS MICH ✦ NICOLAVS LÖW IN PRAG ANNO 1723.

Obr. 301. Vyskeř. Zvonice.

2. Menší, kol koruny bordura z naturalistických růží a listů, dolní okraj provází lem z listů dubových. Na východním boku: GEGOSSEN IM PRAG VON CARL BELLMANN K. K. HOFGLOCKENGIESSER.

Na severním boku sv. Václav a nápis: OBNOWA MÁ STALA SE W POWŠECHNE OBNOWĚ ŘÍŠE LETA 1830.

Prům. 75 cm, výška 55 cm, výška ke koruně 50½ cm.

Kříž na hřbitově, pěkně kovaný. Úhly ramen vyplněny jsou stilisovanými proutky, hustě svázanými a růžicemi. Dole na kamení emblemy smrti. Asi z konce XVIII. věku.

KAPLIČKA SV. ANNY na Hůře, na skalce, z čedičového kamene, osmiboká, v světlosti $8\cdot90 \times 3\cdot55m$, nově vystavěná asi v letu 1825 ze starých zřícenin, architektonicky bezvýznamná. Nahoru vede cesta křížová; obrázky neumělé na pouhých kamenných sloupech. Pod skalkou, blíže stavení před lety nalezen byl poklad stříbrných peněz v hrnečku.

Obr. 302. Vyskeř. Půdorys kapličky sv. Anny na Hůře.

Záborčí viz Borek nad Jizerou.

Zlabecko.

Časop. spol. přátel starož. VIII (1900) 168.

Někdy dvůr ve Štveříně, asi v XVII. stol. rozprodáný na selské grunty; již však r. 1567 dvůr slove pouze jménem vsi.

Žantov.

V XVI. stol. městečko, nynější Doubrava pod Hr. Skálou.

Žďárek.

Mezi vsí a Zlatou Hvězdou KŘÍŽ litý z r. 1819, se zašlým nápisem psaným malou latinkou.

Ve vsi KŘÍŽ s krucifixem, postavou P. Marie a Jana Ev. i dušičkami v očištění z plechu vykrojenými a malovanými; na kamenném, trojdílném podstavci polovypukliny, sv. Jiří, sv. Klára, sv. František, v předu kartuš s písmeny K N. Poč. XIX. stol.

SEZNAM MÍST.

Adamovo lože 1.	Hojice Malé 31.	Modlice 64.
Albrechtice 1—3.	Honsova louka 4.	Modřice 35, 64.
Bělá 3.	Horka 32.	Mýdllov 64.
Bezděčín 3.	Hradčany 32.	Nebákov 64, 65.
Bílá 3.	Hradec viz Soběslavice.	Nevierka 65.
Blatec 3.	Hrádek viz Chvalčovice,	Nudvojovice 65—75.
Bohdánkov 3.	Lažany pod Vyskří,	Paceřice 75.
Bohumilice 3.	Stadla, Štěpánovice, Ve-	Penčín 3, 75.
Borčice 3.	sec, Všeň.	Petrašovice, Potrosovice
Borek nad Jizerou 4.	Hrachovice 32.	76.
Borek pod Hr. Skálou 4.	Hrdoňovice 32.	Podháj u Hr. Skály 76.
Bukovina 4.	Hrušice 32—35.	Podnebákov viz Nebákov.
Cetenov 31.	Hvozdec, Hvozdecko viz	Podolí 92.
Červený dvůr 4.	Borčice.	Pohoř 76.
Český Dub viz Dub pod	Chlum 35.	Požořice 76.
Ještědem.	Chocholka 4.	Prackov 76.
Čimyšl 5.	Chvalčovice 35.	Práslavice 76—82.
Činov 4.	Janovice 35.	Přepere 83—101.
Čtveřín viz Štveřín.	Javorník 36.	Příbyslavice 100.
Daliměřice 5, 104.	Jenišovice 36—48, 130.	Příšovice 97, 99—101,
Dehtary 5.	Jiehostřeby 48.	170.
Dolánky 6, 104.	Jíloví, Jílové 48—51.	Průchody 52.
Doubí (M. Dub) 6.	Jivína 51.	Radeč 101.
Doubí u Štveřína 6.	Kadeřavec 52.	Radimovice 101.
Doubrava viz Žantov.	Kalužník 52.	Radostná 101.
Drábovny 4, 6, 76.	Kalvarie viz Valdštejn.	Rakousy 101.
Dřevolysy 6.	Kamenec 52.	Rankovec 102.
Dub Malý viz Doubí.	Kavčiny 52.	Rohozec Hrubý 102 až
Dub pod Ještědem, Dub	Klokočí 52.	130.
Český 6—24, 166.	Kobylka 52.	Rohozec Malý 130.
Dub Starý 24.	Kojetsko 52.	Roudné 133.
Frydštejn 24—27, 243.	Kozákov 76.	Rotštejn 131—133.
Hamry 27.	Letařovice 54—62.	Rovensko a Týn 132 až
Havlovice 27.	Lhota Semínova 62.	146.
Hlavatá skála viz Štěpá-	Loučky Sekerkovy 63.	Roveň 147.
novice.	Luhov 63.	Semín 147.
Hlavice 27—31.	Mašov 63.	Skála Hrubá 76, 147 až
Hodkovice 37.	Modlibohov 64.	164, 259.

- Skála Malá 84.
 Smrčí 164.
 Stadla 164.
 Soběslavice 164.
 Světlá 166—170.
 Svijany 76, 84, 97, 99,
 101, 170—174.
 Svojkov 174.
 Sychrov 101, 174—183.
 Štěpánovice 184.
 Štveřín, Čtveřín 66, 75,
 76, 184, 259.
 Těhnickova skála 4.
 Trosky 184.
- Trávníček 184.
 Turnov 1, 3, 4, 6, 24, 27,
 32, 46, 51, 52, 63, 66,
 75, 76, 83, 85, 92, 100,
 102, 131, 133, 147, 170,
 185—237, 250.
 Týn viz Rovensko.
 Újezd Svijanský 237.
 Újezd pod Troskami 238.
 Václaví 238.
 Valdštejn 239—241.
 Valdštejsko 241—242.
 Vesec nad Oharkou 243.
- Vesec pod Kozákovem
 243.
 V hrádečku 243.
 Vlastibořice 243—249.
 Vrchovina 249.
 Všelibice 250.
 Všeň 76, 250—256.
 Vyskeř 256—259.
 Záborčí 4, 259.
 Zlabecko 259.
 Zbiroh 102.
 Žantov nyní Doubrava
 259.
 Žďárek 259.

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

- Albin, truhlář z Hradiště (1668) 256.
 A. K. (1750), značka zlatnická 194.
 Apeller Josef, konvář (ok. 1770) 161, 163.
 Aquila Michael, stavitel (?) (1573) 136.
 B. značka zlatnická 206, 208, 212.
 Balzer, ryjec 218.
 Bellmann Karel, zvonař v Praze (1824
 až 1847) 35, 46, 99, 169, 248, 256, 258.
 Bellmannova dcera (1870) 238.
 B. F., značka zlatnická (poč. XIX. st.)
 235.
 Bartoloměj, zvonař v N. M. Pražském
 (1533—37) 34, 169.
 basilejská tiskárna (1516—1587) 219, 227.
 z Boru Velikého N., kameník (1557) 86.
 benátská tiskárna 1505 219, 228.
 Benátský Daniel, truhlář v Turnově
 (1674) 92, 94.
 Benátský Šimon, truhlář v Turnově
 (1655) 96.
 Bernard L. J., malíř (1873) 92, 93.
 Brettschneider Tobiáš, zedník (1728) 166.
 Bričí viz Zvonař.
 Bušek Petr, řezbář v Huse (1873) 100,
 142.
 Correggiova kopie 225.
 Cromerius Jan Baltazar, zvonař z Tre-
 viru (1694) 15, 16.
 Černovický František, Jan, Václav, tru-
 hláři turnovští 75.
 Diepold A., zvonař v Praze (1894—1900)
 35, 169.
- Donát, zvonař (v Č. Dubě — v textu
 chybou v Č. Brodě — pobývajcí roku
 1648) 99.
 Dürer Albrecht, malíř něm. 121.
 Faccon Jacob, tiskař v Lyoně (1513) 219.
 Flötner Petr, kovlijec 79.
 frankfurtská tiskárna 228.
 G. B., značka skláře (1710) 127.
 Grueber Bernard, architekt 198.
 Hájek, truhlář v Kosmonosích 173.
 Harracha hr. sklárna v N. Světě 129.
 Hausknecht, architekt 198.
 Hellich Josef, malíř 41.
 Hertl (?), malíř (1692) 256, (1773) 189.
 Hertl Ambrož (?), malíř v Turnově 114.
 Hertl František, malíř v Turnově (XVIII.
 stol.) 227.
 Hertl Jan Jiří, dvor. malíř hr. Valdštejna
 v Turnově a v Mn. Hradišti (XVIII. st.)
 216, 217, 226, 227.
 Herbornská tiskárna 228.
 Hiesler Jiří, malíř v Hradišti Mn. (1798)
 227.
 Hillera Vojtěcha vdova, zvonařka v Brně
 (1879) 45.
 Holická (?) továrna kameniny 127.
 Hollár Václav, ryjec 218.
 Horn Karel, tesař v Hodkovicích (1744)
 36.
 z Hradce Králové Jan, konvář (1575) 138.
 Hübel, firma porcel. továrny v Praze 215.
 Jan konvář viz Hradec Kr.

- J. K. (1705), značka konvářská 236.
 Joch Frant., kreslíř (1819) 172.
 K., malřova značka 119.
 Karnold J., stavitel na Sychrově (1873) 100.
 Kilian, ryjec 218.
 Knop Karel, stavitel (1894) 200.
 Koblře, varhanář v Lomnici (1873) 101.
 Kovář Václav, truhlář z Turnova (1668) 256.
 králohradecká tiskárna 228.
 Kühner Jan Jiří, zvonař v Praze (1783) 97.
 Kühnerova Anna, zvonařka (1807) 30.
 L'hardy František, hodinář (1742) 237.
 Lissack Valentin, zvonař (1740) 248.
 litomyšlská tiskárna 227, 228.
 londýnská tiskárna 228.
 Löw Mikuláš, zvonař (1674—1722) 79, 116, 258.
 Machek Ant., malř (ok. 1840) 241.
 Malý Václav, truhlář v Podolí (1674) 92.
 Marchetti Jan František, malř v Římě (1692) 50.
 Martin, malř z Č. Kamenice (1674) 92.
 Maschek Josef, malř v Jablonci nad Nisou (1894) 28.
 Max Josef, sochař 234.
 míšeňská továrna kameniny (1704) 127; míšeňské dílo kamen (XVI. stol.) 152 až 155.
 Mrkvička Jan, konvář v N. M. Pražsk. (1541) 191.
 Náhlavský Jiří, tesař turnovský (1677) 87.
 norimberská tiskárna (1540) 219.
 Nowotny A., firma továrny porcel. v St. Roli 215.
 Palme, firma továrny porcel. 215.
 Panetius, polř z Prahy (1694) 12.
 Pašek Martin, tesař v Turnově (1655) 220.
 Patočka, malř v Mn. Hradiště 173.
 Paul Edvard, zvonař v Č. Lípě, Paul Jos., zv. v Liberci (1861) 196.
 P. D. N., značka zlatníka 129.
 Petr, zedník v Turnově (1674) 93.
 Petr, zvonař v Ml. Boleslavi (1566—8) 30, 97.
 Pettle Frant. Ant., zlatník v Augsburgu (1726) 192.
 Píepenhagen A., malř (1817) 119.
 pražské tiskárny 219, 228.
 Pricquei, zvonař v Ml. Boleslavi 99.
 Prousek Jan, malř v Turnově 239.
 Prouvot Josef, stavitel francouzský (1847 až 1852) 175.
 Reimund Mikuláš, stavitel hr. Valdštejna (1707) 221.
 Reiner J., zlatník (1847) 230.
 R. Fab. CB, značka zlatnická 192.
 Ridinger John El., malř 121.
 roudnická (?) tiskárna (1626) 228.
 Russ, Ignác, Jan, Josef, malři v Trutnově (ok. 1839) 235.
 Sadeler Jiří, ryjec 218.
 Severin Pavel, knihtiskař pražský (1529) 219.
 Schaffgottsche hr. sklárna 127.
 Schraum, architekt 198.
 Schroeter Martin, zvonař v Hostinném (1630) 142—143.
 Skréta Karel st. (?), malř v Praze 116.
 Skůček Otakar, malř (1900) 225.
 slavkovská továrna porcelánu (1830) 127.
 Sleifleitner, puškař pražský 183.
 Stifter Hans Křiřtof, puškař pražský (1660—1684) 183.
 Sucharda Jan, malř (1842) 146.
 treviská tiskárna 228.
 týnecká továrna porcel. 215.
 Wander z Grünwaldu Josef, inženýř (1813) 100.
 Weimann z Weinfeldu, malř v Turnově (1837) 225.
 Weiskopf Václav, hodinář v Ml. Boleslavi (ok. 1800) 237.
 Weyersberg Pietro, mečřř v Solingách (XVI. stol.) 183.
 W. H., značka zlatnická (1601) 43.
 vídeňská továrna porcelánu 127.
 Vind August, ryjec 121.
 wittenberská tiskárna 228.
 W. M., zlatnická značka (1844) 229.
 Worel Frant., kreslíř v Turnově (1800) 218.
 Zeman Jan, kameník v Žernově (1845 až 1851) 146.
 Zimmermann, malř současný 246.
 Zvonař Brikcí, zvonař v N. M. Pražském (1569) 81.

zachovaly, určití — pokud možno — jich vznik a původ, odhadnouti uměleckou a historickou jich cenu a konečně označiti ony památky, na jejichž zachování obzvláště záleží. Vytčen tu programm úmorné drobné práce pro celá takřka pokolení pracovníků, práce však nevyhnutelné, aby se mohlo na jisto postavit, jak umění výtvarné v království Českém se vyvíjelo, odkud první motivy přicházely, jak se vytvářely, jakou měrou umělci cizí zde spolupůsobili, a co přímo z ciziny k nám bylo přivezeno; neboť jen podrobnou znalostí všech památek umění může se dojíti k ocenění vývoje tohoto umění neboli ku správným jeho dějinám. Mimo tento theoretický, velice žádoucí výsledek možno však i očekávati, že podrobné poznání, jak se umění u nás vyvíjelo, nezůstane bez účinku na umělce výtvarné, jakož i na správu zemskou a veřejnost naši, aby zachovány byly ony památky, jež pro vývoj umění domácího jsou zvláště charakteristické a naprosto zasluhují, aby byly ušetřeny a zachovány.

Archaeologická kommisie sestoupila se poprvé 8. května 1893, podala velesl. výboru zemskému dobré zdání o zachování památek domácího umění výtvarného a starožitností domácích vůbec, sjednala svá organizační pravidla a rozdělila se v odbory: praehistorický, historický a lidový. Jakožto přední úlohu vytkla si zdělati *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém*, snesla se na příslušných pravidlech a vyslala své delegáty do jednotlivých okresů. Dosud vyšly třicet dva díly Soupisu. Zvláštní pořadí tvoří *Soupis král. hlav. města Prahy*, jehož část, obsahující Soupis chrámu sv. Víta, pokladu Svatovítského a knihovny kapitulní, podána již veřejnosti.

Přední zásluhu o rychlé uskutečnění podniku tak vážného má zemské zastupitelstvo království Českého, které nejen poskytlo nezbytné podpory hmotné, ale i zvláštními oběžníky praesidiálními doporučilo podnik ten úřadům samosprávným v příslušných okresech; také veledůstojné konsistoře vřelým doporučením podporovaly práce, jež ostatně i širší obecnost provázelo zájmem, porozuměním i všestrannou podporou.

S obzvláštním uznáním sluší podotknouti, že i peněžitá pomoc z okresů zkoumaných na důstojné vydání soupisu se dostavila. Soupis památek Pražských umožňuje značná subvence, kterou k tomu účelu poskytuje král. město Praha.

Do soupisu jsou pojaty:

1. památky praehistorické krátkým označením;
2. památky umění stavitelského, sochařského, malířského od románské doby do počátku XIX. století; předměty uměleckého průmyslu, pokud nejsou v majetku soukromém; stavby historicky důležité, jako hrady, opevnění, mosty a j.

Soupis vydáván jest jazykem českým i v překladě německém pro každý politický okres zvlášť. Ke skupinám okresů podle starodávných krajů přidána bude úvodní stať o památkách lidového umění, a zároveň uvede se příslušná literatura. Při popisování ustanoveno šetřiti největší stručnosti.

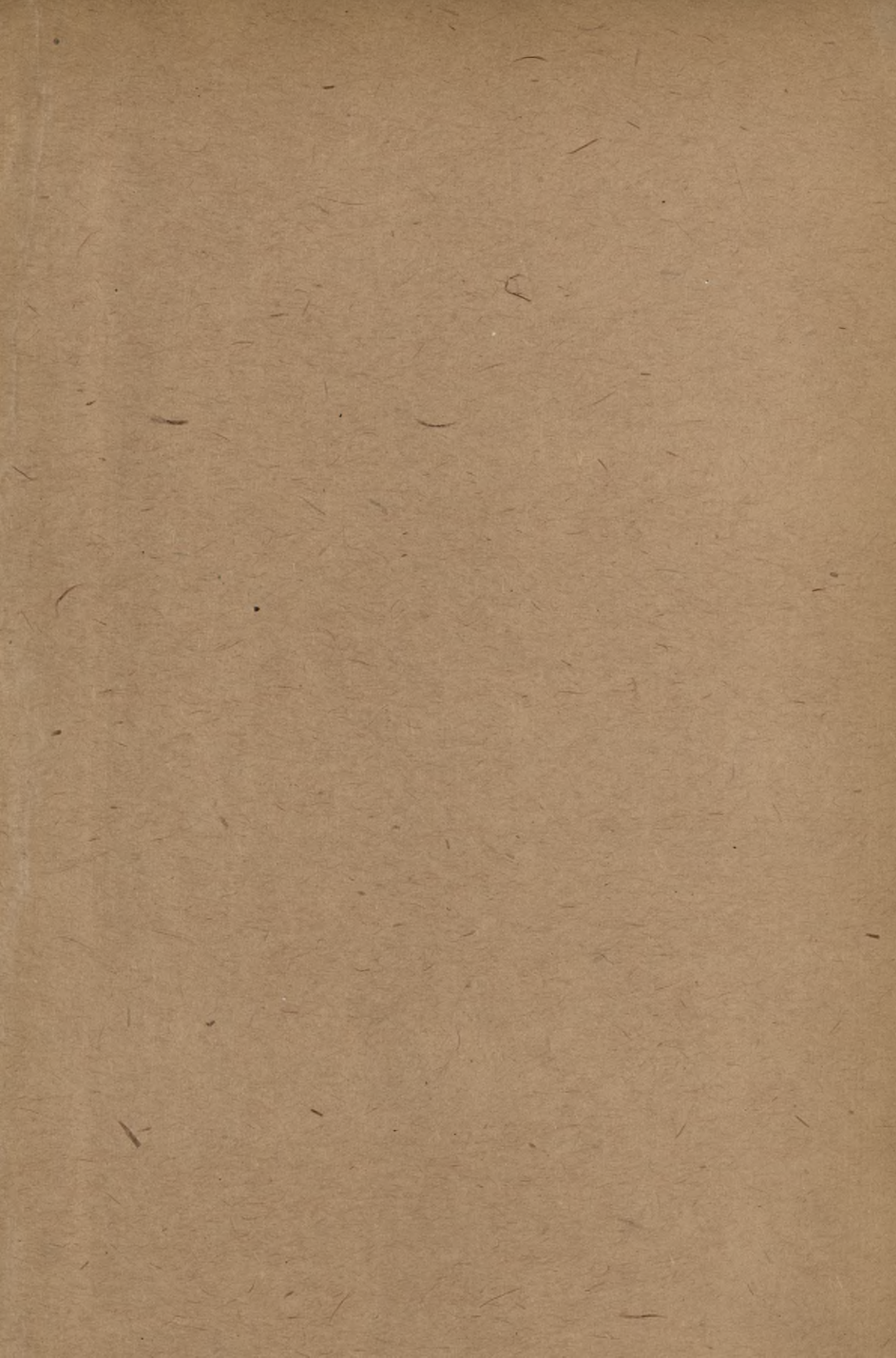
Soupis památek historických a uměleckých v království Českém.

Svazek	I. Politický okres klínský. Napsal <i>Karel B. Mádl</i> . Cena na papíře obyčejném K 3.—, na papíře velinovém	K 4.50
„	II. Politický okres lounský. Napsal <i>Dr. Bohumil Matějka</i> . Cena na papíře obyčejném K 2.40, na papíře velinovém	„ 3.60
„	III. Politický okres sedlečanský. Napsali <i>Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler</i> . Cena	„ 4.80
„	IV. Politický okres roudnický. Napsal <i>Dr. Bohumil Matějka</i> . Cena	„ 7.40
„	V. Politický okres milevský. Napsali <i>Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler</i> . Cena	„ 6.80
„	VI. Politický okres mělnický. Napsal <i>Dr. A. Podlaha</i> . Cena	„ 9.—
„	VII. Politický okres klatovský. Napsali <i>Ferdinand Vaněk a Dr. Karel Hostaš</i> ; Soudní okresy klatovský a nýrský. <i>F. A. Borovský</i> ; Soudní okres plánický. Cena	„ 6.—
„	VIII. Politický okres česko-budějovický. Sestavil <i>Josef Braniš</i> . Cena	„ 3.60
„	IX. Politický okres rokycaňský. Napsal <i>Dr. Antonín Podlaha</i> . Cena	„ 6.—
„	X. Politický okres třeboňský. Provedli <i>Frant. Mareš a Jan Sedláček</i> . Cena	„ 3.50
„	XI. Politický okres chrudimský. Napsal <i>Dr. Karel Chytil</i> . Cena	„ 6.50
„	XII. Politický okres sušický. Napsali <i>Dr. Karel Hostaš a Ferdinand Vaněk</i> . Cena	„ 6.50
„	XIII. Politický okres příbramský. Napsal <i>Dr. Antonín Podlaha</i> . Cena	„ 7.20
„	XIV. Politický okres jindřichohradecký. Napsal <i>Dr. Josef Novák</i> . Cena	„ 11.50
„	XV. Politický okres karlínský. Napsali <i>Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler</i> . Cena	„ 10.—
„	XVI. Politický okres vysokomytýský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	„ 8.—
„	XVII. Politický okres domažlický. Napsali <i>Ferdinand Vaněk a Dr. Karel Hostaš</i> . Cena	„ 2.50
„	XVIII. Politický okres pelhřimovský. Napsal <i>prof. Josef Soukup</i> . Cena	„ 11.50
„	XIX. Politický okres králo-hradecký. Napsal <i>Antonín Cechner</i> . Cena	„ 7.80
	Soupis král. hlav. města Prahy. Hradčany. Poklad svatovítský. Napsali <i>Ed. Šittler a Dr. Ant. Podlaha</i> . Cena	„ 9.—
	Soupis král. hlav. města Prahy. Hradčany. Knihovna kapitulní. Napsal <i>Dr. Antonín Podlaha</i> . Cena	„ 13.50
	Soupis král. hlav. města Prahy. Chrám Svatovítský. Napsali <i>Dr. Ant. Podlaha a arch. K. Hilbert</i> . Cena	„ 17.50
„	XX. Politický okres slanský. Napsal <i>Ferdinand Veleč</i> . Cena	„ 14.70
„	XXI. Politický okres mladoboleslavský. Napsal <i>Frant. Bareš</i> . Cena	„ 15.—
„	XXII. Politický okres poliánský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	„ 6.40
„	XXIII. Politický okres choťebořský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	„ 5.60
„	XXIV. Politický okres českobrodský. Napsal <i>Dr. Ant. Podlaha</i>	„ 11.70
„	XXV. Politický okres přeštický. Napsali <i>Dr. Karel Hostaš a Ferdinand Vaněk</i> . Cena	„ 6.20
„	XXVI. Politický okres kladenský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	„ 5.50
„	XXVII. Politický okres roudnický. Díl II. Zámek roudnický. Napsal <i>Dr. Max Dvořák a Dr. Boh. Matějka</i>	„ 15.—
„	XXVIII. Politický okres vlnohradský. Napsal <i>Dr. Antonín Podlaha</i>	„ 9.—
„	XXIX. Politický okres litomyšlský. Napsali <i>Dr. Bohumil Matějka, Josef Štěpánek a Zdeněk Wirth</i>	„ 8.—
„	XXX. Politický okres stříbrský. Napsali <i>Jaroslav Kamper a Zdeněk Wirth</i>	„ 18.—
„	XXXI. Politický okres novopacký. Napsal <i>Ant. Cechner</i>	„ 7.50

Soupis lidových památek v království Českém.

„	I. Lid na Hlinecku. Podává <i>Dr. Karel V. Adámek</i> . Cena	„ 6.—
---	--	-------

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

III-307301

Kdn., Czapskich 4 — 678. 1. XII. 52. 10.000

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301147